

**ВРХОВЕН СУД НА РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА**

**ЗБИРКА
НА СУДСКИ
ОДЛУКИ
1999**

Книга VIII

Агенција "АКАДЕМИК" - Скопје
Скопје, 2000 година

**I. МИСЛЕЊА НА ВРХОВНИОТ
СУД НА РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА.**

Врховниот суд на Република Македонија на Оштитата седница одржана на ден 05.04.1999 година, врз основа на член 35 став 1 алинеја 3 од Законот за судовите, го утврди следното:

М И С Л Е Њ Е

Заради навремено, уредно и непречено вршење на работите во Судот, претседателот на судот, по истекот на времето од 4 години за кое бил избран, продолжува да ја врши функцијата претседател, до нов избор на претседател на судот од Собранието на Република Македонија.

О б р а з л о ж е н и е

Претседателот на Врховниот суд на Република Македонија, на седницата на судите на Врховниот суд на Република Македонија, одржана на ден 29.03.1999 година, ја запозна седницата дека на ден 12.04.1999 година истекува времето од 4 години за кое тој бил избран за претседател на Судот. Бидејќи овој датум е во скоро иднина, а постапката за избор на претседател на Судот за наредните 4 години, најверојатно нема да заврши навреме и со тоа ќе настане празен временски простор во вршењето на функцијата претседател на Судот, се наметнува прашањето, како правно да се надмине ваквата ситуација.

По извршената размена на мислења, седницата на судите, заклучи дека станува збор за мошне значајно прашање во врска со работата на судовите воопшто, за кое е должна да расправа Оштитата седница на Врховниот суд на Република Македонија согласно членот 35 став 1 алинеја 3 од Законот за судовите, на му предложи на претседателот на Врховниот суд на Република Македонија да закаже Ошита седница.

Претседателот на Судот, свика Општа седница на Врховниот суд на Република Македонија за ден 05.04.1999 година на која по однос на предметното прашање беше утврдено: Собранието на Република Македонија со Одлука број 08-1511/1 од 12 април 1995 година извршило избор на претседател и судии на Врховниот суд на Република Македонија. Одлуката влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во "Службен весник на РМ". Одлуката била донесена врз основа на член 68 став 1 алинеја 15 од Уставот на Република Македонија и член 72 став 3 од Законот за редовните судови ("Службен весник на РМ" бр.10/76, 30/77, 9/78, 27/78, 46/82 и 11/87).

Според членот 68 став 1 алинеја 15 од Уставот на Република Македонија Собранието на Република Македонија врши избор и разрешување на судии. Согласно членот 99 став 1 од Уставот судијата се избира без ограничување на траењето на мандатот. Со членот 105 став 1 алинеја 1 од Уставот е определено дека Републичкиот судски совет на Собранието му предлага избор и разрешување на судии и утврдува предлог за разрешување од судиска функција во случаите утврдени со Уставот.

Во членот 6 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија е одредено дека законите што не се во согласност со одредбите на Уставот на Република Македонија ќе се усогласат во рок од една година од денот на прогласувањето на Уставот. Согласно членот 7 став 1 алинеја 1 и 2 од Уставниот закон, најдоцна во рок од шест месеци од денот на прогласувањето на Уставот ќе се донесе Законот за Републичкиот судски совет и Законот за судовите. Според членот 15 став 1 од Уставниот закон, изборот на сите судии во судовите и именувањето на јавните обвинители според одредбите на овој Устав ќе се изврши најдоцна во рок од шест месеци по конституирањето на Републичкиот судски совет, додека пак според ставот 2 од овој член Советот ќе се конституира најдоцна во рок од два месеца по донесување на Законот за Републичкиот судски совет.

Имајќи ги предвид изнесените уставни одредби и одредбите од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија, произлегува дека судиите ги избира Собранието на Република Македонија на предлог на Републичкиот судски совет, без ограничување на мандатот.

Понатаму Опшната седница утврди дека Законот за Републичкиот судски совет е донесен во 1992 година, а објавен во "Службен весник на РМ" број 80/92. По донесувањето на Законот за Републичкиот судски совет, Собранието на Република Македонија во 1994 година изврши избор на членовите на Републичкиот судски совет и кој потоа беше конституиран.

Законот за судовите не беше донесен во рокот определен во членот 7 став 1 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија, па во времето на изборот на претседателот и судиите на Врховниот суд на Република Македонија на ден 12.04.1995 година, кој беше извршен врз основа на предлог од Републичкиот судски совет, беше во сила Законот за редовните судови ("Службен весник на РМ" број 10/76, 30/77, 9/78, 27/78, 46/82 и 11/87). Во членот 72 став 3 од Законот за редовните судови било одредено дека одредбите на овој закон за судиите се однесуваат и на претседателот на судот.

Оттука, Опшната седница констатира дека изборот на претседателот и судиите на Врховниот суд на Република Македонија, на ден 12.04.1995 година беше извршен, со непосредна примена на Уставот на Република Македонија врз основа на предлог на Републичкиот судски совет согласно неговите уставни и законски овластувања, но и врз основа на Законот на редовните судови поточно неговата одредба од членот 72 став 3.

Исто така, Опшната седница утврди дека Законот за судовите е донесен на 19 и 20.07.1995 година, објавен во "Службен весник на РМ" број 36/95 од 27.07.1995 година, а влезе во сила на ден 3.08.1995 година. Во Главата IX од Законот во која се содржани преодните и завршните одредби, со членот 117 се определува дека претседателот на Врховниот суд на Република Македонија и судиите на Врховниот суд на Република Македонија избрани според досегашните прописи, а со траен мандат, продолжуваат со работа како претседател на Врховниот суд на Република Македонија и судии на Врховниот суд на Република Македонија. Со оваа законска одредба се потврдува дека судиите на Врховниот суд на Република Македонија и што биле избрани на 12.04.1995 година биле избрани со траен мандат.

Прашањето за условите, постапката, пачниот и времето за кое се избира претседател на суд, е уредено со одредбата од

членот 45 од Законот за судовите. Согласно ставот 1 од овој член претседател на суд се избира под услови, во постапка и на начин како што се врши избор за судии за време од 4 години од редот на судиите на тој суд со можност повторно да биде избран на истата функција уште 4 години. Според ставот 2, пак, од овој член претседател на суд кој повторно нема да биде избран на иста функција продолжува да работи како судија на тој суд.

Со одредбите од членовите 38 до 44 од Законот за судовите, конкретизирани се општите и посебните услови што треба да ги исполнува лицето кое може да биде избрано за судија во основен, апелационен и Врховниот суд на Република Македонија, а исто така и постапката и начинот на изборот. Така, во ставот 1 од членот 42 од Законот е определено дека Собранието на Република Македонија го огласува изборот на судија на соодветниот суд во "Службен весник на Република Македонија" и дневниот печат најдоцна 15 дена од донесувањето на одлуката за утврдување на бројот на судиите односно веднаш по упразнувањето на местото судија. Споредот ставот 2 од овој член, со огласот се известуваат заинтересираните кандидати во рок од 15 дена од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија" да поднесат пријава до Републичкиот судски совет. Попатаму, според членот 44 став 1 од Законот, Собранието на Република Македонија врши избор на судија и претседател на суд по предлог на Републичкиот судски совет, а согласно ставот 2 пак од овој член Собранието на Република Македонија за резултатот на изборот го известува Републичкиот судски совет, судот, избраниот кандидат, Владата на Република Македонија и Врховниот суд на Република Македонија.

Имајќи ги предвид изнесените законски одредби, Општата седница на Врховниот суд на Република Македонија утврди мислење дека претседател на суд, по истекот на времето од 4 години за кое бил избран продолжува да ја врши функцијата претседател, до нов избор на претседател на судот од Собранието на Република Македонија. Ваквото мислење, освен од вкупноста на наведените одредби најдиректно и консеквентно произлегува од одредбата од член 45 став 2 од Законот за судовите, која определува дека претседателот на судот кој повторно нема да биде

избран на истата функција продолжува да работи како судија на тој суд. Оваа одредба, пред сè, ја опфаќа ситуацијата кога претседателот на судот, по истекот на времето од 4 години за кое бил избран се јавил на огласот за избор на претседател за наредните 4 години, користејќи го своето законско право, по и ситуацијата кога тој не се јавил на огласот за повторен избор од која и да било причина. Понатаму, ваквото мислење произлегува и од објективната неможност да дојде до апсолутно временско совпаѓање на истекот на времето од четири години за кое бил избран претседателот на судот, со спроведувањето на постапката и избор на претседател за следните 4 години, а со тоа и реална можност да се јави временски вакуум во вршењето на функцијата претседател на судот. Ова пак, бездруго штетно би се одразило во функционирањето на судот, затоа што претседателот на судот, согласно со одредбата од членот 81 и другите одредби од Законот за судовите го претставува судот, ја организира неговата работа, презема мерки заради навремено и уредно вршење на работите во судот и врши други мошне значајни и одговорни задачи.

Општата седница понатаму смета дека претседателот на судот треба да ја врши функцијата претседател и по истекот на времето од четири години за кое бил избран се до изборот на нов претседател и поради тоа што со Уставот на Република Македонија, со Законот за судовите, ниту пак со друг закон експлицитно не е определено на кој начин функцијата претседател на суд престанува со истекот на времето од 4 години (по автоматизам, со разрешување, со констатирање од надлежен орган, со огласување избор на претседател и на друг начин). Исто така, Општата седница смета дека временската празнина што може да се јави од истекот на времето од 4 години за кои бил избран претседателот на судот до изборот на нов претседател, не може да се пополни со назначување на вршител на должност на претседател на судот, било од Собранието на Република Македонија, било од Седницата на судите на судот или пак од Републичкиот судски совет, затоа што ваква можност не е предвидена со Уставот и закон и би излегувало од рамките на начелото на владеење на правото. Поради ова, Општата седница, оценува дека функцијата претседател на суд пужно се врши и по

петекот на времето од 4 години, се до пов избор на претседател на суд.

Од сето понапред изнесенo следување Опшната седница на Врховниот суд на Република Македонија да го утврди ова мислење.

Врховниот суд на Република Македонија, на Опшната седница одржана на ден 14.06.1999 година, врз основа на член 35 став 1 алинеја 3 од Законот за судовите, утврди

МИСЛЕЊЕ

Во примената на членот 11 од Законот за Народниот правобранител, судовите немаат обврска да постапуваат по поднесените барања од страна на Народниот правобранител на Република Македонија по повод претставките што се однесуваат на предметите по кои е во тек судската постапка.

Образложение

Во практиката на судовите е констатирано дека Народниот правобранител, по повод на претставките кои се однесуваат на предмети во судовите по кои постапката е во тек, се обраќа до судовите со барање тие да му достават податоци за постапката по предметот, а во определени случаи го изразува и своето мислење. Кај судовите се постави прашањето дали тие се должни да постапуваат по ваквите барања со оглед на одредбите од членот 11 и членот 16 став 1 алинеја 3 од Законот за Народниот правобранител.

Прашањето за обврската на судовите за постапување по барањата на Народниот правобранител по повод претставките за предметите по кои е во тек судска постапка, Врховниот суд на Република Македонија го постави на разгледување на заедничка седница на претставници на Врховниот суд, Републичкиот судски совет, Министерството за правда и Народниот правобранител.

На седница, Народниот правобранител и патаму остана на своето мислење дека судовите би требало да даваат податоци за текот на постапката, во случаите кога претставките се однесуваат само на одолговлекувањето на судската постапка, не навлегувајќи во суштината на спорот. Исто така, претставникот на Министерството за правда го поддржа ставот на Народниот правобранител.

Претставникот на Републичкиот судски совет, го изнесе мислењето на советот дека Народниот правобранител нема овластување да се обраќа до судовите со барање за податоци по предметите по кои е во тек судска постапка.

Имајќи го ова предвид, на Општата седница на Врховниот суд на Република Македонија одржана на ден 14.06.1999 година, согласно со член 35 став 1 алинеја 1 од Законот за судовите, се оцени дека има потреба Врховниот суд на Република Македонија да утврди свое мислење заради воспоставување на практиката на судовите.

Според член 98 став 2 од Уставот на Република Македонија и член 2 од Законот за судовите, судовите се самостојни и независни и судат врз основа на Уставот и законите и ја обезбедуваат примената на правото и заштитата на човековите слободи и права.

Според член 77 став 2 од Уставот на Република Македонија, Народниот правобранител ги испитува уставните и законските права на граѓаните кога им се повреди од органите на државната управа и од други органи и организации што имаат јавни овластувања, а според ставот 4 од истиот член, надлежноста и начинот на работата на Народниот правобранител се уредуваат со закон.

Во член 10 од Законот за Народниот правобранител ("Службен весник на Република Македонија" број 52/91), е определено дека Народниот правобранител во вршењето на својата функција, презема дејствија заради заштитата на уставните и законските права на граѓаните кога им се повредени од органите и организациите.

Согласно со член 11 од истиот закон, Народниот правобранител не постапува по предметите со кои е во тек судска постапка, а според член 16 став 1 алинеја 3 од Законот, Народниот

правобранител ќе ја отфрли претставката ако предметот е во постапка пред судските органи.

Врз основа на изнесеното, Општата седница на Врховниот суд на Република Македонија, го утврди погоре изнесеното мислење, според кое, судовите немаат обврска да постапуваат по барањата на Народниот правобранител поднесени по повод претставките во врска со предметите по кои е во тек судска постапка.

**II. ЗАКЛУЧОЦИ И МИСЛЕЊА
ВО ВРСКА СО РАБОТАТА
НА СУДОВИТЕ**

ЗАКЛУЧОЦИ

НА ВРХОВНИОТ СУД НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ПО ИЗВЕШТАИТЕ ЗА РАБОТА НА СУДОВИТЕ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО 1999 ГОДИНА

Врховниот суд на Република Македонија, на Општата седница одржана на 13 и 14 март 2000 година, согласно со членот 35 став 1 алинеја 8 од Законот за судовите, ги разгледа извештаите за работа во 1999 година на апелационите и на основните судови во Република Македонија, а на Општата седница одржана на 27 март 2000 година утврди

КОНСТАТАЦИИ, ОЦЕНКИ И МЕРКИ

Врховниот суд на Република Македонија оценува дека судовите во Република Македонија и во 1999 година ги извршуваа работите од своите надлежности и ги остваруваа целите и функциите утврдени со закон.

Исто така, Врховниот суд на Република Македонија констатира дека на глобален план се забележува определен напредок во работата на судовите, особено во однос на бројот на вкупно завршените предмети и намалувањето на бројот на нерешените, но сè уште не може да се искаже задоволство и од ефикасноста на судската работа, без оглед на причините за таквите состојби.

И овој пат, Врховниот суд на Република Македонија ги отфрла како неприфатливи и ги оценува за неодговорни,

произволни, неаргументирани и национални оценките во изјавите на определени политички и државни функционери за политичката мотивираност на определени судски одлуки, па и тие на највисоката судска инстанца, за корумпираноста на македонското судство и за неговата глобална нестручност. Тоа апсолутно не одговарува на реалноста во начинот на работата и пресудувањето од страна на судовите, а му се нанесува непроценлива штета на угледот и авторитетот на судството и на државата во целост, бидејќи ја поткопува довербата во судската власт и во можноста од функционирањето на правната држава на овие простори.

Врховниот суд на Република Македонија посебно констатира дека другите две државни власти не покажуваат доволно слух и разбирање за разрешувањето на битните прашања од значење за работата на судовите, како на материјално-финансиски така и на персонален план, така што проблемите и прашањата на кои судовите укажуваа мошне бавно или воопшто не се разрешуваат, а што не може да не се одрази на функционирањето на судовите и на резултатите од нивната работа.

Судот посебно укажува на бавноста во донесувањето на новите закони врз основите на Уставот, така што примената на законите од претходниот систем предизвикува сериозни тешкотии во практиката и има негативни резултати во работата на судовите.

Врховниот суд на Република Македонија укажува дека подготвно на проблемите на судството мора да им се посвети посебно внимание од другите две државни власти, бидејќи без средувањето на состојбите во овој дел од државната власт повеќе од јасно е дека нема отворени врати за влез во европските интеграции.

1. Обем и ажурност во работата

Врховниот суд на Република Македонија констатира дека основните судови во Република Македонија во текот на 1999 година примиле нови 549.190 предмети, а апелационите судови 12.537 предмети. Заедно со перенесените предмети од претходната година вкупниот фонд на работа во основните и апелационите

судови изнесувал околу 1.120.000 предмети. Од нив во текот на 1999 година се решени околу 656.000 предмети или 58,57%. Тоа значи дека е совладав приливот на новите предмети и е намален заостатокот (за околу 72.000 предмети).

Судот истакнува дека станува збор за огромна бројка на решени предмети - преку 1.000 предмети по судија, што како факт не може, не само да се занемари, туку треба посебно да се истакне како израз на заложбите и воопредините напори на поголемиот дел од судиите и на другите вработени во судовите. Сепак, имајќи предвид дека се решени приближно 60% од предметите во работа, општата состојба со ажурноста и ефикасноста во судската работа не може да се смета за задоволителна и потребно е да се преземат понатамошни мерки ваквата состојба да се наминува.

Треба посебно да се истакне дека апелационите судови во Република Македонија, како и во досегашните години, се потполно ажурни и дека придонесуваат да се скрати вкупното време на траењето на постапката пред судовите во Република Македонија.

И оваа, 1999 година, голем дел од предметите во работа и незавршените предмети се од областа на прекршците како значителен дел од судиите и другиот судски персонал е ангажиран во одлучувањето по овие предмети.

Исто така се забележува дека неажурноста и во текот на извештајната година посебно се изразува во извршените предмети каде приливот секоја година е мошне голем, а најголем дел од нив се однесуваат на предметите од неплатени долгови за извршени комунални услуги.

2. Квалитет во работата

Квалитетот на работата на судовите изразен преку бројот на укинатите одлуки по правните средства е различен, како по матерја, така и по судови. Сепак, општо земено квалитетот на работата и во кривичната и во граѓанската матерја во просек се движат на границата на дозволеното ниво на укинати одлуки, како има судови кои покажуваат многу добар квалитет.

3. Ангажирање на судните

Работното ангажирање на судните изразено преку оптовареноста со бројот на предметите и преку бројот на решените предмети, според ориентационите норми, кај повеќето судни, Врховниот суд на Република Македонија го оценува како задоволително а во одделни судови и како максимално. Меѓутоа, има судни, особено во помалите судови, кои не ги постигнуваат очекуваните и можни резултати.

4. Судска управа

Во областа на судската управа, според оценката на Врховниот суд на Република Македонија, покажан е извесен напредок во смисла на подобрувањето на просторното сместување на судовите (судот во Кочани), а на пат е и разрешувањето на просторното сместување на судовите во Скопје со довршувањето на високниот дел на судската палата. Меѓутоа, Судот констатира дека и понатаму постојат проблеми во просторното сместување во одделни судови и дека финансиските средства што се предвидуваат за судовите и покрај конципираните укажувања на судските институции при подготвувањето на буџетот, сепак се под нивото на нужните потреби за доброто функционирање на судовите, што се одразува непосредно и на резултатите од нивната работа.

Судската полиција материјално-технички сè уште не е потполно опремена, а едуцираноста на полицајците за извршувањето на работата сосема незадоволителна.

5. Предлози и мерки

1. Врховниот суд на Република Македонија, и овој пат повторно укажува на потребата да се препенштаат сите процесни закони (ЗПП, ЗКП, ЗВП, ЗИП и други) од гледиште на создавање на нормативни услови за побрзо постапување пред судовите и подобрување на нивната ефикасност (предвидување покуси рокови за преземање на определени процесни дејствија, поедноставни правила за доставување на судските писмена и особено за личното доставување, зголемување на овластувањата на судските доставувачи, обврска за концентрирањето на доказите

од страна на странките, забрана на поднесување на нови докази во жалбената постапка, пренепитување на улогата на судот во врска со доказите и друго).

Посебно Врховниот суд укажува на потребата итно да се извршат радикални измени во Законот за прекршоците, така итно определени прекршоци да бидат исклучени од судската надлежност и да се поедностави и направи поефикасна судската постапка по сите прекршоци, а не како итно е сега ситуацијата, практично за прекршоците да се пресудува според правилата на Законот за кривичната постапка, итно неоправдано ја продолжува постапката.

2. Врховниот суд на Република Македонија смета дека треба да се надминува практиката за судовите со законите да се предвидуваат нови надлежности, без да се предвидат и потребните средства за извршувањето на таквите надлежности.

3. Да се забрза работата на законодавното уредување на прашањата во врска со самостојниот судски буџет, не само како елемент за натамошно зацврстување на самостојноста и независноста на судството, туку и како фактор за итно поголема улога на судовите во располагањето со средствата, а со тоа и побрзо и поправилно решавање на финансиските проблеми, како значајно прашање за вкупната работа на судовите и постигнување на подобри резултати.

4. Врховниот суд одново укажува на потребата да се забрза работата на решавањето на материјалниот статус на судните со донесување на Законот за платите на судните и за подобрување на нивната општествена положба, како и за решавањето на платите на вработените во судската администрација. Посебно Судот нагласува дека треба да се реализира одлуката на Владата за исплата на зголемен наплин на судните, како итно се исплатува на другите државни функционери, и тоа од денот на донесувањето на одлуката.

5. Врховниот суд на Република Македонија испестира на брзо разрешување на прашањето за обезбедувањето на средства за плати на примените работници во судовите во текот на 1998 година - стручни соработници, приправници и други работници и нивно вклучување во буџетот, бидејќи сегашниот начин на

обезбедување средства за плати на овие вработени е неопходно, а овозможува одлевање на средствата предвидени за други намени (подобрување на условите за работа на судовите и др.).

6. Врховниот суд, исто така повторно укажува на неопходната потреба во судовите да се пополнат сите работни места предвидени со нормативите на Министерството за правда, особено стручни соработници, приправници и други административни работници, како неопходен услов за подобрување на работата на судовите.

7. Уште во текот на тековната година потребно е итно да се обезбедат потребните средства за исплата на надоместокот на поротниците, на вештаците, особено за медицинските вештачења, потоа надоместоците на адвокатите за застапување по службена должност, како и надоместоците за дежурствата на судните и на другите вработени, што според досегашната практика на обезбедување на ваквите средства најдиректно влијае на остварувањето на функциите на судот и на неговниот углед и авторитет.

Посебно Судот укажува на тешката состојба во врска со обезбедувањето на средствата за извршените обдукции и на другите медицински вештачења во кривичните предмети и предлага ова прашање да се реши на начин што плаќањето за ваквите вештачења да се врши од страна Министерството за финансии или Министерството за правда врз основа на сметките на надлежните установи за вештачење.

Неопходно е потребно да се обезбедат средства за исплата на застапателите должови на судовите, кои го уриваат угледот и авторитетот на судството и влијаат на нормалното одвивање на работата на судовите.

8. Врховниот суд посебно укажува да се преземат потребни мерки за решавање на просторните проблеми во основните судови во Дебар, Струга, Прилеп и Крива Паланка.

9. Потребно е преземање на итни мерки за целосна компјутеризацијата на судовите, со што ќе се обезбеди поголема брзина и сигурност во извршувањето на судските дејствија, поголема ажурност и подобар квалитет во работата.

10. Врховниот суд на Република Македонија да ја доврши работата во врска со испитувањето на состојбите и анализите за бројот на судните во одделни судови, во кои судните се максимално ангажирани, а не може да се постигне задоволителна ажурност на судот, како и во судовите кои имаат релативно помал број на предмети.

Како привремено решение за брзо разрешување на овој проблем кој е актуелен во одделни судови, апелационите судови треба да ја испитаат можноста за делегирање на судни од еден во друг суд од своето апелационо подрачје согласно законските можности, за релативно брзо да се намали бројот на предметите во судовите кои поради недоволен број на судни имаат голем заостаток на нерешени предмети.

11. Претседателите на основните и апелационите судови да обезбедат постојан увид во ангажирањето на судните и заеднички да ја испитаат работата на судните кои не ги даваат очекуваните резултати и да преземат соодветни мерки за утврдување на одговорноста. И овој пат Судот повторно укажува на потребата посебно да се следи работата на т.н. стари предмети, да се изврши увид во секој од нив, да се констатираат причините за нерешавањето на предметот и да се преземат мерки за нивното завршување. Во одделни случаи треба да се користат и можноста за делегирање на судни и од апелациониот суд.

12. Одделите во апелационите судови применувајќи ги законските и деловничките одредби да ги воспочуваат ставовите во рамките на одделите, како би се надминале случаите на различни ставови на советите, што има негативен одраз во остварувањето на правата на странките и на довербата и угледот на судството.

13. Врховниот суд на Република Македонија посебно ја нагласува потребата во случај првостепената одлука да се укинува дванати, да се користат законската можност за отворање претрес односно расправа, под условите пропишани со законот и да се донесува мериторна одлука.

Во однос на секој суд одделно Врховниот суд на Република Македонија, ги утврди следните констатации, оценки и мерки.

АПЕЛАЦИОНЕН СУД СКОПЈЕ

Апелациониот суд Скопје во 1999 година е ажурен суд затоа што го ренил приливот и за две третини го намалил бројот на перешените предмети во однос на претходната година, така што перешените предмети претставуваат работа за помалку од еден месец.

Квалитетот на пресудувањето е добар.

Остварено е значително ангажирање на претседателот на судот и судиите во решавањето на предметите над предвидените ориентациони норми и особено вопредметното стручно ангажирање.

Воспоставена е добра соработка во рамките на законските овластувања со другите правосудни органи, Врховниот суд на Република Македонија, Републичкиот судски совет, Министерството за правда и Здружението на судиите.

Завршена е огромна работа со средување на архивската граѓа од граѓанските предмети на поранешните окружни судови Скопје, Тетово, Титов Велес и Гостивар од 1952 до 1976 година, а сопственичките и статусни предмети се предадени во Архивот на Македонија.

ОСНОВЕН СУД ВО ВЕЛЕС

Врховниот суд на Република Македонија оценува дека Основниот суд во Велес постигнал задоволителни резултати во работата. Приливот на нови предмети е совпадан, а заостатокот од перешени предмети е намален, но сепак судот општо земено се смета за неажурен.

Квалитетот на работата е подобрен и кај кривичните и кај граѓанските дела во однос на претходната година.

Ориентационата норма кај судиите приближно се остварува во кривичната и граѓанската материја, а кај прекршочните предмети е патфрлена.

За подобрување на состојбите потребно е да се преземат мерки за максимално искористување на работното време, потоа

едукација на сите вработени во судот, пополнување на систематизацијата, а потребно е да се решат и проблемите со зградата.

ОСНОВЕН СУД ВО ГЕВГЕЛИЈА

Врховниот суд на Република Македонија констатира дека се направени сериозни напори за подобрување на работата во овој суд, како резултат на што совладав е приливот на новите предмети и значително е намален заостатокот, но сепак поради сè уште големiot број перенесени предмети главно од областа на прекршоците, судот се смета за неажурен.

Квалитетот на работата се оценува како задоволителен, освен во вошпроцесните предмети каде сериозно не задоволува.

Ангажираноста на судиите е подобрена, но може и треба да биде поголема заради целосно остварување на ориентационите норми. Врховниот суд на Република Македонија констатира дека судот е соочен со бројни материјално финансиски проблеми, а делумно и со кадровско просторни проблеми кои во наредниот период треба да бидат разрешени.

Врховниот суд на Република Македонија оценува дека со уште поголема ангажираност на судиите и на сите вработени во овој суд, можат да се постигнат уште подобри резултати.

ОСНОВЕН СУД ВО ГОСТИВАР

Врховниот суд на Република Македонија констатира дека овој суд не успеал да го совлада приливот на новите предмети и е зголемен заостатокот на перенесените предмети, поради што влегува во категоријата на неажурни судови.

Ангажираноста на судиите Врховниот суд на Република Македонија ја оценува како недоволна, освен кај прекршочните предмети.

Квалитетот на работата се оценува како добар.

Заради подобрување на состојбата Врховниот суд на Република Македонија смета дека треба да се зголеми индивидуалната ангажираност на судиите и на другите вработени,

потоа да се пополнат предвидените места со систематизацијата, особено на стручните соработници и приправниците, да продолжи процесот на едукацијата на судискиот кадар и да се обезбедат средства за нормално функционирање на судот. Под итно, со посебен приоритет да се пристапи кон решавањето на старите предмети.

ОСНОВЕН СУД ВО ДЕБАР

Во овој суд совладеа приливот на новите предмети и е намален заостатокот, така што може да се смета за релативно ажурен суд.

Во поглед на ангажираноста на судиите, Врховниот суд на Република Македонија констатира дека ориентационите норми не се остваруваат, освен од претседателот на судот.

Квалитетот на работата во граѓанските предмети е слаб, но во кривичните предмети е многу добар.

Во наредниот период треба да се испитаат причините за неостварувањето на ориентационите норми и слабот квалитет во граѓанските предмети, но и да се пополнат неопходните работни места. Исто така потребно е да се довршат работите на просторното сместување на судот.

ОСНОВЕН СУД ВО КАВАДАРЦИ

И овој суд го совладеа приливот на нови предмети и го намалил заостатокот за извесен број предмети, но големниот број на останати нерешени предмети го прави судот неажурен. Не задоволува ни состојбата со старите предмети во граѓанската област.

Квалитетот на работата Врховниот суд на Република Македонија го оценува како добар, освен кај граѓанските и пошироцесните предмети, каде како и во претходната година е слаб.

Ангажираноста на судиите се движи во границите на ориентационите норми.

И овој суд работи без доволен број на стручни соработници и други работници од судската администрација и без подобрени материјални услови во однос на претходната година.

ОСНОВЕН СУД ВО КРАТОВО

Според оценката на Врховниот суд на Република Македонија, овој суд, иако го совладал приливот (кој впрочем бил помал од претходната година), се вбројува во редот на неажурните судови имајќи го предвид бројот на останатите нерешени предмети.

Квалитетот на работата кај кривичните предмети е многу добар според бројот на укинатите одлуки, но кај граѓанските предмети е мошне слаб.

Ангажираноста на судните е слаба и бројот на решените предмети е далеку под ориентационата норма. Околноста што сите судни постапуваат по предметите од различна материја, според оценката на Врховниот суд, не ја оправдува ваквата слаба ангажираност.

Во наредниот период ќе треба да се зголеми личниот ангажман на секој судија и да се подобри квалитетот на работата во граѓанските предмети. Апелациониот суд треба да ги испита причините за слабата ангажираност на судните и лошиот квалитет на одлуките и да се преземат соодветни мерки за подобрување на состојбата.

ОСНОВЕН СУД ВО КРИВА ПАЛАЌКА

Врховниот суд на Република Македонија оценува дека овој суд, и покрај тоа што го совладал приливот, се вбројува во неажурните судови. Не задоволува ни состојбата со старите предмети.

Квалитетот на работата се оценува како задоволителен, освен по граѓанските предмети каде е слаб.

Ангажираноста на судните не може да се оцени за задоволителна, со оглед на тоа што бројот на решените предмети е под ориентационите норми.

Врховниот суд на Република Македонија констатира дека состојбата со просторните услови, средствата за работа и финансиските средства не е подобрена во однос на претходната година.

ОСНОВЕН СУД ВО КУМАНОВО

Врховниот суд на Република Македонија констатира дека овој суд го совладал приливот на нови предмети и го намалил заостатокот на нерешените предмети. Меѓутоа, сепак останал голем број на нерешени предмети, поради што судот се оценува како неажурен.

Врховниот суд на Република Македонија смета дека неажурноста, е пред сè, од објективна природа - е нормен број на предмети, а постојниот судски состав не може да го реши и покрај максималното залагање за неколку години.

Квалитетот на работата во кривичните предмети е многу добар, а кај одделни судни и одличен. Меѓутоа по граѓанските предмети бројот на укинатите одлуки е голем, така што квалитетот се оценува како слаб.

Ангажираноста на судните е максимална. Ориентационите норми се остваруваат, а кај одделни судни тие се надминуваат.

Имајќи ја предвид ваквата состојба на работите, Врховниот суд на Република Македонија смета дека треба да се препрени бројот на судните во овој суд, да се пополнат предвидените места според систематизацијата и да се испитаат причините за слабот квалитет кај граѓанските предмети.

ОСНОВЕН СУД ВО НЕГОТИЦО

Овој суд го совладал приливот на нови предмети, а е намален и заостатокот, но поради големниот број останати нерешени предмети се вбројува во неажурните судови.

Квалитетот на работата по граѓанските предмети е слаб, а во кривичните предмети е нешто подобар, но сепак е под стандардот.

Судните ја совладуваат ориентационата норма, така што нивната ангажираност се оценува за задоволителна.

За да се овозможи решавање на поголем број предмети, потребно е да се пополнат стручно-соработничките и приправничките места, бидејќи судот нема ниту еден стручен соработник.

ОСНОВЕН СУД СКОПЈЕ I

Основен суд Скопје I, како најголем основен суд, го совладал огромниот прилив на предмети и го намалил заостатокот за значителен број предмети, така што според времето потребно за решавање на заостатокот се вбројува во редот на релативно ажурните судови.

Квалитетот на работата во кривичните предмети е добар, а во граѓанските предмети на границата што се оценува исто така добар квалитет.

Ангажираноста на судните и покрај тоа што според бројот на решените предмети се приближуваат помалку или повеќе до ориентационата норма, може и патаму да се подобрува. Особено треба значително да се зголеми во решавањето на кривичните предмети за полнолетни лица во истрагите и истражните дејствија.

Потребно е да се разрешат кадровските прашања - пополнување на сите работни места по систематизацијата, да се подобрат просторните услови, да се надмине лошата финансиска состојба и да се осовремени техничкото опремување - компјутеризација на судот.

ОСНОВЕН СУД СКОПЈЕ II

Врховниот суд на Република Македонија констатира дека и овој, втор по големина суд во државата, го совладал приливот на новите предмети и го намалил заостатокот на нерешени предмети, така што според времето потребно за решавање на заостатокот, влегува во редот на релативно ажурните судови.

Квалитетот на работата во кривичните предмети е многу добар, а во граѓанските предмети има подобрувања во однос на претходната година и се оценува како добар, иако има варирање од судија до судија.

Ангажираноста на судните според исполнувањето на ориентационата норма, може и треба да се подобри, особено во кривичните предмети. За натамошно подобрување на состојбите потребно е да се пополнат предвидените места со систематизацијата, посебно стручни соработници и записничари - дактилографи.

ОСНОВЕН СУД ВО ТЕТОВО

Врховниот суд на Република Македонија констатира дека овој суд е ажурен општо земено и по одделните правни области.

Квалитетот на работата задоволува, но потребно е и понатаму да се постојува да се подобри, особено во граѓанските предмети.

Ангажираноста на судните е соодветна на бројот на предметите што се во работа.

Во наредниот период потребно е да се зголемат усилбите за решавање на старите предмети од кривичната и граѓанската материја за што постојат услови, со оглед на релативно малиот број предмети во работа.

Потребно е да се пополнат и предвидените места со систематизацијата - стручни соработници и приправници.

АПЕЛАЦИОНЕН СУД БИТОЛА

Врховниот суд на Република Македонија констатира дека судот е во ажурна состојба, а заостатокот на перенесените предмети претставува работа за еден месец.

Квалитетот на работата во граѓанските предмети и во другите предмети е добар.

Ангажираноста на судните е во границите на ориентационата норма, а покажале и други активности: изготвување информации, посети на судови, учество на стручни расправи и едукации и друго.

Врховниот суд на Република Македонија укажува на потребата од подобрувањето на образложенијата на одлуките на овој суд со кои се укинуваат првостепените одлуки.

ОСНОВЕН СУД ВО БИГОЛА

Овој суд и оваа година остана неажурен суд бидејќи не го совладал ни приливот на новите предмети.

Квалитетот на работата кај кривичните предмети е добар, но кај граѓанските предмети е слаб, меѓутоа по судни има големи разлики од слаб до одличен квалитет.

Ангажираноста на судните е добра - ориентационите норми се остваруваат.

Врховниот суд на Република Македонија оценува дека неажурноста на судот е пред сè од објективни причини - енормен број на предмети. Затоа е потребно да се пренесат бројот на судните во овој суд, да се пополнат неодложно двете упразнети судиски места, како и непополнетите места за стручни соработници и други работници од судската администрација.

Се очекува дека со воведувањето на компјутерската технологија ќе се придонесе за зголемување на ажурноста и ефикасноста на судската управа, а со тоа и на севкупната работа на судот. Неопходно е на судот да му се обезбедат потребните финансиски средства.

Врховниот суд на Република Македонија исто така смета дека треба да се бараат соодветни решенија за големниот број извршни предмети од областа на комуналните услуги.

ОСНОВЕН СУД ВО КИЧЕВО

Врховниот суд на Република Македонија констатира дека овој суд не го совладал приливот на новите предмети и се зголемил заостатокот, поради што се смета за неажурен суд.

Квалитетот на работата и по кривичните и по граѓанските предмети е слаб.

Ангажираноста на судните не задоволува.

Имајќи ги предвид ваквите неповолни состојби, Врховниот суд смета дека Апелациониот суд заедно со овој суд треба без одлагање да ги утврди причините за ваквата состојба и да преземе соодветни мерки за подобрување на работата, како по однос на квалитетот, така и по однос на квалитетот на одлуките.

Врховниот суд на Република Македонија исто така смета дека треба да се преземат мерки за подобрување на просторното сместување на судните, и пополнување на дактилографските места, како и осовременување на опремата.

ОСНОВЕН СУД ВО КРУШЕВО

Врховниот суд на Република Македонија оценува дека во овој суд состојбата со ажурноста е влошена, бидејќи не е решен приливот а е зголемен заостатокот.

Квалитетот на работата во кривичните предмети е добар, а кај граѓанските предмети не задоволува.

Ангажираноста на судните според постигнатите резултати е добра.

Врховниот суд на Република Македонија оценува дека неажурноста пред сè произлегува од големниот прилив на предмети во последните три месеци од годината и нерамномерната ангажираност на сите судии.

Врховниот суд на Република Македонија смета дека треба да се испита зошто е зголемен бројот на стари нерешени предмети.

ОСНОВЕН СУД ВО ОХРИД

Врховниот суд на Република Македонија констатира дека и овој суд не го совладал приливот на нови предмети, а е зголемен заостатокот на нерешени предмети, поради што се вбројува во редот на неажурните судови. Зголемен е и бројот на старите нерешени предмети.

Квалитетот на работата во кривичните предмети не задоволува, а нста е оценката и за квалитетот во граѓанските предмети.

Ангажираноста на судните е добра.

Врховниот суд на Република Македонија смета дека е потребно на судот да му се обезбедат потребните финансиски средства и неопходната стручна литература.

Како една од причините за несовладувањето на приливот е големниот број на предмети примени во последните три месеци - преку 4.300.

Во наредниот период треба да се подобри ангажираноста на судните и квалитетот на шивната работа.

ОСНОВЕН СУД ВО ПРИЛЕН

Основниот суд во Прилен го совладал приливот во извештајната година и го намалил заостатокот од претходната година, со што се потврдува нагорната линија во работата на овој суд.

Квалитетот на работата во кривичните предмети не задоволува, а иста е состојбата и со квалитетот во граѓанските предмети.

Ангажираноста на повеќето судии во овој суд е добра и се остваруваат ориентационите норми.

За подобрување на вкупните резултати во работата на овој суд, потребно е да се реши просторниот проблем, пополнувањето на работните места предвидени со систематизацијата, како и осовременувањето на техниката за пишување.

Исто така треба да се реши проблемот со недостигот на финансиските средства за нормално работење на судот.

ОСНОВЕН СУД ВО РЕСЕН

И овој суд го совладал приливот на нови предмети, кој впрочем бил помал од претходната година и го намалил заостатокот од претходната година.

Имајќи го предвид бројот на незавршените предмети кој претставува работа за двајцет месеци, судот може да се смета за ажурен.

Квалитетот на работата е подобрен во однос на претходната година но сè уште се оценува како слаб и во кривичните и во граѓанските предмети, а поединечните резултати кај судните значително се разликуваат.

Ангажираноста на судните не задоволува и бројот на решените предмети е под ориентационата норма. Пропунгтена е приликата при намален прилив на предмети да се намали значително бројот на нерешените предмети.

Во наредниот период потребно е судните да вложат поголеми индивидуални напори да го подобрат квалитетот и квантитетот на својата работа. Исто така на организационен план треба да се направи обид за специјализација на судните за работа по определен вид на предмети.

ОСНОВЕН СУД ВО СТРУГА

Основниот суд во Струга го совладал приливот на нови предмети кој бил помал од претходната година (но поради големниот број на нерешени предмети се смета за неажурен суд.

Квалитетот на работата во кривичните и по граѓанските предмети не задоволува.

Ангажираноста на судните е во рамките на општествената норма.

За подобрувањето на состојбите потребно е да се пополнат работните места предвидени со систематизацијата, особено со стручни соработници, приправници и дактилографи, како и подобрување на материјалната обезбеденост и просторното сместување.

АПЕЛАЦИОНЕН СУД ШТИП

Апелациониот суд во штип го совладал приливот на новите предмети во текот на годината и е апсолутно ажурен суд. Траењето на постапката е кратко и се обезбедува судење во разумен рок.

Квалитетот на работата е добар и осетно подобрен во однос на претходните години.

Ангажираноста на судните, како по предметната така и по вошпредметната работа е на потребното ниво.

Врховниот суд на Република Македонија смета дека посебно треба да се нагласи ангажираноста на овој суд на решавањето на старите предмети што дава и определени резултати како и постигнатите успеси во воведувањето на компјутеризацијата.

Врховниот суд на Република Македонија им дава целосна поддршка на напорите и на помошта што Апелациониот суд ја

дава на основните судови за подобрување на општата состојба на работата во врска со нивната ажурност и квалитетот на работата, како и врз решавањето на старите предмети и се очекува овие активности успешно да продолжат и во оваа година.

ОСНОВЕН СУД ВО БЕРОВО

Врховниот суд на Република Македонија оценува дека продолжува позитивниот тренд за поуспешна работа на овој суд, така што судот ја постигнал потребната ажурност.

Квалитетот на работата исто така продолжува да се подобрува и задоволителен, како во целост, така и по одделни судни.

Ангажираноста на судните исто така е задоволителна, по таа треба да се подобри во решавањето на оставниските и граѓанските извршни предмети.

Во наредниот период и натаму треба да се зголемува работната ангажираност на судните особено во оставниските и граѓанските извршни предмети, како и натамошно подобрување на квалитетот на работата.

ОСНОВЕН СУД ВО ВИНИЦА

Овој суд го совладал приливот на нови предмети и го намалил заостатокот, така што се смета за релативно ажурен суд.

Квалитетот на работата во кривичните и во граѓанските предмети не задоволува.

Ангажираноста на судните според оценката на Врховниот суд на Република Македонија може да се смета за задоволително.

Во наредниот период судот треба позасилено да се ангажира за постигнување на целосна ажурност, особено во извршните и кривичните предмети, како и натаму да се подобрува квалитетот на работата. Потребно е да се пополни стручно соработничкото место и да се подобрат условите за работа.

ОСНОВЕН СУД ВО ДЕЛЧЕВО

Врховниот суд на Република Македонија оценува дека судот го совладал приливот на новите предмети и го намалил заостатокот, но поради сè уште големниот број нерешени предмети не може да се смета за ажурен суд.

Квалитетот на работата по граѓанските предмети е добар, а во кривичните предмети послаб.

Ангажираноста на судните е во рамките на ориентационата норма.

Во наредниот период треба да се настојува да се зголеми ангажираноста на судните што ќе овозможи натамошно подобрување на ажурноста како и на квалитетот на работата.

Посебен проблем на ова подрачје претставува доставувањето на судските писмена што влијае на постигнувањето на подобри резултати во ажурноста на судот.

ОСНОВЕН СУД ВО КОЧАНИ

Врховниот суд на Република Македонија констатира дека е постигнат напредок во работата на овој суд во однос на претходната година.

Совладал е приливот на новите предмети, намален е заостатокот на неодлучените предмети, но поради сè уште големниот број неодлучени предмети, пред сè во прекршочната и извршната област, судот се смета за неажурен.

Квалитетот на донесените одлуки е под постојниот стандард.

Судните во целина имале поангажиран однос во остварувањето на судската функција што се ефектуира со зголемен број на одлучени предмети.

За подобрување на состојбите, потребно е натамошно поголемо ангажирање на судните кои не ја исполнуваат ориентационата норма, а судните што ја исполнуваат да го задржат таквиот тренд. Исто така потребно е да се стави во функција компјутерскиот систем.

ОСНОВЕН СУД ВО РАДОВИШ

Врховниот суд на Република Македонија констатира дека заложбите за подобрување на состојбите во овој суд вродија со плод и положбата е значително подобрена во однос на претходните години. Овој суд го ренил приливот на нови предмети во текот на годината и го намалил заостатокот и се смета за релативно ажурен суд.

Квалитетот на работата е различен и варира од судија до судија, но сепак општо земено не задоволува.

Ангажираноста во работата на судните во целина и поединечно е на задоволително ниво.

Во наредниот период ќе треба да продолжи позитивниот тренд на работа, а посебно внимание треба да се посвети на извршните предмети, потоа на решавањето на старите предмети, како и на подобрувањето на квалитетот на работата.

ОСНОВЕН СУД ВО СВЕТИ НИКОЛЕ

И овој суд го совладал приливот на нови предмети и го намалил заостатокот на неодлучените предмети од претходната година, но поради големниот број неодлучени предмети, главно од областа на прекршоците и извршувањето, судот не може да се смета за ажурен.

Квалитетот на донесените одлуки, како во кривичните така и во граѓанските предмети е незадоволителен.

Ангажираноста на судните се оценува како задоволителна и се движи во рамките на ориентационата норма.

За надминување на состојбите потребно е да се пополнат предвидените места со систематизацијата и да се направат дополнителни усилби на судните и на административниот кадар за одлучување поголем број предмети, а за судните и за подобрување на квалитетот на донесените одлуки.

ОСНОВЕН СУД ВО СТРУМИЦА

Основниот суд во Струмица го совладал годишниот прилив на предмети и ренил значителен број предмети од претходната година, што секако е резултат на фактот дека во оваа година судот

за првиот работи во поли состав. Сепак, поради сè уште големниот број нерешени предмети, пред сè во областа на прекршоците и прекршочните санкции, судот не може да се смета за ажурен.

Квалитетот на работата е добар и се движи по нагорна линија, со тоа што треба да се подобри во граѓанските предмети.

Ангажираноста на судните поединечно и во целина е на задоволително ниво.

Врховниот суд на Република Македонија смета дека добрите просторни услови, целосната експлираност со судскиот кадар и компјутеризираноста на постапката се добра основа за натамошно подобрување на состојбите во судот, а со зголемен личен ангажман на судните особено на прекршочните предмети и извршувањето на прекршочните санкции, како и до сега покажале извонредни резултати, како и со посебно залагање за решавање на нерешените парнични предмети, може да се постигнат резултати што судот ќе го вбројат во редот на ажурните судови.

ОСНОВЕН СУД ВО ШТИП

И овој суд го совладал годишниот прилив на предмети и го намалил заостатокот од претходната година за значителен број предмети, така што според времето потребно за решавање на нерешените предмети, влегува во редот на релативно ажурните судови освен во прекршочните предмети.

Квалитетот на донесените одлуки во кривичните предмети е многу добар, додека во граѓанските предмети не задоволува.

Ангажираноста на судните во кривичните предмети е под ориентационата норма и има можности тоа да се зголеми, додека во граѓанските предмети е на задоволително ниво и се движи во рамките на ориентационата норма.

За натамошно подобрување на состојбите потребно е да се решат финансиските проблеми, особено во врска со плаќањето на зголемените ПТТ третиции и на другите надомести, да се доврши процесот на компјутеризација започнат со организацијата на проектите ФАРЕ во регистрите и во прекршочните предмети, да се пополнат предвидените места за стручни соработници и приправници и да продолжи личната и колективната едукација.

Врховниот суд на Република Македонија, врз основа на член 35 став 1 алинеја 3 од Законот за судовите, по расправа за случајот во Основниот суд во Кратово на 30 март и 1 април 1999 година, на Овдешната седница одржана на 4 мај 1999 година, го утврди следното

М И С Л Е Њ Е

1. Врховниот суд на Република Македонија констатира дека на 30 март и 1 април 1999 година, во Основниот суд во Кратово, претставници на Министерството за внатрешни работи и на Управата за јавни приходи, презеле активности за предавање барања за издавање од Судот наредби за претрес на деловните простории на "Силекс" и други простории, согласно членот 147 а во врска со членовите 198 - 202 од Законот за кривичната постапка.

2. Во врска со издавањето на наредбите што биле од итен карактер, Врховниот суд на Република Македонија оцени дека во отсуство на претседателот на Судот и недоволната уреденост на прашањето за неговата замена и замената на дежурниот истражен судија, Основниот суд во Кратово не бил организиран за да може уредно и навреме да ги изврши работите од својата надлежност, поради што дошло до несодветно однесување на судните и вработените во судската администрација.

3. Врховниот суд на Република Македонија, исто така, смета дека предавањето на барањата за издавање на наредбите за претрес се одвивало под невообичаени околности, што не соодветствува на начинот на општењето меѓу државните органи. Имено, заради предавање на барањата за издавање на наредби за претрес, во судот влегле повеќе лица од Министерството за внатрешни работи и лица кои не се вработени во ова Министерство, што не било вообичаено во досегашната практика. Не впуштајќи се во мотивите за ова, Врховниот суд на Република Македонија смета дека начинот на постапувањето - влегувањето на повеќе лица од Министерството за внатрешни работи и на Управата за јавни приходи, во Основниот суд во Кратово заради добивањето на наредбите за претрес, покажува дека не се водело

доволно сметка за последиците што од таквото постанување можат да произлезат по угледот и достоинството на Судот и на органите чии претставници се, како и за самостојноста и независноста на Судот и особено за патамонскиот тек на евидуалната постапка пред судовите.

4. Врховниот суд на Република Македонија, во рамките на својата законска надлежност ќе преземе мерки за испитување на евидуалната одговорност на претседателот на Основниот суд во Кратово и на судиите за нивниот придонес во случувањата во судските простории на Основниот суд, а Претседателот на Врховниот суд на Република Македонија, од аспект на вршењето на судската управа ќе побара од претседателот на Апелациониот суд да ја испита состојбата во врска со организираноста и уредното и навременото вршење на работите во овој суд. Исто така, Врховниот суд ќе побара од претседателот на Основниот суд во Кратово да ја испита одговорноста на одделни работници во администрацијата на судот во вршењето на нивните работни задачи и почитување на одредбите на Судскиот деловник.

5. Врховниот суд на Република Македонија, во согласност со својата уставна положба и законски надлежности, во оваа прилика не навлегува во евидуалните пречекорувања на законските овластувања на службените лица во случувањата во Основниот суд во Кратово и заклучи целокушниот материјал со кој располага да го достави на увид и понатамошна постапка на надлежните државни органи (Министерството за внатрешни работи, Министерството за финансии и Јавното обвинителство на Република Македонија).

6. Врховниот суд на Република Македонија очекува дека Владата на Република Македонија, во интерес на зачувување на самостојната и независна позиција на судовите и правилното и законито вршење на овластувањата на органите на управата, ќе ги испита сите околности во врска со однесувањето на припадниците на Министерството за внатрешни работи и Управата за јавни приходи во Основниот суд во Кратово, особено од аспект на рефлексите во јавноста од таквото однесување по угледот и достоинството на судството и на органите на управата и понатамошното правилно водење на управата и судската постапка.

Однанаесетта седница на Врховниот суд на Република Македонија одржана на ден 27.12.1999 година, по сprovedената расправа по точката од дневниот ред - Упоредување на Заклучоците по повод Информацијата за случувањата во Основниот суд во Гевгелија, со мнозинство на гласови ги усвои следниве

ЗАКЛУЧОЦИ

1. Општата седница ја прифати Информацијата на Комисијата определена од страна на седницата на судните по повод случувањата во Основниот суд во Гевгелија на ден 16.07.1999 година.

2. Врховниот суд на Република Македонија ги оценува како неприфатливи и спротивни на Уставот и законите однесувањата на органите за внатрешни работи со повикувањето на судните на разговор за конкретни предмети, со што директно се влијае на самостојноста и независноста на судните и нивниот судиски дигнитет, интегритет и имунитет.

3. Врховниот суд на Република Македонија посебно заклучува дека треба на судните од Основниот суд во Гевгелија и на другите судни на соодветен начин преку заеднички состанок, советување или по писмен пат да им се укаже на потребата на нивно лично ангажирање во заштитата на законноста на нивната работа и во заштитата на сопствената независност и самостојност, како и имунитетот, во случај кога од други државни органи и други структури овие вредности ќе бидат доведени во прашање.

4. Посебно да му се укаже на заменикот на претседателот на Основниот суд во Гевгелија во тоа време дека неговото однесување во овој случај не било соодветно и дека и тој со тоа однесување придонел за овие случувања во Основниот суд во Гевгелија.

III. КАЗНЕНО ПРАВО

1. Од природата и својствата на предметот како и од личните својства на обвинетиот зависи дали кривичното дело "Убиство од небрежност" е сторено од свесна или несвесна небрежност.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Основниот суд во К. обвинетиот Ј.В. го огласил за виновен за кривично дело "Убиство од небрежност" од член 126 од Кривичниот законик за дејствието подробно опишано во изреката на пресудата и за таквото дело го осудил на казна затвор во траење од 3 - три години.

Таквата пресуда, решавајќи по жалбата на обвинетиот, Апелациониот суд во С. ја потврдил. После правосилноста на пресудата осудениот преку својот бранител до Врховниот суд на Република Македонија поднесе благовремено барање за вопредно препенитивање на правосилната пресуда поради суштествени повреди на Законот за кривична постапка и поради повреди на Кривичниот законик. Во барањето во битно се наведува дека погрешно било наведено во пресудите дека осудениот вршел стражарско-чуварска должност. За тоа ниту бил обучен, ниту имал решение и формално немал такво работно место. Не било точно дека не бил задолжен со пинтолот од што произлегувало дека самонинцијативно го носел пинтолот. Иако немал документ за задолжување, од начинот како се постапувало во претпријатието, можело да се заклучи дека пинтолот службено им бил доверен, како нему така и на другите кои ја вршеле стражарско-чуварската должност.

Второстепенниот суд го занемарил фактот дали осудениот знаел дека пинтолот бил ренетиран и откачен. Исто така тој суд не одговорил на прашањето "зошто ако осудениот знаел или

можел да знае дека пиштолот бил откачен и можел да испука, го носел со себе во појасот, со што директно го загрозувал и својот живот". Оттука произлегувало дека осудениот не знаел дека пиштолот можел да испука, поради што со него се однесувал како со предмет од кој не постои некаква опасност; Второстепенниот суд не одговорил на жалбениот навод дека пред осудениот да го земе пиштолот, непознато лице веќе испукало од истиот. Сите сведоци потврдиле дека пиштолот бил полн со 8 метка, а после настанот се утврдило дека имало само еден метак. Тоа значело дека непознато лице го оставило релетиран и откачен со метак во цевката. Овој момент бил важен за свеста на осудениот дали пиштолот бил во состојба да испука на допир на орозот. И да немало метци во шаржерот не било од влијание затоа што се работело за метак во цевката, за кој осудениот не знаел и не можел да знае дека постои. Второстепенниот суд морал аргументирано да појасни од кои причини не прифатил дека осудениот без вина го извршил кривичното дело и дека се работело за случај или во крајна линија дека делувал со несвесна небрежност. За исполнувањето на кривичното дело пописките судови морале да направат разлика меѓу свесна и несвесна небрежност. Од изнесените причини во барањето се предлага истото да се уважи, пресудите на двата пописки суда укинат и предметот врати на повторно судење.

Врховниот суд на Република Македонија по оцена на наводите во барањето за воопредно пренеситување на правосилна пресуда, побиваните пресуди и останатите списи во предметот, констатира:

Барањето е неосновано.

Во случајов во барањето за воопредно пренеситување на правосилна пресуда не се наведени законските основи врз кои се поднесува барањето. Меѓутоа, од изнесените наводи очигледно е дека со истите се става под значително сомнение вистинитоста на решавачките факти. Истигувајќи ја во таа смисла правосилната пресуда, овој суд наоѓа дека вистинитоста на фактите утврдени со одлуката против која е подигнато барањето не се доведуваат под никакво сомнение и дека на правилно и потполно утврдена фактичка положба правилно е применето материјалното право.

Неоснован е наводот во барањето за немање на свест кај осудениот за можност за настанување штетна последица. Оценка е на овој суд дека осудениот имајќи ги во предвид неговите лични својства, како и природата на предметот со кој е сторено кривичното дело, бил свесен за можните последици, меѓутоа лекомислено постанал. Фактот што осудениот немал познавање во ракување со пистол, уште повеќе укажува дека бил должен со особено внимание да постапува со истиот, имајќи ја во предвид природата на пистолот, како особено опасно средство кое бара внимателно ракување, а во спротивно може да доведе до несакани последици.

Според барањето за вопредно пренеситување во случајот немало кривично дело, туку се работело за случај или во крајна линија дека осудениот делувал со несвесна небрежност, а не со свесна небрежност. Овој суд оценува дека таквите наводи се неосновани.

Несвесна небрежност би постоела кога осудениот не би бил свесен за можноста од настанување на штетна последица, пако според околностите и според своите лични својства бил должен и можел да биде свесен за таа можност.

Свесна небрежност, пак, постои кога сторителот бил свесен дека поради сторувањето или несторувањето на некое дејствие може да настанат штетна последица, но лекомислено сметал дека може да ја спречи или дека таа нема да настанат.

Во случајов осудениот ракувал со огнено оружје за кое бил свесен дека претставува опасно средство и дека е потребно со истото да ракува со особено внимание. Осудениот имајќи ги во предвид и неговите лични својства, бил свесен за можните штетни последици, но лекомислено сметал дека нема да настанат. Кај него постоел битниот елемент на небрежност, а имено свест за можните штетни последици, поради што правилно пописките судови нашле дека делото е сторено од свесна небрежност.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Квп.бр.41/99 од 30.03.1999 година.

2. За постоење на кривично дело - Неодзивање на позив и одбегнување на воена служба - од член 341 став 3 од Кривичниот законик, граѓанинот-воен обврзник не треба да е поканет поединечно или повикан со општ повик да се јави на извршување на воената обврска, туку доволно е да постои законска обврска за тоа, а напуштањето на земјата да е со намера за одбегнување на регрутирањето или служењето на воениот рок, воена вежба или друга воена служба.

Регрутот кој е оценет за привремено неспособен за воена служба, подложи на повторно регрутирање до наполнување на 27 години живот. При секое регрутирање привремената неспособност може да се определи во траење од една до четири години.

Привремената неспособност не може да се определи подолго од времето кога регрутот наполнива 27 години живот.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Барањето е основано.

Врховниот суд на Република Македонија оценува дека во случајот станува збор за значително сомнение за вистинитоста на решителните факти утврдени со нападнатите правосилни пресуди заради кои не е можно со сигурност да се одлучи правилно и законито по барањето - член 409 од Законот за кривична постапка.

Основано се тврди во барањето на осудениот дека причините кои се наведуваат во нападнатата правосилна пресуда за решителните факти се во спротивност со содржината на доказите кои постојат во сите на предметот, што пак, од своја страна ги доведува под значително сомнение утврдените решителни факти поради што следување да се одлучи како во изреката на пресудата, бидејќи нападнатите пресуди со таквите причини кои немаат поткрепа во доказите или се спротивни на нив не треба да опстанат како такви.

Битно во одбраната на обвинетиот е дали обвинетиот примиш покана како што предвидува законот и дали истиот можел

да се регрутира според член 57 од Законот за одбрана, кога истиот се стекнал со државјанство на Република Македонија, кога замнал во странство односно ја напуштил земјата.

На таквата одбрана и двете пресуди одговараат дека обвинетиот во текот на 1993 година ја напуштил земјата и отишол во странство, а неговиот брат го известувал во врска со поканиите во шивното редовно телефонско контактирање по истиот не се отповикал туку продолжил да престојува во странство, а со намера да го одбегне регрутирањето. Исто така судовите во образложението на пресудата прифаќаат дека осудениот го сторил предметното кривично дело повикувајќи се на општата покана на Министерството за одбрана - Подрачна единица III издадено во текот на месец јуни 1997 година. Понатака судовите прифаќаат дека обвинетиот е роден во Република Македонија и од самото раѓање го има државјанството на Република Македонија во континуитет што унагува на констатација дека обвинетиот подлежи на регрутна обврска согласно член 6 од Законот за одбраната.

Во врска со прашањето дали обвинетиот бил уредно поканиет да се јави на лекарскиот преглед - регрутацијата судовите запаѓаат во противречност со што чинат повреда од член 355 став 1 точка II од Законот за кривична постапка. Најнапред судовите прифаќаат дека обвинетиот не се отповикувал на поединечните покани, а кој прифаќа дека се доставени со наводното телефонско контактирање на обвинетиот со неговиот брат, кое нешто не произлегува од изведените докази. Во доказната постапка изведено е писменото соопштение - општ повик на Министерство за одбрана - Подрачна единица III, бр.14-598/1 од 24.06.1997 година. Меѓутоа не може да се прифати дека со овој општ повик од 24.06.1997 година обвинетиот го сторил предметното кривично дело, бидејќи тој се терети за период од 1993 година.

Ова дотолку повеќе што општата покана на која се повикуваат судовите е во текот на 1997 година во која обвинетиот има 28 години. Во член 57 од Законот за одбрана е предвидено дека регрутот кој е оценет за привремено неспособен за воена служба подлежи на повторно регрутирање до исполнувањето на 27 години живот. Во став 2 од истиот член е наведено дека при

секоје регрутирање привремената неспособност може да се определи во траење од 1 до 4 години. Времетраењето на привремената неспособност не може да се определи подолго од времето кога регрутот наполнива 27 години живот. Во овој период кога е издадена општата покана обвинетиот имал повеќе од 27 години живот. Како во конкретниот случај се работи за регрутирање кое може согласно цитираната законска одредба да се изврши до календарска година кога обврзаникот има навршено 27 години зачува фактот што судовите прифаќаат кривична одговорност кај обвинетиот за период кога истиот имал наполнието 28 години.

Исто така во конкретната кривично правна ситуација дискутабилно е и прашањето дали за кривичното дело кое на осудениот му се става на товар - "неодзивање на позив и одбегнување на воена служба" од член 341 став 3 од Кривичниот законик е потребно и уредно известување со посредничка или општа покана. Ова од причина што согласно оваа законска одредба кривичното дело "неодзивање на позив и одбегнување на воена служба" го чини тој што ќе ја напушти земјата или ќе остане во странство за да одбегне регрутирање или служење на воениот рок воена вежба или друга воена служба. Од ваквата законска квалификација произлегува дека битен момент за постоење на ова кривично дело е напуштањето на земјата со намера за одбегнување на регрутирањето, што значи судовите треба да се позанимават повеќе со изведување на докази за утврдување на битната околност - дали кај осудениот постоела намера за одбегнување на регрутирањето.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Квн.бр.143/99 од 05.10.1999 година.

3. Кога за кривично дело - Клевета - од член 172 став 2 од Кривичниот законик одговара составувачот на списот затоа што е познат, месната надлежност на судот се определува согласно член 25 став 2 од Законот за кривичната постапка.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Член 25 став 2 од Законот за кривичната постапка предвидува, ако според Законот одговара составувачот на списот, надлежен е и судот на местото во кое составувачот има живеалиште, или судот на местото каде се одиграл настанот на кој се однесува списот. Со оваа одредба предвидена е избрана месна надлежност кога по законот одговара составувачот на списот кој е познат. Приватниот тужител тужбата може да ја поднесе кај еден од судовите предвидени во оваа законска одредба, а судот кој ја прими тужбата по неа постапува како месно надлежен суд, бидејќи приватниот тужител избрал месно надлежен суд согласно член 25 став 2 од Законот за кривичната постапка.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Кр.бр.17/99 од 18.11.1999 година.

4. Со судската постапка што претходела на правосилноста на пресудата и со доставувањето на пресудата преку огласна табла на судот иако обвинетиот не ја променил адресата, повредена е одредбата од член 347 став 3 во врска со член 116 став 4 и член 115 од Законот за кривичната постапка, заради што пресудата се смета за неправосилна.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Од списите на предметот е видно дека писмено изготвената пресуда на Основниот суд С. е врачена на Основниот јавен обвинител-С. на ден 13.07.1998 година, а на ден 24.09.1998 година на бранителот на обвинетиот-адвокат С. К. од С. Пресудата на обвинетиот И. С. е дадена за лично доставување на адреса село А.-скопско на реценс пошта Скопје Р-043699, а пратката е вратена со напомена "адресата е недоволна". Основниот суд С. на ден 21.09.1998 година пресудата ја огласил на огласна табла во судот, а на ден 19.10.1998 година ја симнал од огласна табла и

истниот ден ја огласил за правосилна. На записник за главен претрес од 19.05.1998 година, првостепенниот суд го опоменал обвинетиот дека е должен за секоја промена на адресата да го извести судот, а во спротивно дека сите писмена ќе му бидат доставувани преку огласна табла.

Видно од вратената пратка за лично доставување на пресудата преку пошта, истата не е вратена на првостепенниот суд со назнака дека обвинетиот не живее на посочената адреса или дека е иселен. Видно пак, од уверението на Министерството за внатрешни работи-Градска управа за внатрешни работи-С.-Сектор за управни работи обвинетиот живее во село А. на улица "М. Т. "-73 бр.15, на која адреса е пријавен на 29.12.1987 година, а на 3.09.1992 година му е издадена и лична карта.

Во случајов, првостепенниот суд со доставување на првостепенната пресуда на огласна табла, не постанил во согласност со одредбите на член 116 став 4 во врска со член 115 од Закон за кривичната постапка, бидејќи е видно дека непостоееле законски услови за такво доставување, затоа што очигледно обвинетиот не ја променил адресата, па оттука немал ни обврска да го известува судот за промена на адреса. Со доставувањето на пресудата на обвинетиот преку огласна табла, на начин спротивен на член 116 став 4 од Законот за кривичната постапка, првостепенниот суд ја повредил постапката за лично доставување на пресудата на обвинетиот, која постапка претходела на горе цитираната правосилна пресуда. Со тоа што пресудата е огласена за правосилна во претходно незаконито спроведена судска постапка, било повредено основното право на обвинетиот, правото на жалба против првостепенната пресуда.

Бидејќи во практиката е возможно да се огласи правосилност на одлуката против која е дозволен редовен правен лек, како претходно биле сторени повреди на постапката која претходела на правосилноста на одлуката, со одредбата од член 403 од Законот за кривичната постапка е дадено овластување на Јавниот обвинител на Република Македонија да ги побива тие претходни судски постапки кои претходеле на правосилноста на одлуката, со вопредно правно средство-барање за заштита на законитоста, какво што е поднесено и во конкретниот случај. Од

гледна точка за заштитата на правата на обвинетиот, такво правно средство е сосема оправдано, бидејќи незаконската судска постапка може да повлече како последица огласување за правосилна но суштинска неправосилна судска одлука, каква неправилност не може секогаш да се утврди и потоа евентуално отстрана, ако претходно не се востанови законитоста во постапката.

Под судски постапки што претходеа на правосилноста на одлуката, по мислење на Врховниот суд, се сметаат и вбројуваат и сите превземени дејствија од надлежните судски органи во рамките на шивното овластување според законот, што претходеа на дејствието на огласувањето на одлуката за правосилна.

Во конкретниов случај, доставувањето на пресудата со нејзиното закачување на огласна табла на судот, е несомнена судска постапка што претходеа на правосилноста на конкретната пресуда и бидејќи првостепенниот суд ја повредил, во смисол што не е постапено во согласност со член 116 став 4 во врска со член 115 од Законот за кривичната постапка, првостепенниот суд немал законска претпоставка првостепенната пресуда да ја огласи за правосилна.

Од горе изложеното, следуваше барањето за заштита на законитоста да се уважи и да се утврди дека судската постапка што претходеа на правосилната пресуда со доставување на пресудата на огласна табла, е повредена одредбата од член 347 став 3 во врска со член 116 став 4 и член 115 од Законот за кривичната постапка.

Првостепенниот суд ќе треба да изврши лична достава на првостепенната пресуда, која очигледно не стапала правосилна согласно член 116 став 4 во врска со член 115 од Законот за кривичната постапка, така што ќе му ја достави првостепенната пресуда лично во село А., улица "М. Т."-73 бр.15 која е адреса на обвинетиот, што досега не ја променил.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Кзз.бр.39/98 од 21.01.1999 година.

5. Ако при вршењето на кривичното дело "разбојништво" некое лице е лишено од живот, тогаш се работи за довршено кривично дело "разбојништво" од член 237 став 4 во врска со став 1 од Кривичниот законик, без оглед на тоа дали при самото разбојништво е остварена намерата или пак не, за одземање на предмети и вредности, а не кривично дело во обид.

Од образложението:

Од увидот во списите по кривичниот предмет се гледа дека обвинетиот Т.Т, Основниот суд С. со своја пресуда го огласил за виновен за кривичното дело -разбојништво- од член 237 став 4 во врска со став 1 и во врска со член 22 од Кривичниот законик кое да го сторил на 19.09.1997 година по претходен договор и со однапред припремен план заедно со РН и ИИ, со употреба на сила врз оштетениот Р С во ходникот пред станот во кој што живеел во С., го присилувал да го внесе во станот и од внатре да одземат пари и злато со намера противправно да ги присвојат, па пачин што обвинетиот и двете лица од странство маскирани со маски направени за таа цел, со параквици и вооружени со два пиштоли и нож го сочекале оштетениот враќајќи се дома да излезе од лифтот, за кое време лицето ДД ги чекал на паркингот во близина на зградата со патничко возило одеднаш му се доближиле, му впериле пиштол во градите, започнале да го удираат со тупаници со цел да го принудат да го отклучи станот, да влезат внатре, да го врзат со жица а устата да му ја затворат со селотејп лента која што ја носеле со себе, а потоа да ги земат парите и златото кои што требало да га најдат, меѓутоа откако оштетениот им се спротивставил со давање на отпор и појавата на неговата сопруга ги попречила во нивната намера па со три истрели од автоматскиот пиштол од страна на Хш, со умисла оштетениот бил лишан од живот.

Првостепенниот суд при определување на правната квалификација на кривичното дело наоѓа дека истото е довршено бидејќи при извршувањето на разбојништвото оштетениот со умисла е лишан од живот, без оглед што парите и златото не се одземени.

Меѓутоа, Апелациониот суд во С. констатирал дека во конкретниов случај разбојништвото не е довршено бидејќи општествениот давајќи силен отпор ги спречил соизвршителите во намерата насилно да влезат во неговиот стан и да му ги одземат парите и златото. Како не дошло до одземање на туѓи предмети, Апелациониот суд смета дека делото останало во обид, поради што и во таа насока извршил преквалификација, и преземените дејствија на обвинетиот Т. ги квалифицирал како кривично дело -разбојништво- од член 237 став 4, а во врска со став 1 и во врска со член 19 и 22 од Кривичниот законик.

Решавајќи по жалбата на обвинетиот, Апелациониот суд во С. констатирал дека во конкретниот случај разбојништвото не било довршено бидејќи општествениот давајќи силен отпор ги спречил соизвршителите во намерата насилно да влезат во неговиот стан и да му ги одземат парите и златото. Како не дошло до одземање на туѓи предмети Апелациониот суд смета дека делото останало во обид, поради што и во таа насока извршил преквалификација.

Кривичното дело -разбојништво- од член 237 став 1 од Кривичниот законик го врши тој што со употреба на сила или закана дека непосредно ќе нападне врз животот или телото на друг, ќе одземе туѓ подвижен предмет со намера против правно да го присвои. Делото пак од став 4 се врши ако при извршувањето на делото од горе цитираниот став на членот некое лице со умисла е лишено од живот.

Имајќи ја во предвид горе цитираната законска одредба овој суд наоѓа, дека основано во барањето за заштита на законитоста јавниот обвинител укажува дека во конкретниов случај од Апелациониот суд С. е применет закон што не може да се примени, кога дејствијата на обвинетиот ТТ се квалифицирани како кривично дело "разбојништво" сторено во обид. Имено од сите изведени докази во текот на постапката неспорно првостепенниот суд утврдува дека меѓу обвинетиот ТТ и другите тројца соизвршители постоел договор да го нападнат општествениот и да го ограбат, односно со употреба на сила да одземат пари и злато од станот на општествениот, со намера противправно

да ги присвојат. Неспорно е учеството на обвинетиот во овој кривично правен настан и во реализирањето на дејствијата. Истиот прифатил да учествува во разбојништвото и за кое бил свесен дека од заедничкото дејствување со употребата на пиштолите и пожат заради принудување на општествениот да го отклучи станот може општествениот да биде лишен од живот, па со тоа се согласил, учествувал во истото и при извршувањето на разбојништвото општествениот со умисла бил лишен од живот.

Кај кривичното дело -разбојништво- од став 4 е битно некое лице да е лишено од живот и во таков случај кај сторителот да постои умисла во однос на таквата смртна последица. што значи за постоењето на ова кривично дело помеѓу другото е потребно да дојде до лишување на живот, без оглед дали потоа биле или не биле одземени туѓи подвижни предмети. Според тоа, ако при вршењето на кривичното дело "разбојништво" некое лице е лишено од живот, тогаш се работи за довршено кривично дело "разбојништво" без оглед на тоа дали при самото разбојништво е остварена намерата или пак не за одземање на предмети и вредности.

За постоењето на довршено кривично дело "разбојништво" е доволно да настанала тешка стварна последица -смрт кај општествениот. Ова од причини што акцентот кај ова кривично дело не е на одземањето на стварите туку настанување на потенцијалната последица, лишувањето од живот.

Од изложеното се заклучува дека не постоела правна основа Апелациониот суд во С. преку примена на член 19 од Кривичниот законик обвинетиот ТТ биде огласен за виновен за кривично дело -разбојништво- од член 237 став 1 во врска со став 4 и во врска со член 19 и 22 од Кривичниот законик.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Кзз.бр.2/99 од 11.02.1999 година.

6. Кога према обвинетиот со правосилна пресуда е изречена условна осуда, тој и неговиот бранител немаат законска основа за поднесување на барање за вопредно пренеситување на правосилна пресуда.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Согласно член 411 став 1 од Законот за кривичната постапка обвинетиот кој правосилно е осуден на казна затвор или малолетнички затвор може да поднесе барање за вопредно пренеситување на правосилна пресуда поради повреда на Законот во случаите предвидени во член 413 од Законот за кривичната постапка.

Кога према обвинетиот со правосилна пресуда е изречена условна осуда, а тој или неговиот бранител поднесат барање за пренеситување на правосилната пресуда, таквото барање согласно член 414 став 3 во врска со член 411 од Законот за кривичната постапка со решение ќе го отфрли претседателот на советот на првостепенниот суд или судот кој согласно член 412 од Законот за кривичната постапка е надлежен за одлучување по барањето.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија, Кви бр.176/99 од 23.11.1999 година.

IV. ГРАЃАНСКО ПРАВО

Одделот за граѓански дела на Врховниот суд на Република Македонија, во врска примената на член 141 став 2 од ЗПП, на состанокот одржан на ден 23.10.1998 година го усвои следниот

ЗАКЛУЧОК

1. Ако странката не ја плати таксата по нејзините иницијални акти за поведување на судска постапка или преземање на дејствие (тужба, предлог за издавање платен налог и сл.), Судот нема да постапува по нив ниту да презема друго дејствие се додека не се плати таксата.

Судот ќе ја опомене странката за неплатената такса и ќе ја предупреди на последиците кои ќе настанат од обврската од член 30 од Законот за судски такси и од член 142 став 2 од ЗПП. Ако и после овој рок не се плати таксата, ќе се побара наплата за неплатената такса од Управата за јавни приходи на чие подрачје таксениот обврзник има живеалиште (седниште) таксата да се наплати по присилен пат. По добивање на известие од Управата за јавни приходи дека таксата е наплатена, судот ќе продолжи со постапка по предметот.

2. Неплатената такса за одбранбени процесни дејствија (одговор на тужба, жалба и слични правни средства) ја задржува постапката се додека судот не испрати акт за присилна наплата преку Управата за јавни приходи.

3. Овој Заклучок се применува во сите постапки каде не е донесена првостепена судска одлука до 19.07.1998 година, кога стапил во сила ЗПП.

Одделот за граѓански дела на Врховниот суд на Република Македонија, во врска примената на член 21 став 2, член 487 став 1 и 2 и член 719 став 2 од Законот за трговските друштва, на седницата одржана на ден 23.10.1998 година ги усвои следните

ЗАКЛУЧОЦИ

I

Сопственикот на приватно претпријатие основано според Законот за претпријатијата од еден основач (член 138 став 2) може да ја продолжи работата како трговец поединец според одредбите на член 719 став 3 од Законот за трговските друштва.

II

Не се во судир одредбите на член 21 став 2 и член 487 став 1 и 2 од Законот за трговските друштва, туку се дополнуваат и го утврдуваат моментот на настанувањето на друштвото како правно лице во правниот промет.

III

Самостојните вршители на дејност со личен труд, регистрирани според Законот за самостојно вршење дејност со личен труд ("Службен весник на СРМ" бр. 18/89, 46/89 и 23/90), освен лицата кои вршат занаетчиска дејност, со усогласување на своето работење со одредбите на Законот за трговските друштва најдоцна до 31.12.1998 година го продолжуваат работењето во согласност со Законот како трговец поединец или во некои од трговските друштва што ќе ги регистрираат.

1. Сомневањето на брачниот другар дека не е татко на децата што ги родила неговата брачна другарка и настанатите психички здравствени последици од тоа сомневање, не се факти и докази за определување нов рок за поднесување тужба за оспорување на татковство.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

До Врховниот суд на Република Македонија поднесено е барање за определување нов рок за поднесување тужба за оспорување на татковство на малолетните деца.

Врховниот суд на Република Македонија, постапувајќи по барањето врз основа на неговите наводи, најде дека:

Барањето е неосновано.

Согласно член 64 од Законот за семејството, брачниот другар може да оспорува татковство на дете кое го родила неговата брачна другарка за време на траењето на бракот или пред истекот на 300 дена од престанокот на бракот, ако смета дека не му е татко на детето. Во ставот 2 од истиот член, е предвидено дека тужбата за оспорување на татковство се поднесува во рок од 3 месеци од денот на дознавањето за раѓањето.

Според членот 65 став 1 од истиот закон, ако по истекот на рокот за поднесување на тужба од став 2 на членот 64 од овој закон, се откријат факти и докази од кои произлегува дека брачниот другар не е татко на детето кое го родила неговата брачна другарка, на негово барање Врховниот суд на Република Македонија, со решение може да определи нов рок за поднесување тужба за оспорување на татковство.

Во конкретниот случај, барателот не наведува дека тој не им е татко на малолетните деца родени во бракот со неговата поранешна сопруга, туку само изјавува дека кај него се јавило

сомневање дека тој не е татко на тие деца и предизвикало психички притисок, па довело до првото растројство и заради тоа бара да поведе судска постапка. Барателот не изнесува никакви факти и докази од кои би произлегло дека тој не е татко на децата, кои ги родила неговата поранешна сопруга.

Ваквото барање на подносителот не дава основ да Врховниот суд на Република Македонија, донесе решение за определување нов рок за поднесување тужба за оспорување на татковство.

Согласно наведените законски одредби, само во случајот кога брачниот другар смета дека не е татко на детето, може да бара нов рок, ако по истекот на рокот за поднесување на тужба за оспорување на татковство, се стекне со факти и докази од кои произлегува дека брачниот другар не е татко на детето кое го родила неговата брачна другарка. ...

Створеното сомневање кај барателот од страна на поранешниот брачен другар и настанатите психолошко-здравствени последици од тоа сомневање, сами по себе не се основ за удоволување на ваквото барање. Само ако барателот се стекне со факти и докази од кои произлегува дека не е татко на децата што ги родила неговата брачна другарка, може да поднесе вакво барање.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Р.бр.38/98 од 16.12.1999 година.

2. Барање за зголемување на досудена издршка на необезбеден брачен другар, во суштина е барање за продолжување на досудената издршка и тужба може да се поднесе во рок од 5 години од правосилноста на пресудата со која бракот е разведен.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Ревизијата е неоснована.

Неоснован е и ревизијскиот навод за погрешна примена на материјалното право, кога се има во предвид утврдената

фактичка состојба. Имено, во редовната постапка меѓу другото е утврдено дека тужителката и тужениот се поранешни брачни другари чиј брак е разведен а тужителката како необезбедена брачна другарка добивала издршка од тужениот, како за неа така и за тогаш малолетниот син. Со правосилна пресуда од 14.11.1991 година тужениот бил задолжен да плаќа 1.800,00 денари месечно сметано од поднесување на тужбата на во иднина за тужителката, но со пресуда на Окружниот суд во С. била препначена пресудата во поглед на висината на издршката така што тужениот бил задолжен да плаќа за тужителката по 1.700,00 денари, а за малолетниот син по 1.000,00 денари, сметано од поднесување на тужбата. Пресудата во поглед на разводот на бракот била потврдена и истата станала правосилна на 30.05.1991 година. Од донесувањето на таа пресуда тужителката воопшто до денот на поднесување на оваа тужба за зголемување на издршката (27.11.1996 година) не водела друга постапка ниту за зголемување на издршката ниту за продолжување на правото на издршка. Тужениот до 12 месец 1995 година плаќал издршка во определенот износ.

При вака утврдената фактичка состојба, пописките судови правилно го примениле материјалното право односно член 189 став 1 и член 190 став 3 и 4 од Законот за семејство, кога го одбиле тужбеното барање на тужителката. Ова, од причини што тужителката пропуштила да обезбеди право на издршка, односно да бара продолжување на издршката или зголемување на истата во определенот законски рок од 5 години по разводот на бракот како што тоа е предвидено во член 190 став 4 од Законот за семејство ("Службен весник на РМ" бр.80/92), што значи дека таа ги изгубила правата кои би припаднале како на необезбедена брачна другарка.

Неоснован е ревизијскиот навод дека судовите неправилно го примениле член 190 од Законот за семејство бидејќи тужителката ниту е вработена ниту склучила нова брачна заедница и дека иста други околности кои би влијаеле за запирање на издршката. Ова, од причини што во случајот не станува збор за престанување на правото на издршка на тужителката како поранешен брачен другар поради

престанување на условите од член 185 од Законот за семејство и во оваа постапка не се ценети околностите дали тужителката ги исполнувала тие услови за право на издршка, туку со оглед на тоа што тужителката не барала во законскиот рок од 5 години продолжување на правото или зголемување на издршката, истата го изгубила правото за продолжување на обврската на тужениот за издржување.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1064/98 од 21.04.1999 година.

3. Столбот од жичарата не претставува градежен објект и со неговото поставување на туѓо земјиште заради прицврстување на жичата и други направи на жичарата, не може да се стекне правото на сопственост на тоа земјиште по пат на одршка.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Првостепенниот суд го одбил тужбеното барање на тужителот да се утврди дека има право на сопственост по пат на одршка на површина од 12 м² земјиште на кое е лоциран столбот бр.6 на голдолната жичара на јужниот дел од парцелата сопственост на тужениот. По жалба на тужителот второстепенниот суд таквата пресуда ја потврдил.

Врховниот суд на Република Македонија одлучувајќи по барањето за заштитата на законитоста на Јавниот обвинител на Република Македонија поднесено против пресудите на полициските судови, го одби како неосновано од следните причини:

Во случајот не е спорно дека тужителот е сопственик на патничката жичара и другите пропратни објекти, а со тоа и на преносните столбови.

Неспорно е утврдено дека столбовите на жичарата биле поставени на недвижности сопственост на правни и физички лица. Преносниот столб бр.6 бил поставен на КП.бр.343 во место викано "Ласе" шива 5 и 7 класа во вкупна површина од 9100 м² сопственост на тужениот. Неспорно било утврдено дека овој столб бил

поставен во текот на 1976 година во време кога со патничката жичара стопанисувал и управувал претходникот на тужителот, а потоа од 1976 година на наваму стопанисува и управува тужителот. При поставувањето на столбот не бил платен надоместок за спорната површина, ниту било водено експроприација.

Според член 24 од Законот за основните сопствено-правни односи, лицето што може да биде носител на правото на сопственост, а кое ќе изгради зграда или друга градба, (градежен објект) на земјините на кое друг има право на сопственост, стекнува право на сопственост и на земјинитето на кое е изграден градежниот објект како и на земјинитето што е неопходно за редовна употреба на тој градежен објект, под услов ако не знаело, ниту можело да знае дека гради на туѓо земјините, а сопственикот на земјинитето знаел за изградбата и не се спротиставил веднаш. Меѓутоа, и по наоѓањето на овј суд, во случајот не се работи за градежен објект во смисла на оваа законска одредба, затоа што е во прашање само столб од жичарата, која како целина претставува средство за превоз на патници што се движи по јакниња. Спорното земјините влегува во заштитниот појас на жичарата, кој појас според член 1 став 2 од Законот за жичари ("Службен весник на СРМ" бр.35/67), кој бил во важност во времето на градењето на предметната жичара, го опфаќа просторот под жичарата и определено земјините од двете страни на тој појас, а според член 3 на истиот закон, инвеститорот, односно организацијата што управува може при изградбата или за одржување на жичарата да превземе на туѓо земјините мерки за прицврстување на столбовите, жиците и други направи на жичарата. Според член 5 од Законот за изградба на инвестициони објекти ("Службен весник" на СРМ. бр.35/73), кој бил во важност во времето на изградбата на предметната жичара, кон градење на инвестиционен објект може да се пристапи дурш кога ќе се добие одобрение за градење. Додека според член 22 од истиот закон, инвеститорот што бара одобрение за градење е должен да поднесе доказ за правото на користење или за правото за службеност на земјинитето на кое ќе се гради инвестициониот објект.

При неспорно утврдената фактичка состојба, дека за изградбата на предметната жичара не е вршена експроприација

на земјиштето, судовите не утврдиле дека тужителот односно неговниот претходник се стекнал со правото на сопственост на спорното земјиште со правна работа или пак, со одлука на надлежен орган, а со оглед на цитираните законски одредби, очигледно е дека изградбата на жичарата како посебен вид на сообраќајница е вршена на начин што столбовите се поставувани на туѓо земјиште, кое било опфатено со заштитниот појас. При таква состојба, по мислењето на овој суд, тужителот не можел да го стекне правото на сопственост врз спорното земјиште. Според ова, пописките судови правилно ги примениле погоре цитираните законски одредби и член 28 од Законот за основните сопствено-правни односи, кога го одбиле тужбеното барање, бидејќи поставувањето на столбот од жичарата на туѓо земјиште, заради прицврстување на жиците и други направи на жичарата, не претставува градежен објект во смисла на цитираниот член 24 став 1 од Законот за основните сопствено-правни односи. При изградбата на жичарата, правниот статус на земјиштето помеѓу странките бил неспорен, досегашниот нивен однос со неговото користење нема влијание на него.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.60/99 од 10.06.1999 година.

4. Проширувањето на патот за пристап до повластеното добро, претставува оптоварување на послужното добро, ако постои друг проширен пат кој би ги задоволувал потребите на сопственикот на повластеното добро, макар и да се работи за приватен проширен пат.

Од о б р а з л о ж е н и е т о:

Неоснован е ревизискиот навод за погрешна примена на материјалното право, кога се има во предвид утврдената фактичка состојба. Имено, пописките судови во фактичката состојба меѓу другото, утврдиле дека тужителот поседува куќа и дворно место со помошни објекти во место викано "НН" заведени под

КП.бр.5991 во имотен лист бр.3192 за КО К.. Во продолжение спрема исток од овој недвижен имот, тужениот В. исто така поседува објекти заведени под КП.бр.5993. На југ од овие недвижности постои пристапен пат кој се протега во правец исток-запад во должина од 73,90 метри и кој пат е со различна широчина во просек од 1,90 метри. Преку овој пат тужителот доаѓа до својата недвижност. Од спорниот пат на југ се паоѓа недвижноста на тужените С. и Г., С. и И.. До своите недвижности странките дошле по пат на купување и на кои подоцна изградиле куќи и помошни објекти. За потребите на тужителот, како и на тужениот В. бил формиран спорниот пат, а од друга страна останатите тужени својот имот го имаат заградено со бетонски столбови и плетена бодликава жица покрај самиот пат кој го користат тужителот. Тужените до своите недвижности се служат со поминување низ нивната недвижност низ крајната десна страна. Патот по кој тужителот денес поминува е заведен како општествена сопственост во склопот на патингата во тој дел на градот, а објектите странките ги имаат бесправно градени и на тоа сеуште не постои детално урбанистичко решение. Од северната страна на објектот на тужителот, како и на порано тужениот В. поминува оформен пат кој е широк од 3 метри и истиот е во сопственост на лицата А. и С., преку кој пат тужителот би можел да доаѓа непречено до своите недвижности, а за кое нешто му е потребна согласност или потребна одлука од надлежен орган. Поминување по овој пат би било поексплицитно и не би навлегувало во правата на други лица, посебно нарушување на дворното место на тужените, поминување на оградата и слично.

Врз основа на вака утврдената фактичка состојба, пописките судови правилно го примениле материјалното право, кога го одбиле тужбеното барање на тужителот. Ова, од причини што патот по кој што поминува сега тужителот е долг 73,90 метри со просечна широчина од 1,90 метри и по овој пат тужителот се служел повеќе години назад, а да имотот на тужените претставува и дворно место на нивните објекти и е заграден со бетонски блокови, плетена бодликава жица и по овој пат е отежнато движењето на тужителот и тој безбедно не може да поминува со товарно и теретно возило, а дека од северната страна

на имотот на тужителот постои друг формиран пат кој е сопственост на други лица и кој што е широк 3 метри и е граден од исти состав и конфигурација. Исто така, дека со воспоставувањето на службеност на имотот на тужените би се претрпела значителна штета и би се зафатил дел од пивното дворно место, а би требало да се сруши оградата во должина на патот.

Согласно со член 50 став 1 од Законот за основните сопствено-правни односи, предметната службеност се врши на начин на кој најмалку се оштетува послужното добро.

Имајќи ја во предвид оваа законска одредба, како и фактот дека постои на северната страна од имотот на тужителот друг пат кој што е сопственост на други лица и по кој тужителот би можел да доаѓа непречено до своите недвижности и поминувањето по тој пат би било поеконично, овој суд оцени дека неосновани се ревизиските наводи на тужителот во таа смисла.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.713/97 од 13.01.1999 година.

5. Не може да се конституира право на службеност на послужно добро, ако сопственикот на повластеното добро со градба и слични инвестициони работи го оневозможи пристапувањето и користењето на истото.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Ревизијата е неоснована.

Неоснован е и ревизискиот навод за погрешна примена на материјалното право кога се има во предвид утврдената фактичка состојба. Имено, во редовната постапка меѓу другото е утврдено дека странките кои се браќа се сопственици и тоа тужителот на КП бр.1052/2 и КП бр.1051/2 а тужениот на КП бр.1052/7 и дека парцелата на тужителот излегува веднаш на општинскиот пат кој се наоѓа на северисточната страна, а кој пат е на повисока ката за 0,60 метри, дека тужителот може со мал технички зафат да се

вклучи директно на овој пат и дека поради тоа нема потреба од воспоставување на службеност врз парцелите на тужениот. Со решение П.бр.488/95 е донесена временна мерка и е наложено на тужителот да престане со градба на помошниот објект кој почнал да го гради на местото предмет на овој спор, но и покрај таквата забрана тужителот го изградил помошниот објект помеѓу куќата, па на тој начин сам се довел во ситуација да трпи штета со рушење на овој објект за да може да се користи со патот кој поминува покрај неговата парцела, а за таа цел ќе треба да го сруши камениот ограден ѕид и да ја дислоцира чешмата и водомерот, а истото така и да ја ублажи висинската разлика.

Врз основа на вака утврдената фактичка состојба правилно пошките судови го примениле материјалното право кога го одбиле тужбеното барање на тужителот. Ова од причини што тужителот со мал техничко градежен зафат може да се вклучи директно на патот кој се наоѓа на северисточната страна од неговата парцела и со тоа нема потреба да ја оптоварува парцелата на тужениот. Ова согласно член 50 став 1 од Законот за основните сопствено -правни односи според кој предметната службеност се врши на начин на кој најмалку се оптоварува послужното добро. Согласно член 53 став 1 од истиот закон со одлука на судот за делба на предметот или со одлука на државен орган предметната службеност се установува кога сопственикот на привелигираното добро во целост или делумно не може да го користи тоа добро без соодветно користење на послужното добро. Како во конкретниот случај постои можност тужителот да направи пристап на патот на северисточната страна и по кој директно би се вклучил на општинскиот пат произлегува дека не се исполнети условите за установување службеност врз парцелата на тужениот затоа што не станува збор за неможност да може тужителот да ја користи својата парцела.

Врховниот суд на Република Македонија ги цитираше наводите од ревизијата дека тужителот секогаш поминувал по овој пат на кој бара сега установување на службеност, тоа е поеконично, а градежните работи кои треба да ги преземе за овозможување пристап на источната страна од неговата парцела се многу големи материјални трошоци, меѓутоа најде дека се неосновани од

причини што истите биле изнесени и ценети во жалбената постапка од страна на второстепенниот суд на претставуваат повторување и во постапката по ревизија.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1205/97 од 7.04.1999 година.

6. Нмателот на опасен предмет (далековод) е должен да ги преземе сите дејствија меѓу кои и сечење на гранките и стеблата во пречник што претставува сигурна оддалеченост од водовите, како не би настаниле несакани последици, па во таков случај сопственикот на пресеченото дрво нема право на надомест на штета.

Од о б р а з л о ж е н и е т о:

Ревизијата е основана.

Во овој спор првостепенниот суд го уважил тужбеното барање на тужителката и го задолжил тужениот да и ја надомести штетата во износ од 57.120,00 денари со законска затезна камата сметано од денот на пресудувањето до денот на исплатата а која штета била причинета на начин што целосно биле исечени гранките од трите ореови стебла а делумно исечени гранките на едно ореово стебло и исечени две стебла од сливи во шивата сопственост на тужителката.

Основани се ревизиските наводи да поради погрешна примена на материјалното право, фактичката состојба од страна на пониските судови е непотполно утврдена.

Преку шивата на тужителката поминувал далеководот од две жици (ниско напонска мрежа) изградени во текот на 1968 година, а со која се вршело обезбедување и напојување со електрична енергија на селото О. Првостепенниот суд прифатил за утврдено дека во време на воспоставувањето на далеководот не биле расчистени имотно-правните односи со сопственикот на недвижноста но со оглед дека жиците од далеководот биле на соодветна висина поставени во тоа време не и сметале на

недвижноста на тужителката. Во 1996 година тужената страна преку свои работници во почетокот на месец јуни извршиле сечење на гранките од четирите ореови стебла и биле исечени во целост две сливи илго сметале на жиците на далеководот. На 21.06.1996 година во постапката за обезбедување на докази, судот излегол на лице место и при тоа ја констатирал најдената состојба дека се пресечени гранките и двете сливи по при тоа не ја констатирал местоположбата на гранките од ореовите стебла и двете сливови стебла споредено со нивното растојание од (инско напонската мрежа). Првостепенниот суд при утврдувањето на фактичката состојба и донесувањето на првостепената пресуда прифатил дека е обврска на тужениот да ја надомести штетата илго произлегува од таму илго гранките на ореовите стебла и двете сливови стебла биле исечени, дека дрвата биле насадени пред воспоставувањето на далеководот и тие со својата висина тогаш не претставувале пречка на далеководот во висината од 57.120,00 денари.

На утврдената фактичка состојба судовите го задолжил тужениот да ја надомести штетата со законска затезна камата. Второстепенниот суд донесената одлука ја потврдил.

По мислење на Врховниот суд на Република Македонија пошските судови при донесувањето на побиваиште пресуди ги немале во предвид подзаконските акти - правилникот за техничките порамтиви за изградба на надземни електро енергетски водови со номинален напон ("Службен лист на СФРЈ" бр.65/88), донесен врз основа на член 30 став 1, 4 и 5 од Законот за стандардизација ("Службен лист на СФРЈ" бр.38/77), илго во согласност со член 5 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија се применува како републички пропис. Во член 117 е предвидено дека сигурносната одалеченост од кој и да е дел од стеблото изнесува 3,0 метри. За водоводи со номинален напон од 110 КВ, сигурносната одалеченост мора да се одржи и во случај на паѓање на стеблото, при илго сигурносната одалеченост се мери од спроводникот во неотклонетата положба.

Врз основа на наведените одредби судовите биле должни со сигурност да утврдат дали исечените гранки од ореовите стебла и исечените сливи се наоѓале во сигурносниот простор предвиден

во согласност со Правилникот, и ако тие се пообале во тој простор тогаш тужениот како имател на опасниот предмет е должен да ги превземе сите дејствија со чистење на гранките и стеблата и одржување на мрежата како не би настапиле несакани последици.

По мислење на Врховниот суд на Република Македонија, во случај да тужениот се стекнал со право на службеност по пат на одржувачка, и во случај да отстранувањето на гранките и дрвата го сторил во пречник како што тоа е наведено во правилникот што преставува сигурнос на одалеченост на водовите од стеблата и гранките, тогаш на тужителката не и следува надомест на штета.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1080/97 од 04.03.1999 година.

7. Имателот на опасната ствар ќе се ослободи од одговорноста за надомест на штета причинета од опасен предмет на штетникот, ако докаже дека ги превзел сите потребни мерки и заштитни средства да ја избегне или отстрани штета, а оштетениот притоа не се придржувал на нив.

Од образложението:

Ревизијата е основана.

Основани се ревизиески наводи за сторена суштествена повреда на одредбите од процесната постапка од член 354 став 2 точка 13, бидејќи побиваната со која е потврдена првостепената пресуда е нејасна и неразбирлива, не содржи причини за ренителните факти, така што истата не може во целост да се испита.

Во овој спор првостепенниот суд утврдил, а второстепенниот суд прифатил дека кај тужениот имало повеќе нови машини за обработка на дрво, кои машини биле фабрички изработени и обезбедени според прописаните фабрички стандарди. Тужителот кој не бил во редовен работен однос кај тужениот, најчесто работел на машината циркулар. Критичниот ден после работното време во фирмата дошла странка со цел да купи талпа. Бидејќи

имало потреба од скратување на талпата, требало да биде активирана машината кратилица. Откако била исклучена машината се чекало да се запре вртењето на шпата за кое било потребно време околу една минута. Иако, сведокот Т. му се обратил на сведокот Г. за подесување на машината, тужителот без никој да му рече ништо пак да го задолжи со тоа, самонинцијативно скокнал велелјќи дека знае да ја подигне машината, пуштил рака во левниот дел од машината за да ја поткрене, а шпата се уште не била застаната со вртењето, па од невниманше му била зафатена раката и пресечена.

Врз основа на вака утврдената фактичка состојба пошските судови во побиваната со која е потврдена првостепената пресуда утврдиле дека тужбеното барање на тужителот против тужените за надомест на материјална и нематеријална штета е неосновано. При ова пошските судови согласно член 177 став 2 од Законот за облигациони односи, застанале на стојалните дека причината за настанување на штета не претставува опасната ствар, туку штетата настанала како резултат на дејствијата на тужителот кои на свој ризик и самонинцијативно без тоа да му биде наредено од претпоставениот, одлучил да ја активира, односно да ја подигне машината.

По мислење на Врховниот суд на Република Македонија, ваквиот заклучок на пошските судови не произлегува со сигурност од изведените докази. Во текот на редовната постапка останале нерасчистени прашања кои што се од решително значење за правилно одлучувањето по спорот.

Според член 174 став 1 од Законот за облигациони односи, за штета од опасен предмет одговара неговниот имател, а за штета од опасна дејност одговара лицето што се занимава со неа, а во став 2 е предвидено дека како имател се смета сопственикот на предметот, како и општественото правно лице кое има право на располагање, односно на кое предметот му е даден на времено користење. Во член 177 став 2 од истиот закон, предвидено е дека имателот на предметот се ослободува од одговорност и ако докаже дека штетата настанала исклучиво со дејствие на општественикот или на трето лице кое тој не можел да го предвиди и чии последици не можел да ги избегне или отстрани. Во конкретниот случај

пописките судови не утврдиле со сигурност дали штетата настанала исклучиво од дејството на тужителот и дали имателот на предметот - тужениот ова не можел да го предвиди и последиците да ги избегне или отстрани. Оттука пописките судови не утврдиле дали тужителот бил остручен за ваков вид на работа, односно дали тој имал соодветни квалификации за ваков вид на работа, со оглед на тоа дека се работи за опасен предмет, циркулар при чие работење е зголемена опасност, па во смисла на ова и дали тужениот пред да го прими на работа проверил дали тужителот е остручен за ваков вид работа. Покрај ова, пописките судови не утврдиле кога тужителот започнал да работи кај тужениот, дали тој порано работел на ваков вид на машина, за да би можело да се утврди дали тужителот имал одредено работно искуство, како и тоа дали тужителот бил задолжен од страна на тужениот да обавува вакви работни задачи. Бидејќи се работи за опасен предмет, во текот на редовната постапка пописките судови не утврдиле дали работодавецот имал предвидено заштитни мерки и заштитни средства при обавувањето на ваков вид на работа, и доколку ги имал дали овие мерки и заштитни средства му ги обезбедил на тужителот. Поради ова, по мислење на овој суд, погрешен е заклучокот на пописките судови дека штетата настанала исклучиво како последица на дејството на тужителот, а од причината што во конкретниот случај станува збор за објективна одговорност, бидејќи штетата настанала во врска со опасен предмет, а при ова пописките судови не утврдиле со сигурност дали тужениот ги презел сите потребни мерки за да се избегне или отстрани штета, за да би можело согласно член 177 став 2 од Законот за облигационите односи тужениот да се ослободи од одговорност.

Со оглед на горе изнесеното, Врховниот суд на Република Македонија, согласно член 394 став 1 од Законот за процесната постапка, одлучил како во изреката.

При повторното судење, пописките судови треба со оцена на постојните и изведување на нови докази со сигурност да утврдат дали тужениот имал предвидено заштитни средства и мерки за ваквиот вид на работа и дали тие му ги обезбедил на тужителот, со оглед на тоа дека се работи за опасен предмет, дали тужителот

бил остручен, односно дали имал квалификации за обавување на ваков вид на работа, дали тужителот бил задолжен од страна на тужениот да извршува ваков вид на работни задачи, а од што ќе зависи и одговорноста на тужениот за настанатата штета.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.49/98 од 27.05.1999 година.

8. Поранешниот сопственик кој продал национализирано земјиште во градежен реон продолжувајќи да плаќа данок на приход за земјиштето, нема право од купувачот да бара наплата на данокот по основ стекнување без основ, бидејќи договорот за купопродажба не произведува правно дејство.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Ревизијата е неоснована.

Неоснован е ревизискиот навод дека е сторена суштествена повреда на одредбите од процесната постапка, од причина што ревидентот не наведува во што конкретно се состојат повредите на одредбите од процесната постапка.

Неоснован е и ревизискиот навод за погрешна примена на материјалното право кога се има во предвид утврдената фактичка состојба. Во редовната постапка, пописките судови меѓу другото, утврдиле дека тужителот и тужениот на ден 8.09.1967 година пред адвокат склучиле меѓусебен договор за купопродажба на недвижен имот, кој судски не го завериле. Согласно точка 1 од договорот, тужителот како продавач изјавил дека е сопственик на шва во место викано "К." на КО С. на КП.бр.12868/13 во површина од 20.229 м², од која шва му продал на тужениот како купувач површина од 325 м² со мерни и граници наведени како во првостепената пресуда. Во катастарската евиденција во поседовниот лист, швата во површина од 13.486 м² се води на име на тужителот, со ознака дека земјиштето е национализирано, а во оваа површина на швата влегува и површината од 325 м² што тужителот му ја продал на тужениот. Тужителот за

земјингтето плаќа во Управата за јавни приходи при Министерството за финансии данок за користење на земјингтето, додека за изградениот објект на истото данок плаќа лицето С. А., син на тужениот.

При утврдената фактичка состојба, по наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија со првостепената и побиваната пресуда, поинските судови правилно го примениле материјалното право.

Правилен е ставот на поинските судови дека предметното земјингте било национализирано и истото е вои промет, па дека договорот за купопродажба што го направиле странките е ништовен и не произведува правно дејство, па тужителот е тој што треба да го плаќа данокот за користење на земјингтето, бидејќи тој и понатаму е даночен обврзник согласно Законот, па не се исполнети условите од член 210 од Законот за облигационите односи за неосновано збогатување.

Ревизионските наводи дека тужителот пред повеќе од 20 години го има продадено предметното земјингте и дека оттогаш плаќа данок на приход на земјоделско земјингте за приход кој тој не го остварува, дека приходот го остваруваат сегашните корисници и смета дека данокот треба да го платат тие кои што го остваруваат, овој суд ги одби како неосновани, затоа што во случајот прелевантно е кој го остварува приходот бидејќи тужителот сам придонел да се уште биде даночен обврзник, затоа што не му го пренел имотот на тужениот и не превзел никакво дејствие за да тоа го стори. Точно дека данокот на приход е претпоставен, но тој данок на приход го плаќа тој па чие име се води земјингтето, а бидејќи стапува збор за претпоставен данок, прелевантно е кој го обработува во услови кога не е извршен преносот на името на оној што го обработува, како што е во случајот. Тужителот по своја вина се довел во ситуација да повеќе години плаќа данок на приход за земјингте кое што не го користи, затоа што и покрај тоа што се работи за недозволено располагање кое е спротивно на принудните прописи, тој продал земјингте на тужениот кое што било вои промет.

Со оглед на тоа што не постојат причините изнесени во ревизијата, нигу е сторена суштествена повреда на одредбите од

процесната постапка од член 354 став 2 точка 10 од ЗПП, на која повреда овој суд внимава по службена должност, а материјалното право е правилно применето, следуваше овој суд да одлучи како во изреката, согласно со член 393 од ЗПП.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.864/98 од 3.02.1999 година.

9. Не може да се бара враќање на исплатен износ на пари поради стекнување без основ, ако плаќањето е извршено врз основа на закон или друг пропис, кој подоцна со одлука на Уставниот суд на Република Македонија бил укинат.

Од о б р а з л о ж е н и е т о:

Ревизиите се основани.

Од изведените докази меѓу другото, полициските судови утврдиле дека тужителите и сега покојниот сопруг на тужителката Б. работеле во РЕК "О." во состав на "ИИ"-С. и дека како посетители на станарско право со договори за купопродажба на општествени станови склучени во почетокот на 1992 година, ги купиле станите согласно одредбите од Законот за продажба на станови во општествена сопственост ("Службен весник на СРМ" бр.36/90). Утврдиле дека рокот на отплата на станите се врши во рати и отплатата е за време од 40 години. Утврдиле дека согласно член 11 од Законот за изменување и дополнување на Законот за продажба на станите во општествена сопственост ("Службен весник на РМ" бр.62/92) кој станал во сила од 20.10.1992 година и извршена е ревалоризација на цената на станите и по веќе заклучените договори за купопродажба на станите, и дека согласно оваа законска одредба тужителите платиле во денарски и девизни средства определени износи на посебна сметка кај соодветната банка, кои сега ги бараат во овој спор како плаќања за кои отпаднал основот, односно поради стекнување без основ на страна на тужената Република Македонија, заедно со камата. И најпосле утврдиле дека Уставниот суд на Република Македонија

со Одлука бр.226/92 од 24.02.1993 година објавена во "Службен весник на РМ" бр.11/93 од 1.03.1993 година, од кој ден таа одлука и стапила во сила-укината е одредбата од член 11 од понапред споменатиот Закон за изменување и дополнување на Законот за продажба на становите во општествена сопственост.

Спорно во предметот е-дали со извршеното плаќање од тужителите на неспорно платените поединечни износи за ревалоризација на цената на становите, постои стекнување без основ на страна на тужената или не, и дали таа е во обврска таквите износи со соодветна камата согласно Законот за висината на стапката на затезната камата треба да им ги плати на шив или не, односно дали тужената е во соодветен правен или друг однос со тужителите од кои таа и да е во обврска на тоа плаќање како пасивно легитимирана странка, ако навистина постои основ за враќање на исплатените износи.

По наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија, во случајов со побивањите пресуди цониските судови погрешно го примениле материјалното право. Плаќањето на тужителите на сега од шив барањите износ е извршено согласно законска одредба, која во времето на плаќањето била во сила (член 11 од споменатиот закон), која пак одредба подоцна со цитираната одлука на Уставниот суд на Република Македонија и со важност на таа одлука, односно примената на одлуката од 1.03.1993 година наваму, е укината. Ова значи, дека споменатата одредба од член 11 од цитираниот закон е исклучена од примена за во иднина, односно сметано од 1 март 1993 година наваму, по не и за односите што настанале односно плаќањата или други преземени дејствија што се извршени во врска со примена на таа укината одредба пред 1.03.1993 година како што е случајот во спорот. Од ова понагаму, следи заклучок дека во случајов не се работи за плаќање за кое подоцна да отстапил основот од соодветен облигационен однос меѓу две договорни странки, туку за плаќање извршено врз основа и по сила на законска одредба која подоцна е укината, а не и поништена. Според ова, цониските судови при одлучувањето по поставеното тужбено барање со цитираните побивани пресуди, погрешно се повикуваат на одредбите од Законот за облигационите односи и Законот за висината на стапката на

затезната камата, кои се однесуваат на стекнување без основ како во однос на главното барање, така и во однос на каматата како споредно барање, илго поопатаму поинаку кажано тие и во случајов погрешно го примениле материјалното право.

Од изнесеното, следување овој суд согласно член 395 став I од ЗПП да пресуди како во изреката.

Согласно член 475 од сегашниот ЗПП ("Службен весник на РМ" бр.33/98) во случајов се применуваа одредбите од поранешниот ЗПП.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.711/97 од 20.01.1999 година.

10. Околноста од кога тужениот ќе се смета за несовесен држател дали од моментот кога ги примил парите на име платен персонален данок од тужителката за која не постоела законска обврска, или од моментот кога е поништено решението со кое е укажано на тужениот дека повеќе нема законски основ да ги држи уплатените средства е од суштествено значење, бидејќи од тогаш започнува обврската за враќање на главниот долг и плаќање на каматата.

О д б р а з л о ж е н и е т о :

Барањето за заштита на законитоста е основано.

Основани се наводите во барањето дека поради погрешна примена на материјалното право фактичката состојба е непотполнио утврдена од страна на пописките судови.

Имено, од изведените докази пописките судови прифатиле за утврдено дека тужителката како вршител на самостојна дејност-адвокат била задолжена од Министерството за финансии-Управа за јавни приходи, да плати данок на личен доход во висина од 38.900,00 денари за 1993 година. Против решението од тужителката вложила жалба по истото и било одбиено како неосновано.

Со пресуда на Врховниот суд на Република Македонија У.бр.1891/95 оспореното решение со кое била задолжена тужителката на плаќање на персонален данок било поништено и предметот вратен на повторно разгледување и одлучување. Како задолженост данок бил платен по приемот на пресудата на Врховниот суд на Република Македонија, Управата за јавни приходи донела решение со кое даночното задолжение во износ од 38.900,00 денари на тужителката да и биде отпишано. Тужителката побарала покрај отпишување на платениот данок и пеналта на законска затезна камата на овој износ за период од 29.12.1994 година откако го платила данокот до 15.03.1998 година кога било извршено отпишувањето во износ од 49.160 денари што е предмет на тужбеното барање.

Пониските судови утврдиле дека тужителката согласно Законот за даноците на граѓаните ("Службен весник на РМ" број 79/92), не била во обврска да плати данок од личен доход како вршител на самостална дејност - адвокат на затоа има право на законска затезна камата, бидејќи тужениот користејќи ги овие средства за овој период се збогатил без основ, и во согласност со член 210 од Законот за облигационите односи, го уважиле во целост тужбеното барање на тужителката.

Основано е барањето за заштита на законшгоста на Јавниот обвинител дека пониските судови во донесувањето на побиваната пресуда со кое е уважено тужбеното барање на тужителката не постапиле во согласност со одредбата од член 214 од Законот за облигационите односи.

Согласно член 214 од ЗОО: "кога се враќа она што е стекнато без основ, мораат да се вратат долговите и да се врати затезна камата и тоа, ако е стекнувачот несовесен од денот на стекнувањето, а инаку од денот на поднесувањето на барањето".

По мислење на овој суд околноста од кога тужениот ќе се смета за несовесен држател дали од моментот кога ги примил парите на име платен персонален данок од тужителката за која не постоела законска обврска, или од моментот кога е поништено решението со кое е укажано на тужениот дека повеќе нема законски основ да ги држи уплатените средства е од суштествено значење, бидејќи од тогаш започнува обврската за враќање на главниот долг и плаќање на каматата.

Прашањето кога тужешниот ќе се смета за несовесен држател е од суштествено значење бидејќи, тогаш започнува да тече обврската на тужешниот покрај враќање на главниот долг да плати и камата.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.96/99 од 7.10.1999 година.

11. Откажувањето од застареност дадено на записник за главна расправа се смета како писмено признание на застарена обврска.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Ревизијата е неоснована.

На основа таква утврдена фактичка состојба пописките судови го уважиле тужбеното барање на тужителката како во изреката на првостепената пресуда. При одлучувањето судовите тргнале од тоа што утврдиле дека тужената со нејзиниот поранешен брачен другар за потребите на семејството позајмиле од неговиот брат покојниот К., сопруг на тужителката, 9.500 холандски гулдени и 5.000 германски марки. На основа тоа судовите наоѓаат дека согласно член 216 од Законот за семејството секој од тужешите е должен да ја врати половината од позајмените пари бидејќи истите биле употребени за купување на моторно возило - камион "Волво" со кој работел и заработувал тужешниот Т. за потребите на брачната заедница. Камионот бил предмет на физичка делба по разводот на бракот, на основа сосопственичките права на двајцата од по една идеална половина. Приговорот на тужената за застареност на побарувањето судовите го одбиле како неосновано бидејќи со самото нејзино признание дадено на записникот за главна расправа од 29.06.1994 година истата се откажала од застареноста и покрај тоа што покасно со поднесок ваквото признание го отповикала преку нејзиниот полномошник.

Овој суд наоѓа дека со ваквото одлучување пописките судови правилно го примениле материјалното право, или поточно

одредбите од член 557, член 336 од Законот за облигациски односи, и член 216 од Законот за семејството, а се согласува и со сите други причини изнесени во пресудите.

Притоа, неоснован е ревизијскиот навод по однос на застареноста на барањето, од причини што тужената на записникот за главна расправа од 29.06.1994 година изјавила дека го признава барањето односно дека без оглед на истакнатиот приговор на застареност таа се согласува половината од долгот да го плати. Ова со оглед на тоа што во член 366 став 1 од Законот за облигациски односи, пропишано е дека писменото признавање на застарена обврска се смета како откажување од застареност. Оттаму и по мислење на овој суд, откажувањето на застареност дадено на записник за главна расправа се смета како писмено признавање на застарена обврска во смисла на цитираната законска одредба.

Поради тоа што не стојат причините поради кои ревизијата е изјавена, ишту се утврдени суштествени повреди на одредбите од процесната постапка - член 354 став 2 точка 10 од ЗПП, на кои ревизијскиот суд внимава по службена должност, следуваше изјавената ревизија да се одбие како неоснована согласно член 393 од ЗПП.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.820/97 од 03.02.1999 година.

12. Закупината се плаќа во роковите определени во договорот или со закон, а во недостиг на ова тогаш како што е вообичаено во местото каде предметот на закупот е предаден, односно полугодишно ако закупот трае една или повеќе од една година.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Ревизијата е основана.

Врховниот суд на Република Македонија најде дека поради погрешна примена на материјалното право, фактичката состојба во случајот е нецелосно утврдепа.

Во редовната постапка, пописките судови утврдиле дека тужителката е сопственик на недвижен имот-пшва во површина од 661 м² на општина К., на која тужената страна имала лоцирано барака за сместување на работници, за што со тужителката имале постигнато спогодба бр.01-2013 од 16.11.1995 година за закупнина до 31.03.1996 година за месечен износ по 10.000,00 денари. После 31.03.1996 година, тужениот прекутно и понатаму продолжил да ја користи недвижноста на тужителката сé до месец јуни 1997 година кога ја дислоцирал бараката. Со оглед да тужениот передовно ја исплатувал закупнината на тужителката, таа водела постапка Пбр.605/96 и со пресуда врз основа на признание од 28.10.1996 година, тужениот бил задолжен за периодот од 31.03.1996 до 28.10.1996 година да ѝ плаќа по 1.000,00 денари месечно на име закупнина.

Врз основа на вака утврдената фактичка состојба, пописките судови делумно го уважиле тужбеното барање и го задолжиле тужениот на тужителката на име закупнина за спорниот период да ѝ плаќа по 1.000,00 денари месечно, а поголемиот дел од тужбеното барање го одбиле. Ова, затоа што спогодбата помеѓу странките престанала да важи, а донесена е пресуда поради признание, со која тужителката се согласила за закупнина од 1.000,00 денари месечно.

Меѓутоа, Врховниот суд на Република Македонија оценува дека во конкретниот случај се работи за закупнина за користење на недвижен имот за период од месец ноември 1996 до јуни 1997 година. Спогодбата помеѓу странките била во важност до 31.03.1996 година, а со пресудата П.бр.605/96 тужителката се согласила за закупнина од 1.000,00 денари месечно за периодот од 31.03.1996 до 28.10.1996 година, а во овој спор тужителката бара за друг период плаќање на закупнина од тужениот. Од доказите во предметот не произлегува дека пресудата врз основа на признание може да се прифати како некаква спогодба помеѓу странките и внесната на износот на закупнината од 1.000,00 денари да се прифати и за понатамошниот период. Ова, бидејќи тужителката се согласила за закупнина од 1.000,00 денари за периодот за кој барала во таа постапка, а не и за спорниот период

во овој спор. За правилно утврдување на висината на закупнината за спорниот период, во случајов пониските судови биле должни да утврдат повеќе факти и да изведуваат повеќе докази. За таа цел, требало да се испита колкава е висината на закупнината според обичаите и условите на околните недвижности, а во зависност од површината на земјиштето, пристапот до истото и слично. Ова, согласно со член 583 од Законот за облигационите односи, според кој закупецот е должен да ја плаќа закупнината во роковите определени со договорот или со закон, а во недостиг на договор и закон, како што е вообичаено во местото каде што предметот му е предаден на закупецот.

Со оглед на тоа што во конкретниот случај, закупнината на недвижниот имот на тужителката не е одредена со договор, бидејќи спогодбата важела до 31.03.1996 година, а пресудата врз основа на признање не може да се прифати како спогодба помеѓу странките, овој суд смета дека поради погрешна примена на материјалното право и фактичката состојба во случајот не е целосно утврдена, па согласно со член 395 став 2 од ЗПП одлучи како во изреката.

При повторното судење, првостепенниот суд ќе треба да го има предвид напред изложеното и со повторна оценка на изведените докази, а по потреба и со изведување на нови докази, целосно да ја утврди фактичката состојба и да се произнесе по предметот. При тоа, тој суд да утврди адекватни параметри според кои ќе може реално да се одреди висината на закупнината на тужителката за спорниот период во оваа постапка.

Согласно со член 475 од ЗПП ("Службен весник на РМ" бр.33/98), во случајов се применуваа одредбите од поранешниот ЗПП.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.207/98 од 7.09.1999 година.

13. Кога работодавачот дал писмена согласност за признавање на трошоците за болничко лекување на дете на свој работник, а не ги платил придонесите по основ на здравствено осигурување на работникот, должен е да ги надомести трошоците за лекување на здравствената установа на која и е дадена согласност.

Од о б р а з л о ж е н и е т о:

Неспорно е утврдено дека работник кај тужениот имал болно девојче кое требало да се лекува кај тужителот. Со оглед да тужениот не ги плаќал придонесите за здравствено осигурување редовно на вработените, кое пенго му било познато на тужителот, земал обврска да ги плати сите трошоци околу лекувањето на девојчето и на ден 30.10.1996 година, направил писмена согласност за признавање на болничките трошоци во целост. Од страна на тужителот му биле доставени фактурите на тужениот од направените болнички трошоци да го плати износот во благовремен рок. Бидејќи тужениот не го платил износот по болничките трошоци тужителот го завел овој спор.

Врз основа на така утврдената фактичка состојба пониските судови го уважија тужбеното барање на тужителот и тужениот го задолжија да му ги надомести направените болнички трошоци за лечење на девојчето на работникот на тужениот.

Врховниот суд на Република Македонија одлучувајќи по ревизијата на тужениот, ја одбил како неоснована од следните причини:

На така утврдената фактичка состојба и по наоѓањето на овој суд правилно пониските судовиго примениле материјалното право кога го уважиле тужбеното барање на тужителот. Ова од причина што правилни се стојалницата на пониските судови дека тужениот е должен да го плати долгот. Ваквата обврска произлегува од дадената согласност за признавање на болничките трошоци, според доставените финансиски документи. Фактот дека тужениот ги немал исплатено придонесите по основ на здравствено осигурување на своите работници и поради тоа овие трошоци не може да бидат наплатени од Фондот за здравствено

осигурување, не беше оспорен од тужениот во постапката пред првостепенниот суд ниту во жалбата. Тврдењето дека тужениот ги подмирил таквите обврски спрема Фондот за здравствено осигурување, со приложување на потврда, претставуваат нови факти и докази што се однесуваат на утврдената фактичка состојба, по кој основ не е дозволена ревизија спрема член 385 став 3 од ЗПП.

Наводот дека тужителот можел да ги исплати предметните трошоци од Фондот за здравствено осигурување како законска обврска по основ на придонесите, со оглед на погоре изнесеното во случајот е прелевантен. Дадената изјава од страна на тужениот за признавање на ваквите трошоци не е побивана во соодветната постапка од причините истакнати од тужениот во оваа постапка. Спротивно тоа согласно член 997 и член 998 и 1004 од Законот за облигациони односи - кој според член 5 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија се спроведува како републички пропис, таквата изјава го обврзува тужениот да ја исплати настанатата обврска по основ на направените болнички трошоци.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1114/97 од 18.03.1999 година.

14. Со бланко издадениот акцептен палог за обезбедување на плаќањето на парично побарување, доверителот може да ја исплати и каматата од доцнењето со исплата на тоа побарување.

Од образложението:

Двата пониски судови го уважија тужбеното барање и утврдија дека тужениот нема право да го реализира акцептниот палог предаден на тужениот заради обезбедување на плаќањето за испорачаното млеко во текот на 1993 година и почетокот на 1994 година, од причини што утврдија дека тужителот ги исплатил побарувањата по испорачаните фактури за што го предал акцептниот палог на тужениот, а исплатениот износ со акцептниот

палог преставува камата пресметана поради доцнење со исплатата на тие побарувања.

Одлучувајќи по ревизијата на тужениот, Врховниот суд на Република Македонија ја уважи од следните причини:

Правилно е стојалиштето на пониските судови дека акцентниот палог се издава заради обезбедување на плаќањето на конкретна обврска, но погрешен е заклучокот дека не претставува таква обврска каматата на исплатените побарувања со задоцнување, која што стасала до денот на предавањето на акцентните палози, само од причини што таа била засметана во каматните листи и тие доставени на тужителот после предавањето на палозите. Според член 14 од Законот за финансиското работење ("Службен весник на РМ" бр.42/93), должникот може за обезбедување на плаќањето да му врати на доверителот палог за пренос со датум на пристигнувањето (акцентен палог). Акцентниот палог го заверува доверителот и го поднесува до институцијата за платен промет најдоцна на денот на пристигнувањето. Според цитираната одредба, должникот го предава акцентниот палог на доверителот заради обезбедување на своите плаќања од конкретен деловен однос. Во случајот не е спорно помеѓу странките дека тие биле во деловен однос во кој што тужениот испорачувал млеко во подолг временски период за што доставува на тужителот и фактури со определен рок на плаќање по пив. Исто така не е спорно дека тужителот тие фактури ги исплатил со задоцнување. Тужителот ги предал акцентните палози на тужениот заради обезбедување на плаќањето по тој основ заради извршените испораки на млекото за периодот до предавањето на акцентните палози. Исто така не е спорно дека се работи за бланко акцентен палог. При таквата неспорна положба, и по мислењето на овој суд, правилно е стојалиштето на ревизијата дека плаќањето на побарувањето по испорачаната фактура со каматата поради доцнењето во неговото плаќање, представуваат единствена обврска. Основна обврска е на должникот плаќањето да го изврши во определен рок. Заради тоа наплатата на каматата настаната со повреда на таквата обврска, со доставување на акцентниот палог за наплата кај институцијата за платен промет бланко предаден од должникот,

е во согласност со одредбите на цитираниот закон за природата на акцентниот налог како инструмент на финансиското работење. Поради изнеспеното, по мислењето на овој суд, со обезбедувањето на плаќањето на паричното побарување со предавање на бланко акцентен налог на должникот, се обезбедува и плаќањето на каматата поради доцнењето во исплатата на тоа побарување.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1309/97 од 27.05.1999 година.

15. Акцентниот налог ако е бланко издаден, доверителот не може да го предаде на трето лице како негов доверител.

О д о б р а з л о ж е н и е т о

Со побивањите пресуди одбиено е тужбеното барање да се задолжи тужениот на основа акцентниот налог издаден од него, за обезбедување на побарувањето на должникот на тужителот, да му плати износ од 3.135.315,00 денари, побарување што тужителот не го исплатил од доверителот на тужениот, како неосновано.

Јавниот обвинител во барањето за заштита на законноста, смета дека акцентниот налог освен должникот може да го издаде и трето лице и неговото издавање не е врзано за постоењето на облигациониот однос. Кога акцентниот налог е издаден бланко, без означен доверител и сума, издавачот-гарантот се согласува да акцентниот налог биде предаден на трети лица како доверители. Кога пак е договорено доверителот да не може бланко акцентниот налог да го пренесува на трети лица, во таков случај може да се постави прашање само за одговорност за штета на страна на доверителот кој спротивно на склучениот договор го предал акцентниот налог на друг доверител.

Врховниот суд на Република Македонија, го одби барањето за заштита на законноста, како неосновано од следните причини:

Во оваа правна работа не е спорно дека тужениот склучил договор за купопродажба со фирма за увоз-извоз за купување на 10.000 тони пченка од реколта во 1992/1993 година и заради

обезбедување на плаќањето на продавачот му предаде 9 бланко акцентни палози, меѓу кои и предметниот. Со истиот договор е предвидено акцентните палози да не се користат за други намени, освен за обезбедување на обврските на тужениот кои произлегуваат од тој договор. Исто така не е спорно дека тужителот склучил договор за одобрување на краткорочен кредит од 2.000.000,00 денари со друга фирма, која за обезбедување на навремена исплата на кредитот му дал на тужителот 3 бланко акцентни палози, меѓу кои и предметниот. Тужителот и тужениот не биле во деловни односи.

При таквата неспорна состојба, според мислењето на овој суд, правилни се стојалштата на двата судови дека тужителот нема правен основ за исплата на предметниот акцентен палог.

Од сето изнесено, очигледно е дека судовите одлуките ги засноваат на издадениот акцентен палог согласно членот 14 од Законот за финансиско работење ("Службен весник на РМ" бр.42/93 од 07.07.1993 година), според кој, должникот може за обезбедување на плаќање да му врати на доверителот палог за пренос со датум на пристигнувањето (акцентен палог). Акцентниот палог според став 2 од овој член, го заверува доверителот и го поднесува до институцијата за платен промет пајдоцна на денот на пристигнувањето.

Од оваа одредба недвосмислено произлегува дека акцентниот палог е инструмент што служи за обезбедување на плаќање од конкретен должничко доверителен однос спрема конкретен доверител. Од тоа несомнено произлегува правилниот став на барањето за заштита на законитоста, дека акцентниот палог не е хартија од вредност и поради тоа не може да биде во промет како хартија од вредност. Таквата правна природа на овој инструмент во никој случај не се менува со фактот што во случајот бил издаден од тужениот бланко. Предметниот акцентен палог во конкретниот случај не е издаден ниту со цел да се употреби за наминување на долг на друго лице, доколку не го плати својот долг кон својот доверител, во кој случај би можел да се прифати како изјава за гаранција.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.124/99 од 9.12.1999 година.

16. Друштвото за осигурување одговара за штетата настаната со употреба на осигуреното возило, до износот на кој морало да се договори осигурување од автоодговорност на патнички возила, според Законот што важел во време на склучување на договорот, ако не е договорен повисок износ, и во овие односи не може да се примени уставното начело за повратна примена на поповолниот закон за оштетениот.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Врховниот суд на Република Македонија, одлучувајќи по ревизија на тужителот ја одби како неоснована од следните причини: во сообраќајна несреќа која се случила на 12.04.1995 година по вина на осигуреник на тужениот, дошло до тешка телесна повреда на осигуреникот на тужителот. На својот осигуреник, тужителот му исплатил на име инвалидска пензија сума од 14.891,91 германска марка за период од 01.02.1989 година до 31.12.1990 година и 34.016,96 германски марки за период од 01.01.1991 година до 31.12.1993 година или вкупно 48.908,87 германски марки утврдено од збирот на пензииските исплати на наведениот период. Исто било утврдено дека спрема пресметковниот лист тужениот на петото лице му пресметал надомест на штета од 5.000.000,00 тогашни динари, што според курсот на марката на денот на исплатата изнесувал 5.614,50 германски марки.

Пресметката на сумата на осигурителното покритие, чија висина тужителот не ја спори е извршена согласно тогаш важечкиот закон "Законот за системот на осигурување на имоти и лица ("Службен лист на СФРЈ" број 24 од 04.06.1976), на тужениот на тужителот му признава само 26.450,50 германски марки земајќи го во предвид лимитот на одговорноста на заедницата за осигурување, која одговарала само до износот од 61.244,5 ДМ како договорена осигурана сума. Тужителот износот од 48.908,87 германски марки го побарува согласно новиот закон, Законот за осигурување имот и лица на РМ ("Службен весник на РМ" бр.49/93), според кој пак највискиот износ на обврската на Друштвото за осигурување за надомест на штета по основ од авто одговорност

е определена на 100.000 германски марки за патнички возила, по еден настан.

Со вака утврдената фактичка состојба и по барањето на Врховниот суд на Република Македонија, правилно поинските судови го примениле материјалното право кога делумно го уважиле тужбеното барање на тужителот. Правилни се стојалништата на поинските судови дека согласно наведениот лимит во Законот за системот на осигурување на имоти и лица од 1976 година, постои основ да тужениот му го плати неплатениот износ од 26.450,50 германски марки на тужителот. Не е спорно дека тужениот платил дел од долгот во износ од 34.784,45 ДМ, што не е предмет на ова барање.

Судот ги ценеше приговорите во ревизијата, по ги одби како неосновани од причини што поинските судови правилно заклучиле дека висината на надоместокот на штета се определува спрема Законот кој важел во времето на настанувањето на односот. Според тоа правно начело е дека секој правен однос помеѓу странките се разрешува со примена на материјалното право, што тој однос го уредува во време на настанувањето, од причини што странките при уредувањето на меѓусебните односи ги имаат во предвид и должни се да ги применуваат тогаш важечките правни норми. Тоа е согласно Уставното начело од член 52 став 4 од Уставот на Република Македонија за забрана на повратно дејство на законите. Се работи за закон што бил во примена и во тогашната СРМ како составен дел на единствениот правен систем на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, а Република Македонија е правен следбеник на тогашната Република како дел од сојузната држава. Таквата примена воопшто не е во спротивност со сегашниот уставно-правен систем на Република Македонија. Начелото за примена на поповолниот закон повратно, во случајот не може да се примени во корист на тужителот затоа што се работи за имотно-правен двостран облигационо правен однос.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.343/99 од 17.06.1999 година.

17. Јаката емоционална врска во меѓусебните контакти помеѓу оставителот и нејзината внука од покојниот син, постојаната финансиска помош и давањето на подароци како израз на таквите сентиментални односи, при неспорен факт дека внуката посебно живеела во заедница со својата мајка и исклучиво од неа била издржувана, не може да се смета како заедница на живеење со оставителот и по тој основ да биде негов пужен наследник.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Првостепенниот суд го уважи тужбеното барање на малолетната тужителка и утврди дека таа е пужен наследник на нејзината покојна баба. Судот застапа на стојалниште дека во случајот помеѓу малолетната тужителка и нејзината покојна баба постоела јака емоционална врска и тоа бил доволен основ да го уважи тужбеното барање, иако тие не живееле во една заедница и оставителот не ја издржувал малолетната тужителка.

Ваквата одлука второстепенниот суд ја потврди.

Врховниот суд на Република Македонија одлучувајќи по барањето за заштита на законитоста на Јавниот обвинител на Република Македонија и изјавената ревизија од тужениот, ги уважи на начин што одлуките на поинските судови ги препречи, така што го одби тужбеното барање како неосновано.

Во случајот, по мислење на овој суд, јаката емоционална врска помеѓу малолетната тужителка и нејзината покојна баба, која на својата внука и купувала подароци и и плаќала часови по англиски јазик не може да претставува законски основ за малолетната тужителка да има својство на пужен наследник, бидејќи неспорно е утврдено дека малолетната тужителка не живеела во заедница со оставителот, односно таа живеела со својата мајка која ја издржувала.

Погрешно е правното стојалниште на поинските судови дека во конкретниот случај изразената сентиментална врска во меѓусебните хумани контакти помеѓу оставителот и тужителката, постојаната финансиска помош што бабата ја давала на внуката како израз на емоционалната и просторна поврзаност помеѓу нив

треба да се сфати како заедница на живеење во смисла на законската одредба од член 30 став 2 од Законот за наследување, кога неспорно е утврдено дека тие не живееле во таква заедница, а тужителката била издржувана од својата мајка. Сето тоа и неспорниот факт дека тужителката со тестаментот е определена за тестаментален наследник, укажува дека тоа се правело како израз и задоволување на емотивните потреби на оставителот спрема својата внука како наследник и замена за покојниот син, а не израз на односи што би укажувале дека таквите постапки на оставителот биле заради задоволување на потребите на тужителката кои редовно се задоволуваат во заедничкото живеење или заради нејзино издржување, што е целта и смисолот на одредбата од членот 30 став 2 од Законот за наследување. Правилно укажува ревизијата дека правото на нужен наследен дел постои заради заштита, а тоа значи ограничување на слободата на тестирање на оставителот, поради што се остварува под утврдените законски услови. Таквото широко толкување на понските судови е во спротивност со утврденото начелно право во членот 9 од Законот за наследување, завештателот да располага со својот имот на начинот определен со овој закон.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.102/98 и Рев.бр.1874/98 од 6.01.1999 година.

18. Наследничка изјава со која сопругата на оставителот изјавила дека не бара наследен дел кој и следува по законот и е согласна синот да биде огласен за единствен наследник, не се смета дека таа се прифатила за наследник, а потоа својот наследен дел го отстапила на синот.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Барањето за заштита на законшоста е основано.

Основани се наводите во барањето за заштита на законшоста дека со побиваното решение погрешно е применето

материјалното право одредбите од член 138 од Законот за наследување и член 164 од Законот за вошпроцесна постапка.

Основниот суд во В. со решение за законски наследници на оставината на покојниот А. А. бивши од В., поединечно наведена во изреката на решението, ги огласил, наследниците А. П.-син на оставителот на 1/2 идеален дел од оставината и К. С.- ќерка на оставителот на 1/2 идеален дел од оставината.

Во расправање на оставината судот прифатил дека за наследници на оставината на покојниот се јавиле наследниците А. М.-сопруга на оставителот, А. Н.- син на оставителот и К. С.- ќерка на оставителот. На рочиштето одржано на ден 8.01.1980 година, сопругата на оставителот пред оставинскиот суд дала негативна наследничка изјава - се откажала од наследство, наследничката С. исто така дала негативна наследничка изјава - се откажала од наследство. Со правосилна пресуда П.бр.972/93 од 17.01.1994 година, таквата дадена изјава била поништена. Таа дала нова наследничка изјава со која се прифатила на наследство на оставината на покојниот ѝ татко. Наследникот П. дал наследничка изјава со која се прифаќа на наследство на оставината на покојниот му татко.

Врз основа на дадените наследнички изјави, судот постапувајќи врз основа на член 164 од Законот за вошпроцесна постапка, ги огласил за законски наследници на оставината на покојниот А. А. бивши од В., неговниот син А. П. на 1/2 идеален дел од оставината и неговата ќерка К. С. на 1/2 идеален дел од оставината.

Судот прифатил дека од содржината на изјавата на наследничката Марија-сопруга на оставителот не произлегува дека таа се прифатила на наследство и дека својот наследен дел го отстапила во корист на нејзиниот син. Со оглед на тоа дека изјавата не содржи прифаќа на наследство и откажување во корист на определен наследник, како што тоа е предвидено во одредбата од член 138 став 2 од Законот за вошпроцесна постапка, судот одлучил како ово изреката на решението.

Апелациониот суд во побиваното решение го препначил првостепеното решение и прифатил дека во дадената наследничка изјава сопругата на оставителот - М. , се прифатило за наследство

на оставнината од покојниот и својот наследен дел го отстапува во корист на наследникот И. во смисла на одредбата од член 138 став 2 од Законот за наследување, прифаќајќи го како "логичен заклучок" дека волјата била целата оставнина да остане на синот И.

Основани се наводите во барањето за заштита на законитоста на Јавниот обвинител дека со побиваното решение погрешно е применето материјалното право.

Согласно член 164 став 1 од Законот за воапироцесна постапка, наследникот со наследничката изјава може да го прифати наследството или да се откаже од наследството.

Согласно член 138 од Законот за наследување, откажувањето од наследство не може да биде делумно ниту со услов. Откажувањето во корист на определен наследник не се смета за откажување од наследство, туку како изјава за отстапување на својот наследен дел.

Наследничката А. М. - сопруга на оставителот на зашеник пред оставинскиот суд од 8.01.1980 година дала наследничка изјава со следната содржина: "Јас од оставнината на покојниот ми сопруг, не барам наследен дел кој ми следува по законот, а согласна сум да наследникот А.И.- син на покојниот биде огласен за единствен наследник".

По мислење на Врховниот суд на Република Македонија, вака дадената наследничка изјава на сопругата на покојниот А. второстепенниот суд во побиваното решение, погрешно прифатил дека таа својот наследен дел го отстапила во корист на наследникот И. согласно член 138 од Законот за наследување. По мислење на овој суд од дадената наследничка изјава не произлегува дека таа се прифатила на наследство на оставнината на покојниот И сопруг, а потоа својот наследен дел го отстапила на друг наследник, односно на нејзиниот син.

Основани се наводите во барањето за заштита на законитоста дека наследничката М. не се откажала од наследство во корист на својот син, бидејќи ваквата изјава секогаш во себе претходно содржи изјава за примање на наследство и потоа изјава за отстапување на својот наследен дел на друг наследник за она што се наследува. Судот во ваков случај со решение претходно ја

огласува за наследник наследничката што се прифатила на наследство, а потоа констатира дека наследниот дел го отстапила на друг наследник.

Отаму наследничка изјава со која сопругата на оставителот изјавила дека не бара наследен дел кој и следува по законот и е согласна синот да биде огласен за единствен наследник, не се смета дека таа се прифатила за наследник, а потоа својот наследен дел го отстапила на синот.

Со оглед на наведеното дека не се исполнети условите предвидени во член 138 од Законот за наследување, барањето за заштита на законитоста го уважи во целост и одлучи како во изреката на решението.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.72/99 и Рев.бр.796/99 од 8.07.1999 година.

19. Во одлуката за прераспоредување на работник од едно на друго работно место, во секој случај работодавецот е должен конкретно да ги наведе причините поради кои го врши прераспоредувањето.

Незаконита е одлуката за прераспоредување на работник од едно на друго работно место и тогаш кога во одлуката не се наведени конкретно причините поради кои е извршено прераспоредувањето.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

На основа утврдената фактичка состојба пописките судови го уважиле тужбеното барање на тужителот и го поништиле решението од 4.09.1996 година на тужениот, со кое тужителот е распореден на работно место од раководител на РЕ Детална мрежа на работно место раководител на Наводителна делница и го задолжиле тужениот да го врати тужителот на работно место раководител на РЕ Детална мрежа. При одлучувањето судовите тргнале од тоа што утврдиле дека во решението за распоредување на работи и работни задачи

раководител на Наводителна делница не се наведени поконкретно образложени причини. Согласно законот и колективниот договор тужениот бил должен во образложението да ги наведе причините за распоредување на тужителот на друго работно место, како за двете работни места ги исполнува условите. На основа тоа судовите наоѓаат дека согласно член 27 од Законот за работните односи и член 11 од Општиот колективен договор за стопанството на РМ, распоредувањето од едно на друго работно место без конкретно утврдени факти, околности и причини е незаконито, поради што и оспореното решение на тужениот го поиништиле како такво. Притоа, по наоѓање на судовите неосновани се наводите на тужениот за тоа дека е важно распоредувањето да се изврши согласно стручната спрема на работникот, па ако тоа не е случај, дури тогаш решението е незаконито, да распоредувањето на тужителот е извршено со цел да се остварат подобри резултати во работењето кај тужениот и слично, од причини што тужениот во секој случај бил должен конкретно да ги наведе причините поради кои го врши прераспоредувањето.

Овој суд наоѓа дека со ваквото одлучување поинишките судови правилно го примениле материјалното право, или поточно одредбата од член 27 од Законот за работни односи и член 11 од Општиот колективен договор за стопанството на РМ, а се согласува и со причините изнесени во пресудите. Од причините наведени во побиваната и првостепената пресуда неосновани се сите наводи од ревизијата.

Поради тоа што не постојат причините поради кои е изјавена ревизијата, нигу се утврдени суштествени повреди на одредбите од член 354 став 2 точка 10 од ЗПЦ, па кои ревизијскиот суд внимава по службена должност, а правилно е применето материјалното право, следување согласно член 393 од ЗПП да се одлучи како во изреката.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.312/98 од 23.06.1999 година.

20. Во спор за исплата на плата, како со акти на ниво на работодавец за продавач, правото и висината на платата е врзана со остварен промет во продавницата во висина на 3% и во случај кога за одреден период не бил остварен промет во продавницата, работникот има право на плата сразмерно на извршената работа и неговиот придонес во создавање на добивката на работодавецот, но не помалку од најниската плата која се плаќа за одреден период.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Ревизијата е основана.

Согласно член 69 став 1 од Законот за работните односи, работникот има право на плата. Платата на работникот му се обезбедува од средствата на работодавецот сразмерно на извршената работа, како и придонесот на работникот во создавањето на добивката, во согласност со условите и критериумите утврдени со закон и колективен договор - став 2 од истиот член. Според член 70 од истиот закон, платата на работникот за работа со полно работно време не може да биде пониска од најниската плата утврдена со одделни степенни на сложеност според закон или колективен договор. Согласно член 26 од Општиот колективен договор за стопанството на Република Македонија, платата на работникот со полно работно време и нормален учинок утврдени врз основа на сложеност на работни задачи, не може да биде пониска од најниската плата утврдена за одделни степенни за сложеност според закон, овој Колективен договор, односно колективен договор на ниво на гранка. Според член 27 став 1 од истиот колективен договор, најниската плата ја утврдуваат и објавуваат потписниците на договор најмалку 1 квартално.

Од цитираните законски одредби произлегува дека правото на плата на работникот е утврдено со закон, а платата се обезбедува од средствата на работодавецот сразмерно на извршената работа, како и придонесот на работникот во создавањето на добивката, во согласност со условите и критериумите утврдени со закон и колективен договор, но платата на работникот за работа со полно работно време и нормален

ученикот не може да биде поиниска од најиниската плата утврдена за одделни степени на сложеност според закон или колективен договор.

Во конкретниот случај со одлука бр.0458 од 14.10.1989 година донесена од Собранието на тужениот е утврден начинот на наградување на вработените за работно место продавачи и во член 2 од таа одлука е утврдено дека на лицата кои се приемни на работно место продавачи, а се распоредени во продавници, сопственост на Задругата - тужен, личен доход им се преметува по основ на остварениот промет во продавницата и тоа 3% од вкупно остварениот промет во продавницата во тековниот месец. Во периодот од 1.01.1995 до 31.01.1996 година тужителот во продавницата во која работел не остварувал промет, поради што и тужениот за тој период не му исплатил плата. При таква состојба по наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија, погрешно е стојалништето на поиниските судови дека на тужителот не му следува плата за спорниот период, бидејќи не остварувал промет во продавницата односно немал придонес во создавањето на платата во спорниот период, согласно со член 2 од Одлуката од 1989 година на тужениот. Ова од причини што работодавачот-тужениот не може со свои акти да ја утврди најиниската плата, бидејќи како е со учинок утврден врз основа на сложеност на работни задачи, платата на работникот за работа со полно работно време не може да биде поиниска од најиниската плата утврдена за одделни степени на сложеност според закон и колективен договор.

Со оглед на изнесеното, следување согласно член 395 став 2 од ЗПП, побиваната и првостепената пресуда во делот на одбиеното тужбено барање да се укинат и предметот да се врати на првостепенниот суд на повторно судење.

При повторното постапување, првостепенниот суд ќе треба да ги има предвид изнесените укажувања, па со повторно изведување на порано изведените докази и со изведување на евентуално нови докази ќе треба да испита и со сигурност да утврди дали е утврдена најиниската плата по работник, во смисла на цитираните одредби од Законот за работните односи, Општиот колективен договор за стопанството на Република Македонија, и Гранковниот колективен договор за вработените од земјоделство и прехранбени индустрии, што согласно тие одредби тужениот е

должен да му ја исплати, а притоа да има предвид дека ако со договор за работа, односно актите на работодавецот не е утврдена висината на основната плата, ниту со закон или колективен договор е утврдена најниската плата, работникот има право на плата во висина што претставува основница за пресметување на даноци и придонеси од плата според законски прописи, на потоа со правилна примена на материјалното право да се произнесе за овој дел од тужбеното барање.

Согласно член 475 од ЗПП ("Службен весник на РМ" бр.33/98), во случајов се применуваат одредбите од поранешниот ЗПП

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Рев.бр.340/98 од 16.06.1999 година.

21. Работникот е активно легитимиран за заведување спор против работодавецот за плаќање придонеси на исплатената плата за пензиско осигурување во Фондот за пензиско и инвалидско осигурување.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Ревизијата е неоснована.

Судовите во редовната постапка го уважиле тужбеното барање на тужителот и го задолжиле тужениот да исплати за тужителот во Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на име доплата за придонес за пензиско осигурување на исплатена разлика на плата, за временскиот период од 30.06.1991 до 1.03.1993 година вкупен износ од 18.966,00 денари. Основ за таквото одлучување судовите наоѓаат во одредбата од член 71 став 3 од Законот за работните односи, според кој придонесите и даноците на платата на работникот ги плаќа работодавецот со исплатата на платата. Во конкретниот случај судовите прифаќаат дека иако тужениот ја платил на тужителот пенсплатената плата и разлика на плата за спорниот период, на тој износ не ги платил придонесите за пензиско осигурување, кој вкупно изнесува 18.966,00 денари. Согласно член 171 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување, средствата за остварување на правата од пензиското

и инвалидското осигурување во Фондот ги обезбедуваат работодавците и лицата осигурени според овој закон, во согласност со утврдените потреби во пензиското и инвалидското осигурување. Од цитираните законски одредби, произлегува и обврската на тужениот како работодавец за плаќањето на придонесот за пензиско осигурување, за периодот за кој придонесите биле платени во намален износ, заради незаконит престанок на работниот однос. Притоа, судовите прифаќаат дека тужителот во конкретниот спор има активна легитимација, бидејќи тој има правен интерес на досудената и исплатената плата и разлика на плата за спорниот период, тужениот да го плати и придонесот за пензиско осигурување, со оглед дека од висината на платата на која е платен овој придонес, зависи висината на пензијата на тужителот.

Овој суд паоѓа дека со ваквото одлучување, судовите во редовната постапка правилно го примениле материјалното право, а се согласува и со причините изнесени во пресудите.

Поради тоа што не постојат причините поради кои е изјавена ревизијата, илту се утврдени суштествени повреди на одредбите од член 354 став 2 точка 10 од ЗПП, на кои повреди ревизијскиот суд внимава по службена должност, следување согласно член 393 од ЗПП да се одлучи како во изреката.

Согласно член 475 од ЗПП ("Службен весник на РМ" бр.33/98), во случајов се применуваат одредбите од поранешниот ЗПП.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Рев.бр.488/98 од 7.09.1999 година.

22. Работникот кој во текот на работењето дава стока на пересија, причинил штета на работодавецот е должен истата да ја надомести.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Ревизијата е неоснована.

Тужениот работел кај тужителот како продавач во неговата продавница за месо и сувомеснати производи, која била лоцирана

во С.. Тужениот во продавницата на тужителот работел во период од 1 мај 1995 до 31 март 1996 година. Од месец октомври 1995 година, тужениот почнал да дава стока на вересија на соседите кои живееле околу продавницата. Кога бил направен попис за работењето на тужениот во продавница на тужителот, бил утврден кусок во вкупен износ од 43.236,00 денари. По извршениот попис, странките се договориле тужениот да продолжи да работи во продавницата уште три месеци, за кое време би можел да ги собере парите од дадената стока на вересија. Меѓутоа, до 31 март 1996 година, кога му престанал работниот однос на тужениот при тужителот, тужениот не ги собрал парите од дадената стока на вересија. Од тие причини, за три месеци не му бил исплатен личниот доход во месечен износ од 4.000,00 денари, или вкупна сума од 12.000,00 денари. Потоа, на 5.05.1996 година, тужениот му платил на тужителот уште износ од 8.000,00 денари. Од утврдениот кусок, останал тужениот да долгува уште износ од 23.236,00 денари.

На така утврдена фактичка состојба, основано пописките судови го уважиле тужбеното барање на тужителот, преку примената на одредбата од член 98 став 1 од Законот за работните односи, според која работникот кој по своја вина ќе направи штета на работодавецот во работењето, односно во врска со работењето должен е да ја надомести штетата. Поаѓајќи од содржината на цитираната одредба од Законот за работните односи, основано заклучиле пописките судови дека тужениот е должен да му ја надомести штетата на тужителот, имајќи предвид дека согласно член 99 од истиот закон, била спроведена постапка за утврдување и наплата на штетата, во која постапка учествувал тужениот, кој не приговарал на висината на штетата.

Со оглед на сето погоре изложено, Врховниот суд на Република Македонија оценува дека е правилно применето материјалното право, затоа што штетата и висината на штетата биле утврдени преку примената на одредбите од член 98 став 1 и член 99 од Законот за работните односи.

Останатите наводи во ревизијата се однесуваат на фактичката состојба, а согласно член 385 став 3 од Законот за процесната постапка, ревизија не може да се изјави поради погрешно или нецелосно утврдена фактичка состојба.

Поради наведеното, а како не постојат причините поради кои ревизијата е изјавена, како и причините на кои Судот внимава по службена должност, Врховниот суд на Република Македонија во смисла на член 393 од Законот за процесната постапка, следување ревизијата да ја одбие како неоснована.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1154/97 од 11.03.1999 година.

23. Преземената договорна обврска од издавачкото претпријатие по договор за продажба на весници и друга стока од негов асортиман во кiosk за продавачот на весниците да уплаќа придонеси за здравство, пензиско и инвалидско осигурување, истиот е должен да ја исполнува додека е на сила таквиот договор, без оглед што помеѓу странките не бил заснован работен однос.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Барањето за заштита на законшоста е основано.

Неспорно е дека тужителката со тужениот во 1983 година склучила договор по кој договор таа се обврзала да врши продажба на весници, списанија и друга стока. Договорот е склучен на неопределено време, со тоа што можел да се откаже писмено со отказан рок од 15 дена. Во истиот договор е предвидено дека со неговото склучување не се заснова работен однос-член 4 точка 3. Во член 3 точка 3 од договорот, тужениот зел обврска да ја пријави тужителката-извршителот во Фондот за пензиско и инвалидско осигурување и да ѝ обезбеди здравствено, пензиско и инвалидско осигурување. Такво осигурување тужениот редовно плаќал до 1991 година. За периодот од 1991 до 1997 година придонесите за пензиско и инвалидско осигурување изнесуваат тужениот не ги плаќал. При таква неспорна фактичка состојба, погрешно е изразеното стојалиште на судовите во редовната постапка дека тужениот имал договорна и законска обврска да ги плаќа придонесите за пензиско осигурување до 30.06.1991 година, а за спорниот период немал законска основа да го чини

тоа, со оглед дека во случајов се работи за договорен работен однос која категорија е во согласност со член 113-а од Законот за изменување и дополнување на Законот за работни односи ("Службен весник на СРМ" бр.3/83), а со Законот за работни односи од 1990 и 1993 година, како и со Законот за пензиското и инвалидското осигурување од 1993 година не се предвидени одредби за договорен однос со колпортери.

Ваквото правно стојалште на судовите е неприфатливо, од причини што со договорот склучен помеѓу странките од 14.09.1983 година тужениот презел обврска да ја пријави тужителката во Фондот за пензиско и инвалидско осигурување и да ѝ обезбеди здравствено, пензиско и инвалидско осигурување. Тоа и го чинел сè до 30.06.1991 година, а за спорниот период тужениот, со оглед дека има договорна обврска за тоа према тужителката, истиот немал причина да престане со плаќањето на придонесите за пензиско и инвалидско осигурување. Впрочем, ваквата негова обврска произлегува од член 3 точка 3 од склучениот договор со тужителката, а истиот како имал можност да го откаже договорот писмено со отказан рок од 15 дена, тоа не го сторил и покрај промената на законските решенија во врска со договорниот однос на колпортерите.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.70/99 од 22.12.1999 година.

24. Не постои непостапување по налог за работа, а со тоа и кршење на работната дисциплина, ако работникот заедно со неконечно решение за распоредување добие и налог за новото работно место на кое и се јавил, но поради одустанување на работодавецот од налогот тој не продолжил да работи.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Ревизијата е неоснована.

Тужителот откако го примил налогот за деловно патување заедно со решението за распоредување, отишол и се јавил на

работното место на објектот во Б. при што на одговорното лице му дал изјава дека нема никакво работно искуство и знаење да ги врши работните задачи на кои е распореден поради што веднаш бил вратен во С. и било донесено решение за престанок на работниот однос. Со таквото однесување произлегува дека тужителот го прифатил палогот и не може да се каже дека истиот одбил да ги исполнува работните и работните задачи, поради што не станува збор ниту за кршење на работната дисциплина. Имено, кога работникот има решение за распоредување, а во исто време и палог, на тој постапил по палогот со тоа што се јавил и отишол на работното место, произлегува дека нема одбивање на палогот, нема кршење на работната дисциплина, па не биле исполнети условите за престанок на работниот однос на тужителот. Според ова правилен е заклучокот на пониските судови дека решението за престанок на работниот однос е донесено спротивно на Законот за работните односи.

Врховниот суд на Република Македонија ги ценеше ревизиските наводи дека првостепенниот суд погрешно ја ценел законноста на оспореното решение во смисла на член 114 од Законот за работните односи, дека тужителот фактички не почнал да ги извршува работните задачи, за да биде истиот предупреден во однос на работата и дека од страна на директорот на претпријатието му биле дадени насоки за тоа во што се состојат работните задачи на работното место на кое е распореден, но истите ги оцени како неосновани од напред изнесените причини.

Врховниот суд на Република Македонија го оцени како неоснован и ревизискиот навод дека со пресуда на Врховниот суд на Република Македонија Рев.бр.981/96 е завршена постапка за иста повреда на работна обврска на друг работник каде што му било одбиено тужбеното барање. Ова од причини што се работи за два различни случаи, а особено важно е што во тој предмет работникот самоволно без одобрение на одговорното лице се вратил од работното место на кое бил распореден, а за разлика на тоа во овој спор тужителот го прифатил палогот, отишол на работното место и откако изјавил на одговорното лице дека нема работно искуство за таа работа веднаш бил вратен.

Со оглед на изнесеното, Врховниот суд на Република Македонија одлучи како во изреката согласно со член 393 од ЗПП

Согласно со член 475 од ЗПП ("Службен весник на РМ" бр.33/98), во случајот се применуваа одредбите од поранешниот ЗПП

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1091/98 од 03.11.1999 година.

25. Не постои повреда на правата на работникот, ако неговата одговорност за кршење на работната дисциплина е утврдена од овластен орган согласно договор за работа склучен меѓу него и работодавецот.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Ревизијата е основана.

Основани се наводите од ревизијата за погрешна примена на материјалното право. Од изведените докази пониските судови меѓу другото утврдиле дека тужителот бил во редовен работен однос кај тужениот. На 13.05.1997 година тој бил распореден во шумарство на работно место во пилањата кај тужениот. Спрема тужителот била поведена дисциплинска постапка затоа што во деновите од 26 до 31.05.1997 година не се јавил на работа, односно неоправдано отсутствувал од работа поради што после спроведената постапка му била изречена дисциплинска мерка престанок на работен однос од 18.06.1997 година. Против таквата одлука тужителот вложил приговор на со решение од 18.07.1997 година е утврдено дека таа одлука станала конечна. Инаку тужителот неоправдано отсутствувал од работа во наведените денови од 26 до 31.05.1997 година со што сторил потешка повреда на работната дисциплина и работната одговорност согласно член 121-а став 1 точка 1 од Законот за имени и дополнувања на Законот за работните односи, а во врска со член 106 став 1 точка б од Колективниот договор на тужениот.

При изнесената состојба првостепенниот суд го одбил тужбеното барање на тужителот заземајќи правно стојалниште дека тужителот неоправдано отсутствувал од работа последователно три работни дена или пет работни дена со прекин во текот на една година, а пак дека решението за престанок на работниот однос на тужителот е донесено согласно Законот односно дека на истиот основано му престанал работниот однос.

Во жалбената постапка второстепенниот суд завзел спротивен став. Според овој суд одлуката за престанок на работниот однос на тужителот била донесена од ненадлежен орган односно дека истата треба да ја донесе работодавецот односно директорот, а не дисциплиниската комисија како што е сторено во случајот, па од тие причини ја поништил истата.

По наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија второстепенниот суд погрешно го применил материјалното право. По оценка на овој суд во случајот правилно првостепенниот суд го одбил тужбеното барање на тужителот. Ова, од причини што правата и обврските и одговорноста од работа и работен однос се уредени со одредбите од Законот за работни односи а се доуредуваат со Колективниот договор на пиво на дејност, гранка и работодавач. Во случајот тужениот како работодавец во смисла на член 2, 84, 87 и 90 од Законот за работните односи склучил Колективен договор на пиво на работодавец каде меѓу другото утврдил начин, постапка и органи за утврдување кршење за работната дисциплина или неисполнување на обврските утврдени со закон, колективен договор и договор за работа, а не спорно е дека со примена на Законот за работни односи па и овој Колективен договор е утврдена одговорноста на тужителот за кршење на работната дисциплина односно неисполнување на обврските со неоправдано отсуство од работа што имало за последица и престанок на работниот однос во смисла на член 121-а став 1 точка 1 од Законот за работните односи. Според ова погрешно второстепенниот суд го применил материјалното право со побиваната пресуда сметајќи дека оспорената одлука и решение биле донесени од ненадлежни органи односно на начин и постапка што не е во согласност со Законот за работни односи, а при неспорна состојба на тужителот неоправдано изостанал од работа

три последователни односно пет работни дена во текот на годината. Затоа Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека првостепенниот суд правилно го применил материјалното право давајќи притоа образложени причини од кои се раководел при одлучувањето кои во целост ги прифаќа и овој суд.

Од изнесеното следуваше овој суд согласно член 395 став 1 од ЗПП да пресуди како во изреката.

Согласно член 475 од ЗПП ("Службен весник на РМ" бр.33/98), во случајов се применуваат одредбите од поранешниот ЗПП.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Рсв.бр.994/98 од 10.11.1999 година.

26. Кражба на електрична енергија извршена во куќата на работникот вработен во ЈП за производство, пренесување и дистрибуција на електрична енергија, не може да се прифати дека е сторена штета во врска со работата на работодавецот и не е основ за престанување на работен однос.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Ревизијата е неоснована.

Првостепенниот суд утврдил, а второстепенниот суд прифатил дека тужителот бил вработен кај тужениот на работно место општ работник. Службата за мерење и контрола на тужениот, вршејќи редовна контрола на мерните гарнитури, извршила увид во станот на тужителот, на трофазното броило при кое констатирале дека тужителот користел електрична енергија без да биде регистрирана. Од ова, тужениот заклучил дека тужителот извршил кражба на електрична енергија, па согласно член 12-а, став 1 точка 5 од Законот за работни односи и член 94 став 1 точка 9 и 11 од Колективниот договор на ЈП, и му изрекол мерка престанок на работен однос без отказен рок.

На вака утврдената фатичка состојба, судовите во побиваната со која е потврдена првостепената пресуда го уважиле тужбеното барање на тужителот и решението донесено

од страна на тужениот бр.04-498/1 од 8.04.1996 година и одлуката на тужениот УО.бр.02-2002/20/143 од 25.04.1996 година со кои на тужителот му престанал работниот однос ги поиништиле како незаконите и го заоджиле тужениот да го врати тужителот на работа на работно место кое одговара на неговата стручна подготовка.

По мислење на Врховниот суд на Република Македонија, судовите правилно го примениле материјалното право кога го уважиле тужбеното барање на тужителот. Според член 121-а од Законот за изменување и дополнување на Законот за работните односи ("Службен весник на РМ" бр.14/95), работниот однос на работникот му престанува без отказан рок во случаите на кршење на работниот ред и дисциплина или неисполнување на работните обврски утврдени со овој или друг закон, колективен договор и договор за работа меѓу другото како што е предвидено во точка 5, ако стори кражба или во врска со работата намерно или со крајно невнимание ќе предизвика штета на работодавецот. Во член 94 став 1 точка 9 и 11 од Колективниот договор на ПП, на работникот му престанува работниот однос со отказ од страна на претпријатието во случај на кршење на работниот ред и дисциплина, на работните обврски меѓу другото ако го злоупотреби работното место, односно работната должност што за себе или друг прибави противправна имотна корист или нанесува имотна или друг вид штета на работник или на претпријатието, и ако врши дејствије кое според законот е кривично дело сторено во текот на работењето или во врска со работењето. Во конкретниот случај користењето на електричната енергија, од страна на тужителот без истата да биде регистрирана, во билото со оглед на тоа што тужителот бил работник, кај тужениот не претставува дејствие кое е поврзано со неговата работа. Точно е дека тужениот со ваквото дејствие, на тужителот му причинил штета, меѓутоа ова дејствие не е поврзано со неговото работење. Оттаму правилен е заклучокот на поинските судови дека овие дејствија на тужителот не претставуваат основ за престанок на работниот однос, во смисла на горе цитираните законски одредби. Кражбата на електричната енергија, што ја сторил тужителот на начин што ги исклучил клемите од

трофазниот струјомер и спречил да се изврши мерење на потрошената струја, не претставува повреда во врска со работниот однос на тужителот, односно не може да се прифати дека е причинета штета во врска со работата. Одлуките за престанок на работниот однос на тужителот се незаконити. Од член 121-а од Законот за изменување и дополнување на Законот за работните односи и член 94 од Колективниот договор на ПШ, произлегува дека кршењето на работната дисциплина од страна на работникот, треба да биде дејствие на работникот поврзано со работата, за да би претставувало основ за престанок на неговиот работен однос. Доколку тужениот смета дека тужителот со дејствијата што ги презел му причинил штета, може да ја бара согласно правилото на ЗОО, но не и престанок на работниот однос.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.59/98 од 27.05.1999 година.

27. Кога ќе утврди дека работникот ја прекршил работната дисциплина на начин како му се става на товар, судот неможе да го поништи решението со кое на работникот му престанува работниот однос и да го задолжи работодавецот да го врати на работно место, само од причина што надлежниот орган на работодавецот не се произнесол по навремениот приговор против отказот.

Од образложението:

По наоѓањето на овој суд, основан е приговорот во ревизијата дека двата пописки судови погрешно ја примениле одредбата од член 123 од Законот за работни односи. Според член 111 од овој закон, работниот однос на работникот со отказ од страна на работодавецот престанува ако работникот ја крши работната дисциплина и работниот ред. Според член 112 од истиот закон, работниот однос на работникот не може да му престане со отказ од страна на работодавецот ако не постои оправдана

причина врзана со неговото однесување, од што недвосмислено произлегува дека тој однос може да му престане ако постои законска причина врзана за неговото однесување. Според членот 115 став 1 од Законот, работниот однос на работникот му престанува со отказ од страна на работодавецот поради кршење на работната дисциплина или не исполнување на обврските утврдени со закон, колективен договор и договорот за работа, особено ако ги стори дејствијата од точка 1, 2 и 3 од оваа законска одредба. Во случајов, судовите неспорно утврдуваат и прифаќаат дека тужителот ги сторил таквите повреди на работните обврски и дека побиваното решение е донесено врз наведениот законски основ.

При така утврдената фактичка состојба, по мислењето на овој суд, судот не можел да го поништи решението за отказ со кое му е изречена мерката престанок на работниот однос поради кршење на работната дисциплина или не исполнување на обврските утврдени со закон, колективен договор или договорот за работа и да го задолжи работодавецот да го врати работникот на работното место, кога утврдил дека работникот ги сторил дејствијата и ги остварил повредите на работната дисциплина што му се стават на товар и со тоа создал законска причина за престанок на работниот однос, од причина што работодавецот не се произнесол по поднесениот приговор од работникот против отказот.

И по наоѓањето на овој суд, согласно член 123 став 3 од Законот за работни односи, одлуката по навременот приговор на работникот против отказот се донесува во рок од 15 дена од денот на поднесувањето на приговорот. Согласно член 135 став 3 од истиот закон, така поднесениот приговор го задржува извршувањето на донесеното решение за отказот. Со донесувањето на одлука по приговорот од страна на работодавецот, се завршува постапката за заштита на правата на работникот кај него. Според член 123 став 4 од Законот, работникот кој не е задоволен со одлуката донесена по приговорот има право да поведе спор пред надлежниот суд. Сето тоа се со Закон пропишани правила на постапката за заштита на правата на работникот кај работодавецот. Меѓутоа, правилно приговара

ревизијата дека согласно цитираната законска одредба работодавецот не е должен и да одлучи по навремениот приговор на работникот. Според член 124 од истиот закон, ако по барањето на работникот судот утврди дека престанокот на работниот однос е незаконит, тогаш ќе го поништи решението за отказ и ќе го задолжи работодавецот да го врати работникот на работно место соодветно на неговата стручна подготовка и да му ги обезбеди и другите права од работниот однос. Од ова одредба недвосмислено произлегува дека во постапката за судска заштита по овој законски основ, предмет на утврдување, испитување и оценка е законитоста на престанокот на работниот однос, а не законитоста во постапувањето на работодавецот после донесувањето на решението за престанок на работниот однос со отказ. Евидентните повреди на пропишаните законски правила од страна на работодавецот во постапката за заштита на правата на работникот кај него по повод отказот, можат да бидат испитувани, утврдени и ценети само во врска со предметот на судската заштита - законитоста на престанокот на работниот однос. Тоа од причини што само ако судот утврди дека работниот однос престанал незаконито, тогаш е овластен да го поништи решението за отказ и да го задолжи работодавецот работникот да го врати на работното место. Пропишаните законски правила за постапката пред работодавецот по повод отказот, се основ и услов за да може работникот да поведе спор пред надлежниот суд за заштита на евентуално повредените права. Со истекот на рокот во кој надлежниот орган на тужениот бил должен да одлучи по навремениот приговор на тужителот и со неговото отстранување од работното место како таквата одлука не била донесена, постапката кај работодавецот по повод отказот завршила, на работникот се стекнал со можноста согласно член 138 став 1 од истиот закон да побара заштита на своите права пред надлежниот суд, кое нешто тужителот и го сторил.

Поради сето изнесено, следуваше да се одлучи како во изреката согласно член 395 став 1 од ЗПП.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1228/98 од 28.12.1999 година.

28. Работникот кој навремено поднел приговор против решението за престанок на работниот однос, не може да поведе спор пред надлежниот суд за заштита на правата додека надлежниот орган на работодавецот не одлучи по приговорот или пак врз основа на решението за отказ тој не биде отстранет од работното место, и дотогаш законскиот рок за поведување спор не тече.

Од образложението:

Во постапката неспорно е утврдено дека на тужителите им престанал

работниот однос кај тужениот на со оспорените одлуки, на секој кај шив со различен отказен рок. Тужителите поднеле навремено приговор против отказот, но тужениот не дал писмен одговор. Тие продолжиле да работата до истекот на отказните рокови нессметано. Кога после тоа предложиле да одат на работа, со интервенција на полицијата биле спречени во тоа. Поради това тужителите повторно поднеле приговори, но тужениот и на шив не одговорил. После тоа ги имаат поднесено тужбите.

Врз основа така утврдена фактичка состојба, повикувајќи се на одредбите од член 135 и 138 од Законот за работните односи, првостепенниот суд заклучува дека поднесените тужби се ненавремени, завземајќи правно стојалните дека заштитата на правото работникот бил должен да го бара во определените законски рокови сметано од приемот на одлуката за престанок на работниот однос, независно од истекот на отказниот рок.

Врховниот суд на Република Македонија одлучувајќи по ревизијата на тужителите, ја уважи од следните причини:

По наоѓањето на овој суд, изразените правни стојалнига на пониските судови се погрешни. Законот за работните односи во членот 123 содржи посебни правила за постапката пред работодавецот по повод отказот за престанок на работниот однос, како услов и основ за поведување на спор пред надлежниот суд за судска заштита на повредените права на работникот по тој основ, како посебни правила за ваквата судска заштита во однос на омигните правила за заштитата на правата утврдени во глава 8

од истиот закон. При неспорна положба дека тужителите против побиваните одлуки на тужениот поднеле навремени приговори, согласно член 123 став 3 од цитиранот закон надлежниот орган на тужениот бил во обврска да донесе одлука по тие приговори во рок од 15 дена од денот на поднесувањето на приговорите. Навремено поднесените приговори согласно член 135 став 3 од овој закон, го одложуваат извршувањето на побиваните одлуки на тужениот до поднесувањето на конечната одлука. Бидејќи таква одлука тужениот не донесол, тој немал законски основ да ги отстрани тужителите од работното место и по истекот на отказните рокови. Додека пак согласно член 123 став 4 од Законот, работникот кој не е задоволен со одлуката донесена по приговорот има право да поведе спор пред надлежниот суд. При изнесената регулатива во случајот тужителите со поднесувањето на навремениот приговор, основано очекувале дека извршувањето на побиваните одлуки е одложено, а бидејќи одлука по приговорите тужениот немал донесено, немале законски основ и услов да го поведат овој спор пред надлежниот суд. Се до нивното отстранување од работното место ги остварувале правата од работниот однос и не им биле повредени. Со нивното отстранување од работното место настанува повреда на нивните права во смисла на член 135 став 2 од Законот за работни односи, па се стекнале со законска можност да поднесат посебен приговор против таквото постапување на тужениот во таму утврдените рокови или пак да поведат постапка за заштита на своите права пред надлежниот суд согласно член 138 став 1 од истиот закон.

Од сето изнесено, недвосмислено произлегува неоснованоста на заклучоците на пописките судови дека тужителите ненавремено ги повеле предметните спорови со поднесените тужби. Таквиот заклучок очигледно е последица на неприменување на член 123 од цитиранот закон, при што судовите ги немале во вид поднесените приговори против побиваните одлуки на тужениот и нивното правно дејство во смисла на погоре изнесеното.

По мислењето на овој суд, согласно изнесеното, работникот кој навремено поднесе приговор против отказот за престанок на работниот однос не може да поведе спор пред надлежниот суд за

заштита на правата додека надлежниот орган на работодавецот не одлучи по приговорот или пак врз основа на решението за отказ тој не биде отстранет од работното место. Се дотогаш законскиот рок за поведување на таков спор не може да тече.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1420/98 од 28.12.1999 година.

29. Судот ќе ја поништи одлуката на работодавецот, ако во постапката утврди дека работникот не ги сторил дејствијата за кои му бил изречен престанок на работниот однос со отказ поради кршење на работната дисциплина без оглед дали тој сторил или пропуштил да стори други дејствија што претставуваат кршење на работната дисциплина или неисполнување на обврските.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Првостепенниот и второстепенниот суд го уважиле тужбеното барање на тужителот и го понизиле решението на тужениот за престанок на работниот однос и тужителот бил вратен на работа, со сите права од работен однос.

Постапувајќи по ревизијата на тужениот, Врховниот суд на Република Македонија ја одби како неоснована, од следните причини:

Тужителот бил вработен како возач кај тужениот, а од 12.09.1994 година бил распореден на работно место чувар-пожарникар. Со решение бр.04-1790 од 14.10.1994 година на тужителот му престанал работниот однос поради кршење на работната дисциплина, без право на отказен рок, поконкретно наведено во решението поради несовесно извршување на работната обврска, не ја почитувал и не ја извршил наредбата од генералниот директор и не се придржувал на прописите што важат за вршење на работите од работното место. Повредата на работната дисциплина се состоела во тоа што на ден 10.10.1994 година, покрај наредбата од генералниот директор да во кругот на претпријатието не се пуштаат работници на кои им престанал

работниот однос во претпријатието, го пуштил да влезе лицето С. К. на кого работниот однос му престанал на 5.09.1994 година. По донесеното решение за престанок на работен однос, тужителот вложил приговор кој бил одбиен.

Со вака утврдената фактичка состојба и по поаѓањето на Врховниот суд на Република Македонија, правилно пописките судови го примениле материјалното право кога го уважиле тужбеното барање на тужителот.

Правилни се заклучоците на пописките судови дека оспорените одлуки на тужениот се незаконити, бидејќи од утврдената фактичка состојба се утврдува дека тужителот не го сторил дејствието за кое се товари и за кое му била изречена мерката-престанок на работниот однос.

Судот ги имаше во предвид приговорите во ревизијата дека тужителот бил одговорен и за влезот во дисконто, односно целиот круг на претпријатието, бидејќи според актите на тужениот, тужителот бил должен да го врши таквото дејствие, но го одби, од причини што судовите застапале на стојалните дека тужителот не го сторил дејствието за кое се товари. Повредата за која се товари тужителот, е дека го пуштил да влезе лицето С. К.

Приговорот во ревизијата дека судовите погрешно поаѓаат во толкувањето на прописите по кои се товари тужителот, овој суд го одби како неоснован од погоре изнесената и утврдената фактичка состојба. Фактите и околностите што се изнесуваат во ревизијата претставуваат друг фактички основ, за што тужителот не се товари со побиваното решение, поради што ниту биле предмет на испитување и утврдување на првостепенниот суд. Погрешно ревизијата поаѓа од квалификацијата на повредата што му се става на товар на тужителот, оправдувајќи ја со таквите факти и околности, а не од фактичкиот основ. Во оваа постапка, Судот ја испитува законитоста на оспорената одлука, а не и однесувањето на работникот, што не било предмет на постапката и фактички основ за донесување на побиваната одлука.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.557/98 од 9.09.1999 година.

30. Кога судот ќе утврди дека престанокот на работниот однос е незаконит, ќе го поништи решението за отказ на работодавецот, без оглед што работникот не барал и враќање на работното место или остварување на друго право од работен однос.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Со побиваната пресуда второстепенниот суд жалбата на тужениот ја одбил како неоснована и ја потврдил пресудата на првостепенниот суд, со која е уважено тужбеното барање на тужителката и решението на тужениот се поништува како незаконито.

Одлучувајќи по ревизијата на тужениот, Врховниот суд на Република Македонија ја одби како неоснована, поради следното:

При утврдената фактичка состојба и по наоѓањето на овој суд, пописките судови правилно го примениле материјалното право, кога го уважиле тужбеното барање на тужителката и го поништиле оспореното решение за престанок на работниот однос. Неосновано е тврдењето во ревизијата дека со повлекувањето од страна на тужителката на барањето да биде вратена на работа кај тужениот, како главно барање, спорот станал беспредметен, бидејќи судовите не биле надлежни да ги оценуваат актите на трговските друштва, доколку не одлучуваат и за признавање на одредени права на работниците.

Од неспорно утврдената фактичка состојба, недвосмислено произлегува основаноста на заклучоците на пописките судови дека тужителката смета на од 11.01.1996 година кога одбила да ја потпише изјавата за престанок на работниот однос, наредните денови редовно се јавувала на работа, но не била примена од директорот, па не може да стане збор дека изостанала од работа и дека со тоа ја сторила повредата што ѝ се става на товар. Поради тие причини, судовите правилно заклучуваат дека побиваната одлука за престанок на работниот однос е незаконита, односно работниот однос на тужителката престанал на незаконит начин. Не е спорно дека тужителката на 17.09.1997 година се вработила

кај друг работодавец како хигиеничар, поради што и го повлече барањето да биде вратена на работа кај тужениот.

Според член 124 од Законот за работните односи, ако по барање на работникот судот утврди дека престанокот на работниот однос е незаконит, ќе го понизги решението за отказ и ќе го задолжи работодавачот да го врати работникот на работно место соодветно на неговата стручна подготовка и да му ги обезбеди и другите права од работен однос.

По мислењето на овој суд, согласно оваа законска одредба, предмет на оценка на Судот во оваа постапка е прашањето на законитоста на престанокот на работниот однос на тужителката, како суштествено прашање на нејзиниот статус на работник при тужениот, независно од остварувањето на другите права од работниот однос што ѝ припаѓаат. Судот во постапката за заштита на правата на работниците, постапува по барање на работникот и во границите на тоа барање ја оценува неговата основаност и законитост.

Според изнесеното, кога неспорно утврдиле дека работниот однос на тужителката престанал незаконито, пониските судови правилно ја примениле цитираната одредба од Законот за работните односи, кога го понизиле како незаконито побиваното решение на тужениот, на кој начин се отстранува актот со кој е прекинат работниот статус на тужителката на незаконит начин. Во случајот не се работи за оценка на тој акт од страна на судовите како формално правен акт, туку за оценка дали со тој акт е повредено правото на работникот да неговниот работен однос заснова на законит начин, на таков начин и да престане. Независно од фактот што тужителката не сака да се врати на работа при тужениот, поради засновањето на работен однос кај друг работодавач, таа има право на основа оспорените одлуки на пониските судови да бара од тужениот престанокот на работниот однос кај него да се уреди на законит начин.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1020/98 од 14.10.1999 година.

31. Висината на еднократниот надомест во вид на испратнина, зависи од заработувачката на работникот што тој ја остварил за време на фактичкото негово работење.

Од о б р а з л о ж е н и е т о:

Ревизијата е неоснована.

Ревизииските наводи за погрешна примена на материјалното право се исто така неосновани, ако се има предвид утврдената фактичка состојба. Имено, во текот на редовната постапка, меѓу другото, првостепенниот суд утврдил, а второстепенниот суд прифатил дека на тужителот му престанал работниот однос со отказ на 31.07.1995 година, заради економски, технолошки и структурални промени кај тужениот. Претходно тужителот на 29.03.1995 година потпишал писмена изјава во која безусловно изјавува дека сака да му престане работниот однос кај тужениот, при што изјавил и согласност да го прими износот на еднократен паричен надоместок во вид на испратнина во висина од 12 месечни плати остварени во претходниот месец од денот на престанокот на работниот однос. Ваквата писмена изјава ја потпишал одкако претходно усмено се договориле со раководителот на работната единица дека надоместокот од 12 плати ќе му биде исплатен врз основа на платата која ја имал од работното место раководител прва група за која биле утврдени 2100 бода. По потпишувањето на писмената изјава, од страна на раководителот тужителот бил ослободен од доаѓање на работа, на престанал да доаѓа на работа кај тужениот сметано од 11.04. до 31.07.1995 година. Од страна на тужениот согласно решението за престанок на работниот однос исплатен му е еднократен надоместок во вид на отпремнина, пресметана врз основа на платата утврдена за работно место раководител прва група од кое работно место му престанал работниот однос. Од ваквиот начин на исплата на еднократниот надомест во вид на испратнина тужителот останал незадоволен. Писмено се обратил до Работничкиот совет на тужениот барајќи да му се исплати и стимулативен додаток на платата, за кое барање со писмено известие од 14.09.1995 година му било одговорено дека барањето

му е неосновано, од причини што во периодот од 3 месеци пред престанокот на работниот однос тужителот не доаѓал на работа, а од страна на тужениот било останено согласно писмената изјава на тужителот за престанок на работниот однос. Тужителот смета дека тужениот бил должен да му исплати стимулативен додаток на платата што ја примиле другите работници три месеци пред престанокот на работниот однос, односно бара зголемување на плата по овој основ што претставува 40% од последната исплатена плата за месеците јуни, јули и август 1995 година, а кој процент претставува надоместок за зголемен обем на работа за месеците јуни, јули и август 1995 година. Наградувањето на работниците кај тужениот е регулирано со Колективен договор, Правилник за распределба на средствата за личен доход и Правилник за стимулативно наградување на работниците.

На основа таква утврдена фактичка состојба, попските судови го одбиле тужбеното барање како неосновано. При одлучувањето судовите тргнале од тоа што утврдиле дека не се исполнети условите предвидени во нормативните акти на тужениот, за да може на тужителот да му се исплати барашиот процент на плата. Според Колективниот договор за вработените во ИИ - член 104 став 2, променливниот дел од платата е стимулативен дел кој зависи од остварените резултати на секој работник поединечно. Од друга страна, во Правилникот за стимулативно наградување на работниците се регулира придонесот на работникот во остварување на резултатите од работата според одредени критериуми. На основа тоа судовите се на стојалниште дека стимулативното наградување претставува одене на работа и ангажираност на работникот поголема од вообичаеното. Со оглед дека е утврдено да тужителот во спорниот период не доаѓал на работа, судовите наоѓаат дека не се исполнети условите од актите на тужениот за стимулативно наградување, поради што и тужбеното барање на тужителот е неосновано.

Овој суд наоѓа дека со ваквото одлучување попските судови правилно го примениле материјалното право, односно наведените одредби од Колективниот договор, а се согласува и со сите причини изнесени во пресудите. Имено, правилно попските судови прифатиле дека тужителот не ги исполнува условите од актите на тужениот за стимулативно наградување,

при неспорна состојба кога тужителот во спорниот период фактички не работел, како формално сеуште бил работник на тужениот. И по наоѓање на овој суд стимулативното наградување претпоставува одење на работа и ангажираност на работникот поголема од вообичаената. Ако работникот не доаѓа на работа пред престапото на работниот однос, висината на испратнината зависи од неговата заработувачка за време на фактичкото работење, а не од просекот што го остварувале другите работници.

Поради тоа што не постојат причини поради кои е изјавена ревизијата, ниту се утврдени суштествени повреди на одредбите од член 354 став 2 точка 10 од ЗПП, на кои ревизијскиот суд внимава по службена должност, следуваше согласно член 393 од ЗПП да се одлучи како во изреката.

Согласно член 475 од ЗПП ("Службен весник на РМ" бр.33/98) во случајов се применуваат одредбите од поранешниот ЗПП.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Рев.бр. 990/98 од 22.09.1999 година.

32. Побарувањето на работникот за регрес на извршените уплати на придонесите од плата во полза на Фондот за пензиско и инвалидско осигурување, претставува парично побарување кое што работникот може против работодавецот да го остварува со тужба до надлежниот суд, претходно без да бара заштита на ова право кај работодавецот.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Ревизијата е основана.

Првостепенниот суд прифаќа дека согласно член 138 од Законот за работните односи, тужителот го пропуштил рокот од 15 дена за поднесување на тужба, поради тоа што по истекот од 15 дена од денот на поднесувањето на молбата тужениот не допел одлука, по молбата поднесена од страна на тужителот, односно тужителот не поднел тужба во периодот од 11.08.1996 до 26.08.1996 година. Второстепенниот суд се повикува на одредбата од член 71

став 3 од Законот за работните односи и наоѓа дека во конкретниот случај за спорниот временски период не биле платени придонесите и за останатите вработени, па поради тоа тужителот ќе треба да ја дели судбината со останатите вработени.

По наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија, поради погрешна примена на материјалното право фактичката состојба е нецелосно утврдена.

Согласно член 138 став 2 од Законот за работните односи, заштитата на правата пред надлежниот суд работникот не може да бара ако претходно не барал заштитата на правата пред надлежниот орган кај работодавецот, освен правото на парично побарување.

Од цитираната законска одредба произлегува дека работникот не може да бара заштитата на правата пред надлежниот суд ако претходно не барал заштитата на правата пред надлежниот орган, меѓутоа тоа не се однесува и за правото на паричното побарување.

Во конкретниот случај тужбеното барање се однесува на право на парично побарување за кое право тужителот не морал да се обрати до работодавецот-тужениот, а неговото обраќање со барање не го задолжува во определен рок да поднесе тужба. Од друга страна тужителот го завел спорот кога веќе не е во работен однос, а предмет на тужбеното барање е враќање на веќе исплатените придонеси.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1360/99 од 9.12.1999 година.

33. Работодавецот сознал за неисполнување на работните обврски со сознавањето од страна на непосредно одговорниот работник при вршењето на контролата на работењето на работникот.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Постапувајќи по ревизијата на тужителот, Врховниот суд на Република Македонија истата ја уважи, побиваната пресуда на второстепенниот суд ја препачи на пачни што жалбата на

тужениот е одбена како неоснована, а пресудата на првостепенниот суд е потврдена поради следните причини:

Основано ревизијата приговара дека второстепенниот суд одлуката ја заснова на погрешна примена на материјалното право. Од изреката на побиваното решение на тужениот, се гледа дека на тужителот му престанува работниот однос со отказ од страна на работодавачот без право на отказен рок, поради неисполнување на работните обврски согласно член 115 став 1 точка 2 од Законот за работните односи.

Во оваа правна работа врз основа на изведените докази, првостепенниот суд неспорно утврдува дека тужителот бил вработен кај тужениот на неопределено работно време на работно место чувар-пожарникар. Со побивањите одлуки на тужениот, на тужителот му престанал работниот однос со отказ на 25.11.1995 година, а поради неисполнување на работните обврски предвидени во член 115 став 1 точка 2 од Законот за работните односи, со тоа што на 8.09.1995 година го оставил складот необезбеден и ја нарушил безбедноста на објектот од оножарување. Имено, на 8.09.1995 година тужителот по распоредот бил трета смена заедно со уште еден чувар-пожарникар. Во 04,30 часот, командирот чувар-пожарникар извршил редовна проверка на начинот на обезбедување на објектот и притоа, без да биде спречен во тоа, влегол во инсталацијата на главната канија. Притоа, влегол внатре, го запалил светлото, извршил контрола која ја забележал во контролната книга, ги известил двајцата стражари дека против нив ќе поднесе пријава. За тоа, го известил управникот на работната единица, кој ги повикал тужителот и другиот стражар, на ги известил дека треба да дадат изјави во врска со поднесената пријава.

При вака утврдената фактичка состојба, основан е приговорот во ревизијата дека второстепенниот суд ја повредил одредбата од член 64 од Општиот колективен договор во стопанството од 1.06.1994 година, кој се применувал во предметниот период. Имено, според оваа одредба, работодавецот може да донесе одлука за престанок на работниот однос на работникот поради неисполнување на обврските од работното место, во рок од 2 месеца од денот на сознанието за

неисполнувањето. Дека се работи за престанок на работниот однос поради неисполнување на обврските, неспори ниту тужениот во одговорот на ревизијата. Во случајот, спорно помеѓу странките е кога тужениот како работодавец сознал за неисполнувањето на обврските од страна на тужителот.

По наоѓањето на овој суд, основано е стојалштето во ревизијата дека во случајот работодавец е тужениот, а не неговиот директор кој го застапува во правниот промет согласно законот и Статутот на тужениот и согласно таму дадените овластувања, ја донел и побивањата одлука. Согласно член 84 од Законот за работните односи, со колективен договор се доуредуваат во согласност со закон и со други прописи правата, обврските и одговорностите на работниците и на работодавецот од работен однос, како и обемот и начинот на остварување на правата и обврските и другите одредби за прашања од интерес за работниците и работодавецот, како и начинот и постапката за решавање на меѓусебните спорови. Колективниот договор се применува непосредно и е задолжителен за организацијата на работниците и на работодавците кои го склучиле и за сите работници и работодавци во чие име договорот е склучен. Со истиот акт, работодавецот го уредува и начинот на контрола на исполнувањето на работните обврски од страна на работниците, како и постапката за утврдување на нивната одговорност за неисполнувањето на работните обврски. Според тоа, работодавецот, во случајот тужениот, е тој што го организира работењето и ги утврдува органите и начинот на вршењето на таквата контрола над работниците. Од утврдената фактичка состојба, во случајот недвосмислено произлегува дека таков орган на тужениот бил свидетелот, кој во својство на командир на стражарите-пожаршкарни, вршел појдна контрола на работниците од службата за обезбедување и противпожарна заштита и за сите најдени недостатоци писмено го известува управникот на складот, според приложеното упатство за работа на командирот на стражарите-пожаршкарните во складот. Покрај ваквите должности, командирот до управникот на складот поднесува неделен извештај за состојбата на безбедноста и заштитата.

На основа изнесеното, по наоѓањето на овој суд, работодавецот сознал за неисполнувањето на обврските од работното место од страна на тужителот, во смисла на цитираната одредба од член 64 од Општиот колективен договор за стопанството на Република Македонија, кој во случајот се применува непосредно и на тужениот, на основа член 190 од Колективниот договор за дејностите, производство и преработка на метали, црна и обоена металургија, рударство, електроиндустрија и енергетика ("Службен весник на РМ" бр.50/94), со признавањето од страна на непосредно одговорниот работник на тужениот, свидетелот при вршењето на контролата. Оттогаш, настануваат обврски за одговорните лица на тужениот, да ја сprovedат постапката за утврдување на сторената повреда од страна на тужителот и ја донесат одлуката за престанување на работниот однос, поради неисполнување на обврските на работното место во утврдениот рок. Се работи за материјално правен рок, со чие пропуштање работодавецот го губи правото да може да донесе таква одлука. Од друга страна, се работи за право на работникот да во тој рок биде утврдена неговата одговорност по тој основ. Во случајот, побиваната одлука била донесена после истекот на тој рок.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Рев.бр.596/98 од 16.09.1999 година.

34. Субјективниот рок од еден месец во кој работодавецот должен е да ја донесе одлуката за престанок на работниот однос со отказ е преклузивен и тече од моментот ~~кога~~ на поднесената иницијатива за покренување предлог за поведување на дисциплинска постапка.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Ревизијата е неоснована.

Врз основа на изведените докази во текот на редовната постапка првостепенниот суд утврдил, а второстепенниот суд

прифатил дека тужителот бил вработен кај тужениот на работно место полицаец во III, УВР В.. На ден 05.02.1996 година тужителот заедно со лицето III и неговата брачна другарка и лицето III се упатиле кон Т. со цел да продадат цигари товарени во пивните патнички возила и товарното возило на III, при што биле пресретнати од работници од УВР и е констатирано дека на недозволен начин пренесуваат цигари за продажба. При ова е утврдено да тужителот како овластено лице - полицаец ја прекршил работната дисциплина со непочитување на редот и дисциплината утврдени во правилата на тужениот и истовремено сторил и кривично дело. Прифаќајќи ги наводите во предлогот на началникот, министерот донел решение бр.122-20865/1 од 04.04.1996 година, со кое на тужителот му престанал работниот однос без отказен рок. Против ова решение тужителот поднел приговор до Комисијата за кадровски прашања при Владата на Република Македонија, кој приговор со одлука бр.17-291/109 од 24.06.1996 година му бил отфрлен како неблаговремен.

Врз основа на вака утврдената фактичка состојба пошските судови во побиваната со која е потврдена првостепената пресуда, го уважиле тужбеното барање на тужителот, ги поништиле одлуките на тужениот бр.122-20865/1 од 04.04.1996 година и бр.17-291/109 од 24.06.1996 година, со кои на тужителот му престанал работниот однос со отказ без отказен рок и е задолжен тужениот да го врати тужителот на работа на работно место соодветно на неговата стручна подготовка.

По мислење на Врховниот суд на Република Македонија, пошските судови во побиваната со која е потврдена првостепената пресуда правилно го примениле материјалното право, кога го уважиле тужбеното барање на тужителот. Правилен е заклучокот на пошските судови дека тужениот го пропуштил рокот во кој можел да донесе одлука.

Според член 72 од Општиот колективен договор за јавните служби, јавните претпријатија, државните органи, органите на локалната самоуправа и другите правни лица кои вршат стопанска дејност, одлуката за престапок на работниот однос на работникот работодавецот е должен да ја донесе во рок од еден месец од денот на дознавањето на повредата на работната

дисциплина, работен ред, неисполнување на обврските и поради неспособност за извршување на работните задачи и за сторителот, односно во рок од 3 месеци од денот кога е сторена повредата. Рокот од 3 месеци од цитираниот член е објективен рок и почнува да тече од денот на стореното кршење на работната дисциплина, а рокот од еден месец е субјективен рок кој тече од денот на сознавањето на стореното кршење на работната дисциплина. Во конкретниов случај како што утврдиле пониските судови, сознавањето за сторената повреда на работната дисциплина е на 08.02.1996 година кога командирот на ПС ја поднесол иницијативата за покренување предлог за поведување на дисциплинска постапка. Оттаму одлуката за престанок на работниот однос можела да биде донесена заклучно со 21.03.1996 година, а истата е донесена на 04.04.1996 година и со тоа тужениот го исполнил субјективниот рок од еден месец, кој е преклузивен и на него судот внимава и по службена должност.

Поради горе изнесеното Врховниот суд на Република Македонија согласно член 393 од ЗПП одлучи како во изреката.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Рев.бр.1117/98 од 14.10.1999 година.

35. Приватното претпријатие не одговара за обврските преземени од неговиот единствен сопственик пред основањето на приватното претпријатие.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Во случајот првостепенниот суд неспорно утврди дека тужителот како сопственик на деловен простор со првотужениот, а за потребите на второтужениот, заклучиле усен договор за закуп за период од 5 години. Првотужениот на 1.08.1995 година му ја исплатил на тужителот закупнината за временскиот период од 1.06.1994 година до 1.08.1995 година откако претходно усниот договор го изготвиле во писмена форма, потпишан од нив двата. За така примената исплата тужителот на првотужениот му издал признаница.

Пофајќи од фактот дека договорот е заклучен за потребител а второтужениот, за вршење на неговата стопанска дејност, судот прифати дека второтужениот има пасивна легитимација и го задолжил солидарно со првотужениот да му го исплатат на тужителот бараниот износ на закупнината, иако не е странка во договорот за закуп.

Второтужениот суд ја уважи жалбата на второтужениот, ја преиначи пресудата на првостепенниот суд така што тужбеното барање спрема него го одби како неосновано. Прифати дека договорот за закуп е заклучен помеѓу тужителот и првотужениот поради што тој ги обврзува само лиц без оглед што првотужениот е законски застапник на второтужениот.

Врховниот суд на Република Македонија одлучувајќи по ревизијата на тужителот ја одби.

Неосновано сега ревизијата се повикува на примената на член 140-а од Законот за претпријатијата според која ако единствениот сопственик на приватното претпријатие со своите дејствија или со мешање на својот имот или на имот на претпријатието создава кај другите привид на стопанскиот идентитет со претпријатието, тој им одговара на доверителите за обврските на претпријатието неограничено и солидарно. Од пејзината содржина јасно произлегува дека со него се уредени условите на одговорност на единствениот сопственик на претпријатието за долговите на претпријатието. Во случајот не се работи за таков однос. Според тоа таа одредба не дава основ и за одговорност на приватното претпријатие за обврските на единствениот сопственик што тој лично ги презема спрема трети лица, без оглед што обврската била превземна за неговите потреби, во корист на второтужениот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1312/97 од 4.02.1999 година.

36. Во постапката за престанување на работниот однос со отказ на работник во банка заради економски, технолошки, структурални или слични промени, настанати во процесот на реконструирање на банката, како и на остварување на пивните

права, не се применуваат одредбите за обврската на работодавецот да го извести најмалку месец дена пред престанок на работниот однос ниту одредбите за критериумите утврдени со колективен договор, за утврдување бројот и структурата на работниците на кои ќе им престане работниот однос.

Од образложението:

Во оваа правна работа неспорно е утврдено дека тужителките биле во работен однос кај тужената банка на работно место благајник-ликвидатор, со повеќегодишно работно искуство. Управниот одбор на тужената банка на седницата од 6.03.1997 година донел одлука за вкупен број на работници на кои треба да им престане работниот однос, поради економски технолошки, структурални и слични промени настанати во процесот на санација и реконструирање на банката во Централата, филијалите и единиците. Директорот во филијалата во В. врз основа на оваа одлука донел решение за престанок на работниот однос на вработените меѓу кои и на тужителките. Со оспорените решенија за престанок на работниот однос со отказ, на тужителките им престанал работниот однос, со исплата на соодветна испратина.

На вака утврдената фактичка состојба, првостепенниот суд го уважил тужбеното барање на тужителките од причини што смета дека со решенијата на тужениот им биле повредени правата од работниот однос утврдени со општиот и посебниот колективен договор, со тоа што при престанувањето на работниот однос на тужителките не се утврдени критериумите врз основа на кои би се утврдиле лицата на кои им престанува работниот однос кај тужениот.

Второстепенниот суд согласувајќи се со вака утврдената фактичка состојба со побиваната пресуда одлучил на начин што жалбата ја уважил, а првостепената пресуда ја преправил и тужбеното барање на тужителките го одбил како неосновано со мислење дека поинскиот суд во случајот погрешно го применил материјалното право.

Одлучувајќи по репизните изјавени посебно од двете тужителки, Врховниот суд на Република Македонија ги одби како неосновани поради следните причини:

Согласно член 19-а од Законот за изменување и дополнување на Законот за санација и реконструирање на дел од банките во Република Македонија ("Службен весник на РМ" бр.17/96), на работниците на Банката на кои ќе им престане работниот однос со отказ заради економски, технолошки, структурални или слични промени настанати во процесот на реконструирање на банката, како и на остварување на нивните права не се применуваат одредбите од член 127 став 1 и член 129 став 1 од Законот за работни односи.

Согласно член 127 став 1 од Законот за работни односи, работодавецот е должен, работниците на кои ќе им престане работниот однос поради економски, технолошки, структурални или слични промени да ги известат најмалку 1 месец пред престанок на работниот однос.

Според одредбата од член 129 став 1 од истиот закон, бројот и структурата на работниците на кои ќе им престане работниот однос со отказ поради економски, технолошки, структурални или слични промени се утврдува врз основа на критериумите утврдени со колективен договор, при што се поаѓа од потребите за ефикасно функционирање на работата на работодавецот, стручната подготовка и квалификација, работното искуство, усешноста на работењето, видот и значењето на работното место, работниот стаж, возраста и други критериуми утврдени во колективниот договор.

Од содржината на цитираните прописи, недвосмислено произлегува дека одредбата од член 19-а, претставува посебен закон во однос на одредбите од член 127 и член 129 од Законот за работните односи кој го уредува престанокот на работниот однос по овој основ во постапката за санација и реконструирање на тужената банка. Смеслата на таа одредба е да се исклучи примената на дел од пропишаната постапка со одредбите на Законот за работните односи во редовни случаи на престанување на работниот однос по основ на економски, технолошки, структурални или слични промени.

Од изнесените причини, приговорите во ревизиите за непочитување на рокот за известување на тужителката за престанок на работниот однос, за повреденото право по основ на породилното отсуствување, на критериумите за престанувањето на работниот однос по филијалите на тужениот и повредените права според утврдените критериуми по колективните договори, се неосновани. Со оглед на карактерот и целите на одредбата од член 19-а од цитираниот закон како посебен закон и со посебни цели, овој суд не ги прифаќа стојалштвата во ревизиите за нејзина спротивност на обврската од Законот за работните односи и на уставните одредби за заштита на правата на работниците.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.531/98 од 1.04.1999 година.

37. Во спор за надомест на штета, судот во поглед на утврденото за штетниот настан не е врзан за правосилното решение на кривичниот суд за изречена мерка спрема тужениот како малолетник.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Со побиваната пресуда се одбива жалбата на тужителот и се потврдува пресудата на првостепенит суд, со која се одбива тужбеното барање да се задолжат тужените да му ја надоместат бараната штета, причинета со кривично дело-Тешка кражба, за што со правосилно решение на кривичниот суд им е изречена соодветна мерка.

Одлучувајќи по барањето за заштита на законитоста на Јавниот обвинител на Република Македонија, Врховниот суд на Република Македонија го одби како неосновано, поради следните причини:

Според член 12 став 3 од Законот за парничната постапка, во парничната постапка судот во поглед на постоењето на кривичното дело и кривичната одговорност на сторителот е врзан за правосилната пресуда на кривичниот суд, со која обвинетиот

се огласува за вишoven. Од оваа одредба, јасно произлегува дека судот во парничната постапка е врзан за правосилната пресуда на кривичниот суд, во поглед на постоењето на кривичното дело и кривичната одговорност на лицето што се огласува за вишовно, а не и за друга правосилна одлука на кривичниот суд, какво стојалиштето погрешно се застапува во барањето за заштита на законитоста. Во случајот не е спорно дека првостепенниот суд во совет за малолетници, со решение Км.бр.2/88 од 4.04.1988 година спрема првотужениот изрекол воспитна мерка-укор, додека пак, спрема второтужениот кривичната постапка за кривично дело-Тешка кражба од член 156 став 1 точка 1 од КЗ на СРМ е запрена. Ова решение е правосилно и со истото општетениот се унатува на граѓанска парница за остварување на имотно-правното побарување. Во изреката на решението, со оглед на природата на одлуката, не е содржан опис на кривичното дело за кое тужените биле обвинети, ниту пак одлука за шивната одговорност за таквото дело. Само во образложението на решението се утврдува фактичка состојба, според која на неутврден ден во текот на месец јули 1987 година со намера за себе да прибават противправна имотна корист, тужените заедно со полнолетното лице влегле во куќата на тужителот и притоа одзеле 60 литри гориво мешавина за моторите, еден телефон и повеќе рибарски мрежи во вредност од 300.000,00 динари. Неприфатливо е стојалиштето на подносителот на барањето за заштита на законитоста, дека вака утврдената фактичка состојба во постапката спрема малолетниците од страна на кривичниот суд, го врзува и парничниот суд во оваа постапка. По мислењето на овој суд, поради изнесените карактеристики на цитираното решение, како посебна одлука на кривичниот суд за изречените мерки спрема малолетниците не може да се понсовети со правосилна пресуда на кривичниот суд во смисла на член 12 став 3 од Законот за парничната постапка, какво стојалиштето се изразува во поднесеното барање за заштита на законитоста.

Бидејќи, пониските судови не биле врзани за утврденото во фактичката состојба на цитираното решение донесено против тужените како малолетници, правилно ја примениле и одредбата од член 154 став 1 од Законот за облигационите односи, кога во

оваа постапка ги испитувале и утврдувале суштествените факти и околности од значење за начинот и обемот на причинетата штета на тужителот и на основа така утврдената фактичка состојба, ги донесле и оспорените одлуки.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.84/99 од 14.10.1999 година.

38. Трошоците во постапката за заштита на правата кај работодавецот можат да се остваруваат во постапката во работниот спор пред судот, а не и потоа во посебен спор за надомест на штета.

Од о б р а з л о ж е н и е т о:

Ревизијата е неоснована.

Во редовната постапка меѓу другото пониските судови утврдиле дека во постапката по предметот П.бр.47/96 на Општинскиот суд во О., по тужба на тужителот против тужениот за понштување на решение од 20.12.1995 година, тужителот имал поднесено приговор против решението за престанок на работниот однос изготвен од адвокат ИИ и за изготвување на приговорот според Адвокатската тарифа му следува надоместок за адвокатска услуга од 3.900,00 денари. Постапката во тој предмет е завршена врз основа на донесена пресуда врз основа на признање од 21.03.1996 година со која се досудени меѓу другото и трошоците во постапката колку што се предјавени од полномошникот на тужителот. Со поднесениот трошковник по тој предмет не се барани трошоците за состав на приговорот против решението за престанок на работниот однос. Во конкретниов предмет тужителот бара надомест на штета во износ од 3.900,00 денари со камата.

На така утврдената фактичка состојба со побиваната пресуда пониските судови го одбиле тужбеното барање на тужителот, затоа што оцепето е дека тоа се трошоци настапани во врска со претходна постапка за поднесување на приговор

против решение за престанување на работниот однос, на од тие причини во смисла на член 164 од Законот за процесната постапка тие трошоци во постапката тужителот можел да ги бара најдоцна до завршувањето на постапката која што се водела за оценка на законитоста на решението за престанување на работниот однос од причини што тоа преставуваат трошоци за состав на приговор од неговниот полномошник-адвокат.

Врховниот суд на Република Македонија оценува дека со побиваната пресуда правилно е применето материјалното право. Имено, во текот на редовната постапка по предметот П.бр.47/96, кој тужителот го водел пред Општинскиот суд во О. за оценка на законитоста на решението за престанување на работниот однос, тужителот предјавил трошоци на постапката кои му биле досудени, но при тоа како трошок во постапката не предјавил за состав на приговорот кој приговор му бил составен од адвокат, против решението за престанување на работниот однос. Од тие причини, правилно е примената одредбата од член 164 од Законот за процесна постапка, кога на тужителот му е одбиено тужбеното барање, затоа што за трошоците по постапката Судот одлучува по барање на странката најдоцна до завршувањето на расправањето, а за кое барање одлучува во пресудата. При тоа, се имаше предвид и одредбата од член 151 став 1 од Законот за процесна постапка каде што е предвидено дека процесните трошоци ги сочинуваат издатоците сторени во текот или по повод постапката. Во конкретниот случај трошоците за состав на приговорот преставуваат процесни трошоци по повод постапката, од кои причини тужителот овие трошоци требало да ги предјави во постапката што ја водел за оценка на законитоста на решението за престанување на работниот однос П.бр 47/96, затоа што трошоците по приговорот се трошоци кои што настанале во постапката по повод оценката на законитоста на решението за престанување на работниот однос. Тие трошоци, тужителот бил должен да ги предјави во постапката која што ја водел пред Општинскиот суд во О., П.бр. 47/96 за оценка на законитоста на решението за престанување на работниот однос. Според тоа, побарувањето на тужителот не може да се смета како штета, бидејќи не се содржани основните елементи за надомест на штета според Законот за облигациони односи.

Согласно со член 475 од ЗПП ("Службен весник на РМ" бр.33/98), во случајов се применуваа одредбите од поранешниот ЗПП.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Рев.бр.996/98 од 24.11.1999 година

39. Не е сторена суштествена повреда на парничната постапка од член 354 став 2 точка 7 од ЗПП, само поради тоа што судот со доставување на поканата за главна расправа на странката, пропуштил да достави прение од решението на второстепенниот суд со кое претходната пресуда била укината.

Од о б р а з л о ж е н и е т о :

Барањето за заштита на законноста е неосновано.

Од сисите на предметот произлегува дека решението на Окружниот стопански суд П.бр.2906/93 од 11.11.1993 година со кое согласно член 499 од ЗПП констатирано е дека тужбата се смета за повлечена, како и решението на Стопанскиот суд на Македонија со кое е укинато решението на Окружниот стопански суд во С. не му биле доставени на тужениот. На тужениот му бил доставен примерок од жалбата на тужителот вложена против решението П.бр.2706/93 од 11.11.1994 година со кое тужбата се смета за повлечена. Тужениот добил покана за расправа на ден 13.05.1997 година и тоа под изменет број Псс.бр.426/96 од Основниот суд С. Кои оваа покана не било доставено укинатото решение.

Според член 376 од ЗПП второстепенниот суд ќе му ги врати сите сисии на првостепенниот суд во доволен број заверени прениии на својата одлука заради предавање на странките и на другите заинтересирани лица, а во член 365 став 2 од ЗПП наведено е дека второстепенниот суд ја испитува првостепенната пресуда во границите на причините наведени во жалбата, внимавајќи по службена должност на суштествените повреди на одредбите од процесната постапка од член 354 став 2 на овој закон и на правилна примена на материјалното право.

Во овој случај иако на тужениот не му е извршена достава на решението П.бр.2906/93 од 11.11.1993 година и решението Сеж.бр.2390/94 од 22.05.1995 година, по мислење на овој суд не значи, дека е сторена суштествена повреда во смисла на член 354 став 2 точка 7 од ЗПП. На тужениот му е дадена можност да расправа пред судот со тоа што му била доставена покана за расправа на ден 13.03.1997 година без оглед на тоа што коп поканата не било приложено второстепеното решение и што предметот бил заведен под нов број. Тужениот бил должен да се јави на поканата на судот и на рочиштето ќе се информирал за исходот на постапката по вложената жалба од тужителот која претходно ја имал примено, со што му била дадена можност да расправа пред судот. Поради ова, по мислење на Врховниот суд на Република Македонија пошските судови во побиваната со кое е потврдена првостепената пресуда не сторил суштествена повреда на член 354 став 2 точка 7 од ЗПП, бидејќи само поради тоа што судот проунттил решението да му го достави на тужениот, не е од суштествено значење и не може да се смета дека не му биде дадена можност да расправа пред судот.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.8/99 од 28.01.1999 година.

40. Изреката на пресудата е неразбирлива ако второстепенниот суд одлучувал по жалба која не е поднесена од странката.

Од образложението:

Ревизијата е основана.

Ревизиските наводи на подносителите на ревизијата дека второстепенниот суд сторил суштествена повреда на член 354 став 2 точка 7 од ЗПП се основани. Видно од списите приложени кон предметот пресудата на Основниот суд во Д. П.бр.545/88 од 18.09.1995 година не и е доставена на тужената З. Х. Со ова на тужената З. Х. не и била дадена можност да го користи правото

на жалба против пресудата П.бр.545/88 од 18.09.1995 година, а со што е сторена суштествена повреда на член 354 став 2 точка 7 од ЗПП.

Покрај ова, второстепенниот суд со побиваната пресуда одлучувал меѓу другото и по жалбата поднесена од тужената З. Х., а од сшсите на предметот произлегува дека тужената З. Х. воопшто не поднела жалба. Сето ова изреката на побивната пресуда ја прави нејасна и неразбирлива со што второстепенниот суд сторил суштествена повреда на член 354 став 2 точка 13 од ЗПП.

Поради ова следуваше Врховниот суд на Република Македонија согласно член 394 став 1 од ЗПП да одлучи како во изреката.

При повторното одлучување второстепенниот суд раководејќи се од горе наведените упатства, треба сшсите по предметот да му ги достави на првостепенниот суд, а првостепенниот суд да постапи согласно член 337 став 3 од ЗПП, која законска одредба предвидува дека до странките се доставува заверен прешне на пресуда со упатство со право на изјавување на правен лек против пресудата.

Со оглед на изнесеното Врховниот суд на Република Македонија согласно член 394 став 1 од ЗПП, одлучи како во изреката.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1125/97 од 4.02.1999 година.

41. Ако во предлогот за повторување на постапката не е посочено по која одредба од ЗПП се бара повторувањето, основот за повторување се утврдува од содржината на предлогот.

О д о б р а з л о ж н и е т о:

Ревизијата е неоснована.

Неоснован е ревизискиот навод за сторена суштествена повреда на одредбите од процесната постапка, дека погрешно

пописките судови оцениле дека предлогот за повторување на постапката е поднесен согласно член 421 став 1 точка 9 од ЗПП, дека тужителката предлогот за повторување на постапката го поднела согласно член 421 став 1 точка 2 и 3 од ЗПП.

Согласно со член 423 став 1 точка 6 од ЗПП, предлогот за повторување на постапката се поднесува во рок од 30 дена во случајот од член 421 точка 9 на истиот закон, од денот кога странката можела да му изнесе на судот нови факти, односно нови доказни средства. Согласно член 423 став 3 од истиот закон, по истекот на рокот од 5 години од денот кога одлуката станала правосилна предлог за повторување на постапката не може да се поднесе освен ако повторувањето се бара од причината наведена во член 421 точка 2 и 3 од овој закон.

Во конкретниот случај, правилно нашле пописките судови, дека се бара повторување на постапката поради нови факти и можности да се употребат нови докази врз основа на кои за странката би можело да биде донесено поповолна одлука, доколку биле употребени во поранешната постапка. Од содржината на барањето за повторување на постапката поднесена од тужителката не произлегува дека истото е поднесено согласно член 421 став 1 точка 2 и 3 од ЗПП. Со оглед на тоа што тужителката на 26.05.1995 година го поднела барањето за повторување на постапката завршена со одлука Р.бр.144/88 од 3.06.1988 година која станала правосилна на 21.07.1988 година, измениан е рокот од член 423 став 3 од ЗПП од 5 години во кој може да се поднесе предлог за повторување на постапката.

Со оглед на ова, овој суд најде дека правилен е заклучокот на пописките судови дека предлогот на тужителката за повторување на постапката е неблаговремен и правилно истиот е отфрлен согласно член 425 од ЗПП.

Со оглед на изложеното овој суд одлучи како во изреката согласно со член 393 од ЗПП.

Согласно член 475 од ЗПП ("Службен весник на РМ" бр.33/98), во случајот се применуваат одредбите од поранешниот ЗПП.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Р.бр.171/99 од 15.09.1999 година.

42. Не е дозволено повторување на постапката ако пресудата е укината и предметот е вратен на повторно одлучување.

Од образложението:

До Врховниот суд на Република Македонија на ден 21.04.1999 година, тужителот поднесе предлог за повторување на постапката по решението на Врховниот суд на Република Македонија, со барање предлогот за повторување на постапката да се уважи, решението да се укине, ревизијата да се одбие како неоснована, а пресудите на Апелациониот суд С. . и на Основниот суд С., потврдат.

Врховниот суд на Република Македонија, испитувајќи ја дозволеноста на предлогот за повторување на постапката на решението на Врховниот суд на Република Македонија, најде дека:

Предлогот за повторување на постапката е недозволен.

Согласно член 421 став 1 од ЗПП, предвидено е дека постапката што со одлука на судот е завршена правосилно може, по предлог на странката да се повторн. Во конкретниот случај тужителот предлогот за повторување на постапката го поднел против одлука на Врховниот суд на Република Македонија. Бидејќи во одредбата предвидено е дека постапката може да се повторн, ако таа со одлука на судот е завршена правосилно, а во конкретниот случај не се работи за постапка правосилно завршена. Со решението на Врховниот суд на Република Македонија се укинати одлуките на второстепенниот и првостепенниот суд и предметот е вратен на првостепенниот суд на повторно одлучување.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.252/99 од 27.05.1999 година.

43. Правото за надоместок за боледување се остварува во управна постапка пред Фондот за здравствено осигурување.

Од образложението:

Ревизијата е неоснована.

Неосновани се ревизиските наводи на ревидентот за сторена суштествена повреда на одредбите од процесната постапка и погрешна примена на материјалното право.

Со побиваното решение, Апелациониот суд во Б., по повод на жалбите на странките, а по службена должност, постапувајќи во согласност со член 365 од ЗПП, нашол дека постои апсолутна непадлежност на судот да постапува по тужбата и тужбеното барање на тужителката од следните причини:

Тужителката со тужбата побарала да се задолжат тужените да и платат надоместок за боледување за месеците април, мај и јуни 1994 година и тоа на износите поединечно наведени во изреката на пресудата, а со соодветна законска камата. Во побиваното решение судот прифатил дека тужителката била вработена кај тужениот ИИ на која со решение бр.03-48 од 28.02.1995 година и престанал работниот однос. Во месеците април мај и јуни 1994 година таа била на боледување и надоместок по тој основ од страна на Фондот за здравствено осигурување - Филијала О. не и бил исплатен. Со примена на одредбата од член 154 од Законот за облигационите односи по утврдување на износите за наведените месеци, првостепенниот суд го уважил тужбеното барање и го задолжил Министерството за здравство - Фондот за здравствено осигурување, да и исплати на тужителката надоместок за боледување за месеците предмет на тужбеното барање.

Второстепенниот суд постапувајќи во жалбена постапка, го допесол побиваното решение повикувајќи се на одредбата од член 34 од Законот за здравствена заштита каде што е предвидено дека правата од задолжително здравствено осигурување, осигурениците и членовите на нивните семејства ги остваруваат во Фондот за здравствено осигурување под услов и на начин утврдени со тој закон и со општите акти на Министерството за

здравство. Во согласност со член 38 од Законот, во постапката за остварување на правата утврдени со тој закон се приемуваат одредбите од Законот за општата управна постапка. Оттаму по мислење на судот, во прв степен по барањето е должен да решава Фондот за здравствено осигурување, а во втор степен Министерството за здравство. Како тужителката своето барање не го поднела до Фондот за здравствено осигурување во смисла на член 16 од Законот за парнична постапка, а судот во текот на целата постапка по службена должност внимава дали решавањето на спорот спаѓа во судска надлежност, откако утврдил дека за наведеното тужбено барање согласно одредбите од Законот за здравствена заштита, решавањето спаѓа во надлежност на соодветниот фонд во управна постапка, тоа согласно член 369 став 2 од ЗПЦ, одлучил како во изреката на решението.

Врховниот суд на Република Македонија, смета дека со побиваното решение правилно е применето материјалното право и одредбите од процесната постапка.

Согласно член 72 од Законот за работни односи, на работникот му припаѓа надомест на плата за време на отсуство од работа, поради бременост, раѓање и мајчинство, под услови и висина утврдени со закон и колективниот договор.

Согласно член 34 од Законот за здравствена заштита, правата од задолжително здравствено осигурување, осигурениците и членовите на пивните семејства ги остваруваат во Фондот за здравствено осигурување под условите и начинот утврден со овој закон и со општите акти на Министерството за здравство.

Согласно член 194 од Законот, до уредувањето на правото на надоместок од личен доход за време на отсушноста од работа поради бременост и породување, правото на овие надоместоци ќе се остварува од Фондот за здравствено осигурување, во висина од 100% од основицата утврдена според член 20 од овој закон, односно со акт на Министерството за здравство. Со оваа одредба, во всушност се обезбедуваат потребите за користењето на оваа право, до уредувањето на правото со прописите за детска заштита, односно социјална заштита.

Согласно член 38 од Законот за здравствена заштита, во постапката за остварување на правата утврдени со овој закон, се применуваат одредбите од Законот за општата управна постапка, ако со овој закон не е поинаку определено. За правата утврдени со овој закон, во прв степен решава Фондот за здравствено осигурување, а во втор степен Министерот за здравство.

Од наведените одредби, недвосмислено произлегува дека осигуреникот, овие права ќе ги остварува во прв степен пред Фондот за здравствено осигурување, а во втор степен пред Министерот за здравство.

Од наведените одредби, судот во согласност со член 16 од Законот за процесната постапка, по службена должност во текот на целата постапка внимава, дали решавањето на спорот спаѓа во судска надлежност, и откако утврдил дека овој спор не спаѓа во негова надлежност, правилно одлучил кога се огласил за непадлежен и ги укинал спроведените дејствија во постапката и ја отфрлил тужбата на тужителката.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Ревбр.375/98 од 24.06.1999 година.

44. Решението со кое граѓанско лице во служба на поранешна ЈНА е примено во својство на граѓанско лице во служба на АРМ на неопределено време, не е управен акт и не може да се поништи по право на надзор.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

На основа утврдената фактичка состојба полициските судови го одбиле како неосновано тужбеното барање за да се поништи решението од 29.06.1992 година на ВП 3128 и одлуката на Комисијата за кадровски и административни прашања на Република Македонија од 10.01.1994 година и да се задолжи тужениот да го врати тужителот на работа. Основ за одлучувањето на наведениот начин судовите наоѓаат во одредбите од член 187 од Законот за органите на управата. Според оваа

законска одредба за прием на работник од кандидатите, избор врши функционерот кој раководи со органот на управата, а во овој случај тоа е Министерот за одбрана. Ова свое овластување тој го пренел со нигерен акт-наредбата бр.13-140/1 од 8.04.1992 година на поински органи, а притоа проицинал дека примањето на кандидатите на работа ќе се врши по согласност на Управата за организациско, мобилизациски и кадровско-персонални работи на Генералштабот на Република Македонија. Во конкретниот случај при приемот на тужителот на работа не била побарана потребната согласност од Управата за организациско, мобилизациски и кадровско-персонални работи. На основа тоа судовите наоѓаат дека тој не бил законито примен на работа во АРМ, на заради тоа решението за негов прием на работа основано и во законита постапка било поништено од страна на соодветниот орган во АРМ.

Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека со ваквото одлучување поинските судови со побивањите пресуди погрешно го примениле материјалното право, а изразеното правно стојалиште на поинските судови е неприфатливо од следните причини:

Согласно член 25 став 1 од Законот за органите на управата, органите на управата вршат надзор кога за тоа се овластени со закон. Согласно став 2 од истиот член, управниот надзор од став 1 на овој член, опфаќа: надзор над законитоста на актите со кои се решава за правата и должностите на граѓаните, претпријатијата, установите и на други организации и заедници; надзор над законитоста на работата на претпријатијата, установите и на други организации и заедници и инспекциски надзор.

Согласно член 263 од Законот за општата управна постапка, решението кое е конечно во управната постапка надлежниот орган ќе го поништи по право на надзор: меѓу другото и ако решението го донел еден орган без согласност, потврда, одобрение или мислење на друг орган, а ова е потребно според законот или друг пропис заснован врз закон-точка 3.

Од цитираните законски одредби произлегува дека поништувањето и укинувањето на решенија по право на надзор е

вопредно правно средство што може да се примени само против конечни решенија во управната постапка. Решението претставува конкретен управен акт со кој се решава управен предмет (се решава за правата, обврските и правните интереси на странките).

При состојба каква што неспорно е утврдена во редовната постапка, по наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија решението на ВП 3128 бр.84-23 од 6.05.1992 година за прием на тужителот на служба во АРМ, иако е допесено без претходна согласност на старешината од точка 3 став 2 од погоре цитираната наредба, сепак не се исполнети условите од член 263 став 1 точка 3 од Законот за општата управна постапка, за поиништување на истото по право на надзор. Ова, од причини што тоа решение не е управен акт во смисла на цитираната одредба од член 263 од Законот за општата управна постапка, односно не претставува конкретен управен акт со кој се решава управен предмет, па по право на надзор да може да се поиништи како управен акт. Во случајот се работи за решение, со кое тужителот бил примен на служба во АРМ, односно за решение од работен однос, а според член 177 од Законот за органите на управа, на работните односи на работниците во органите на управата се применуваат општите прописи кои се однесуваат на работниците во претпријатијата и другите правни лица, доколку со закон не е поинаку определено. Од наведените причини оспореното решение од 29.06.1992 година, со кое на тужителот му престанал работниот однос во АРМ заклучно со 30.06.1992 година, со кое му престанала службата во АРМ врз основа на актот на ВП 2803 С. од 25.06.1992 година е незаконното.

Од изнесените причини следување согласно член 395 став 1 од ЗПП, да се одлучи како во изреката.

Согласно член 475 од ЗПП ("Службен весник на РМ" бр.33/98), во случајот се применуваат одредбите од поранешниот ЗПП.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.620/98 од 22.09.1999 година.

45. Порадишните сопственици имаат право на надоместок на трошоците направени во постапката за определување на надоместок за експроприраниот имот, и кога донесеното решение за експропријација подоцна е поништено, а постапката за определување на надоместокот е запрена.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Барањето за заштита на законитоста е основано.

Основани се наводите во барањето за заштита на законитоста за сторена суштествена повреда на одредбите од процесната постапка, дека пописките судови со првостепеното и второстепеното решение погрешно го примениле член 143 и 148 од Законот за парничната постапка.

Имено, од списите по предметот видно е дека по предлог на Заменкот јавен правобранител на Република Македонија запрена е постапката за определување на паричен надоместок за експроприран имот, затоа што е поништено решението со кое била извршена експропријацијата на недвижниот имот. При тоа, првостепенниот суд одлучил секоја странка да ги споси своите трошоци направени во текот на постапката, а второстепенниот суд таквото решение за процесни трошоци го потврдил, од причини што истото е донесено согласно со член 143 и 148 од ЗПП и 246 од Законот за вошпроцесна постапка.

Меѓутоа, во конкретниот случај на предлагачите им бил експроприран недвижен имот и на тој начин е даден повод за поведување на вошпроцесна постапка за определување паричен надоместок, а околноста што подоцна е поништено решението за експропријација нема влијание по однос на правото на предлагачите за трошоците сторени во текот на постапката. Ова, затоа што е даден повод од противникот за поведување на вошпроцесна постапка, а по негов предлог е запрена постапката, а не по предлог на предлагачот и уште повеќе што на предлагачот не му е дадена можност да се произнесе по однос на трошоците или пак евентуално да поднесе барање за трошоците во постапката, на кој начин овој суд смета дека пописките судови

погрешно го примениле член 143 и 148 од Законот за парнична постапка како и член 246 од Законот за вошпроцесна постапка.

Од изнесените причини овој суд согласно член 394, а со примена на член 380 став 2 од Законот за парничната постапка, реши како во изреката.

Во повторната постапка првостепенниот суд ќе треба да ја отстрани сторената суштествена поврда на одредбите од Законот за парничната постапка, а потоа со правилна примена на законот да се произнесе по однос на процесните трошоци.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.19/99 од 17.02.1999 година.

46. Не може да се дозволи извршување по предлог од полномошникот- адвокат на основа договорот за давање правна помош со кој доверителот го овластува да може должникот за себе да ги наплати досудените трошоци за застапување во спорот, бидејќи договорот не е јавна или според закон заверена исправа.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

По предлог на полномошникот-адвокат како доверител, Основниот суд, повикувајќи се на член 22 став 1 од Законот за извршна постапка, дозволи присилна наплата на парничниот износ досуден со правосилна пресуда на првостепенниот суд на доверителот, како трошоци на парничната постапка, а на основа приложенiot договор за давање правна помош, со кој доверителот го овластува од должникот да го наплати тој износ. По жалба на должникот таквата одлука ја потврди второстепенниот суд.

Постапувајќи по Барањето за заштита на законитоста на Јавниот обвинител на Република Македонија, изјавено против таквите одлуки, Врховниот суд на Република Македонија го уважи и ги укина побиваните одлуки. Тој суд наоѓа дека според член 22 став 1 од Законот за извршна постапка извршувањето се дозволува и на предлог од лице кое во извршната исправа не е означено како доверител, ако тоа со јавна или според Закон

заверена исправа докаже дека побарувањето е пренесено врз него, или преминало на друг начин, а за случај да не е можно тоа, преносот на побарувањето се докажува со правосилна одлука донесена во парнична постапка. Правилно е стојалштето на барањето дека предметниот договор за правна помош не преставува јавна или според закон заверена исправа во смисла на цитираната законска одредба за да може да се дозволи предложеното извршување. Таквиот договор ги обврзува само странките во тој договорен однос. Основ за дозволување на предложеното извршување не може да биде ниту одредбата од член 438 од Законот за облигационите односи, кој се применува како републички пропис, од причини што е работи за материјално правна одредба која го уредува правото на доверителот да располага со своето побарување. Одредбата од член 22 став 1 од Законот за извршната постапка преставува посебен закон што го уредува прашањето на дозволата на извршувањето по предлог од лице кое не е означено како доверител во извршната исправа и условите под кои може да се дозволи таквото извршување. Во случајов не е спорно дека според приложената извршна исправа доверител е ИИ од С., а не доверителот во оваа постапка.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.20/99 од 18.02.1999 година.

47. Судот можел да отвори стечајна постапка над должникот и по предлог на доверителите поднесен после почетокот на примената на Законот за стечај 6.05.1998 година во постапката поведена пред тој ден по пријавата на Заводот за платен промет, без оглед што должникот не го прифатил таквиот предлог во пријавата.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Првостепенниот суд во постапката поведена по пријавата на Заводот за платен промет со решение од 2.04.1998 година за поведување на претходна постапка, по предлог на доверителите поднесен после денот на почетокот на примената на Законот за

стечај 6.05.1998 година, со побиваното решение донесено на 7.10.1998 година отвори стечајна постапка над должникот.

Второстепенниот суд жалбата на должникот ја одби како неоснована.

Врховниот суд на Република Македонија одлучувајќи по барањето за заштита на законитоста на Јавниот обвинител на Република Македонија го оцени како неоснован приговоорт во барањето, дека постапката е водена без овластен предлагач, со што била сторена повреда од член 340 став 2 точка 10 од ЗПП. Од списите по предметот се гледа дека постапката била поведена по пријава на Заводот за платен промет, со решение од 2.04.1998 година за поведување на претходна постапка, но бидејќи во меѓувреме стани во примена Законот за стечај од 6.05.1998 година постапката е продолжена и оспорените решенија се донесени според одредбите на Законот за стечај по предлог на доверителите наведени во уводот на тие решенија, кои го подржуваат и во одговорот на барањето. Барањето за заштита на законитоста потврдува дека постапката е продолжена според тој закон и не го негира постоењето на тие доверители како предлагач. Според тоа во случајот постои предлагач за поведување и водење на оваа постапка согласно член 46 став 1 од Законот за стечај на нема основ за запирање на постапката согласно член 47 став 2, како се предлага во барањето, бидејќи предлагачите не го повлекле предлогот. Таквиот предлог тие го подржаа и на рочиштето од 7.10.1998 година кога е донесено оспореното решение од страна на првостепенниот суд. Фактот што должникот не го прифати првобитно предлогот ставен во пријавата на Заводот за платен промет, не е од битно значење.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.12/99 од 4.02.1999 година.

48. Ако пред донесување на решението за отфрлање на предлогот за отварање на стечајна постапка, доверителот го платил авансот за покривање на трошоците на претходната постапка, судот не можел да го отфрли предлогот.

Од о б р а з л о ж е н и е т о :

Барањето за заштита на законитоста е основано.

Основниот суд С. со решение го задолжил предлагачот да уплати износ од 50.000,00 денари на име аванс за покривање на трошоците на претходна постапка на посочена жиро сметка во рок од 8 дена од приемот на решението. Решението полномошникот на предлагачот го примил на 1.09.1999 година, а на 10.09.1999 година, само еден ден по истекот на судскиот рок, износот го уплатил. Првостепенниот суд наоѓајќи дека е изминат рокот од 8 дена, на ден 13.09.1999 година донел решение со кое предлогот поднесен од предлагачот за отварање на стечајна постапка над должникот го отфрлил, согласно член 48 став 2 од Законот за стечај.

Во член 48 став 1 од Законот за стечај предвидено е дека предлагачот е должен да го уплати износот што ќе го одреди стечајниот совет за покривање на трошоците на претходната постапка, и во член 2 е предвидено дека ако предлагачот не положи аванс во рокот што му е определен, стечајниот совет предлогот со решение ќе го отфрли. Во конкретниот случај решението Ст.бр.372/98 од 5.07.1999 година со кој предлагачот бил задолжен да уплати износ од 50.000,00 денари за покривање на трошоците на претходната постапка во рок од 8 дена по приемот на решението, видно од доставницата приложена кон списите на предметот, полномошникот на предлагачот го примил на 1.09.1999 година. Од извештајот на Заводот за платен промет, предлагачот износот од 50.000,00 денари на посочената жиро сметка го уплатил на 10.09.1999 година, што значи еден ден по истекот на рокот определен од страна на судот. Предлагачот износот од 50.000,00 денари веќе го имал авансирано на посочената жиро сметка, кого судот на 13.09.1999 година го донел решението за отфрлање на предлогот за отварање на стечајна постапка над должникот.

Согласно член 100 став 1 од ЗГПЦ, ако роковите не се определени со закон, ги определува судот со оглед на околностите на случајот.

Според член 6 од Закон за стечај во стечајната постапка соодветно се применуваат одредбите од Законот за парничната постапка, ако со овој закон поинаку не е определено.

Рокот е определен временски период во кој можат да се превземаат определени парнични дејствија. За определени парнични дејствија, рокот е определен со закон, законски рок, додека за останатите парнични дејствија е предвидено судот да го одреди рокот во кој, странката е должна тие дејствија да ги превземе. Битно за законските рокови е тоа што тие, не можат илту со одлука на судот илту во согласност на странката да бидат продолжени и со истекот на нив се губи правото за превземање на конкретното парнично дејствие. Судските рокови исто така се задолжителни за странките и со нивното пропуштање можат да имаат за последица губење на правото за превземање на определено парнично дејствие. Меѓутоа, за разлика од законските рокови, судските рокови судот може ако постојат оправдани причини да ги продолжи така што во тој случај за странката не ќе настанат последици да го изгуби правото за превземање на парничното дејствие.

Во член 48 став 1 од Законот за стечај предвидено е дека, предлагачот е должен да го авансира износот што ќе го одреди стечајниот совет за покривање на трошоците на претходната постапка.

Во член 2 од истиот закон предвидено е дека ако предлагачот не положи аванс, во рокот што му е определен, стечајниот совет предлогот со решение ќе го отфрли.

По мислење на Врховниот суд на Република Македонија, наведените одредби имаат за цел да му наложат на доверителот дилципно илтиран однос кои предвидените судски рокови во кој бил должен да го авансира износот за покривање на трошоците на претходната постапка, а и покренувањето на стечајната постапка од доверителот има за цел, тој од должникот да ги намври своите побарувања што е очигледно дека тој бил заинтересиран да ги авансира трошоците на претходната постапка.

По мислење на овој суд, било нужно судот да провери дали на посочената жиро сметка износот бил уплатен од доверителот и до колку пред донесување на решението за отфрлање на

предлогот за отварање на стечајна постапка, доверителот го платил авансот за покривање на трошоците на претходната постапка, не можел да го отфрли предлогот.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.136/99 од 8.12.1999 година.

49. Кога спорот за побивање на правни дејствија е поведен пред отварање на стечајна постапка, за одлучување по истиот се применуваат одредбите од Законот за облигационите односи, а не од Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Стопанскиот суд на Македонија со пресуда ја одбил како неоснована жалбата на тужителот и ја потврдил пресудата на Окружниот стопански суд во ш., со која е одбиено тужбеното барање на тужителот да се утврди према тужениот дека е бесправно дејството-располагање на ЗЗ Ј. од С. на средства внесени како основачки влог на тужениот и да се задолжи тужениот да ги врати во сопственост и располагање предметите-зграда, работни просторни и други предмети конкретно опишани во изреката од оваа пресуда и овие предмети да се сметаат како стечајна маса на стечајниот должник ЗЗ Ј. од С., како и да се надоместат процесните трошоци во постапката износ од 42.570,00 денари.

Против цитираната второстепената пресуда до Врховниот суд на Република Македонија ревизија поднесе тужителот преку својот полномошник, поради погрешна примена на материјалното право. Предложи ревизијата да се усвои, побиваната пресуда укине и предметот се врати на првостепенниот суд на повторно судење или истата пресуда преиначи, така што да се уважи тужбеното барање како основано.

Врховниот суд на Република Македонија по разгледувањето на ревизијата, побиваната и првостепената пресуда и списите во предметот, најде:

Ревизијата е основана.

Од изведените докази меѓу другото, првостепенниот суд утврдил, а второстепенниот суд прифатил дека ЗЗ Ј. од С. со одлука за основање на претпријатие во задружна сопственост, го основал сега тужениот кој е запишан како претпријатие со решение и дека во основачки влог се внесени сите средства наведени во изреката на првостепената пресуда. Утврдил дека под ЗЗ Ј. од С. со решение е отворена стечајна постапка и дека одлуката за отстапување на средствата од споменатото претпријатие што сега е во стечај, на тужениот е донесена на ден 12.09.1991 година.

При вака утврдената фактичка состојба, полициските судови го одбиле тужбеното барање на тужителот повикувајќи се на одредбата од член 112 став 1 од Законот за принудно порампување, стечај и ликвидација ("Службен лист на СФРЈ" бр.84/89), кој согласно член 5 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија, бил важечки Закон. Ова, од причини што од времето на настанувањето на дејствието чие побивање се бара, па до денот на отварањето на стечајната постапка против основачот на тужениот НН, поминало повеќе од една година.

По барање на Врховниот суд на Република Македонија, во случајов полициските судови поради погрешна примена на материјалното право, нецелосно ја утврдиле фактичката состојба. Внимавајќи пак, по службена должност во смисла на член 386 од ЗПП, овој суд најде дека е сторена и суштествена повреда од член 354 став 2 точка 10 од ЗПП, зошто во предметот постои полномошно за полномошникот на тужителот во фотокопие оверен со печаток печат, од што се става под сомнение дали е и уредно овластен полномошникот на тужителот во спорот.

Според доказите и евиденциите во предметот, правните дејствија чие побивање се бара настанале во септември 1991 година, тужбата за побивање на тие дејствија е поднесена пред првостепенниот суд на 19.07.1993 година, а стечајната постапка против основачот на тужениот е отворена на 15.11.1993 година. Од ова, следува заклучок дека во времето на поведувањето на парницата за побивање на правните дејствија, сеопште не била отворена стечајна постапка против основачот на тужениот, од што понатаму следува да се заклучи дека и разрешувањето на

овој спор ќе се спроведе со примена на одредбите од Законот за облигационите односи, како Закон кој илго согласно член 5 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија е важечки Закон, на илго основано се укажува во ревизијата на ревидентот. Во случајов, несоодветно пониските судови ги примениле одредбите од Законот за принечно порамнување, стечај и ликвидација.

Понатаму, за да може по поставеното тужбено барање да се одлучи со примена на одредбите од Законот за облигациони односи, потребно е да се утврдат и разјаснат фактите и околностите како е дојдено до превземените дејствија чие побивање се бара, потоа дали и фактички средствата илго се предмет на тие дејствија се пренесени на тужениот и дали се во негово владение и слично на ова, илго се укажува во ревизијата.

Од изнесеното, следување овој суд согласно член 394 став 3 и член 395 став 2 од ЗППЦ да донесе решение како во изреката.

При повторното судење, првостепенниот суд најнапред ќе го задолжи полномошникот на тужителот да приложи во предметот уредно полномошно, на потоа имајќи го во предвид понапред изнесеното и останатите ревизиески наводи, покрај постојните ќе изведе и дополнителни докази за да ги утврди фактите и околностите поради утврдување на целосна фактичка состојба, на потоа и ќе се произнесе по поставеното тужбено барање со правилна примена на материјалното право.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.933/97 од 17.02.1999 година.

V. УПРАВНО ПРАВО

1. Лицето што со барањето добива двојно државјанство, кога се наоѓа во Република Македонија, тоа исклучиво се смета за државјанин на Република Македонија и должно е да го отслужи воениот рок.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Министерството за одбрана - Подрачна единица за одбрана Б., со кое е одбиено барањето за ослободување од обврската за служење на воен рок во Армијата на Република Македонија. При тоа тужениот орган смета дека една од основните должности на граѓаните на Република Македонија во одбраната е да ја извршуваат воената обврска, а тужителот, иако има државјанство на друга држава, исклучиво е државјанин на Република Македонија и граѓанин на оваа држава. Бидејќи согласно член 63 став 1 точка 2 од Законот за одбрана не доставил доказ дека е оценет за неспособен за воен служба, ниту доказ дека ја регулирал воената обврска во државата III, што е услов за ослободување од служење на воениот рок, должен е да го отслужи воениот рок во Армијата на Република Македонија.

Судот најде дека оспореното решение е законито. Ова, затоа што според член 63 став 1 точка 2 од Законот за одбрана ("Службен весник на РМ" бр.8/92), од обврската за служење на воениот рок се ослободува лице кое ќе стекне државјанство на Република Македонија со природување или врз основа на меѓународни договор, и ако во земјата чиј што државјанин било го отслужило воениот рок, односно ако наполнило 27 години

живот и според точка 3 лице кое покрај македонското примило и странско државјанство, освен ако само не побара да биде упатено на служење воениот рок. Во конкретниот случај се работи за лице кое со раѓањето добива државјанство на две држави, а не се работи за лице кое покрај македонското државјанство прима и странско државјанство како што изречно се бара во цитираната законска одредба. Согласно со член 2 став 2 од Законот за државјанството на Република Македонија, државјанин на Република Македонија, кој има државјанство на друга држава, кога се наоѓа во Република Македонија, се смета исклучиво за државјанин на Република Македонија ако со меѓународен договор не е поинаку определено. Тоа значи дека тој државјанин на Република Македонија ги има сите со Уставот утврдени права и обврски, па помеѓу другото да го служи воениот рок во АРМ. Од друга страна од сите во предметот Судот оцени дека не постојат докази дека се исполнети условите од член 63 став 1 точка 2 од цитираниот закон.

При одлучувањето Судот ги ценеше наводите во тужбата дека државјанството на Република Македонија му е стекнато, а негово државјанство е австралиското и дека во Македонија е со цел да ја запознае татковината, но не е во работен однос, ниту остварува некакви средства, поради што има намера да се врати во својата татковина - ИИ и нема желба да служи воена обврска во АРМ, меѓутоа, ваквите наводи Судот не можеше да ги уважи од напред наведените причини и цитираните законски одредби, особено член 2 став 2 од Законот за државјанството на Република Македонија, како и фактот дека со тужбата не се приложени докази кои би имале влијание за поинакво одлучување.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1691/97 од 25.05.1999 година.

2. Брачниот другар на странец кој добил државјанство на Република Македонија затоа што тоа претставува посебен научен, културен и национален интерес, може да добие државјанство на Република Македонија, по основ на брак ако со

тоа лице е во брак најмалку 3 години и ако живее на територијата на Република Македонија непрекинато најмалку една година до моментот на поднесувањето на барањето.

Од о б р а з л о ж е н и е т о:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбена е како неоснована жалбата на тужителката поднесена против решението на Министерството за внатрешни работи, со кое било одбиено барањето на тужителката за прием во државјанство на Република Македонија. Притоа, тужениот орган оценил дека првостепенниот орган донел законното решение согласно со член 11 од Законот за државјанството на Република Македонија, со оглед дека не е по потекло Македонка, илиту пак до моментот на поднесувањето на барањето има законски престој од 1 година на територијата на Република Македонија како што бара член 11 став 3 во врска со член 9 од Законот.

Судот најде дека оспореното решение е законното.

Согласно со член 11 став 1 од Законот за државјанството на Република Македонија, но исклучок од член 7 на овој закон, странец кој наполнил 18 години живот може со природување да стекне државјанство на Република Македонија ако тоа претставува посебен научен, економски, културен и национален интерес, а посебно за сите Македонци по потекло кои живеат надвор од границите на Република Македонија. Според став 3 од истиот член и закон, покрај странецот од став 1 од овој член, со природување може да стекне државјанство на Република Македонија и неговиот брачен другар под услови од член 9 на овој закон.

Во конкретниот случај од сипсите во предметот се гледа дека тужителката не барала прием поради постоење посебен научен, економски, културен и национален интерес и не е по потекло македонка. Исто така како брачна другарка на лице кое стекнало државјанство на Република Македонија по член 11 од Законот, нема една година непрекинат законски престој на територијата на Република Македонија како што бара член 9 од Законот.

Оттаму, Судот смета дека е допесено законното решение.

При одлучувањето Судот ги цепене наводите во тужбата, дека нејзиниот сопруг е државјанин на Република Македонија и како негова сопруга треба да биде примена во државјанството на Република Македонија. Ваквите наводи Судот не можеше да ги уважи имајќи ја предвид цитираната законска одредба, погоре наведените причини како и фактот дека, тужителката како брачна другарка на лице кое е примено во државјанство на Република Македонија по член 11 од Законот, нема една година непрекинат законски престој на територијата на Република Македонија до моментот на поднесувањето на барањето. Тужителката во тужбата наведува и дека таа е лице без државјанство и го исполнува условот од член 7 став 1 точка 8 и став 3 од Законот за државјанството за прием во државјанство на Република Македонија, меѓутоа Судот смета дека и овој навод не е од влијание за поинакво одлучување во конкретниот случај со оглед дека тужителката не барала прием во државјанството на Република Македонија по член 7 од Законот, а за што треба да се исполнат одредени услови и приложат соодветни докази кои во управната постапка би ги цепенеле надлежните органи на управата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2833/97 од 29.09.1999 година.

**3. Решението за прием во државјанство по негово
врачување може да се поништи само ако при поднесувањето на
барањето за прием се дадени невистинити или неточни податоци.**

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Со оспореното решение одбена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Министерството за внатрешни работи, со кое е понижено решението за прием во државјанство и тужителот се брише од регистерот на државјани на Република Македонија. Притоа, тужениот орган утврдил дека

правилно првостепенниот орган го поништил ова решение во обновена постапка по службена должност, согласно со член 21 и 22 од Законот за државјанството, бидејќи тужителот не ги исполнува условите од член 26 од Законот за државјанство на Република Македонија.

Судот, смета дека при донесувањето на оспореното решение не се почитувани правилата на управната постапка, поради што е повреден законот на штета на тужителот.

Во конкретниот случај, тужениот орган во оспореното решение наведува дека првостепенниот орган одлучувал во обновена постапка, согласно со член 249 од Законот за општата управна постапка и согласно член 21 и 22 од Законот за државјанството на Република Македонија.

Меѓутоа, иако органите во своето решение се повикуваат на член 249 став 1 од Законот за општата управна постапка, не наведуваат под која од наведените можности може да е подведе конкретната правна состојба.

Во член 21 став 1 од Законот за државјанството на Република Македонија е регулирано поднесувањето на барањето за стекнување, престанување или утврдување на државјанство, а во став 2 на истиот член кој го донесува решението по поднесеното барање.

Во член 22 став 1 од истиот закон се утврдува кој ја врши евиденцијата за државјани на Република Македонија и за странските државјани родени на територијата на Република Македонија, а во став 2 на овој член кој ја врши евиденцијата за стекнување и престанување на државјанството на Република Македонија.

Судот смета дека во конкретниот случај овие законски одредби не можат да најдат примена имајќи предвид дека се работи за поништување на решение за прием во државјанство по негово врачување, на Судот смета дека органите требало да ја имат предвид одредбата од член 14 од Законот за државјанството на Република Македонија, според која решението за прием во државјанството на Република Македонија може да се поништи по врачувањето, ако се утврди дека странецот при поднесување на барањето за прием на државјанство со прирочување дал

невистинити или неточни податоци, односно се користел со лажни исправи.

Имајќи ја предвид цитираната законска одредба како и фактот дека од списите на предметот не произлегува дека органите воопшто изведувале докази во таа насока, Судот оспореното решение го поништи и предметот верати на повторно разгледување и одлучување.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.3193/97 од 12.05.1999 година.

4. Како државјанин на Република Македонија, се смета и лицето кое според досегашните прописи имало државјанство на Република Македонија, а што се утврдува во управна постапка.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Министерството за внатрешни работи на Република Македонија, со кое на тужителот му е одбиено барањето за утврдување на државјански статус на Република Македонија. Притоа, тужениот орган оценил дека решението на првостепенниот орган е правилно и законито, од причина што тужителот не ги исполнува условите за утврдување на државјанство, предвидени во член 26 став 1 од Законот за државјанството, односно истиот според досегашните прописи не се смета за државјанин на Република Македонија. Воседно, тужениот орган оценил дека тужителот не е државјанин на Република Македонија по потекло, поради што тој не ги исполнува ниту условите предвидени во член 4 став 1 точка 1, 2 и 3 од Законот за државјанството.

Судот најде дека при допесување на оспореното решение не се почитувани правилата на управната постапка, поради што не е правилно и целосно утврдена фактичката состојба, како претпоставка за правилна примена на материјалното право.

Имено, органот е должен во постапката да ги почитува начелата и одредбите за утврдување на сите факти кои се од значење за допесување на правилно и законито решение.

Почитувањето на правилата на постапката во случајот се однесуваат и на примената на член 245 став 2 од Законот за општата управна постапка, кој предвидува дека во образложеното на второстепеното решение мораат да се оцнат сите наводи од жалбата.

Во конкретниот случај, од списите приложени кои предметот произлегува дека тужителот барањето за утврдување државјанство го поднел по член 26 од Законот за државјанството на Република Македонија, а тужениот орган во оспореното решение утврдил дека тужителот не ги исполнува условите од овој член за утврдување државјанство на Република Македонија. Ова, затоа што таткото на тужителот е роден во 1903 година, но не е запишан во книгата за државјани на Република Македонија, па со оглед на тоа, иако тужителот е роден во 1928 година, тој не потекнува од родител државјанин на Република Македонија, поради што според досегашните прописи не се смета за државјанин на Република Македонија.

Според наоѓањето на овој суд, па што основано се укажува во изјавената жалба и сега со тужбата, во конкретниот случај тужениот орган не ги утврдил сите факти и не ги извел и оценил потребните докази кои се од значење за правилна примена на цитираниот член 26 од Законот за државјанството.

Имено, цитираниот член 26 став 1 од Законот за државјанството на Република Македонија ("Службен весник на РМ" бр.67/92), предвидува дека како државјанин на Република Македонија, во смисла на овој закон, се смета лицето кое според досегашните прописи имало државјанство на Република Македонија. Евиденцијата на државјаните на Република Македонија според досегашните прописи не била уредена на единствен начин. Според важечките закони во периодот од 1946 до 1977 година евиденцијата се водела од страна на органот за внатрешни работи. Според важечките прописи после 1977 година (Закон за државјанство на СРМ "Службен весник" бр.19/77, како и Правилникот за водење евиденција за државјаните на СРМ и

државјаните на другите Социјалистички републики родени на територијата на СРМ, за издавање на уверение за државјанство "Службен весник на СРМ" бр.26/77), евиденцијата за државјаните на СРМ и државјаните на другите социјалистички републики кои се родени на територијата на СРМ се води во матичната книга на родените според правилата за водење на матичните книги. Питоа, при запишување на раѓањето (основно запишување на податоци за државјанство се запишуваат во рубриката државјанство, а дополнителните промени во државјанството се запишуваат во рубриката "дополнителни запишувања и приклучени". Исто така книгите на државјаните водени според дотогашните прописи се заклучуваат со денот на станување во сила на споменатиот правилник, со тоа што заклучените книги за државјани се чуваат во Матичниот центар и од нив може да се издаваат уверение за државјанство за лицата за кои во матичната книга на родените не е одбележан податокот за државјанството.

Од напред изложеното произлегува дека по 1977 година заклучените книги за државјани можат да се употребат за издавање на уверение за државјанство само ако во матичните книги на родените не е одбележан податокот за државјанство. Во конкретниот случај, во изводот од матичната книга на родените за тужителот издаден во 1990 година стои податок за државјанство на СРМ - СФРЈ. Меѓутоа, во оспореното решение тужениот орган тоа воопшто не го ценел ниту дал образложени причини за овој решавачки факт, односно како и врз основа на што во изводот од матичната книга на родените за тужителот е запишано во рубриката за државјанство СРМ - СФРЈ. Ова, особено ако се има предвид времето на раѓање на тужителот - 1928 година во ш., и како што самиот наведува во жалбата и тужбата, од еден родител Македонец, роден во Македонија односно во македонско семејство, чие презиме од Ѓ ... ви е променето во Ѓ ... виќ, при формирањето на Кралството Југославија.

Поврзано со претходното, Судот смета дека тужениот орган не го ценел и утврдувал и фактот содржан во изводот од матичната книга на умрените, издаден во 1997 година на име на таткото на тужителот - во кој во рубриката државјанство стои само СФРЈ. Ова, затоа што според досегашните прописи, особено

Законот за државјанство на Федеративна Народна Република Југославија објавен на 23.08.1945 година е предвидено дека секој државјанин на Народна Република истовремено е државјанин на Федеративната Народна Република Југославија, а секој државјанин на Федеративната Народна Република Југославија по правило е и државјанин на Народна Република (член 1). Оттука, Судот наоѓа дека тужениот орган не утврдувал дали во конкретниов случај таткото на тужителот, кој е роден 1903 година во м. е Македонец односно државјанин на Република Македонија, и со тоа да се утврди и оцени дали државјанин на Република Македонија по потекло не е и тужителот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.817/98 од 17.02.1999 година.

5. При утврдување на статусната состојба на лицето во прска со државјанство треба да се имаат предвид прописите кои се применувале во времето на настанување на статусниот однос.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Со оспореното решение одбена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Министерството за внатрешни работи со кое е одбиено барањето на тужителот за утврдување на државјанство на Република Македонија. При тоа, тужениот орган оценил дека тужителот не ги исполнува условите од член 26 став 1 од Законот за државјанството на Република Македонија односно дека истиот според досегашните прописи не може да се смета за државјанин на Република Македонија.

Судот најде дека со оспореното решение повреден е законот на штета на тужителот.

Тужителот во текот на жалбената постапка истакнал дека бара утврдување на државјанство по член 4 став 2 од Законот. Меѓутоа, при донесување на оспореното решение тужениот ор-

ган го немал предвид член 245 став 2 од Законот за општата управна постапка, според кој во образложението на второстепеното решение мора да се оцелат и сите наводи во жалбата. Имено, органите воопшто не изведувале докази во насока дали тужителот ги исполнува условите од член 4 став 2 од Законот за државјанството на Република Македонија ниту пак тоа го сторил второстепенниот орган при донесување на оспореното решение по укажувањата во жалбата.

Имено, тужениот орган при утврдувањето дали тужителот ги исполнувал условите од член 26 став 1 од Законот за државјанството според кој како државјанин на Република Македонија во смисла на овој закон се смета лицето кое според досегашните прописи имало државјанство на Република Македонија го имал предвид само Законот за државјанството на ФНРЈ ("Службен лист на ФНРЈ" бр.54 од 5.07.1946 година) и Правилникот за извршување на Законот за државјанство на ФНРЈ ("Службен лист на ФНРЈ" бр.98 од 6.12.1946 година), кои биле во сила во моментот на раѓање на жалителот 1958 година.

Имајќи предвид дека во конкретниот случај барањето за утврдување на државјанство е поднесено од лице кое е усвоеник од државјанин на Република Македонија, Судот смета дека органите требале да ги имаат предвид и одредбите за државјанство кои се однесуваат на усвоениците на државјани на Република Македонија.

Од друга страна пак, во член 4 од Законот за државјанство на Република Македонија е дадена можност странката да бара утврдување на државјанство по потекло доколку ги исполнува условите предвидени во законот, па Судот смета дека фактичката состојба останала непотполно утврдена поради што оспореното решение го поиншти и предметот врати на повторно разгледување и одлучување.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.3402/97 од 3.02.1999 година.

6. Лицето родено на територијата на Социјалистичка Република Македонија чии родители имаат различно републичко државјанство во моментот на неговото раѓање, по ниту еден нема државјанство на Социјалистичка Република Македонија и не определиле детето да стекне републичко државјанство според законот на републиката чие државјанство имаат, се смета за државјанин на Република Македонија според досегашните прописи.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Министерството за внатрешни работи, со кое на тужителот е одбиено барањето за прием во државјанство на Република Македонија. Притоа, тужениот орган оценил дека првостепенитот орган донел законното решение со оглед дека тужителот не ги исполнува условите за утврдување на државјанството на Република Македонија според член 26 став 1 и член 4 став 1 и 2 од Законот за државјанството на Република Македонија, ниту пак условите за прием во државјанство по член 26 став 3 од истиот закон.

Судот најде дека оспореното решение е незаконито.

Имено, согласно со член 26 став 1 од Законот за државјанството на Република Македонија, ("Службен весник на РМ" бр.67/92) како државјанин на Република Македонија во смисла на овој закон, се смета лицето кое според досегашните прописи имало државјанство на Република Македонија.

Согласно член 7 став 1 од Законот за државјанството на СРМ ("Службен весник на СРМ" бр.19/77) државјанство на СРМ стекнува дете што е родено на територијата на СРМ, а неговите родители имаат различно републичко државјанство, по ниту еден од нив нема државјанство на СРМ, ако родителите не определат детето да стекне републичко државјанство според законот на републиката чие државјанство има еден родител.

Во конкретниот случај од списите на предметот произлегува дека тужителот е роден на 6.12.1955 година во Македонија III и

неговите родители во времето на неговото раѓање како и во моментот на одлучувањето по барањето во конкретниот случај, имале различно републичко државјанство и тоа таткото е со државјанство на Р. Србија, а мајката со државјанство на СР Црна Гора. При тоа, ниту еден од родителите не определиле тужителот да стекне државјанство според законот на републиката чие државјанство имаат тие .

И покрај тоа што судот укажувал на овие околности во претходните пресуди, сепак тужениот орган ја донесе оспорената одлука спротивно на забелешките на судот. Затоа судот смета дека се исполнети условите од член 63 од Законот за управните спорови за поиништување на решението на тужениот орган и на решението на Министерството за внатрешни работи и донесување пресуда од страна на судот за решавање на управната работа

Имено според член 63 од Законот за управните спорови, ако надлежниот орган по поиништувањето на управниот акт донесе управен акт противно на правното сфаќање на судот или противно на забелешките на судот во поглед на постапката, на тужителот ќе поднесе нова тужба, Судот ќе го поиништи оспорениот акт и по правило сам ќе ја реши работата со пресуда. Таквата пресуда во се го заменува актот на надлежниот орган. За ваков случај судот го известува органот што врши надзор.

Имајќи го предвид погоре наведеното , при одлучувањето по овој предмет, Судот непосредно го примени Законот за државјанството при што со оваа пресуда согласно член 63 од Законот за управните спорови конечно ја решава управната работа , заради непостапување по пресудите на судот, односно согласно член 26 став 1 од Законот за државјанството на Република Македонија утврди дека тужителот е државјанин на Република Македонија и согласно со член 24 од истиот закон одлучи да се зашине во евиденцијата на државјаните на Република Македонија.

Со оглед на сето изложено, следување Судот да одлучи како во изреката на оваа пресуда согласно член 63 од Законот за управните спорови.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.3142/97 од 13.10.1999 година.

7. Државјаните на другите републики во поранешната СФРЈ и државјаните на поранешната СФРЈ можат да стекнат државјанство на Република Македонија, ако помеѓу другите услови имаат и пријавено живеалиште на територијата на Република Македонија во моментот на поднесувањето на барањето.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Министерството за внатрешни работи, со кое одбиено е барањето на тужителот за прием во државјанство на Република Македонија. Питоа, тужешниот орган оценил дека првостепенниот орган донел законното решение согласно член 26 од Законот за државјанството на Република Македонија со оглед дека тужителот нема пријавено живеалиште на територијата на Република Македонија во моментот на поднесувањето на барањето.

Судот смета дека оспореното решение не е законно и со истото е повреден законот, а поради погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба поради што погрешно е применето и материјалното право.

Согласно член 26 став 3 од Законот за државјанството на Република Македонија ("Службен весник на РМ" бр.67/92), државјаните на другите републики во поранешната СФРЈ и државјаните на поранешна СФРЈ кои имаат пријавено живеалиште на територијата на Република Македонија, можат да стекнат државјанство на Република Македонија ако во рок од 1 година по влегувањето во сила на овој закон поднесат барање, доколку имаат постојан извор на средства, се полнолетни и до поднесувањето на барањето законски престојувале на територијата на Република Македонија најмалку 15 години.

Согласно член 12 став 1 и 2 од Законот за пријавување на живеалиштето и престојувалништето на граѓаните ("Службен весник на РМ" број 36/92), Министерството за внатрешни работи води евиденција за живеалиштето, промената на адресата на станот

и за престојувалништето на граѓаните согласно со прописаните стандарди во согласност со законот. Евиденцијата за живеалништето може да се води и во евиденцијата за издадени лични карти.

Согласно член 1 од Законот за личната карта ("Службен весник на РМ" бр.8/95), личната карта е јавна исправа со која помеѓу другото се докажува и живеалништето на граѓанинот на Република Македонија, а согласно член 14 од истиот закон, Министерството за внатрешни работи води евиденција за издадените лични карти согласно со утврдените стандарди и законски прописи.

Во конкретниот случај основано тужителот укажува во тужбата дека органите погрешно утврдиле дека нема пријавено живеалниште на територијата на Република Македонија. Во прилог на ова, тужителот кои тужбата приложи доказ - уверение издадено од Министерството за внатрешни работи од 26.01.1993 година од кое јасно произлегува дека тужителот е со постојано место на живеење во Б. на улица НН. Судот смета дека овој доказ ја доведува под сомневање утврдената фактичка состојба од страна на органите по однос на околноста дали тужителот има пријавено живеалниште на територијата на Република Македонија или не. Ова, особено што евиденцијата за живеалништето ја води истиот орган кој издава и лични карти имајќи ги предвид погоре цитираните член 12 од Законот за пријавување на живеалништето и престојувалништето на граѓаните и член 14 од Законот за личната карта, па оттаму противречноста меѓу доказите во списите на предметот и тоа меѓу погоре цитираното уверение и известувањето дека тужителот не е заведен во евиденцијата на лични карти.

Од овие причини, Судот го поништи оспореното решение и предметот го врати на повторно разгледување и одлучување на тужениот орган

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2806/97 од 29.09.1999 година.

8. Одобрение за набавување на оружје не може да се издаде (или дозволата за оружје ќе му се одземе) на лице додека против него се води прекршочна постапка за прекршок што го прави неподобен за поседување и посење на оружје.

Од о б р а з л о ж е н и е т о:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Министерството за внатрешни работи - Градска управа за внатрешни работи, а со кое на тужителот му било одземено оружјето - ловечка пушка марка СУ ХЛ М-85, калибар 12 мм, со фабрички број 0192781 и дозволата за поседување и посење оружје број 25107 издадена од ГУВР С. на 16.12.1994 година. Притоа, тужешниот орган оценил дека првостепеното решение е законито бидејќи тужителот е неподобен за поседување и посење таков вид оружје од причина што против истиот е поднесена прекршочна пријава бр.154-116 од 11.01.1996 година.

Судот најде дека оспореното решение е незаконито, од причина што органите на управата погрешно ја утврдиле фактичката состојба и врз основа на истата го примениле законот на штета на тужителот.

Имено, согласно член 20 став 1 од Законот за набавување, поседување и посење оружје ("Службен весник на СРМ" бр.22/81, 15/83, 51/88 и "Службен весник на РМ" бр.26/93), оружјето и муницијата, како и дозволата за оружје ќе се одземат ако настани некој од случаите од член 9 од тој закон.

Согласно член 9 став 1 точка 3 од истиот закон, одобрение за набавување оружје не може да се издаде на лице кое е осудено за кривично дело, или е казнието за прекршок што го прави неподобен за поседување и посење оружје, или укажува на можност за злоупотреба на оружјето или за време додека се води против тоа лице кривична или прекршочна постапка за такво кривично дело или прекршок.

Во конкретниов случај органите на управата утврдиле дека против тужителот е поднесена прекршочна пријава и

применувајќи го погоре наведениот член му го одзеле оружјето и дозволата за поседување и посење на истото. Меѓутоа, постоењето на прекршочна пријава не значи и поведување на прекршочна постапка, зашто тоа е можно само со поднесување на барање од овластен орган или оштетенниот согласно член 133 од Законот за прекршоци што важел во времето на поднесувањето на прекршочната пријава и во текот на управната постапка, а истото е предвидено и со сега важечкиот Закон за прекршоци ("Службен весник на РМ" бр.15/97), во член 48. Притоа, органите на управата требале да утврдат дали по поднесената прекршочна пријава е поднесено и барање за поведување на прекршочна постапка, кое ниту органите не го сториле, а кое пак е еден од законските услови во смисла на горецитираниот член за одземање на оружјето и дозволата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.979/97 од 1.04.1999 година.

9. Во матичната книга на родените само врз основа на решение ќе се запише раѓањето на детето, ако тоа е пријавено после 30 дена од денот на настанот, но само ако тој настан е поткрепен со докази.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителката поднесена против решението на Министерството за внатрешни работи - Управа за внатрешни работи -Т., а со кое не е одобрено запишување на раѓање во Матичната книга на родените на малолетното дете на тужителката родено вои брак и во домашни услови. Притоа, тужениот орган оценил дека првостепенниот орган довел законито решение согласно член 22 од Законот за матичната евиденција со оглед дека од изведените докази не произлегува дека малолетното дете е родено на територијата на Република Македонија на ден 17.01.1996 година.

Судот најде дека оспореното решение е законито.

Согласно член 6 став 1 од Законот за матичната евиденција ("Службен весник на РМ" бр.8/95) раѓањето на дете се пријавува писмено или усно на записник на матичарот од матичното подрачје на кое се родило детето во рок од 15 дена од денот на раѓањето.

Согласно член 7 став 2 од наведениот закон, за дете кое не е родено во здравствена организација пријавувањето го врши таткото на детето, односно лицата во чиј стап детето е родено, мајката игом ќе биде способна за тоа или здравствениот работник кој учествувал при породувањето. Ако ги нема наведените лица или не се во можност да пријават, раѓањето на детето може да го пријави лицето кое дознало за тоа.

Согласно член 22 од истиот закон, ако раѓање или смрт се пријави по истекот на 30 дена од денот на настанот, запишувањето во матичната книга се врши само врз основа на решение.

Во конкретниот случај од списите на предметот се гледа дека ишту тужителката како мајка на малолетното дете, ишту лицето кое се декларира како татко на детето, ишту пак некое друго лице согласно член 7 од Законот, не го пријавиле раѓањето на детето на матичарот од матичното подрачје на кое се родило детето во законскиот рок од 15 дена од денот на раѓањето, предвиден со погоре цитиранот член 6 од законот.

Имено, таткото на малолетното дете, тоа го сторил дури во месец октомври 1996 година односно девет месеци после раѓањето на детето. Во таков случај имајќи го предвид член 22 од Законот можно е запишување во матичната книга само врз основа на решение. Но за да се донесе такво решение неопходно е да се докаже дека детето е родено на територијата на Република Македонија на точно утврдена дата, во случајот како што тврди тужителката 17.01.1996 година.

Од списите на предметот се гледа дека не се приложени докази од кои може да се утврдат овие факти, па органите правилно одлучиле кога го одбиле барањето за упис во матичната книга на родените на фактот раѓање на малолетното дете на тужителката на ден 17.01.1996 година.

При одлучувањето Судот ги ценеше наводите во тужбата дека таа го родила детето на територијата на Република Македонија на 17.01.1996 година за што како докази во прилог на овие наводи ги наведува истите овие докази кои биле изведени и

ценети од органите при утврдувањето на фактичката состојба (излезно-влезни визи на име на тужителката, потврда од Медицинскиот центар во Т., записник за признавање на татковство, записници за сослушување на странките, потврда за привремен престој на име на тужителката и лична карта за странец на име на тужителката). Ваквите наводи Судот не можеше да ги уважи од причината што од доказите не произлегува дека тужителката била во Република Македонија на денот за кој таа вели дека го родила детето. Имено, тужителката нема доказ дека во тој период законски престојувала на територијата на Република Македонија односно нема одобрение за привремен престој, ниту пак лична карта за странец согласно член 20 и 63 од Законот за движење и престој на странците. Вакви докази таа прилага за периодот кога детето веќе било на возраст од 8 месеци, што се однесува пак до излезно влезните визи, Судот смета дека четите не се доказ дека таа влегла во Република Македонија и престојувала во периодот кој како факт е од значење за правилно решавање во случајот. Во прилог на сето ова оди и потврдата од Медицинскиот центар од Т. од која произлегува дека малолетното дете не е родено на датата на која родителите го пријавуваат.

Со оглед на изложеното, согласно со член 42 став 2 од Законот за управните спорови, Судот одлучи во изреката на пресудата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1383/97 од 21.04.1999 година.

10. Времето поминато на лекување како војник, не се признава во служење на воениот рок само во конкретно определени случаи.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Војната комита, со кое прекинато му е служењето на воениот рок на тужителот во

АРМ во траење од 4 години. Притоа, тужениот орган оценил дека првостепенниот орган донел законито решение согласно со член 9 став 1 точка 1 од Правилникот за времето и начинот на упатување на регрутите на отслужување на воениот рок, одлагањето и прекинот на служењето на воениот рок и отпуштањето на војниците од постојаниот состав на АРМ ("Службен весник на РМ" бр.34/92, 16/96), со оглед дека тужителот станал времено неспособен за воена служба поради болест која настанала пред приемот во постојаниот состав на АРМ, а вршењето на воената служба немало влијание на вложувањето на болеста.

Судот смета дека оспореното решение е незаконито, а поради нецелосно утврдена фактичка состојба, како и погрешна примена на материјалното право.

Од извршениот увид во списите на предметот, Судот смета дека во поглед на утврдените факти постои противречност односно во однос на шивните суштествените точки и истите се нецелосно утврдени.

Ова, затоа што органите од една страна утврдиле дека тужителот времено е неспособен за служење во воените сили на АРМ поради болест од која тужителот се разболел пред приемот во постојаниот состав АРМ и дека на нејзиното вложување немало влијание вршењето на воената служба. Меѓутоа од друга страна во списите на предметот се наоѓа како доказ додатниот лист за следење на здравствената состојба на воениот обврзник - тужителот, од кој јасно се гледа дека тужителот е оценет како способен за служба во АРМ и во истиот не е регистрирана ниту една болест врз основа на прегледот на тужителот при доаѓањето во воената единица, а согласно член 9 од Правилникот за мерилата за оценување на здравствената способност на регрутите за воена служба ("Службен весник на РМ" - посебен Службен весник бр.9/92).

При таква состојба на работите по мислење на Судот потребна е посебна лекарска анализа на историјата и развојот на болеста кај тужителот. Не е доволно само да се констатира дека тужителот боледувал од ехинокок на белите дробови пред приемот во АРМ, на служењето на воениот рок на истиот му е

прекинато во траење од 4 години, сметано од 16.10.1996 година, со тоа нгто времето од 15.07.1996 - 16.10.1996 година му е признато во служење на воен рок. Од друга страна од списите кои предметот произлегува дека тужителот е упатен и примен на лекување во Воената болница со статус војник при нгто времето поминато на лекување и домашното боледување одобрено од надлежната Военo-лекарска комисија во периодот од 16.10.1996 до 03.03.1997 година не му е признато во служење на военот рок. При тоа, нема образложение зошто е постапено така ако се има предвид член 18 став 2 точка 1 од Правилникот за времето и начинот на упатување на регрутите на отелужување на военот рок, одлагањето и прекинот на служењето на военот рок и отпуштањето на војниците од постојниот состав на АРМ, според кој, во служењето на военот рок не се смета само она време нгто војникот ќе го помине на лекување и боледување поради повреда или друго онеспособување предизвикано со намера да ја одбегне воената служба или заврши некоја должност или да биде распореден на полесна должност, ако тоа е утврдено со правосилна пресуда.

Во конкретниот случај, а на нгто се укажува и во одговорот на тужбата, не е спорно дека болеста на тужителот била откриена по приемот на отелужувањето на военот рок преку флуорографско снимање извршено во АРМ, со оценка нмислење дека болеста настанала пред приемот во АРМ, без конкретни факти и докази за тоа.

Од тие причини Судот го поништи оспореното решение и предметот го врати на повторно разгледување и одлучување на тужениот орган.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1027/97 од 24.03.1999 година.

11. Непризнавањето на стекнатиот статус регрут-питомен на военно училиште според поранешниот Закон за воена обврска, е спротивно на уставното начело за забрана на повратното дејство на законите и другите прописи.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Министерството за одбрана-Подрачна единица за одбрана на општина ПП, со кое е одбиено барањето на тужителот за ослободување од обврската за служење на воениот рок во Армијата на Република Македонија. Притоа, тужениот орган оценил дека првостепенниот орган доцел законното решение, со оглед дека тужителот има завршено повеќе од една, а помалку од две години школување во средно воено училиште, поради што не го исполнува условот предвиден во член 38 од Законот за воената обврска.

Судот најде дека со оспореното решение е повреден законот на штета на тужителот, поради следното:

Во член 52 став 4 од Уставот на Република Македонија, е утврдено дека законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога е тоа поповолно за граѓаните.

Според член 5 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија, постојните сојузни прописи се преземаат како републички со надлежностите на органите утврдени со Уставот на Република Македонија.

Законот за одбрана на Република Македонија, објавен во Службен весник на РМ број 8/92 од 15.02.1992 година, стапил во сила со денот на објавувањето во Службен весник на Република Македонија. Во делот на преодните и завршни одредби на овој закон, во одредбата од член 133 е предвидено дека со влегувањето во сила на овој закон, помеѓу другите престануваат да важат Законот за служба во вооружените сили ("Службен лист на СФРЈ" бр.7/85, 11/85, 8/89, 20/89 и 40/89) и Законот за воена обврска ("Службен лист на СФРЈ" бр.32/85, 64/85, 12/89 и 26/89).

Одредбата од член 38 од Законот за воената обврска, предвидување дека времето што питомецот на воена школа ќе го помине во воена школа се смета како служење на воениот рок, со тоа што на питомецот на воена школа на кого по која и да било основа му е прекинато школувањето не му се смета во

служење на воениот рок првата година на школувањето во воената школа.

Од содржината на оваа законска одредба, произлегува дека ако штомецот го прекинал школувањето, во служење на воениот рок не му се признава само првата година на школувањето во воената школа.

Законот за одбрана, не го уреди прашањето за служењето на воен рок на регрутите-штомци на воените училишта на поранешната ЈНА, кои се наоѓаа на школување во воените училишта во времето на донесување на овој закон.

Врз основа на член 64 од Законот за одбрана, донесен е Правилникот за времето и начинот на упатување на регрутите на отслужување на воениот рок, одлагањето и прекилот на служењето на воениот рок и отпуштањето на војниците од постојаниот состав на Армијата на РМ ("Службен весник на РМ" бр.34/92 од 27.05.1992 година). Член 19 став 1 на овој Правилник, предвидува дека регрутите-штомци на воените училишта на поранешната ЈНА на кои им е прекинато школувањето во втората учебна година по кој и да е основ до 15 февруари 1992 година, а немаат услови за регулирање на воената обврска на друг начин, ќе бидат упатени на отслужување на воениот рок во упатниот рок што ќе го изберат, а регрутите-штомци што ќе го продолжат школувањето, односно висока или виша школа-по завршувањето, а најдоцна до пополнувањето на 26 години живот.

Имајќи ги предвид цитираните уставни и законски одредби и фактот дека тужителот со критичната дата-15.02.1992 година не го прекинал школувањето, туку напротив истото го завршил во учебната 1991/92 година, што се потврдува и од приложеното свидетелство од 25.06.1992 година, Судот смета дека со оспореното решение е повреден законот на штета на тужителот. Ова, затоа што Законот за одбрана влегол во сила на 15.02.1992 година при што органите го превиделе, а со тоа и не го примениле цитираниот член 52 став 4 од Уставот на Република Македонија, според кој законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство.

Имено, Судот смета дека оспореното решение е противречно, кога од една страна тужениот орган тврди дека со

стапувањето во сила на Законот за одбрана престанал да важи Законот за воената обврска, а од друга страна оцелувал и утврдил дека тужителот не ги исполнил условите од член 38 од Законот за воена обврска, затоа што му било прекинато школувањето. При тоа, тужениот орган воопшто не се осврнува какво дејство има на затечените правни односи и состојби стапувањето во сила на Законот за одбрана и посебно цитираниот Правилник, од аспект на уставното начело за забрана на повратното дејство на законите и другите прописи .

Во конкретниот случај, се работи за право и обврска на воените питомци, утврдено со законот, кој навистина покасно е укинат, но со истиот не се утврдени нови права или обврски во однос на регрутите-питомци на воените училишта, а правниот однос веќе бил воспоставен, односно се работи за затечена состојба според Законот што важел а според кој најмалку времето поминато повеќе од 1 година на школување во воената школа, се признава како завршен факт, без оглед од која причина ќе биде прекинато школувањето во втората година.

Поврзано со претходното, во оспореното решение нема одговор и образложение на наводите на тужителот дека за исти случај, Министерството за одбрана има нееднаков третман, за што во сениите кои предметот е приложено решение (УПбр.14-2/8 од 28.02.1995 година на Министерството за одбрана - Подрачна единица за одбрана Ч.), според кое на регрут-питомец во военото училиште, затекнат во учебната 1991/92 година, му е утврдена регулирана воена обврска како стекнато право.

При ваква правна и фактичка состојба, следување Судот согласно член 42 став 2 во врска со член 10 став 1 точка 1 и 3 од Законот за управните спорови да одлучи како во изреката на пресудата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.1099/97 од 25.05.1999 година.

12. Нема да се издаде возачка дозвола на лице кое кои барањето доставило фотографии на кои тоа е сликано со шамија.

Од о б р а з л о ж е н и е т о:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителката изјавена против решението на Министерството за внатрешни работи - Одделение за внатрешни работи, со кое било одбиено барањето за издавање нова возачка дозвола. При тоа, тужениот орган оценил дека првостепенниот орган донел законното решение согласно член 420 став 2 од Законот за безбедноста на сообраќајот на патницата во врска со член 3 став 1 точка 3 од Правилникот за возачка дозвола, дозвола за возач на трактор и возачка потврда, со оглед дека тужителката не доставила соодветни фотографии.

Судот најде дека оспореното решение е законно.

Согласно член 420 од Законот за безбедноста на сообраќајот на патницата ("Службен весник на РМ" бр.14/98), подзаконските прописи предвидени со овој закон ќе се донесат во рок од 1 година од денот на влегувањето во сила на овој закон. До донесувањето на прописите, ќе се применуваат постојните прописи доколку се во согласност со законот.

Согласно член 3 став 1 точка 3 од Правилникот за возачката дозвола, дозволата за возач на трактор и возачката потврда ("Службен весник на СРМ" бр.26/86), со барањето за издавање на возачка дозвола се поднесува помеѓу другото и две фотографии со големина од 3,5 x 4,5 см со насликано лице однапред без капа (доколку во уверението за телесна и душевна способност стои дека лицето се служи со наочари, истиот се фотографира со шив).

Во конкретниот случај од спиеите на предметот се гледа дека тужителката не приложила соодветни фотографии, односно истата доставила фотографии на кои таа е сликана со шамија. Според тоа, Судот смета дека органите донеле законното решение кога барањето на тужителката за издавање возачка дозвола го одбиле како неосновано.

При одлучувањето Судот ги цитираше наводите во тужбата дека во Правилникот е предвидено дека не треба да се достават фотографии на лице насликано со капа, но не и со шамија, па затоа смета дека органите погрешно ги примениле прописите при одлучувањето по барањето на тужителката. Ваквите наводи Судот не можеше да ги уважи со оглед дека во конкретниот случај не е од значење што носи лицето на главата, дали капа или шамија, туку целта е да се утврди идентитетот на лицето, а носењето капа или шамија тоа го попречува. Во прилог на ова опи и одредбата од член 5 став 3 од Правилникот за образецот на личната карта, постапката за издавање и замена на личната карта и за начинот на водење на евиденцијата за издадените лични карти ("Службен весник на СРМ" бр.15/88), од каде исто така произлегува дека лицето треба да достави фотографии од ваков вид - насликано лице однапред без капа, а уште повеќе што таму е наведено дека не треба да носи и шамија. Впрочем, ваквите одредби од двата Правилника имаат единствена цел да се утврди идентитетот на лицето кое го поднело барањето, кога се издаваат документи за таа намена.

Што се однесува пак, до наводот дека со ваквото одлучување е повреден член 19 став 1 и 2 од Уставот на Република Македонија со кои и се гарантира на тужителката слободата на вероисповеста и слободното јавно изразување на верата, Судот смета дека на овој начин не се попречува слободата на вероисповеста на тужителката. Ова, затоа што со Правилникот заснован на закон е регулирано какви фотографии треба да се достават за утврдување на идентитетот на лицето за издавање возачка дозвола. Поврзано со ова, треба да се има предвид и одредбата од член 19 став 3 од Уставот на Република Македонија, според кој верските заедници и религиозните групи се одвоени од државата, па тоа што се утврдува како правило на однесување од надлежните државни органи за утврдување на идентитетот на лицата во правниот сообраќај на државата не го повредува начелото на слободата на вероисповеста и јавно изразување на верата како приватна сфера на човекот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2310/97 од 20.10.1999 година.

13. Од плаќање царина се ослободени претпријатијата од повинско-издавачките и други дејности за стоките што не се произведуваат во Република Македонија, а служат непосредно за вршење на нивната дејност.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Царинарница Б., со кое е одбиено барањето за ослободување од плаќање на царина и други увозни давачки за стоките пријавени за увозно царинење според увозната царинска декларација на царинската испостава С.. Притоа, тужениот орган утврдил дека првостепеното решение е правилно, бидејќи тужителот не ги исполнува условите од член 29 став 1 точка 3 од Законот за царини за ослободување од плаќање на царина.

Судот најде дека основано се оспорува законноста на решението на тужениот орган, поради непотполно утврдена фактичка состојба како услов за правилна примена на материјалното право.

Според член 29 став 1 точка 3 од Законот за царини, од плаќање на царина се ослободени претпријатијата, здруженијата на уметници и другите организации што се занимаваат со научно истражувачка, образовна, културно-образовна дејност и техничка култура со културно-уметничка дејност, со дејности на заштита на културните добра, со повинско-издавачка дејност или со дејности на радио и телевизија или кинематографија или со дејност на физичка култура и спорт, на стоките што не се произведуваат во Република Македонија, а служат непосредно за вршење на нивната дејност.

Имајќи ја предвид цитираната законска одредба и фактот дека во списите на предметот се приложени докази дека тужителот е регистриран за издавачка и повинско-издавачка дејност, Судот смета дека во конкретниот случај фактичката состојба останала непотполно утврдена. Имено, органот при утврдување дали тужителот ги исполнува условите од член 29 став

1 точка 3 од Законот за царини, само имал предвид и оценил дека според видот увезената стока-машина за печатење, не служи за непосредно вршење на новинско-издавачка дејност, но при тоа не ја имал предвид дејноста на тужителот за која тој е регистриран, а што е еден од условите за ослободување од плаќање царина предвиден во наведената одредба. Поврзано со ова, органите немале предвид и не провериле дали спорната стока се произведува во Република Македонија.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.889/97 од 27.01.1999 година.

14. Странката ќе биде ослободена од плаќање царина на стоките ако извозот на стоките во поглед на вредноста, количеството и видот, во предвидениот рок, го докаже со извозна царинска декларација за раздолжување на увозот по конкретната увозна царинска декларација.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Царинарница, со кое тужителот е задолжен со плаќање на царина во износ од 9.813,00 денари за стоките оцаринети според увозната царинска декларација на Царинската постоава. При тоа, тужениот орган утврдил дека правилно првостепенот орган ја утврдил обврската на тужителот согласно член 53 од Законот за царините, бидејќи извозот не е извршен во пропишаниот рок.

Судот смета дека оспореното решение е законито. Ова, од причината што од увозната царинска декларација приложена кон списите на предметот, се гледа дека стоката е увезена на 15.03.1996 година и како царински обврзник и корисник на петата се јавува тужителот. Од службената евиденција што ја води Царинската управа согласно член 53 став 5 од Законот за царините, според кој Царинската управа води посебна евиденција

за увозот и извозот на стоките во поглед на вредноста, количеството и видот на стоките, се гледа дека извозот на стоките врз основа на увозната царинска декларација не е извршен во рокот предвиден во член 53 став 1 од истиот закон односно до 15.03.1997 година.

Согласно член 53 став 1 од Законот за царините, на увозот на стоки не се плаќа царина доколку увезените стоки во целост се употребат во производство на стоки за извоз и најдоцна во рок од 1 година од денот на поднесување на увозната царинска декларација тие стоки се извезат во странство. Ако стоките не се извезат во странство во вредноста и во роковите од став 1 согласно ставот 3 на овој член, од корисникот ќе се наплати царина сразмерно на неизвршената обврска според прописите што важат на денот на истекот на рокот за извоз.

Со оглед на тоа што во конкретниот случај како корисник на увезените стоки според увозната царинска декларација се јавува тужителот а истиот во предвидениот рок од член 53 став 1 од Законот за царините не го извршил извозот во странството, истиот како корисник правилно е задолжен со плаќање на царина согласно член 53 став 3 од Законот за царините, поради што Судот не наоѓа основ за уважување на тужбата и за поинакво одлучување.

При одлучувањето Судот ги ценеше наводите во тужбата за погрешно утврдена фактичка состојба во поглед на податокот за вредноста на увезената стока во увозната царинска декларација со податокот содржан во извозната царинска декларација, поради што и обврската за извоз на предметната стока била утврдена во поголем финансиски обем во однос на вредноста на увезената стока, па од таа причина смета дека тужениот орган требал да спроведе постапка за промена на вредноста на увезената стока. Меѓутоа, ваквите наводи Судот не можеше да ги уважи, имајќи предвид дека задолжувањето на тужителот со плаќање на царина и други увозни давачки е резултат на неизвршениот извоз во предвидениот рок според член 53 став 1 точка 1 од Законот за царините, а не поради неизвршен извоз во вредноста предвидена согласно став 1 точка 2 на истата одредба од наведениот Закон. Тужителот, имал можност, доколку сметал дека постои

неусогласеност на податоците во увозната царнска декларација и неправите приложени кои неа, согласно член 235 од Законот за царните, да бара измена на тие податоци заради усогласување.

Судот ги ценеше и наводите со кои тужителот укажува дека во конкретниот случај органите не ја имале предвид околноста дека увозот не бил извршен само по оваа увозна царнска декларација, туку во текот на 1996 година бил извршен увоз на стоки по 53 увозни царнски декларации, кои се раздолжени со повеќе извозни царнски декларации. Меѓутоа, ваквите наводи Судот не можеше да ги уважи од напред наведените причини, цитираните законски одредби, како и фактот дека тужителот во поткрепа на овие наводи не посочува, ниту прилага доказ - извозна царнска декларација за раздолжување на увозот по предметната увозна царнска декларација во предвидениот рок и во потребната количина и вредност.

Доколку тужителот располага со ваков доказ има право и можност, согласно член 249 од Законот за општата управна постапка, да бара обнова на управната постапка.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.3285/97 од 22.12.1999 година.

15. Неусогласеноста на податоците во увозната царнска декларација и неправите приложени кои неа, во поглед на вредноста на увезената стока, во услови кога извозот не е извршен во законски предвидениот рок, не претставува основ за ослободување од плаќање царина и други увозни давачки, туку можност да се бара измена на тие податоци заради усогласување.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Царинарница, со кое тужителот е задолжен со плаќање на царина во износ од 19.345,00 денари за стоките оцаринети според увозната

царинска декларација на Царинската испостава. Притоа, тужениот орган утврдил дека правилно првостепенитот орган ја утврдил обврската на тужителот согласно член 53 од Законот за царините, бидејќи извозот не е извршен во пропишаниот рок.

Судот смета дека оспореното решение е законито. Ова, од причина што од увозната царинска декларација приложена кон списите на предметот се гледа дека стоката е увезена на 20.03.1996 година и како царински обврзник и корисник на истата се јавува тужителот. Од службената евиденција што ја води Царинската управа согласно член 53 став 5 од Законот за царините, според кој Царинската управа води посебна евиденција за увозот и извозот на стоките во поглед на вредноста, количеството и видот на стоките, се гледа дека извозот на стоките врз основа на увозната царинска декларација не е извршен во рокот предвиден во член 53 став 1 од истиот закон односно до 20.03.1997 година.

Согласно член 53 став 1 од Законот за царините, на увозот на стоки не се плаќа царина доколку увезените стоки во целост се употребат во производство на стоки за извоз и најдоцна во рок од 1 година од денот на поднесување на увозната царинска декларација тие стоки се извезат во странство. Ако стоките не се извезат во странство во вредноста и во роковите од став 1 согласно ставот 3 на овој член, од корисникот ќе се наплати царина сразмерно на неизвршената обврска според прописите што важат на денот на истекот на рокот за извоз.

Со оглед на тоа што во конкретниот случај како корисник на увезените стоки според увозната царинска декларација се јавува тужителот а истиот во предвидениот рок од член 53 став 1 од Законот за царините не го извршил извозот во странството, истиот како корисник правилно е задолжен со плаќање на царина согласно член 53 став 3 од Законот за царините, поради што Судот не наоѓа основ за уважување на тужбата и за поинакво одлучување.

При одлучувањето Судот ги ценеше наводите во тужбата на тужителот за погрешно утврдена фактичка состојба во поглед на податокот за вредноста на увезената стока во увозната царинска декларација со податокот содржан во извозната царинска декларација, поради што и обврската за извоз на

предметната стока била утврдена во поголем финансиски обем во однос на вредноста на увезената стока, на од таа причина смета дека тужениот орган требал да спроведе постапка за промена на вредноста на увезената стока. Меѓутоа, ваквите наводи Судот не можеше да ги уважи, имајќи предвид дека задолжувањето на тужителот со плаќање на царина и други увозни давачки е резултат на неизвршениот извоз во предвидениот рок според член 53 став 1 точка 1 од Законот за царините, а не поради неизвршен извоз во вредноста предвидена согласно став 1 точка 2 на истата одредба од наведениот Закон. Тужителот, имал можност, доколку сметал дека постои неусогласеност на податоците во увозната царинска декларација и исправите приложени кои неа, согласно член 235 од Законот за царините, да бара измена на тие податоци заради усогласување.

Судот ги ценеше и наводите со кои тужителот укажува дека во конкретниот случај органите не ја имале предвид околноста дека увозот не бил извршен само по оваа увозна царинска декларација, туку во текот на 1996 година бил извршен увоз на стоки по 53 увозни царински декларации, кои се разадолжени со повеќе извозни царински декларации. Меѓутоа, ваквите наводи Судот не можеше да ги уважи од напред наведените причини, цитираните законски одредби, како и фактот дека тужителот во поткрепа на овие наводи не посочува, ниту прилага доказ - извозна царинска декларација за раздолжување на увозот по предметната увозна царинска декларација во предвидениот рок и во потребната количина и вредност.

Доколку тужителот располага со ваков доказ има право и можност, согласно член 249 од Законот за општата управна постапка, да бара обнова на управната постапка.

По однос на предјавените трошоци на тужителот Судот одлучи согласно член 61 од Законот за управните спорови, според кој во управните спорови секоја странка ги поднесува своите трошоци.

При ваква фактичка и правна состојба на работите Судот наоѓа дека нема основ за поинакво одлучување, па тужбата на тужителот ја одби како неоснована, односно одлучи како во

изреката на оваа пресуда согласно член 42 став 2 од Законот за управните спорови.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.3283/97 од 22.12.1999 година.

16. Во постапката на пресметка на царината и другите увозни давачки, за стоките кои не се извезени во странство во законски предвидениот рок, царинскиот орган има право да врши измена на податокот во увозната царинска декларација за корисникот, ако од исправите приложени кои увозната царинска декларација произлегува дека друг ја увезол стоката во свое име и за своја сметка.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Царинарница С., со кое тужителот е задолжен со плаќање на царина и други увозни давачки за стоките оцаринети според увозната царинска декларација број 3284 од 29.03.1996 година на Царинскиот реферат - Т. Со истото решение избришани се податоците во рубриците бр.1-а, 24 и 35 на декларацијата. Притоа, тужениот орган оценил дека првостепенит орган правилно ја утврдил обврската на тужителот согласно член 53 од Законот за царините, бидејќи извозот не е извршен по пропишаниот рок. Воедно, тужениот орган смета дека првостепенит орган правилно извршил измена на податоците во увозната царинска декларација, меѓу кои и во графата "корисник", на начин што наместо Претпријатието "И" - К, означено во предметната увозна царинска декларација како корисник, го означил тужителот како корисник, оценувајќи дека стоките увезени по наведената увозна царинска декларација тужителот ги увезол во свое име и за своја сметка.

Судот смета дека оспореното решение е законито.

Согласно член 53 став 1 од Законот за царините ("Службен весник на РМ" бр.20/93), на увозот на стоки не се плаќа царина доколку увезените стоки во целост се употребат во производство на стока за извоз и најдоцна во рок од 1 година од денот на поднесување на увозната царинска декларација тие стоки се извезат во странство. Ако стоките не се извезат во странство во вредноста и во роковите од став 1, согласно став 3 на истиот член, од корисникот ќе се наплати царина сразмерно на неизвршената обврска според прописите што важат на денот на истекот на рокот за извоз.

Согласно член 240 став 1 од истиот закон, учесниците во царинската постапка, корисниците на увезените стоки и другите лица кај кои се наоѓаат увезените стоки се должни, во рок од 2 години од денот на поднесувањето на декларацијата да им овозможат на царинските органи преглед на деловните книги, на исправите, пресметките и на други податоци од евиденцијата, како и преглед на стоките заради проверување на податоците утврдени во спроведената царинска постапка врз основа на фактите од кои зависи пресметката на царината и на другите увозни давачки, односно на условите за користење на царинската повластница од членовите 25, 26 и 27 освен став 1 точка 1, на член 28 точка 3 став 1 - 4 и членовите 29 и 30 на овој закон.

Во конкретниот случај, органите на управата утврдиле дека стоките увезени по предметната увозна царинска декларација не биле извезени во странство во рокот предвиден во член 53 став 1 од наведениот закон, односно до 29.03.1997 година. Од таа причина, во постапката на пресметка на износот на име царина и други увозни давачки што корисникот на увезените стоки треба да го плати, органите на управата согласно цитираниот член 240 од погоре наведениот закон, формирале комисија, која врз основа на записник бр.273/1 од 29.04.1996 година, утврдила дека Претпријатието "П" - К. означено во предметната увозна царинска декларација како корисник, стоката увезена по предметната увозна царинска декларација воопшто не ја примил, ниту пак има информација од тужителот означен во увозната царинска декларација како царински обврзник каде се наоѓа предметната стока, поради што извршиле измена на податоците

во предметната увозна царинска декларација, на начин што во истата како корисник наместо Претпријатието "П" од К. го означиле тужителот. Ова, и од причина што од приложените исправни кои увозната царинска декларација - купопродажниот договор за предметната стока - шеќер и фактурата, се потврдува дека предметната стока по наведената увозна царинска декларација тужителот ја увезол во свое име и за своја сметка. Со оглед на тоа, согласно член 53 став 3 од погоре наведениот закон, Судот наоѓа дека тужителот како корисник на предметната увезена стока, правилно е задолжен со плаќање на царина и други увозни давачки.

При одлучувањето Судот ги цитираше наводите во тужбата со кои укажува дека во случајов се поставува прашањето дали само тужителот е должен да плати царина и други увозни давачки за стоката увезена по предметната увозна царинска декларација, имајќи предвид дека во оспореното решение нема образложени причини по однос на тоа врз основа на кои споси се утврдува дека предметната стока е увезена од страна на тужителот. Меѓутоа, ваквите наводи Судот не можеше да ги уважи од напред наведените причини, цитираштите законски одредби, како и фактот дека со увид во списите кои предметот, особено записникот бр.273/1 од 29.04.1996 година, како и исправите - договор за купопродажба и фактура, приложени кои предметната увозна царинска декларација, се потврдува дека предметната стока била увезена во име и за сметка на тужителот и истата воопшто не била доставена до Претпријатието "П" - К. означено како корисник во предметната увозна царинска декларација.

Судот не можеше да ги уважи и наводите од тужбата со кои укажува дека против директорите на тужителот и Претпријатието "П" - К. се водела кривична постапка, во која истите се огласени виновни за кривично дело "фалсификување на исправа - порачката - изјава, поради внесување невистинити податоци, дека увезената количина шеќер ќе биде употребена за производство на газирани сокови наменети за извоз со 30% поголема вредност од увозот, на смета дека треба да се сочека исходот на оваа постапка, бидејќи би можело да се утврди дека за увезениот шеќер ќе треба да плати царина и други увозни давачки

не само тужителот туку и Претиријатнето "И" - К. Ова, затоа што од списите приложени кон предметот, произлегува дека Претиријатнето "И" - К, означено како корисник во предметната увозна царинска декларација, воопшто не ги добило предметните увезени стоки, па со оглед на тоа имајќи предвид дека оваа стока тужителот ја увезол во свое име и за своја сметка итго произлегува и од приложениот купопродажен договор и фактурата, Судот смета дека исходот на кривичната постапка нема влијание во оваа постапка па со оглед на тоа тужителот правилно е задолжен со плаќање царина и други увозни давачки како корисник на оваа стока.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.3245/97 од 15.12.1999 година.

17. Ако привремено увезените стоки не се вратат во странство, обврската за плаќање царина настанува по истекот на рокот за кој е одобрен привременот увоз.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Царинарницата, со кое тужителот е задолжен да плати на име царина и други увозни давачки за стоките привремено увезени според увозната царинска декларација на Царинската испостава. Притоа, тужениот орган оценил дека првостепенниот орган донел законито решение, кога согласно член 214 став 3 во врска со член 22 став 4 од Законот за царините го задолжил тужителот со дополнително плаќање царина за привремено увезените стоки по предметната увозна царинска декларација, од причина итго истите не биле вратени во странство во одредениот рок, односно најдоцна до 21.10.1995 година, итгу конечно увозно оцаринети.

Тужителот во тужбата наведува дека во конкретниот случај погрешно е задолжен со плаќање царина и други увозни давачки,

кои се и превисоко одмерени, од причина што истиот вршел само добавување на предметната стока - картонски кутии како амбалажа за потребите на ИИ, врз основа на договор за деловна соработка. Исто така, во конкретниот случај не е утврдено дали увезената стока е дадена на друг на употреба или е употребена за друга цел, а не за целта за која е привремено увезена.

Како во случајот се работи за утврдување на правно прашање, а имено постоење или непостоење на обврската за враќање во странство на стоката предмет на привременниот увоз, според наведената увозно-царинска декларација, Судот најде дека може да се оценува законитоста на оспореното решение и без списите по овој предмет.

Имено, Судот најде дека оспореното решение е законито и со него не е повреден законот на штета на тужителот поради следното:

Согласно член 39 став 4 од Законот за надворешно, трговско работење ("Службен весник на РМ" бр.31/93), привремено увезените стоки мораат да се вратат во странство или дефинитивно да се увезат и да се оцаринат спрема прописите со кои се уредува увозот, царинењето на тие стоки, како и роковите на привременниот увоз.

Согласно член 214 став 3 од Законот за царините ("Службен весник на РМ" бр.20/93), ако привремено увезените стоки се отуѓат, не се вратат во странство, му се дадат на друг на употреба или се употребуваат за други цели, а не за целите за кои привремено се увезени, надлежниот орган ќе поведе постапка за царинење по службена должност.

Во ваков случај, согласно член 272 став 1 од наведениот закон, ако привремено увезените стоки се царинат конечно, износот на царината и другите давачки се утврдува според член 22 од овој закон, односно согласно став 4 на оваа одредба износот на царината за стоките што биле привремено увезени и за кои според член 19 став 1 точка 4 од истиот закон, обврската за плаќање на царина настанала со денот на поднесување на декларацијата за конечно царинење, односно со денот на истекот на рокот за кој е одобрен привременниот увоз, се утврдува според прописите што важат на денот на поднесување на декларацијата

за конечно царинење, односно според прописите што важат на денот на истекот на рокот за кој е одобрен привремен увоз.

Согласно член 12 став 1 и 3 од Уредбата за привремен извоз и увоз на стоки ("Службен весник на РМ" бр.20/94....65/96), привремено можат да се увезуваат амбалажа, товарен и запигнет прибор и слично што се сопственост на странско лице ако се наменети за доставување или испраќање на стоки што се увезуваат во Република Македонија. Привремен увоз на овие стоки, Управата на царини на Република Македонија може да одобри на време од 6 месеци. Во оправдан случај, Управата на царини на Република Македонија може тој рок да го продолжи но најдолго до 6 месеци, а за амбалажата наменета за испраќање на земјоделски и прехранбени производи што се извезуваат најдолго до 9 месеци.

Во конкретниот случај, утврдено е дека привремено увезените стоки по наведената увозна царинска декларација, не биле вратени во странство во дадениот рок, а тужителот не побарал продолжување на рокот каков што за тоа била дадена можност со погоре цитираниот член 12 од Уредбата. Поради тоа, Судот смета дека тужителот се довел во обврска за плаќање на царина и други увозни давачки, и тоа пресметан според прописите што важеле на денот на истекнувањето на рокот за кој бил одобрен привремениот увоз, односно на 21.10.1995 година.

При ваквата фактичка и правна состојба на работите Судот смета дека оспореното решение е законно.

При одлучувањето Судот ги ценише наводите во тужбата на тужителот дека во конкретниот случај вршел само добавување на предметната стока за деловниот партнер од ш., врз основа на договор за деловна соработка, според кој стоката како амбалажа се користил за извоз на домати, краставици и други производи, поради што истиот не е користник на увезената стока, а со тоа и царински обврзник. Меѓутоа, ваквите наводи Судот не можеше да ги уважи од напред наведените причини, цитираните законски одредби, како и фактот дека предметната стока била привремено увезена како амбалажа, со одреден рок на враќање, а во кој тужителот не ја вратил привремено увезената стока, ниту пак, побарал продолжување на рокот за враќање. Имено, во случајот

се работи за примена на институтот привремен увоз со определен рок на враќање, а не за институтот увоз заради извоз, а царинскиот обврзник се определува според член 24 од Законот за царините.

Од овие причини Судот, не можеше да ги уважи и наводите со кои тужителот укажува на неутврдена фактичка состојба во поглед на тоа дали стоката е дадена на друг на употреба или е употребена за друга цел, а не за целта за која е увезена. Ова, уште повеќе што од тужбата и доказите приложени кои истата произлегува дека привремено увезената стока, е дадена на употреба на друг - ИИ, што изрично не се дозволува според член 214 став 3 од Законот за царините.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2066/99 од 25.05.1999 година.

18. Приговорот на подносителот на декларацијата при приемот на декларацијата се однесува на забелешките на Царинарницата по однос на вредноста на стоките во фазата на приемот на декларацијата и тој приговор има значење ако неговиот подносител не се согласил со забелешките.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение, одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против заклучокот на Царинарницата, со кој е отфрлен приговорот на тужителот на наодот на царинарницата во поглед на вредноста на стоките пријавени за увозно царинење според увозната царинска декларација на Царинската испостава. При тоа, тужениот орган оценил дека првостепенниот орган донел неправилен заклучок, кога согласно член 228 став 2 од Законот за царините, го отфрлил како недопуштен приговорот на тужителот на наодот на царинарницата во поглед на вредноста на стоките, од причина што истиот бил поднесен по подигањето на стоките од под царински надзор.

Судот смета дека при донесување на оспореното решение не се почитувани правилата на управната постапка, поради што не е целосно утврдена фактичката состојба, како претпоставка за правилна примена на материјалното право. Имено, органот е должен во постапката да ги почитува начелата и одредбите за утврдување на сите факти кои се од значење за донесување на правилно и законско решение.

Почитувањето на правилата на постапката во случајов се однесуваат на примената на член 242 став 2 од Законот за општата управна постапка, кој се однесува на соодносот на изреката и образложението, како и на член 245 став 2 од истиот закон, кој предвидува дека со образложението на второстепеното решение мораат да се оценат сите наводи од жалбата.

Во конкретниот случај според изреката на заклучокот на првостепенниот орган, приговорот на тужителот е отфрлен како недонунгтен, без да се наведе врз основа на кој член од Законот се донесува, а според образложението на истиот, причината за ваквата одлука е фактот што во увозната царинска декларација самиот тужител ја декларирал вредноста на стоката за царина. Со оспореното решение, пак, донесено по повод изјавената жалба на тужителот против означениот заклучок, тужениот орган прифаќајќи како неспорно дека приговорот на тужителот е поднесен по подигањето на стоките од под царински надзор, оценил дека заклучокот на првостепенниот орган е правилен и законен.

Оспореното решение тужениот орган го засновал на одредбата од член 228 од Законот за царините која помеѓу другото предвидува дека при прегледот на стоките приговорот на наодот на царинарницата во поглед на количеството, видот, квалитетот, вредноста и потеклото на стоките, не може да се поднесе по подигањето на стоките од под царински надзор. Меѓутоа, во конкретниот случај постои противречност не само на изреката и образложението на заклучокот на првостепенниот орган, туку и помеѓу образложението на првостепенниот и второстепенниот орган, со што според мислењето на овој суд, е повреден и член 220 од Законот за општата управна постапка, кога е донесен заклучок за отфрлање на приговорот како недонунгтен, а е дадено

образложение дека истиот е неоснован. Второстепенниот орган, пак одбивајќи ја жалбата како неоснована наместо да ја отстрани противречноста на заклучокот, во своето решение воопшто не дал образложени причини за таквиот начин на одлучување.

Поврзано со претходното, Судот наоѓа дека треба да се преоцениат причините поради кои е одбиена жалбата на тужителот против заклучокот на првостепенниот орган применувајќи го член 228 од Законот за царините, кој регулира ситуација на поднесување приговор на подносителот на декларацијата против наодот на царинарницата во поглед на количеството, видот, квалитетот, вредноста и потеклото на стоките, во фазата на преглед на стоките кога истите сеуште се под царински надзор. Во овој случај приговорот на тужителот е поднесен против забелешките на царинарницата во поглед на вредноста на предметните стоки, при приемот на декларацијата, согласно член 222 од Законот за царините. Меѓутоа, овие одредби на Законот за царините, при приемот на декларација, даваат можност за поднесување на приговор на забелешките на царинарницата, по само ако подносителот на декларацијата не се согласил со истите. Во конкретниот случај, тужителот се согласил и постапил по назначените забелешки на декларацијата, односно поднел нова декларација, на неговиот приговор против тие забелешки, се јавува како недопуштен.

Исто така, според мислењето на овој суд, основано се укажува во изјавената жалба и сега со тужбата, дека тужениот орган требал да се впушти во оцена и утврдување на факти според содржината на писменото на тужителот, насловено како приговор и барање за поврат на царина, поднесено на наодот на царинарницата во поглед на утврдувањето на вредноста на предметните стоки, кога веќе ново поднесената декларација била регистрирана, па во зависност од тоа да го примени член 228 или член 235 од Законот за царините.

Оттука, Судот смета дека во конкретниот случај останала перазјаснета основната фактичка и правна состојба во предметот. Ова, затоа што во оспореното решение на тужениот орган нема образложение во поглед на тоа зошто при утврдување на царинската вредност на предметната стока не е применет член

37 став 2 од Законот за царините, во кој е предвиден основниот принцип за утврдување на царинската вредност-основица на стоките, односно дека вредноста на стоките, што претставува царинска основица, е договорената цена (трансакциска вредност), а како договорена цена се смета вистински платената цена или цената што треба да се плати за стоките купени заради увоз во Република Македонија. Имено, иако кои увозната царинска декларација тужителот приложил докази за утврдување на царинската вредност според цитираниот член 37 став 2 од наведениот Закон, тужениот орган без утврдување факти и изведување докази, при утврдување на царинската основица на предметната стока го применил дополнителниот принцип предвиден во член 38 став 1 од истиот Закон, според кој, во услови кога царинската основица не може да се утврди според член 37 став 2 од наведениот Закон, како царинска основица ќе се зема договорената цена на идентични стоки купени заради увоз во Република Македонија и увезени во исто или приближно исто време како и стоките што се царинат.

Без разјаснување и утврдување на овие факти, според мислењето на овој суд не е можно и утврдување правилна и целосна фактичка состојба во поглед на царинењето на амбалажата на предметните стоки. Ова, затоа што согласно член 41 став 1 точка 4, поврзано со член 50 став 1 од Законот за царините под тропици и издатоци што се засметуваат во царинската основица согласно член 37 од истиот закон, се подразбираат и тропиците за амбалажа, со тоа што вообичаената (стандардна амбалажа) не се царини посебно, ако царинската основица ја опфаќа и вредноста на амбалажата. Ова особено ако се има предвид дека кои списите на предметот се приложени договорот за купопродажба склучен помеѓу тужителот како купувач и ино-партнерот од Грција како продавач и фактурата издадена врз основа на овој договор, во кои се содржани тие факти, а кои пак спротивно на член 15, поврзано со член 170 став 2 од Законот за општата управна постапка се приложени на странски јазик, без заверен превод на македонскиот јазик како службен јазик во Република Македонија. Според наоѓањето на овој суд органите не ги целеле овие документи за да утврдат дали

договорената цена се однесува само на нето стоката, без засметување на тежината на амбалажата односно "цена за килограм нето", или пак таа се однесува на тежината на стоката и амбалажата, односно "цена за килограм бруто за нето". Во таа смисла, треба да се има предвид член 21 од Законот за облигационите односи, поврзан со Општите узаеси за промет со стоките (член 161) кои, согласно член 5 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија се применуваат како републички прописи.

Поради овие причини, согласно член 42 став 2, во врска со член 10 став 1 точка 1 и 3 од Законот за управните спорови, следува да се одлучи како во изреката на оваа пресуда.

При повторното постапување и одлучување, треба да се почитуваат правилата на управната постапка, да се оценат и утврдат фактите од ренавачко значење, односно правилно и целосно да се утврди фактичката состојба по предметот и да се донесе решение согласно законот. При тоа, органите треба да оценат дали не треба претходно да се примени член 68 од Законот за опшната управна постапка, во врска со неразбирливоста на писменото на тужителот, односно дали е тоа приговор по член 228 од Законот за царините или барање за поврат на царина и други увозни давачки по член 235 од истиот Закон.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.3396/97 од 10.02.1999 година.

19. Приговорот на подносителот на декларацијата при преглед на стоките се однесува на наодот на Царинарницата по однос на вредноста на стоката, во фазата на прегледот на стоките на веќе регистрираната декларација и кога стоките сеуште се под царински надзор.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение, одблена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против заклучокот на

Царинарницата, со кој е отфрлен приговорот на тужителот на наодот на царинарницата во поглед на вредноста на стоките пријавени за увозно царинење според увозната царинска декларација на Царинската испостава. Притоа, тужениот орган оценил дека првостепенниот орган донел правилен заклучок, кога согласно член 228 став 2 од Законот за царините, го отфрлил како недопуштен приговорот на тужителот на наодот на царинарницата во поглед на вредноста на стоките, од причина што истиот бил поднесен по подигањето на стоките од под царински надзор.

Судот смета дека при донесување на оспореното решение не се почитувани правилата на управната постапка, поради што не е целосно утврдена фактичката состојба, како претпоставка за правилна примена на материјалното право. Имено, органот е должен во постапката да ги почитува начелата и одредбите за утврдување на сите факти кои се од значење за донесување на правилно и законно решение.

Почитувањето на правилата на постапката во случајов се однесуваат на примената на член 242 став 2 од Законот за општата управна постапка, кој се однесува на соодносот на изреката и образложението, како и на член 245 став 2 од истиот закон, кој предвидува дека со образложението на второстепеното решение мораат да се оценат сите наводи од жалбата.

Во конкретниот случај според изреката на заклучокот на првостепенниот орган, приговорот на тужителот е отфрлен како недопуштен, без да се наведе врз основа на кој член од Законот се донесува, а според образложението на истиот, причина за ваквата одлука е фактот што во увозната царинска декларација самиот тужител ја декларирал вредноста на стоката за царина. Со оспореното решение, пак, донесејќи по повод изјавената жалба на тужителот против означениот заклучок, тужениот орган прифаќајќи како неспорно дека приговорот на тужителот е поднесен по подигањето на стоките од под царински надзор, оценил дека заклучокот на првостепенниот орган е правилен и законен.

Оспореното решение тужениот орган го засновал на одредбата од член 228 од Законот за царините која помеѓу другото предвидува дека при прегледот на стоките приговорот на наодот

на царшарницата во поглед на количеството, видот, квалитетот, вредноста и потеклото на стоките, не може да се поднесе по подигањето на стоките од под царински надзор. Меѓутоа, во конкретниот случај постои противречност не само на изреката и образложението на заклучокот на првостепенниот орган, туку и помеѓу образложението на првостепенниот и второстепенниот орган, со што според мислењето на овој суд, е повреден и член 220 од Законот за опшната управна постапка, кога е донесен заклучок за отфрлање на приговорот како недопуштен, а е дадено образложение дека истиот е неоснован. Второстепенниот орган, пак одбивајќи ја жалбата како неоснована наместо да ја отстрани противречноста на заклучокот, во своето решение воопшто не дал образложени причини за таквиот начин на одлучување.

Поврзано со претходното, Судот наоѓа дека треба да се преоцени причините поради кои е одбена жалбата на тужителот против заклучокот на првостепенниот орган применувајќи го член 228 од Законот за царините, кој регулира ситуација на поднесување приговор на подносителот на декларацијата против наодот на царшарницата во поглед на количеството, видот, квалитетот, вредноста и потеклото на стоките, во фазата на преглед на стоките кога истите сеуште се под царински надзор. Во овој случај приговорот на тужителот е поднесен против забелешките на царшарницата во поглед на вредноста на предметните стоки, при приемот на декларацијата, согласно член 222 од Законот за царините. Меѓутоа, овие одредби на Законот за царините, при приемот на декларација, даваат можност за поднесување на приговор на забелешките на царшарницата, но само ако подносителот на декларацијата не се согласил со истите. Во конкретниот случај, тужителот се согласил и постанил по назначените забелешки на декларацијата, односно поднел нова декларација, на неговиот приговор против тие забелешки, се јавува како недопуштен.

Исто така, според мислењето на овој суд, основано се укажува во изјавената жалба и сега со тужбата, дека тужениот орган требал да се впушти во оценка и утврдување на факти според содржината на писменото на тужителот, насловено како приговор и барање за поврат на царина, поднесено на наодот на

царинарницата во поглед на утврдувањето на вредноста на предметните стоки, кога веќе пово поднесената декларација била регистрирана, на во зависност од тоа да го примени член 228 или член 235 од Законот за царините.

Оттука, Судот смета дека во конкретниот случај останала неразјаснета основната фактичка и правна состојба во предметот. Ова, затоа што во оспореното решение на тужениот орган нема образложение во поглед на тоа зошто при утврдување на царинската вредност на предметната стока не е применет член 37 став 2 од Законот за царините, во кој е предвиден основниот принцип за утврдување на царинската вредност-основица на стоките, односно дека вредноста на стоките, што претставува царинска основица, е договорената цена (трансакциска вредност), а како договорена цена се смета вистински платената цена или цената што треба да се плати за стоките купени заради увоз во Република Македонија. Имено, како кон увозната царинска декларација тужителот приложил докази за утврдување на царинската вредност според цитираниот член 37 став 2 од наведениот Закон, тужениот орган без утврдување факти и изведување докази, при утврдување на царинската основица на предметната стока го применил дополнителниот принцип предвиден во член 38 став 1 од истиот Закон, според кој, во услови кога царинската основица не може да се утврди според член 37 став 2 од наведениот Закон, како царинска основица ќе се зема договорената цена на идентични стоки купени заради увоз во Република Македонија и увезени во исто или приближно исто време како и стоките што се царинат.

Без разјаснување и утврдување на овие факти, според мислењето на овој суд не е можно и утврдување правилна и целосна фактичка состојба во поглед на царинењето на амбалажата на предметните стоки. Ова, затоа што согласно член 41 став 1 точка 4, поврзано со член 50 став 1 од Законот за царините под трошоци и издатоци што се засметуваат во царинската основица согласно член 37 од истиот закон, се подразбираат и трошоците за амбалажа, со тоа што вообичаената (стандардна амбалажа) не се царини посебно, ако царинската основица ја опфаќа и вредноста на амбалажата. Ова особено

ако се има предвид дека кои списите на предметот се приложени договорот за купопродажба склучен помеѓу тужителот како купувач и ино-партнерот од Грција како продавач и фактурата издадена врз основа на овој договор, во кои се содржани тие факти, а кои пак спротивно на член 15, поврзано со член 170 став 2 од Законот за општата управна постапка се приложени на странски јазик, без заверен превод на македонскиот јазик како службен јазик во Република Македонија. Според наоѓањето на овој суд органите не ги целеле овие документи за да утврдат дали договорената цена се однесува само на нето стоката, без засметување на тежината на амбалажата односно "цена за килограм нето", или пак таа се однесува на тежината на стоката и амбалажата, односно "цена за килограм бруто за нето". Во таа смисла, треба да се има предвид член 21 од Законот за облигационите односи, поврзан со Општите узаеси за промет со стоките (член 161) кои, согласно член 5 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија се применуваат како републички прописи.

Поради овие причини, согласно член 42 став 2, во врска со член 10 став 1 точка 1 и 3 од Законот за управните спорови, следување да се одлучи како во изреката на оваа пресуда.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.275/98 од 10.02.1999 година.

20. Исправка на податоците во извозна царинска декларација по подигање на стоката од царинската декларација може да се врши само врз основа на релевантни докази од кои несомнено ќе се утврди видот, количината на стоката и вредноста.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Царинарница С. со кое му е одбиено барањето за исправка на податоци во извозна царинска декларација на Царинската испостава. При тоа тужешниот

орган утврдил дека првостепенниот орган го одбил барањето бидејќи не се исполнети условите од член 236 од Законот за царините.

Судот најде дека оспореното решение е законито. Ова, од причина што од приложените списи кои предметот, фактурите и извозната царинска декларација произлегува дека податоците во извозната царинска декларација за фактурната вредност на стоките во валута (рубрика 31) се усогласени со податоците од приложените исправи - фактура, односно износот стои и во фактурата и во извозната царинска декларација.

Согласно член 236 од Законот за царините, ако со споредувањето на податоците од декларација и на податоците од исправите што се приложени со декларацијата од кои не зависи пресметката на царината и на другите увозни давачки, освен во случаите со член 264 на овој закон, се утврди дека податоците од декларацијата не им одговараат на податоците во приложените исправи, односно вистинската состојба на стоките, Царинарницата по барање на подносителот на декларацијата што е поднесено во рок од 1 година од денот на поднесувањето на декларацијата, со решение ќе ги измени податоците заради усогласување со податоците од приложените исправи, односно со вистинската состојба на стоките.

Со оглед на тоа што во конкретниот случај од исправите што се поднесени кои декларацијата и од извозната царинска декларација произлегува дека пресметката на царината и другите увозни давачки одговара на вистинската состојба на стоките, органот правилно постапил кога го одбил барањето за измена на податоци во извозната царинска декларација.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр. 2256/97 од 3.11.1999 година.

21. Губењето на привремено извезените стоки во странство, без вина на извозникот, не претставува основ за ослободување од обврската за враќање на стоките од странство.

Од о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот, изјавена против решението на Царинарницата, со кое е одбиено барањето на тужителот за ослободување од обврската за враќање од странство на стоките пријавени според извозната царинска декларација за привремен извоз на стоки на Царинската испостава . При тоа, тужениот орган оценил дека првостепенниот орган донел законното решение, согласно со член 273 од Законот за царините, од причината што во конкретниот случај не се работи за стоки кои се ушнгтени, односно онгтетени, туку за изгубени стоки, поради што во смисла на цитираниот член од Законот, нема основ за ослободување од обврската за враќање на привремено извезените стоки од странство.

Судот најде дека оспореното решение е законно.

Согласно со член 273 став 1 од Законот за царините ("Службен весник на РМ" бр.20/93), ако привремено увезените, односно привремено извезените стоки, без вина на увозникот, односно на извозникот, бидат ушнгтени или во таа мера онгтетени да не можат да се употребат за целите поради кои се привремено увезени, односно привремено извезени, царинарницата, на барање од увозникот, односно од извозникот, ќе донесе решение за ослободување од обврската за враќање на стоките во странство, односно од странство и за враќање на положеното обезбедување.

Согласно член 10 став 1 од Уредбата за привремен извоз и увоз на стоки ("Службен весник на РМ" бр.20/94....65/96), привремено можат да се увезуваат стоки, заради изложување на меѓународни саеми, изложби и други приредби, како и предметн што се користат за уредување на саемски, односно на изложбени просторни.

Според член 20 став 1 на означената уредба, стоки можат привремено да се извезуваат во случаите од член 2 до 18 на оваа уредба.

Во конкретниот случај, утврдено е дека привремено извезените стоки заради изложување на Меѓународниот саем на филателија во , во периодот од 27.09.-6.10.1996 година, по означената извозна царинска декларација, не се вратени од

странство во дадениот рок, бидејќи нештите се изгубени. Поради тоа, имајќи предвид дека во случајот не се работи за стоки кои се уништени, односно оштетени, туку за изгубени стоки, Судот наоѓа дека нема основ за ослободување од обврската за враќање на привремено извезените стоки од странство, согласно погоре цитираните законски одредби.

При ваква фактичка и правна состојба на работите, Судот смета дека оспореното решение е законито.

При одлучувањето, Судот ги цитира наводите во тужбата, со кои укажува при одлучувањето да се има предвид одредбата од член 273 од Законот за царините, која го опфаќа и случајот на ослободување од обврска за враќање на привремено извезените стоки од странство при губење на стока, без вина на извозникот, како што во конкретниот случај, според известувањето на -С. се потврдува дека шивната пратка се смета за изгубена. Меѓутоа, ваквите наводи Судот не можеше да ги уважи, имајќи предвид дека погоре цитираната законска одредба изречно предвидува ослободување од обврската за враќање на привремено извезените стоки од странство без вина на извозникот, само доколку стоките се уништени или оштетени, но не и кога стоките се изгубени, како што е во конкретниот случај.

Тужителот доколку смета дека покрај исплатениот надомест на име осигурување, има право и на надомест на штета, истото може да го оствари во управниот спор.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.3144/97 од 15.12.1999 година.

22. Педагошката мерка-Отстранување од јавно училиште може да се изрече само за потешка повреда на должноста, утврдена со статутот на училиштето.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспорената одлука на тужениот орган, одбиен е приговорот на тужителот изјавен против одлуката на

Наставничкиот совет на тужениот, со која на тужителот му е изречена педагошка мерка-отстранување, поради сторени вкупно 18 неоправдани изостаноци во текот на првото полугодие на учебната 1997/98 година.

Судот најде дека оспорената одлука е законита.

Согласно со член 57 став 1 од Законот за средното образование ("Службен весник на РМ" бр.44/95), заради повреда на должностите и неисполнување на обврските, за ученикот можат да се применат педагошки мерки: шемена опомена, опомена пред отстранување и отстранување од јавното училиште, со тоа што според став 7 на истата одредба, педагошката мерка-отстранување може да се изрече само за потешка повреда на должноста, утврдена со статутот на училиштето.

Во одредбата од член 56 од Статутот на тужениот, утврдени се потешките повреди на должностите на учениците, за кои може да се изрече педагошката мерка-отстранување, меѓу кои во точка 1-сторени повеќе од 12 неоправдани изостаноци во текот на едно полугодие.

Според член 58 од Законот за средното образование, начинот на изрекување на педагошките мерки е утврден со Упатството за начинот на изрекување на педагошките мерки во јавното училиште ("Службен весник на РМ" бр.33/96) допесено од Министерството за образование, со кое во член 5 став 1 алинеја 1, е утврдено дека педагошките мерки се изрекуваат во случај на нередовно посетување на училиштето.

Во член 4 од наведеното упатство и член 59 од Статутот, предвидена е постапката за изрекување педагошки мерки, на начин што пред изрекување на педагошката мерка претходи разговор со ученикот и родителот, односно старателот, кој го води комисија составена од раководителот на паралелката-водот, наставник, стручен соработник од педагошко-психолошката служба на училиштето, а по потреба и директорот на училиштето, при што се води записник.

Во конкретниот случај, во постапка и на начин предвидени согласно цитираните законски одредби, утврдено е дека во дејанието на тужителот се содржани обележјата на потешката повреда на должностите од член 56 став 1 точка 1 од Статутот на

тужениот. За наведеното дејание, на тужителот му е изречена педагошката мерка-отстранување.

При ваква состојба на работите, имајќи ги предвид погоре цитираните законски одредби, Судот смета дека одлуката со која е изречена педагошката мерка-отстранување од училиштето е законита. Ова, особено ако се има предвид основната дејност на тужениот орган, која се состои во образование и воспитување на кадри за стекнување средно образование од областа на безбедноста, чија цел, пак, е спречување на негативни појави и девијантни состојби во општеството.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2410/98 од 1.04.1999 година.

23. При спогодбена делба на оставината странката е должна да плати данок на подарок, ако во однос на лицето кое му отстапило дел од наследениот имот се наоѓа во втор наследен ред.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение, одбена е како неоснована жалбата на тужителката поднесена против решението на Управата за јавни приходи - дирекција во Р., а со кое е задолжена да плати данок на наследство. При тоа, тужениот орган оценил дека првостепенниот орган донел законито решение согласно со член 16 од Законот за даноците на имот со оглед дека ќерката на тужителката и отстапила дел од наследството до кое тужителката би дошла и во случај пејзината ќерка да не и го отстапила.

Судот смета дека оспореното решение не е законито и со него е повреден законот.

Согласно член 16 став 1 од Законот за даноците на имот ("Службен весник на РМ" бр.80/93, 3/94 и 71/96) ако наследникот што се прифатил за наследник го отстапи наследството во корист на лице кое би дошло до тоа наследство и во случај наследникот да не му го отстапил, данокот го плаќа лицето во чија сопственост

преминува наследниот имот. Во став 2 од истиот член и закон е предвидено дека ако наследникот отстапи наследство на определено лице, кое не би дошло до наследство во случај наследникот да не му го отстапил, тогаш наследникот што го отстапил наследството плаќа данок на наследство, а лицето во чија корист е отстапено наследството плаќа данок на подарок.

Во конкретниот случај органите погрешно утврдиле дека треба да се примени член 16 став 1 од Законот, туку требало да се примени став 2 од истиот член и закон. Имено, во случајот ќерката на тужителката се прифатила за наследник на оставишната на нејзиниот починат татко односно сопруг на тужителката, по спогодбено се договориле дел од имотот и тоа само возилото марка "Фолсфраген" да биде во нејзина сопственост, а останатиот дел да и припадне на тужителката. Од ова произлегува дека ќерката се прифатила за наследник и станала сопственик на наследниот дел што ѝ припаѓа според законот. Притоа, еден дел од тој наследен имот го отстапила на нејзината мајка, во случајот тужителката, со спогодбената делба на оставишната. При таква состојба на работите тужителката не е наследник на дел од имотот што ѝ бил отстапен од нејзината ќерка, затоа што тој имот ѝ е отстапен, па за истиот таа треба да плати данок на подарок, а не данок на наследство. Тужителката треба да го плати данокот на подарок затоа што според член 15 од Законот за даноците на имот ваков данок не плаќаат само лицата од прв наследен ред, а во случајов се работи за пренос на сопственост од ќерка на мајка, што по мислење на Судот не е ослободена од плаќање на данок, (член 16 од Законот за наследување).

Врз основа на изложеното органите во конкретниот случај биле должни да го применат став 2, а не став 1 од член 16 и член 10 од Законот за даноците на имот од каде произлегува обврската на тужителката да го плати данокот за подарок.

При ваква состојба на работите, Судот го поништи оспореното решение и предметот го врати на повторно разгледување и одлучување на тужениот орган.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2835/97 од 25.05.1999 година.

24. Во кругот на лица кои што се ослободуваат од данок на промет на недвижности не спаѓаат и лицата кои што наследуваат по основ на договор за доживотна издршка доколку има и друг наследник само за неговиот наследен дел.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиени се како неосновани жалбите на тужителите изјавени против решението на Управата за јавни приходи-Дирекција- Одделение во С. со кое тужителите се задолжени со данок на промет на недвижности и права. Притоа тужениот орган утврдил дека правилно првостепените орган ги задолжил тужителите со данок на промет на недвижности согласно член 25 и 26 од Законот за даноците на имот ("Службен весник на РМ" бр.80/93).

Според член 25 од наведениот закон ако преносот на сопственост на недвижности се врши врз основа на договор за доживотно издржување даночната обврска настанува во моментот на смртта на примателот на издржувањето .

Според член 26 став 6 од истиот закон кога правото на сопственост на недвижност се пренесува на давателот на доживотното издржување кој во однос на примателот на издржување се наоѓа во прв наследен ред и тоа само за делот на недвижноста кој би го наследил според Законот за наследување и без давање на издршката.

Во конкретниот случај тужениот орган утврдил дека тужителите врз основа на договор за доживотна издршка наследуваат една половина од предметната недвижност. Притоа тужениот орган го имал предвид фактот дека тужителот како давател на доживотно издржување во однос на примателот на издржувањето се наоѓал во прв наследен ред и го ослободил од плаќање на данок на промет на недвижности и права само за делот на недвижноста кој би го наследил според Законот за наследување и без давање на издршката. Со оглед да тужителката пак наследува недвижност врз основа на договор за доживотна издршка а не спаѓа во кругот на оние лица кои според Законот за

дапоците на имот од член 26 можат да бидат ослободени од данок на промет а недвижности, Судот смета дека не постои основ за оспорување на второстепеното решение.

При одлучувањето Судот ги имаше предвид цитираните законски одредби и горе наведеното, а посебно од фактот според член 20 став 4 од Законот за дапоците на имот ако правото на сопственост на недвижноста се пренесува врз основа на договор за доживотно издржување дапочен обврзник е примателот на недвижноста. Исто така во списите на предметот е приложено и оставинско решение од кое произлегува дека покрај тужителот постои и друг законски наследник на примателот на издршката, чиј дел со договорот за доживотна издршка преминува на тужителот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1474/97 од 21.04.1999 година.

25. Основа на персоналниот данок на личните примања од стопанска и професионална дејност е личното примање кое дапочниот обврзник го утврдува во дапочниот биланс, но тоа по правило не може да биде пониско од просечната плата.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбена е како неоснована жалбата на тужителката изјавена против решението на Управата за јавни приходи - Дирекција С., со кое е задолжена со персонален данок од доход од вршење на фотокопир дејност за 1995 година, придонес за пензиско и инвалидско осигурување, придонес за вработување. При тоа, тужениот орган оценил дека првостепенот орган довел законито решение кога основницата за пресметување на дапочното задолжување ја утврдил согласно со член 5 од Законот за исплата на платите, по шифра на дејност-1109, за која правното лице на тужителката е регистрирано врз основа на решение за упис на дуќан во регистарот.

Судот најде дека оспореното решение е законито.

Согласно член 30 од Законот за персоналниот данок од доход ("Службен весник на РМ" бр.80/93, 4/94 и 70/94), основа на данокот од доход на личните примања од стопанска и професионална дејност претставува личното примање кое даночниот обврзник го утврдува во даночниот биланс, согласно со одредбите од Законот за данокот од добивка, а кое по правило не може да биде поинско од просечната плата остварена во Републиката.

Согласно член 5 став 1 од Законот за пенлата на платите во Република Македонија ("Службен весник на РМ" бр.70/94), платата по работник која претставува основница за пресметување на даноците и придонесите од плата, не може да биде поинска од 65% од просечната месечна нето плата по работник во границата на која и припаѓа правното лице регистрирано согласно со Уредбата за единствена класификација на дејностите, објавена во тековниот месец.

Со цитираните одредби од наведените закони предвидени се два принципа на утврдување на даночната основница за пресметување на даноците и придонесите од плата, односно едниот по правило предвидува личното примање на даночниот обврзник да се утврдува во зависност од даночниот биланс, но сепак тоа не може да биде поинско од просечната плата остварена во Републиката, односно тоа да не биде поинско од 65% од просечната месечна нето плата по работник во границата на која и припаѓа правното лице.

Данокот од доход на даночниот обврзник, согласно одредбите на Законот за персоналниот данок од доход, се пресметува врз основа на поднесена даночна пријава (член 89 став 1), со тоа што доколку таква не е поднесена, според член 89 став 1 точка 3 од истиот закон, данокот се пресметува врз основа на споредување со просечните нето плати на вработените кај правните лица од иста или слична дејност, кои таа дејност ја вршат под приближно еднакви услови, со тоа што нето платата не може да биде под нивото предвидено во погоре цитираните закони.

Во конкретниот случај, видно од списите кои предметот, органите утврдиле дека податоците содржани во даночната

пријава на тужителката не се реално прикажани, на даночното задолжување на истата го утврдиле по шифра на дејност - 1109, за која правното лице на тужителката е регистрирано врз основа на решението за упис на дуќан во регистарот, при што е применет поповолниот закон за тужителката.

Од ова произлегува дека е донесено законито и правилно решение по предметот.

При одлучувањето Судот ги ценил наводите во тужбата дека во конкретниот случај треба да се применат Законот за персонален данок од доход, Законот за пензиско и инвалидско осигурување, а не Законот за исплата на платите, бидејќи таа е должна да плаќа даноци и придонеси врз основа на реалните приходи, поради што и даночното задолжување утврдено врз основницата во групацијата на дејност е превисоко одмерена. Меѓутоа, ваквите наводи, судот не можеле да ги уважи од напред наведените причини, цитираните законски одредби, како и фактот дека во утврдување на основницата на предметното даночно задолжување на тужителката е почитувано и земено предвид ограничувањето на платата, кое претставува основница за пресметување на даноците и придонесите, согласно цитираниот член 5 од Законот за исплата на платите, според просечната плата по работник во гранката на која и припаѓа правното лице или конкретно за месец 12 .1995 година, за гранката - деловни услуги шифра -1109, во износ од 8.549,00 денари, која пак е пониска од просечната месечна нето плата по работник остварена во Републиката за истиот период - 8.900,00 денари, предвидена како основница за пресметување на даноците и придонесите согласно цитираниот член 30 од Законот за персоналниот данок од доход.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.938/97 од 3.02.1999 година.

26. При утврдување на категоријата граѓани со слаба имотна состојба, кои можат да бидат ослободени од плаќање на административна такса, органите на управата треба да ги имаат предвид соодветните закони кои ја уредуваат оваа материја, кога најниската плата не е утврдена со колективен договор.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против заклучокот на Министерството за внатрешни работи на Република Македонија - бр.20-26103/5-96 од 11.11.1996 година, со кој е одбиено барањето на тужителот за ослободување од плаќање административна такса за првем во државјанство на Република Македонија. Притоа, тужениот орган оценил дека првостепенниот орган правилно одлучил кога го одбил барањето на тужителот за ослободување од такса согласно член 15 став 1 точка 19 од Законот за административните такси, со оглед дека тужителот не припаѓа на категоријата на граѓани кои согласно тој член можат да бидат ослободени од плаќање на административната такса.

Судот смета дека оспореното решение е незаконско и со него е повреден законот, а поради погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба, поради што погрешно е применет законот.

Имено, во конкретниот случај органите на управата не дале образложение и причини зошто тужителот не спаѓа во категоријата граѓани кои можат да бидат ослободени од плаќање на административната такса. Ова, затоа што член 15 став 1 точка 19 поврзано со член 16 од Законот за административните такси ("Службен весник на РМ" бр.17/93), предвидува ослободување од плаќање такса на граѓаните со слаба имотна состојба и корисници на основни и други права според Законот за социјална заштита, со тоа што како граѓани со слаба имотна состојба се смета лицето чие домаќинство остварило приходи поински од најниската плата утврдена со Колективен договор во Републиката. Во оваа смисла, при утврдување на фактичката состојба во конкретниот случај не е земен предвид Законот за социјална заштита ("Службен весник на РМ" бр.50/97), на што упатува и мислењето на Министерството за труд и социјална политика. Имено, во услови кога со колективен договор и со другите прописи, не е утврдена најниска плата, според мислењето на овој суд, при оценување дали граѓанинот е со слаба имотна состојба во смисла на цитираниот член 15 став 1 точка 19 и член

16 од Законот за административните такси, треба да се имаат предвид одредбите од член 21 - член 29 од Законот за социјалната заштита, според кои социјалната заштита се утврдува од просечната месечна нето плата по работник во нестопанството на Република Македонија остварена во последните три месеци. Исто така, треба да се има предвид и Законот за исплата на платите во Република Македонија ("Службен весник на РМ" бр.70/94), според кој (член 5), платата на работникот која претставува основница за пресметување на даноците и придонесите од плата, не може да биде помалка од 65% од просечната месечна нето плата по работник во гранката на која и припаѓа правното лице, објавена во тековниот месец.

Напред цитираните законски одредби, според мислењето на овој суд даваат основа да се утврди став и изведе заклучок кои лица треба да се сметаат како граѓани со слаба имотна состојба согласно член 15 став 1 точка 19 и член 16 од Законот за административните такси.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.2170/97 од 03.03.1999 година.

27. Губернерот на Народна банка изрекува мерки од неговата надлежност во границите на овластувањата и во согласност со целта за која е дадено овластувањето согласно важечките закони во времето кога се утврдени неправилностите.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Судот најде дека тужбата е основана.

Постапката по овој предмет е отпочната во 1996 година кога е уважена тужбата на тужителот и со пресуда поминатено е решението на Советот на Народна банка на Република Македонија со образложение дека мерката од член 68 од Законот за банки и кредитилници ("Службен весник на РМ" бр.31/93), не може да се примени на тужителот со оглед да истата се однесува само на лица со посебни права и овластувања, а тужителот е директор на Банката, а не лице со посебни права и овластувања.

Меѓутоа со пресуда на Опшната седница на Врховниот суд на Република Македонија е укината пресудата и предметот е вратен на повторно одлучување пред советот за управни спорови, со оглед на тоа што меѓувремено согласно Автентичното толкување на Собранието на Република Македонија од 25.12.1996 година на член 68 од поранешниот Закон за банки и кредитни институции (односно член 70 од важечкиот закон) е определено дека под лица со посебни овластувања се подразбира и директорот, освен лицата со посебни овластувања и одговорности.

Врховниот суд со пресуда повторно го поништи оспореното решение на Советот на Народна банка на Република Македонија со образложение дека е донесено од непадлежен орган, со оглед дека во Советот на Народната банка кој одлучува во втор степен учествува и гувернерот кој истовремено го донесува и првостепеното решение, поради што не е обезбедена двостепеност во одлучувањето. Во меѓувреме беше изменет Законот за Народна банка на Република Македонија, со внесување на одредба дека гувернерот и неговиот заменик не се членови односно не учествуваат во работата на советот кога се одлучува по жалби против решенија донесени од гувернерот. Советот на Народна банка решавајќи по жалбата на тужителот повторно ја одби како неоснована со решение.

Потоа со пресуда Судот решавајќи по суштина за предметниот спор го поништи оспореното решение на Советот на Народната банка на Република Македонија поради повреда на правилата на постапката и непотполно утврдена фактичка состојба, како претпоставка за правилна примена на материјалното право.

Со оспореното решение по трет пат е одбена како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на гувернерот со кое му е изречена мерка - целосна забрана за вршење на работи - генерален директор на К.Б. АД С. и на други работи со посебни овластувања и одговорности на неопределено време, заради неспроведување на прописи и утврдени незаконности во работењето на Банката. Со точка 2 од истото решение се задолжува Управниот одбор на Банката најдоцна во рок од 3 дена по приемот на ова решение да именува вршител на

должноста - генерален директор на К.Б. по претходно прибавена согласност од Народна банка на Република Македонија и да ја започне постапката за именување на работоводен орган. Според точка 3 доколку во определенот рок Управниот одбор не ја извести Народна банка дека постапил согласно точка 2 гувернерот ќе овласти работник од Народна банка кој ќе го организира работењето во К.Б. АД С. до завршување на постапката за избор на генерален директор. Во точката 4 на ова решение решението на гувернерот се става во сила.

Судот смета дека со оспореното решение на Советот и со првостепеното решение на гувернерот на Народна банка не е правилно применет Законот. Ова, затоа што од утврдените факти е изведен неправилен заклучок дека во случајот се работи за флагрантно кршење на системските закони од областа на монетарното, кредитното и девизното работење и одлуки на Советот на Народна банка на Република Македонија донесени врз основа на тие закони, а според материјалните ефекти, силен удар врз стабилноста на денарот, девизниот курс на денарот и девизните резерви на државата, преземени со намера да се предизвика девалвација на денарот и по тој основ К.Б. АД С. да оствари висока добивка по основ на девизни курсни разлики.

Имено, во врска со прашањето за пречекорувањето на законските прописи за дозволеениот максимум за држење на девизни средства во странство, банката постапила согласно укажувањата од извршената контрола од 11.12.1995 година и до крајот на истата година, таа извршила усогласување, имајќи ја во предвид и Одлуката на Народната банка со која крајниот рок на усогласување е 31.12.1995 година, а што всушност е констатирано во извршената дополнителна контрола од 17.01.1996 година.

По однос на терминската продажба на девизи Судот паоѓа како и во претходно донесената пресуда дека во конкретниот случај не е ценета приложената заклучница бр.8376 од 05.12.1995 година во која е наведен основ за плаќање акредитив во странство и протокол за купопродажба врз основа на што Банката извршила продажба на 8,00 милиони УСА долари на фирмата АД "Р.Н" С.

Притоа, согласно со член 20 од Законот за девизно работење ("Службен весник на РМ" бр.30/93 и 40/96) на девизниот

пазар купувањето и продавањето на девизи може да се врши моментно и на термин со тоа што праќањето е поблиску уредено со Одлуката за начинот и условите на купопродажба на девизи на правните лица во Република Македонија ("Службен весник на РМ" бр.30/93.. и 60/96).

Според член 4 и член 9 од оваа одлука купувањето и продавањето на девизи се остварува со претходно доставување пошуди за продажба од сопствениците на девизите со тоа што овластените банки продаваат девизи за увоз на нафта и нафтени деривати и пред доставувањето на плаќањето спрема странство.

Имајќи го во предвид изложеното Судот оцени дека приложената заклучница не е ценета соодветно од аспект на цитираните одредби, како и фактот дека станува збор за продажба на девизи за увоз на нафта и нафтени деривати, поради што е извлечен неправилен заклучок во однос на карактерот и последиците во врска со продажбата на девизните средства.

Во врска со плаќањето по гаранцијата издадена од Судот смета дека не е земена предвид дадената гаранција од Владата на Република Македонија, како и фактот дека банката гарантираната обврска спрема странство мора да ја плати независно дали во моментот на плаќањето налогодавачот обезбедил средства, а што во конкретниот случај денарската противвредност не била обезбедена поради ребалансот на буџетот на Република Македонија за 1995 и 1996 година, што се потврдува од писмата на банката упатени до соодветните министерства на Република Македонија од 19.12.1995, 1.02.1996 и од 21.02.1996 година и фактот дека сите обврски по оваа гаранција се платени.

Според мислењето на Судот не се земени предвид и доказите за тоа дека К.Б. АД С. се придржувала кон определеното ограничување на денарскиот пласман од страна на гувернерот на Народна банка на Република Македонија како резултат на договарањата со истиот и тоа дописот од Народна банка на Република Македонија бр.1563 од 20.03.1995 година, дописот бр.307 од 23.12.1994 година и писмото на Народна банка на Република Македонија бр.966 од 23.02.1996 година а кои се во врска со пласманите на К.Б. АД С. на одредени стопански субјекти - корисници, а посебно фактот дека банката до 31.01.1996 година ги свела пласманите во дозволените рамки со што постапила по

решението на гувернерот на Народна банка на Република Македонија.

Имајќи го во предвид напред изнесеното, Судот оцени дека нема основ констатацијата и оцената во решението на гувернерот, потврдени со оспореното решение на Советот на Народната банка, дека со напред изложените активности се врши флагрантно кршење на системските закони, и банката да оствари висока добивка по основ на позитивни курсни разлики, односно дека се работи за неспроведување на прописите и незаконитостите со такви последици.

Напротив како што стои во жалбата на Управниот одбор на К.Б. и на тужителот, банката девизните средства, ги ставила на располагање на своите комитенти, дека не предизвикала дестабилизација на денарот, кога пудела и продавала неограничени девизни средства на населението, дека не остварила високи износи на позитивни курсни разлики туку напротив покажала негативен износ на курсни разлики во годишната пресметка за 1995 година и дека не влијаела негативно на девизните резерви на државата.

Оттука при таква фактичка и правна состојба на работите, Врховниот суд на Република Македонија смета дека неправилно е применет член 68 од Законот за банки и штедилници од 1993 година кога против директорот на К.Б. е изречена мерката - целосна забрана за вршење на работи - генерален директор на К.Б. АД С..

Имено, според мислењето на овој суд член 68 од Законот, претноставува неспроведување на прописите од банкарството во еден подолг временски период во кој е изразено неподготвеност или одбивање на банката да го усогласува своето работење според укажувањата на Народна банка што не е во конкретниот случај со оглед дека се работи за извршени контроли во текот на два месеца (декември 1995 година и јануари 1996 година). Според член 66 од Законот за банките и штедилниците од 1993 година контролата на законитоста на работењето на банките Народна банка ги врши во рамките на своите надлежности, а тие пак конкретно се утврдени со Законот за Народната банка од 1992 година. Притоа, според овој закон посебните овластувања на Народната банка во таа контрола меѓу другото освен во однос на

банката, во однос на рабоводниот орган се дефинираани во смисла на тоа да дава согласност за неговото именување (но не и да ја повлекува веќе дадената согласност), и да предлага на банката раководниот работник да се суспендира или пак да се смени од должноста согласно со член 52 став 1 точка 5 од Законот за Народна банка. Според концептот на Законот за Народна банка од 1992 година (член 50 до 54), смислата на контролата што ја врши Народната банка се состои во тоа да се отстранат евентуалните неправилности и неуредности во работата на одредена банка, а мерките што може да ги преземе Народната банка, пред се се насочени кон банката, а потоа и кон рабоводниот орган, токму имајќи го предвид статусот на деловните банки и одредбата од член 55 од Законот за банки и штедилници од 1993 година според кој рабоводниот орган на банката е одговорен за законитоста на работењето на банката, при што тој е одговорен за својата работа пред Собранието на банката и Управниот одбор. Оттука, Судот смета, да во конкретниот случај, не е водено сметка постапката да се води објективно, правилно и законито односно врз основа на дадените овластувања на гувернерот и на советот, утврдени во Законот што тогаш бил во важност. На тоа укажува и ставот на Советот на Народната банка изложен во првостепеното решение на гувернерот во кој му се препорачува на Управниот одбор на К.Б. АД С. , да го разреши од функција генерален директор на оваа банка, а заради избегнување натамошни мерки против банката.

За односот и смислата на контролата што ја врши пак Народната банка спрема деловните банки укажуваат и одредбите од Законот за девизно работење во кои изречно стои дека за евентуално сторените престани - прекршоци во работењето на банката примарно се преземаат мерки против банката, а потоа и против рабоводниот орган.

Дури со измените на Законот за Народна банка и Законот за банки и штедилници од 1996 година значајно се зајакнуваат овластувањата и мерките што може да ги преземе гувернерот и Советот на Народна банка во вршењето на супервизорска контрола и во преземање на мерки спрема деловните банки за

обезбедување иввно законито работење и успешно функционирање на банкарскиот систем.

Оттука, според мислењето на овој суд, нема основа во Законот ставот изразен во оспореното решение, дека одредбите од член 68 до 72 од Законот за банки и штедилници, не треба да се поврзуваат со одредбите од Законот за Народна банка и дека Народната банка е овластена да ги презема мерките од член 68 доколку утврдените неправилности во работењето односно неспроведување на прописите е од таков степен за кој гувернерот оценува дека има основ да ги изрече мерките кои му стојат на располагање. Меѓутоа дури и да постои такво овластување согласно член 4 став 2 од Законот за општата управна постапка, кога надлежниот орган е овластен да одлучува според слободна оценка, решението мора да е донесено во границите на овластувањата и во согласност со целта за која е дадено овластувањето. Во случајот според мислењето на Судот, имајќи ги предвид дадените овластувања од Законот за Народна банка од 1992 година, и Законот за банки и штедилници од 1993 година оспорените решенија не се донесени во функција на остварување на целта за која им се дадени овластувањата, поради што и неправилно е применет Законот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У бр.1723/99 од 02.12.1999 година.

28. Во постапката на супервизорска и инспекциска контрола на банките, Народна банка на Република Македонија помеѓу другите, може да изрече мерка - целосна или делумна забрана за вршење на работите на лицата со посебни овластувања, само во конкретна банка (банката во која е извршена контролата) и со ограничено времетраење.

О д о б р а з л о ж е н и е т о

Со оспореното решение одбена е како неоснована жалбата на тужителот З.Т. изјавена против решението на гувернерот на Народна банка на Република Македонија, со кое заради

непридржување кои одредбите на Законот за банки и штедилници и неспроведување на прописите од областа на банкарското работење, издадената согласност за директорот е укината и изречена му е мерка - целосна забрана за вршење на работите раководен орган на банка, додека жалбата на тужителот Б.Т. изјавена против истото решение на гувернерот е делумно уважена, со тоа што изречената мерка со првостепеното решение - целосна забрана за вршење на работи на лице со посебни овластувања и одговорности во банка е преиначена на начин што му е изречена мерка - целосна забрана за вршење на работите раководен орган на банка. При тоа, тужениот орган смета дека првостепеното решение е правилно и законно од причина што тужителот З.Т. како директор и тужителот Б.Т. како заменик директор на ПН.АД С., постанувале спротивно на одредбите на Законот за народна банка и Законот за банки и штедилници, со тоа што во периодот од 1994 година до извршената контрола во периодот од 08.04. - 15.05.1998 година, доставувале извештаи до Народна банка на Република Македонија со невлистувањата содржина во однос на акционерската структура на акциите со право на управување на ПН и за промената на акционерската структура првпат Народна банка била известена на 15.04.1998 година, а за состојба според приложена документација на 30.09.1994 година, потоа дека во периодот од 1994 година до првата половина на 1998 година не било воопшто одржано годишно собрание на акционери, организираноста на Службата за внатрешна контрола на ПН не била усогласена со член 67 од Законот за банките и штедилниците, дека постои вложување на портфолното во однос на претходната година, како и дека имало непочитување на прописите од областа на девизното работење. Според образложението на оспореното решение, правилна е оценката во првостепеното решение дека овие дејанија на тужителите претставуваат основ за прекршочна постапка според член 85 став 1 точка 7 од Законот за Народна банка на Република Македонија, односно според член 149 став 1 точка 2 и 6 од Законот за банки и штедилници, заради извршена промена на структурата на акционерите без претходна согласност на Народната банка, односно несоодветна класификација на активата на банката, и

одбегнување на учество на повисоките органи на управување со банката, како и основ за кривични дела според член 361 и член 378 од Кривичниот законик. Тужениот орган смета дека изречената мерка на тужителот З.Т. е правилна и законита, додека пак, изречената мерка на тужителот Б.Т. - забрана за вршење на работи на лице со посебни овластувања и одговорности во банка е построга од мерката изречена на директорот на ШН, поради што истата ја преначува и на тужителот Б.Т. му изрекува мерка - целосна забрана за вршење на работите раководен орган на банката.

Судот најде дека во поглед на изречената и потврдена мерка на тужителот З.Т. и изречената и преначена мерка на тужителот Б.Т. - целосна забрана за вршење на работите раководен орган на банка, наводите во тужбите на тужителите се основани.

Имено, согласно член 70 од пречистениот текст, од Законот за банки и штедилници, доколку со супервизорската и инспекциската контрола се утврди дека Банката не ги спроведува прописите, Народна банка на Република Македонија, меѓу другите, може да ја преземе и мерката - целосна или делумна забрана за вршење на работите на лица со посебни овластувања.

Од содржината на цитираниот член произлегува дека оваа мерка може да се преземе и изрече спрема раководен орган и работниците со посебни овластувања и одговорности во банката во која се врши контрола, односно во банката во која е утврдено дека не се спроведуваат прописите, што значи во конкретна банка, а не во било која банка.

Во конкретниов случај, изречената мерка на тужителите - целосна забрана за вршење на работите на раководен орган на банка, односно работник со посебни овластувања и одговорности значи забрана за извршување на овие работи во било која банка и со неограничено време, што е спротивно на смислата и содржината на погоре цитираната законска одредба.

Ваквото широко толкување и примена на цитираниот член 70 од Законот за банки и штедилници, според мислењето на овој суд е во спротивност со интенциите и принципите во правниот поредок на државата, во кој само за сторени кривични дела и прекршоци мерката забрана за вршење професија, дејност или

должноста има онито превентивен карактер, но сепак временски е ограничена. Така според Кривичниот законик (член 66) таа може да биде изречена од една до 10 години, а според Законот за прекршоците (член 25) времетраењето на мерката може да биде од 5 месеци до 1 година. Ова, дотолку повеќе што во овој случај со оспореното решение е изразено сомнение дека со дејанијата на тужителите се сторени кривични дела, односно прекршоци, што ќе се утврдува и цени во соодветната судска постапка.

Од овие причини, Судот смета дека се основани наводите во тужбите на тужителите по однос на изречените мерки - целосна забрана за вршење на работите работоводеен орган на банка, во било која банка и со неограничено време.

Судот смета дека се неосновани наводите во тужбите на тужителите во делот на оспореното решение со кое се одбени жалбите на тужителите изјавени против решението на гувернерот за утврденото непридржување кон одредбите на Законот за банки и кредитилници и неспроведувањето на прописите од областа на банкарското работење.

Во таа смисла, неосновани се наводите од тужбите на тужителите по однос доставувањето извештаи до Народна банка на Република Македонија со невидетниот содржина во однос на акционерската структура на акциите со право на управување на М.Б. во периодот од 1994 година до извршената контрола од страна на Народна банка на Република Македонија во периодот од 08.04. - 15.05.1998 година. Ова, затоа што во текот на вршењето на контролата, или конкретно на 15.04.1998 година, Народна банка на Република Македонија за првпат е известена за промената на акционерската структура, а за состојба според приложена документација на 30.09.1994 година. Имено, според сите извршени контроли во периодот од 1994 година до првата половина на 1998 година, како и според извештаите доставувани од М.Б. во овој период, Народната банка била известувана, што се потврдувало и според приложената документација при вршените контроли, дека структурата на акциите со право на управување со М.Б. е непроменета, односно како доминантен акционер со 51% управувачки акции постојано е регистрирана Љ.Б. АД Љ., подоцна нова Љ.Б. АД Љ., како според известувањето од 15.04.1998 година,

а за состојба на 30.09.1994 година, на овој датум акционерската структура во износ од 51% од акциите со право на управување е променета, на начин што со 4 договори за пренос на акции и права од акции, акциите на Ј.Б. АД Ј. се пренесени на 4 правни лица и истовремено, на истиот датум со 4 договори за пренос на акции и права од акции, истите се пренесени на две физички лица, тужителите. Потоа, акциите на тужителот З.Т. со 4 нови договори се пренесени на 4 физички лица, или на 30.09.1994 година како доминантен сопственик на акциите со право на управување во износ од 51% се јавуваат 6 физички лица, меѓу кои и тужителите. Со настанатата промена на сопственичката структура на акциите со право на управување со ИИ, целосно е променет пакетот на одлучување со банката во износ од 51% од вкупниот број на акции, меѓутоа, за оваа промена не е известена Народна банка на Република Македонија, туку напротив во текот на сите извршени контроли и според сите извештаи на ИИ доставувани до 15.04.1998 година, Народна банка на Република Македонија била известувана дека нема промена во структурата на акциите со право на управување во износ од 51%.

Ваквото постапување е спротивно на Законот за банки и штедилници ("Службен весник на РМ" бр.31/93), кој бил во примена во периодот на настанатите промени на акционерската структура на ИИ.

Имено, согласно член 19 став 1 точка 6 од овој закон, предвидено е дека во ваков случај, односно во услови на стекнување на повеќе од 20% од акциите со право на управување со банката на поединечен основач, односно акционер на банка, банката е должна да ја извести Народна банка на Република Македонија.

Согласно пак член 18 став 1 точка 5 од истиот закон, гувернерот на народна банка дава согласност на стекнување на повеќе од 25% на акциите со право на управување со банка на поединечен основач, односно акционер на банка.

Смислата на цитираните законски одредби да се бара согласност односно да се известува Народната банка на Република Македонија за сопственичката структура на банката е за да може да се провери и утврди дали се почитуваат забраните

за тоа кој може да биде основач на банка, односно акционер со право на управување со банката (член 6 од Законот за банки и штедилници од 1993 година), дотолку повеќе што за стекнување на 25% на акции со право на управување со банка конкретно за тужителот З.Т, кој во еден момент се стекнал со акции со право на управување во висина од 41%, била задолжителна согласноста од гувернерот на Народна банка на Република Македонија. Стекнувањето акции со право на управување на тужителот З.Т над 20% без известување до Народната банка на Република Македонија, односно над 25% без согласност на гувернерот на Народна банка на Република Македонија, означува повреда на цитираните членови 18 и 19 од Законот за банки и штедилници, односно неовластено стекнување, располагање и пренесување на акциите со право на управување на други лица.

Понатаму, ваквиот начин на постапување, спротивно на Законот, се одвивал во еден подолг период, како во меѓувреме се допесени, во месец мај 1995 година - Одлуката за документацијата и постапката за оценка на барањето за издавање дозволи и согласности според Законот за банки и штедилници ("Службен весник на РМ" бр.29/95 и 62/95), и во месец април 1996 година Закон за изменување и дополнување Законот за банки и штедилници ("Службен весник на РМ" бр.17/96 од 10.04.1996 година), според кои, веќе за промената на сопственичката структура на акциите со право на управување со банката задолжително е предвидено давање согласност на Народната банка на Република Македонија. Ова, затоа што во извештаите на III. доставувани и во овој период (од 1995 - 1996 година), како и при вршените контроли од страна на Народна банка, истата не ја известувала Народната банка за промените на сопственичката структура.

На овој начин, со доставување на извештаи со невистинита содржина до Народната банка на Република Македонија во врска со сопственичката структура на М.Б., според мислењето на овој суд оневозможено е остварувањето на правата и обврските што Народната банка на Република Македонија ги има во врска со нејзината одговорност за обезбедување и одржување на стабилен и сигурен банкарски систем во државата. Оваа функција Народна

банка ја остварува преку предвидените со закон инструменти за давање согласност на гувернерот на Народна банка за точно предвидени работи во работењето на деловните банки, потоа за известување на Народната банка за други работи и најпосле за вршење на супервизорска и инспекциска контрола за законитоста во работењето на банките, за да се обезбеди почитување и спроведување на прописите од банкарското работење.

Судот наоѓа дека се неосновани наводите од тужбите на тужителите во поглед на неодржување на Собранието на акционери на банката во периодот од 1994 до првата половина на 1998 година. Ова, затоа што според приложениот записник од IV седница на Собранието на акционери на М.Б. одржано во месец април 1998 година, на кое на дневен ред било усвојување на записникот од III седница од Собранието на акционери одржана на 30.09.1994 година, се потврдува дека во овој период не била одржана ниту една седница на Собранието. Имено, во овој период во III. биле вршени промени на акционерската структура, распределба на добивката, зголемување на капиталот, биле донесувани годишни пресметки и слично, односно биле вршени работи кои спаѓаат во исклучива надлежност на Собранието на банката, согласно член 48 од Законот за банки и кредитилници (член 50 од пречистениот текст). Имајќи предвид дека седниците на Собранието на акционери не биле одржувани, а биле преземани работи кои спаѓаат во исклучива надлежност на Собранието, Судот смета дека тужителот З.Т. како директор и тужителот Б.Т. како заменик директор на III. не можат да се изземат од одговорноста за неодржувањето на Собрание на акционери во означениот период, од причина што според член 55 од Законот за банки и кредитилници (член 57 од пречистениот текст), односно член 57 од истиот закон (член 59 од пречистениот текст), двајцата како работници со посебни овластувања и одговорности се одговорни за законитоста на работењето на банката.

Според наоѓањето на Судот, неосновани се и тужбените наводи на тужителите во поглед на постоењето неусогласеност на организираноста на Службата за внатрешна контрола, согласно член 67 од пречистениот текст на Законот за банки и кредитилници. Имено, имајќи предвид дека според цитираниот член, управниот орган на банката е должен да организира служба за внатрешна

контрола и ревизија, тужителите како работници со посебни овластувања и одговорности, сметаат дека тоа не спаѓа во нивниот делокруг на работа. Меѓутоа, Судот смета дека ваквите наводи се неосновани, од причина што тужителите како работници со посебни овластувања и одговорности не само што се одговорни за законитоста на работењето на банката, па и во врска со организирањето на службата за внатрешна контрола, туку уште повеќе што според член 65 став 1 од Законот за банките и кредитниците ("Службен весник на РМ" бр.31/93), службата за внатрешна контрола и ревизија е непосредно одговорна на раководниот орган на банката.

Судот не можеше да ги уважи и наводите на тужителите по однос непочитувањето на прописите од областа на девизното работење. Ова, затоа што со наводите од тужбите на тужителите не се оспорува фактот во врска со надминувањето на дозволеениот лимит од 30% од гарантниот капитал за банката при отворената девизна позиција за УСД со состојба 31.03.1998 година, а тоа е спротивно на точка 3 од Одлуката за утврдување и пресметување на отворени девизни позиции на банките ("Службен весник на РМ" бр.38/95 и 62/95). Овозможувањето пак, купување на девизи од страна на претпријатијата за отворање на неконфирмирани акредитиви е спротивно на член 9 од Одлуката за начинот и условите на купопродажба на девизи меѓу правните лица во Република Македонија ("Службен весник на РМ" бр.30/93 65/96). Тужителите тоа го оправдуваат со наводи дека е резултат на објективни причини, техничка опременост, и се укажува на незначителните последици од тоа. Според мислењето на овој суд, наведените причини не го оправдуваат непочитувањето на прописите од областа на девизното работење, поради што и овие наводи ги оценува без влијание за поинакво одлучување.

Според наоѓањето на овој суд, неосновани се и жалбените наводи со кои тужителите укажуваат на сторени повреди на правилата на постапката кога во втор степен, по жалбите на тужителите против решението на гуверперот, одлучувал ненадлежен орган - Советот на Народна банка на Република Македонија врз основа на член 63 став 1 точка 29 од Законот за народна банка кој е укипат со Одлука на Уставниот суд на Република Македонија У бр.184/96 од 18.07.1997 година. Ова, затоа

што оспореното решение на Народна банка на Република Македонија е донесено согласно член 11 од Законот за изменување и дополнување на Законот за Народна банка на Република Македонија ("Службен весник на РМ" бр.37/98 од 29.07.1998 година), кој бил во примена во време на одлучување по жалбите на тужителите, а кој предвидува дека Советот на Народна банка на Република Македонија одлучува по жалбите изјавени против решенијата донесени од гувернерот, без учество на гувернерот и заменик гувернерот, како што впрочем е сторено во конкретниов случај.

Од овие причини, согласно член 42 став 2 во врска со член 10 став 1 точка 1 и 3 од Законот за управните спорови, следување да се одлучи како во изреката на пресудата.

Судот не ги уважи тужбите на тужителите во делот за поштување и на првостепеното решение, односно за мериторно решавање на работата, затоа што тужбите во однос на оспореното решение делумно ги уважи.

При повторното постапување и одлучување, потребно е да се имаат предвид укажувањата наведени во образложението на пресудата, особено оние кои се однесуваат на изречените мерки на тужителите, но истите да се постапи и да се донесе правилно и законното решение.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2402/98 и У.бр.2401/98 од 06.10.1999 година.

29. Управен спор не може да се води против решение на Советот на Народна банка на Република Македонија, со кое е утврдено дека се исполнети условите за поведување на стечајна постапка кај банката, односно филијалата.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Судот најде дека тужбата е неоснована во делот што се однесува за укинување на дозволата за работење, а недоволена во делот со кој се утврдува дека се исполнети условите за воведување на стечајна постапка поради неможност за санација.

Со оспореното решение одбена е како неоснована жалбата на тужителот, поднесена против одлуката на Гувернерот на Народната банка на Република Македонија бр.02-14/324-99 од 15.06.1999 година, со која е укината дозволата за работење на тужителот бр.02-14/424-93 од 4.01.1993 година, утврдено е дека се исполнети условите за поведување на стечајна постапка кај тужителот поради неможност за санација и забрането е вршење на сите банкарски работи до поведување на стечајната постапка од страна на надлежниот суд. Притоа, тужениот орган оценил дека првостепенниот орган донел законното решение, со оглед дека паричниот дел на оснивачкиот капитал е помал од пропишаниот со Законот за банките и штедилниците, поради што е укината дозволата за работење на тужителот согласно член 15 став 1 алинеја 5 од погоре наведениот закон. Подолг период тужителот имал проблеми за издвојување на посебни резерви за потенцијални загуби, а понудената санациона програма нема решение за докапитализација на тужителот, односно начини за воспоставување на трајна ликвидност, поради што исполнети се условите за поведување на стечајна постапка кај тужителот и забрането е вршење на сите банкарски работи до поведување на стечајната постапка.

Судот смета дека оспореното решение во делот што се однесува за укинување на дозволата за работење е законно и со него не е повреден законот.

Имено, во член 7 став 4 од Законот за банките и штедилниците ("Службен весник на РМ" бр.31/93) кој важел во времето на основањето на тужителот, е предвидено дека со одлука за основање на банка, односно филијала на странска банка се определува вкупниот износ на парични средства потребен за основање и работа на банка, односно филијала на странска банка, кој не може да биде помал од депарската противвредност на 3.000.000 ДМ за банка, односно 1.000.000 ДМ за филијала на странска банка пресметано по курсот на Народната банка на Република Македонија на денот на уплатата.

Во членот 7 пак, став 5 од Законот за банките и штедилниците-пречистен текст ("Службен весник на РМ" бр.29/96) кој важел во времето на одлучувањето во управната постапка,

како и сега, основачкиот капитал на банката во паричен облик не може да биде помал од денарската противвредност на 7.000.000 ДМ, а пак, согласно Одлуката за динамиката на усогласувањето на вписната на основачкиот капитал на банките и штедилниците со одредбите на Законот за банките и штедилниците ("Службен весник на РМ" бр.26/96), овој капитал до 30.04.1999 година не можел да биде помал од денарската противвредност на 5.000.000 ДМ.

Согласно член 15 став 1 алинеја 5 од Законот за банките и штедилниците, Гувернерот на Народната банка на Република Македонија со решение ја укинува дозволата за работа, ако утврди дека паричниот дел на основачкиот капитал е помал од пропишаниот со овој закон.

Во конкретниот случај од списите на предметот, конкретно од билансот на состојбата на тужителот заклучно со 31.05.1999 година, се гледа дека капиталот на тужителот изнесува 14.591.000,00 денари, односно 470.627ДМ, што значи дека истиот е под законскиот цензус и тоа како оној што е предвиден со Законот за банките и штедилниците ("Службен весник на РМ" бр.31/93) кој важел во времето на основањето на тужителот, така и оној што е предвиден со Одлуката за динамиката на усогласувањето на вписната на основачкиот капитал на банките и штедилниците со одредбите на Законот за банките и штедилниците ("Службен весник на РМ" бр.26/96) и Законот за банките и штедилниците ("Службен весник на РМ" бр.29/96).

Оттаму, Судот смета дека органите правилно одлучиле согласно погоре цитираниот член 15 став 1 алинеја 5 од Законот за банките и штедилниците, кога ја укинале дозволата за работење на тужителот.

При одлучувањето, Судот ги цитираше наводите на тужителот во тужбата дека утврдената фактичка состојба не се заснова на изведени докази по однос на периодот во кој тужителот имал проблеми со капиталниот цензус, дека тоа се голи констатации, како и дека билансот е направен произволно по слободна процена на органите без изведување докази, поради што смета дека фактичката состојба не е правилно утврдена и врз основа на истата погрешно е применето материјалното право. Ваквите наводи Судот не можеше да ги уважи, од причина што во списите

на предметот има докази од кои произлегува утврдена фактичка состојба, а што се однесува пак до наводот по однос на билансот, тужителот кои тужбата не прилага ниту еден доказ во прилог на овој навод од кој би можело да се види дека истиот не е направен правилно, поради што Судот смета дека истиот е неоснован.

Во тужбата тужителот наведува и дека органите погрешно го примениле и материјалното право, односно дека во конкретниот случај требало да се применат одредбите од член 144 став 1 точка 2 од Законот за банките и штедилниците што се однесуваат на ликвидационата постапка, меѓутоа Судот истиот не можеше да ги уважи, со оглед да органите утврдиле дека во случајов се исполнети условите за отварање на стечајна постапка, па според тоа најпрво треба да се ценат дали се исполнети тие услови, па дури потоа да се ценат дали се исполнети условите за спроведување на ликвидациона постапка.

Со оглед на изложеното, согласно член 42 став 2 од Законот за управните спорови, Судот одлучи како во изреката на пресудата.

што се однесува пак до делот на оспореното решение за утврдувањето на условите за воведување на стечајната постапка кај тужителот, Судот смета дека тужбата е недозволена.

Согласно член 30 став 1 точка 5 од Законот за управните спорови, Судот со решение ќе ја отфрли тужбата ако утврди дека се работи за работа за која според изречна одредба на закон не може да се води управен спор.

Согласно член 9 став 1 точка 1 од истиот закон, управен спор не може да се води против акти донесени во работите во кои судска заштита е обезбедена во управен спор.

Согласно член 136 став 1 и 2 од Законот за банките и штедилниците, предлог за донесување одлука за исполнување на условите за воведување на стечајна постапка можат да поднесат доверителите, основачите на банка или штедилница, носителот на платниот промет и Народната банка. Врз основа на предлогот, гувернерот на Народната банка може помеѓу другото и да донесе одлука за исполнување на условите за воведување на стечајна постапка.

Согласно член 137 од Законот за банките и штедилниците, коначната одлука за утврдување на условите за спроведување на

стечајната постапка над банката или штедилницата, се доставува на банката или штедилницата над која се воведува стечајната постапка, на банката или штедилницата која ги презела работите со банкарските влогови, на носителот на платниот промет, на предлагачот и на судот при кој банката или штедилницата е заштитана во судскиот регистар.

Согласно член 138 од истиот закон, надлежниот суд донесува решение за воведување стечајна постапка најдоцна во рок од 8 дена по приемот на конечната одлука од член 137 на овој закон.

Во конкретниот случај, гувернерот на Народната банка согласно погоре цитираниот член 136 од Законот, донел одлука, со која помеѓу другото е утврдено дека се исполнети условите за воведување на стечајна постапка кај тужителот поради неможност за санација на истиот. Против таа одлука жалба изјавил тужителот, која со оспореното решение е одбена како неоснована. Ова решение како конечно, согласно член 137 од Законот е доставено до судот кај кој тужителот е заштитан во судскиот регистар, кој пак согласно член 138 од Законот, треба да донесе решение за воведување на стечајна постапка кај тужителот. Од сето ова произлегува дека во конкретниот случај станува збор за работа за која судската заштита е обезбедена во управен спор, па Судот одлучи како во изреката на решението.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У бр.1760/99 од 22.12.1999 година.

30. Брачниот другар и другите членови на домаќинството на индивидуалниот земјоделец можат да бидат доброволно осигурани без оглед на нивната старост, ако домаќинството се занимава со земјоделска дејност.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Тужбата е основана.

Барањето на тужителката за прием во доброволно пензиско и инвалидско осигурување, кое право е воспоставено со член 9-а

од Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на СРМ" бр.4/89), органите нашле дека е неосновано, затоа што тужителката не се занимавала со земјоделска дејност, што било предвидено како услов за прием во вакво осигурување. Тужителката била неспособна за вршење на земјоделска дејност, затоа што била родена 1925 година, поради што осигурувањето би било фиктивно, само за обезбедување пензиски стаж и остварување право на старосна пензија.

Со пресуда на Врховниот суд на Република Македонија У бр.1722/94 од 10.03.1995 година и со решение У бр.1722/94 од 20.03.1997 година, донесено во смисла на член 64 од Законот за управните спорови, Судот укажал на органите дека тоа не произлегува од цитираниот закон и од членот 1 од Одлуката за начинот на приемот во доброволно пензиско и инвалидско осигурување, определување основници за осигурување и пресметување и платавање на придонесот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на СРМ" бр.23/89).

По извршената оценка на повторното сфаќање на органите дека доброволното осигурување се однесува само на брачните другари и членовите на домаќинството кои се занимаваат со земјоделска дејност, Судот најде дека и ова решение се заснова на погрешна примена на материјалното право и непотполно утврдена фактичка состојба поради следното:

До донесувањето на Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на СРМ" бр.4/89), земјоделците беа задолжително осигурани со Законот за старосно осигурување на земјоделците ("Службен весник на СРМ" бр.15/78 и 27/86). Во 1989 година земјоделците што се занимаваат со земјоделска дејност како единствено занимање, а се обврзници на данок од личен доход од земјоделска дејност, се задолжително осигурани по прописите за пензиското и инвалидското осигурување и во правата и обврските се изедначени со другите осигуреници кои се задолжително осигурани. Со овој закон е воспоставено доброволно осигурување на нивните брачни другари и другите членови на нивните семејства. Појдувајќи од тоа дека доброволното осигурување е

востановено заедно со задолжителното осигурување на земјоделците кои се занимаваат со земјоделска дејност како единствено занимање и се даночни обврзници, одредбата од член 9-а од Законот и одредбата од член 1 од Одлуката, треба да се сфати така што со оваа одредба се обезбедува социјална сигурност на лицата кои живеат во земјоделски домаќинства, а не можат задолжително да бидат осигурани затоа што не се даночни обврзници на приход од земјоделска дејност - не се сопственици на земјоделско земјиште. Оваа одредба фактички претставува продолжување на одредбата од членот 19 став 3 од Законот за старосното осигурување на земјоделците, според која, како осигуреник се сметаше и земјоделецот чиј брачен другар е вработен во здружениот труд со општествените средства, ако земјиштето што му припаѓа на семејството го обработува лично и со помош на другите невработени членови на семејството.

Судот не го прифаќа ставот на органот дека тужителката не може да биде доброволно осигурана затоа што била родена 1925 година и била неспособна за работа, и затоа погрешно кога не утврди дали тужителката живее во домаќинство што се занимава со земјоделска дејност. Бидејќи живее на село, се претпоставува дека нејзиното домаќинство се занимава со земјоделска дејност и дека барањето може да се одбие доколку се докаже спротивното.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2354/98 од 28.04.1999 година.

31. Стажот остварен по Законот за старосното осигурување се признава и на осигурениците кои преминале во друг вид осигурување.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Тужбата е основана.

Првостепенниот орган го одбил барањето за остварување право на инвалидска пензија, но без списите на предметот, Судот

не може да види од кои причини тоа го сторил. Меѓутоа, од образложението на оспореното решение се гледа дека на тужителот не му е засметано во стаж на осигурување времето од 1.01.1982 до 31.12.1989 година по Законот за старосното осигурување на земјоделците.

Врховниот суд на Република Македонија со пресуда го поништи решението на Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Македонија-Комисија за решавање на правата во втор степен, со кое беше одблена како неоснована жалбата против означеното првостепенно решение, со укажување дека согласно член 117 став 1 точка 2 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на РМ" бр.80/93, 14/95, 71/96 и 32/97), ова време може да му се утврдува во стаж на осигурување и дека согласно член 151-с од Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на СРМ" бр.4/89), на осигурениците заради исполнување на условите за остварување право на старосна инвалидска или семејна пензија, во стаж на осигурување им се засметува и времето поминато според Законот за старосното осигурување на земјоделците.

Прашањето на стажот остварен по Законот за старосното осигурување на земјоделците, за лицата кои не оствариле право по тој закон, беше регулирано со одредбата од член 151-с од овој закон. Според оваа одредба, по истекот на рокот од член 151-з на овој закон, на осигурениците, заради исполнување на условите за остварување право на старосна, инвалидска или семејна пензија, во стаж на осигурување им се смета и времето поминато според Законот за старосното осигурување на земјоделците, со што по наоѓањето на Судот, тој стаж е изедначен со стажот поминат во осигурување по прописите на пензиското и инвалидското осигурување, како и за другите осигуреници кои остваруваат право од задолжително пензиско и инвалидско осигурување. Оваа одредба не прави разлика меѓу осигурениците, односно не бара индивидуалниот земјоделец да продолжи да биде индивидуален земјоделец, за да може да го користи стажот по Законот за старосното осигурување на земјоделците. Тоа не соодветствува

на изедначениот статус на индивидуалните земјоделци со другите осигуреници кои правата ги остваруваат од задолжителното пензиско и инвалидско осигурување. Впрочем, во оваа одредба изречно стои осигуреници, а не индивидуални земјоделци.

Судот не го прифаќа образложението на органот дека според член 203 од Законот, кој е сега во сила, стажот остварен по Законот за старосното осигурување на земјоделците, не може да им се смета на осигурениците кои немаат континуитет на земјоделско осигурување, односно преминале во друг вид на осигурување и таков статус немаат во време на поднесувањето на барањето.

Судот најде дека и според член 203 од овој закон, по депот на почетокот на примената на овој закон на индивидуалните земјоделци заради исполнување на условите за остварување право на старосна, инвалидска и семејна пензија, во стаж на осигурување им се смета и времето поминато во осигурување според Законот за старосното осигурување на земјоделците, ако придонесот за тоа осигурување е платен во време на важењето на овој закон. Оваа одредба, додава само уште еден посебен услов во врска со стажот остварен по Законот за старосното осигурување на земјоделците, а тоа е придонесот да е платен во време на важењето на тој закон, каква одредба не постоела во Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување, што беше донесен во 1989 година, кога индивидуалните земјоделци се изедначија со другите осигуреници. Според оваа одредба, за разлика од другите осигуреници, по влегувањето во сила на овој закон, само не може дополнително да се плати придонесот за стажот остварен по Законот за старосното осигурување на земјоделците.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2472/98 од 12.05.1999 година.

32. Правото на исплата на пензија започнува да тече по престанокот на работниот однос.

Од о б р а з л о ж е н и е т о:

Тужбата е основана.

Со првостепеното решение на тужителот му е признато право на инвалидска пензија сметано од 16.04.1997 година во износ од 5.366,50 денари.

По повод жалбата на тужителот ова решение е изменето со оспореното решение, и му е признато право на пензија од 31.12.1996 година, но со право на исплата од 16.04.1997 година.

Во управниот спор тужителот го оспорил второстепеното решение во делот со кој е одлучено пензијата да му се исплатува од 16.04.1997 година, затоа што условите за остварување право на инвалидска пензија ги исполнил на 30.12.1996 година и од тој ден му следува исплатата на пензијата. Исто така, ја оспори и висината на пензијата, затоа што била пресметана со погрешна валоризација на платата од поранешните години.

Судот најде дека оспореното решение е незаконито.

Од сисите на предметот се гледа дека губењето на работната способност кај тужителот настанало на 30.12.1996 година, кој факт е неспорен. Појдувајќи од тоа, а во смисла на член 146 став 1 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на РМ" бр.80/93, 14/95, 71/96 и 32/97), тужителот стекнал право да оствари пензија со тој ден, затоа што тогаш ги исполнил условите.

Меѓутоа, исто така не е спорно дека работниот однос му престанал на 16.04.1997 година, поради што правилно одлучиле органите дека со право на исплата се стекнал по престанокот на работниот однос, бидејќи не постои правен основ за едновремено користење на плата и пензија. Тоа произлегува и од аналогната примена на член 154 од овој закон, според кој на користникот на пензијата, додека е во работен однос или додека врши дејност, му се запира исплатата на пензијата.

На тужителот работниот однос му престанал на 16.04.1997 година и како година од која се зема платата за утврдување на

пензиската основа не може да се земе 1997 година, затоа што во оваа година не остварил најмалку 6 месеци стаж на осигурување. Негова последна година од која се зема платата, во смисла на оваа одредба е 1996 година.

При одлучувањето Судот имаше предвид дека во 1997 година тужителот бил на боледување и не примал ниту надоместок ниту плата и сам го платил придонесот за пензиското и инвалидското осигурување, по најде дека ваквите наводи се неосновани, затоа што во 1997 година бил во работен однос, тоа време му е утврдено во пензиски стаж, а дали за тоа време не примил плата или надоместок на плата, ако бил на боледување и од кои причини не ги остварил тие права, не е од значење за определување на пензиската основа во смисла на член 19 од Законот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.3448/97 од 27.01.1999 година.

33. Само откако осигуреникот ќе го оствари правото на плата за времето што е признато во стаж на осигурување и ги плати придонесите, тој се стекнува со основ да поведе прво постапка за измена на податоците за платите во матичната евиденција, а потоа да поведе постапка за утврдување на пов износ на пензија.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Од сисите на предметот се гледа дека работниот однос на тужителката ѝ престанал на 26.06.1985 година и дека со решение од 28.06.1985 година ѝ било признато право на старосна пензија за остварен пензиски стаж од 35 години во висина од 85% од пензиската основа, утврдена од личните доходи што ги остварила од 1.01.1975 до 31.12.1984 година.

Со одлука на Основниот суд на здружениот труд-С од 6.11.1986 година е поништено решението на Основното училиште, за престанок на работниот однос на 20.06.1985 година, затоа што

со Одлука на Уставниот суд на Македонија У.бр.87/86 од 7.05.1986 година ("Службен весник на РМ" бр.19/86), е утврдено дека на 2.05.1986 година престанал да важи членот 98 став 2 од Законот за работните односи ("Службен весник на СРМ" бр.45/77.....42/85), во делот кој се однесува на условите под кои на жената работник ѝ престанува работниот однос.

Тужителката на 26.05.1986 година побарала да биде вратена во работен однос по донесувањето на одлуката на Основниот суд на здружен труд, а била вратена на 30.11.1986 година.

Со одлука на Основниот суд на здружениот труд - С од 9.10.1987 година, Основното училиште е задолжено на тужителката да ѝ го надомести личниот доход од 26.05.1986 до 30.11.1986 година колку што побарала тужителката, а тоа е од поднесувањето на барањето за враќање во работен однос, до фактичкото враќање, во износ од 179.410,00 динари. СИЗ за здравствена заштита во К по извршената контрола, на записник бр.875/1 од 14.05.1991 година утврдила дека овој личен доход заедно со каматата од 384.800,00 динари или вкупно 564.200,00 динари, на тужителката ѝ бил платен на 19.07.1988 година.

Првостепеното решение, со кое на тужителката ѝ беше признато право на старосна пензија од 28.06.1985 година, е изменето со решение на првостепенниот орган од 15.05.1987 година и почнувајќи од 1.12.1986 година ѝ е прекратено правото на пензија.

По навршувањето на 40 години стаж, на тужителката повторно ѝ престанал работниот однос и со решението на првостепенниот орган од 2.06.1993 година ѝ е признато право на старосна пензија од 1.12.1990 година во висина од 85% од пензиската основа. Пензиската основа е утврдена од личните доходи остварени во периодот од 1978 до 1989 година, така што ѝ е определена пензија во висина од 22,00 денари сметано од 1.12.1990 година. Од септември на предметот и тоа од пресметковната листа од 14.05.1993 година за податоците од матичната евиденција и од образложението на второстепеното решение, се гледа дека во пензиска основа ѝ е земен и надоместокот итго на тужителката ѝ бил исплатен на име личен доход за 1986 година заедно со каматата, за периодот од 26.05.1986 до 30.11.1986 година.

При таква состојба, Судот најде дека оспореното решение е законито.

Наводите од тужбата дека погрешиле органите кога времето од 26.05.1985 до 27.06.1986 година го сметале како прекин на работниот однос и дека пензијата во 1985 година не ја остварила доброволно, туку поради престанок на работниот однос, а одлуката за престанок е поништена поради Одлуката на Уставниот суд на Македонија, Судот ги ценеше, но најде дека не се од значење за допесување поинаква одлука во оваа постапка.

Ова, од причини што и според член 24 став 1 од Законот за основните права од пензиското и инвалидското осигурување ("Службен лист на СФРЈ" бр.23/82...89/90 и "Службен весник на СРМ" бр.10/82) и според член 19 став 1 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување, кој е сега во сила ("Службен весник на РМ" бр.80/93, 14/95, 71/96 и 32/97), старосната пензија се утврдува од личните доходи (платите) што осигуреникот ги остварил, а во случајот тужителката во периодот од 26.06.1985 до 27.06.1986 година не била во работен однос и не можела да оствари плата, илту пак за ова време напнадно примила надоместок на плата. Иако решението за престанок на работниот однос е поништено, таа побарала да ѝ се исплати само платата од 26.05.1986 година, кога побарала да биде вратена на работа до 30.11.1986 година, кога и фактички била вратена и со одлука на Основниот суд на здружениот труд, само за овој период ѝ е признат надоместок на личниот доход.

Меѓутоа, доколку тужителката го оствари правото на надоместок на личниот доход и за спорното време и обезбеди да се платат придонесите за пензиското и инвалидското осигурување, тоа ќе биде основ да поведе прво постапка за измена на податоците во матичната евиденција за личните доходи (платата), а потоа и да поведе постапка за утврдување нов износ на старосна пензија.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У бр.1504/98 од 1.12.1999 година.

34. Барањето на осигуреникот да оствари право од инвалидност како последица на повреда на работа, не може да се одбие само затоа што пријавата за несреќа на работа не била евидентирана во Фондот за здравствена заштита.

Од о б р а з л о ж е н и е т о:

Тужбата е основана.

На тужителот му е признато право на инвалидска пензија поради тоа што кај него настанало загубување на работната способност сметано од 21.11.1995 година, кога го поднел барањето, а висината на пензијата е определена според остварениот стаж на осигурување.

Тужителот го оспори решението во поглед на причината поради која настанала загубената работна способност и уште во жалбата укажал дека инвалидноста настанала како последица на повреда на работа.

Судот ценејќи ја законитоста на оспореното решение и по извршениот увид во списите на предметот најде дека оспореното решение се заснова на непотполно утврдена фактичка состојба.

Со наод, оценка и мислење на Првостепената и Второстепената комисија за оценка на работната способност е утврдено дека кај тужителот настанало загубување на работната способност како последица на повреда. И покрај ваквите наоди првостепенниот орган утврдил дека инвалидноста настанала како последица на болест, а тужениот орган не прифатил дека повредата настанала под околностите од член 44 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на РМ" бр.80/93, 14/95, 71/96 и 32/97), затоа што пријавата за несреќа на работа не била евидентирана во Фондот за здравствена заштита.

Судот наоѓа дека барањето на тужителот да оствари право како последица на повреда на работа, не може да се одбие само затоа што пријавата за несреќа за работа не била евидентирана во Фондот за здравствена заштита, бидејќи тоа не произлегува од начинот и постапката за остварување на правата по прописите за пензиското и инвалидското осигурување.

Според член 139 од Законот, за остварување на правата врз основа на губење на работната способност, фактичката состојба се утврдува врз основа на наод, оценка и мислење на Комисијата за оцена на работната способност. Во смисла на оваа одредба Комисијата утврдила дека инавалидноста кај тужителот настанала како последица на повреда, па бидејќи тужителот доставил пријава за несреќа на работа заверена во организацијата и од лекарот, комисијата била должна да ги дополнат своите наводи и да се произнесат дали неспособноста за работа поради повреда е последица на повредата илго тужителот ја претрпел на 03.02.1994 година. Ова, особено поради тоа илго преломот на кичмата, со точна дијагноза на лекарот, која е составен дел на пријавата, е утврдена и од комисијата со иста дијагноза.

Поради тоа се јавува потреба од повторно разгледување и одлучување.

Во натамошната постапка органот е должен да прибави повторен наод, оценка и мислење од второстепената комисија за оцена на работната способност, која треба да ја има предвид пријавата за несреќа на работа и да одговори на прашањето дали инавалидноста кај тужителот настанала како последица на повредата илго тужителот ја претрпел на 03.02.1994 година на работното место палејќи го тракторот со цел да започне со работа.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.592/98 од 28.04.1999 година.

35. Инавалидот со намалена работна способност, кој остварил право на паричен надоместок поради стечај над претпријатието, а во текот на користењето заснова работен однос, го задржува статусот на невработено лице на кое му престанал работниот однос поради стечај, ако пред истекот на времето за кое му следувал надоместок повторно остане без работа и затоа може да го користи правото на паричен надоместок по член 61 од Законот за пензиското и инавалидското осигурување.

Од образложението:

Тужителот поднел барање за остварување право на паричен надоместок по член 61 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на РМ" бр.80/93, 14/95, 71/96 и 32/97).

Според став 1 од овој член, средствата за исплата на паричните надоместоци од член 54 на овој Закон ги обезбедува и исплатува работодавецот.

Според став 2, по исклучок од на став 1 на овој член, кога на инвалидот на трудот со преостаната работна способност му престане работниот однос заради престанок на правното лице поради стечај или ликвидација, средствата за исплата на паричните надоместоци од член 54 како паричен надоместок до вработување и за правото од член 47 став 3 ги обезбедува Фондот.

Органите нашле дека тужителот не може да оствари такво право затоа што последниот работен однос не му престанел поради престанок на правното лице.

По извршениот увид во списите на предметот, а посебно во потврдите на Бирото за вработување од 11.02.1994 година и од 5.01.1995 година, Судот утврди дека на тужителот, кој е инвалид со преостаната работна способност, работниот однос во III му престанал поради стечај на ова претпријатие. По тој основ му било признато право на паричен надоместок поради невработеност и правото го користел од 16.01.1991 до 14.03.1993 година, преку Бирото за вработување. На 15.03.1993 година се вработил во Претпријатието, каде останал на работа до 31.12.1993 година и за ова време бил пријавен во Фондот за пензиското и инвалидско осигурување како задолжително осигуран од работен однос.

По престанокот на работниот однос повторно бил пријавен како невработено лице во Бирото за вработување во Б. и повторно користел право на паричен надоместок од 1.03.1994 година до 31.12.1994 година.

Од ваквите докази второстепенниот орган заклучил дека повторното вработување во другото претпријатие, и престанокот на работниот однос не е поради стечај на претпријатието, поради

што паричните надоместоци од член 54 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување не можел да ги користи во Фондот на пензиското и инвалидското осигурување, во смисла на членот 61 од овој закон.

Целејќи ја законитоста на оспореното решение, Судот најде дека тоа се заснова на непотполно утврдена фактичка состојба, а која може да биде од значење за правилна примена на материјалното право, во конкретниот случај, поради следното:

Тужителот остварил право на паричен надоместок во 1991 година според Законот за вработувањето ("Службен весник на СРМ" бр.32/87, 18/89 и 36/89), кој тогаш бил во сила според кој, а согласно со член 23 став 3, правото на паричен надоместок може да оствари и невработено лице независно од должината на стажот на осигурувањето, на кое работниот однос му престанал поради стечај или редовна ликвидација на организацијата најдолго од 30 месеци. Тужителот не го користел тоа право 30 месеци, туку го користел до 14.03.1993 година, затоа што пред истекот на 30 месеци засновал работен однос.

Со оглед дека правото на паричен надоместок поради невработеност му престанало по засновањето на работниот однос, а новиот работен однос траел од 14.03.1993 до 31.12.1993 година, по наоѓањето на Судот, настанала состојба што е регулирана со членот 34 став 2 од Законот за вработувањето, со измените на овој закон објавени во ("службен весник на РМ" 36/91, 12/93 и 78/93), според кој можел да го задржи статусот на лице на кое му престанал работниот однос поради стечај на претпријатието.

Имено, според член 34 став 1 од овој Закон, невработеното лице на кое му престанало правото на паричен надоместок според член 33 на овој Закон, освен на лицето од точка 7, може да го оствари тоа право, ако повторно ги исполни условите за здобивање со право на паричен надоместок, со тоа што во стаж на осигурување не му се засметува времето во кое го примил последниот паричен надоместок.

Според став 2, по исклучок, невработеното лице на кое поради засновање работен однос, односно отслужување, односно дослужување на воениот рок му престанало правото на паричен надоместок пред истекот на времето за кое имал право на

надоместок, а кој повторно останал без работа, односно се вратил од отслужување, односно дослужување на воениот рок, продолжува да го користи тоа право.

Од оваа одредба, по барање на Судот, произлегува дека стечајниот работник, на кој му престанало правото на надоместок пред истекот на времето за кое можел да остварува такво право, засновал работен однос и повторно останал без работа, продолжува да го користи правото по основ на престанок на работниот однос поради стечај. Дека тужителот продолжил и го користел тоа право произлегува и од потврдата на Бирото за вработување од 4.05.1998 година, која тужителот ја доставил со тужбата, а според која од 1.03.1994 до 30.12.1994 година продолжил да го користи правото по основ на стечај.

Со оглед на тоа, Судот најде дека не можел тужениот орган да го одбие барањето како неосновано само заради тоа што тужителот засновал работен однос, без да ја има предвид и одредбата од член 34 став 2 од Законот за вработувањето, поради што се јавува потреба од повторно разгледување и одлучување.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У бр.1438/98 од 10.11.1999 година.

36. Барањето на корисникот на пензија да му се утврди нов износ на пензија, не може да се смета како барање за повторување на постапката.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Со решение на СИЗ за пензиското и инвалидското осигурување на Македонија-Комисија за жалби против решенијата донесено во прв степен од 15.12.1987 година, на тужителот му бил определен нов износ на инвалидска пензија од 47.440,00 динари, сметано од 11.07.1986 година за 30 години и 5 месеци пензиски стаж, во висина од 65% од пензиската основа, односно 85% заедно со додатокот за инвалидност.

Од списите на предметот се гледа дека пензијата основа била определена од личните доходи што ги остварил од 1966 до 1975 година, како најповолни последователни 10 години, чиј просек изнесувал 40.986,00 денари месечно.

На 11.12.1996 година поднел барање за зголемување на пензијата, затоа што со правосилна пресуда на Основниот суд С, потврдена со пресуда на Апелациониот суд во С од 15.10.1996 година, работодавецот- ПН е задолжен на Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Македонија, да ги плати придонесите за пензиското и инвалидското осигурување на тужителот, за времето од 1.10.1982 до 21.09.1983 година. Обврската била исполнета и бил поднесен образец М-8 за измена на податоците во матичната евиденција, па поради тоа смета дека овој стаж би влијаел на висината на пензијата.

Првостепенниот орган барањето го прифатил како барање за обнова на постапката и ова време го засметал во стаж на осигурување и утврдил стаж од 30 години, 5 месеци и 14 дена, по одлучил и патаму да се исплатува пензијата во износот определен со решението од 15.12.1987 година, како поповолна.

Вака одлучил, затоа што барањето за обнова на постапката го поднел по истекот на рокот од 5 години од приемот на решението, поради што, согласно со член 143 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на РМ" бр.80/93, 14/95, 71/96 и 32/97), треба да се применат прописите кои важат во времето на поднесувањето на барањето, а според овие прописи пензијата е попповолна во однос на утврдената пензија. Така, утврдил дека согласно со член 19 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување, пензијата се утврдува од месечниот просек на платите, што осигуреникот ги остварил за време на вкупното траење на осигурувањето, а најрано од 1.01.1970 година. Согласно со член 65 од овој закон, пензијата според стажот изнесува 63,80% и изнесува 0,0002 денари месечно, која зголемена со додатокот на инвалидност од 20% изнесува 0,0003 денари, а ова зголемено со 48,4% изнесува 0,0004 денари, а пензијата усогласена, согласно со член 37 од тој закон, заклучно со 0,78% изнесува 6.177,00 денари, што е попповолно за тужителот.

Судот наоѓа дека оспореното решение се заснова на погрешна примена на членот 143 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување.

Од образложението на решението на второстепенниот орган од 15.12.1987 година, се гледа дека времето од 1.10.1982 до 22.09.1983 година, во траење од 11 месеци и 22 дена, му е пресметан на тужителот во стаж на осигурување и заедно со стабот што го утврдил првостепенниот орган од 29 години, 5 месеци и 24 дена, вкупно бил утврден стаж од 30 години, 5 месеци и 14 дена.

Од ова, произлегува дека тужителот во обновената постапка, во поглед на стабот на осигурување, не укажал на нови факти кои би биле од значење за утврдување на пензијата која зависи од должината на стабот и висината на вложувањата и затоа погрешно органите барањето за утврдување на поголем износ на пензијата го сметале како барање за обнова на постапката, наместо како барање за определување на поповолна пензиска основа, со оглед на тоа што остварил поголем личен доход во 1982 и 1983 година и во таа смисла била извршена промена во матичната евиденција за остварените лични доходи во овие две години.

Тужителот остварил право на пензија за време на важењето на Законот за основните права од пензиското и инвалидското осигурување ("Службен лист на СФРЈ" бр.23/82, 77/82, 75/85, 8/87, 65/87, 78/89, 44/90 и 89/90), според кој, а согласно со член 24 став 1, пензијата се утврдува од месечниот просек на личните доходи што осигуреникот ги остварил во кои да било последователни 10 години на осигурување, што се најповолни за осигуреникот (пензиска основа).

Во врска со тоа, првостепенниот орган утврдил дека најповолна пензија тужителот можел да оствари од личните доходи што ги остварил во времето од 1966 до 1975 година. При тоа, ги имал предвид остварените лични доходи евидентирани во матичната евиденција, но без податоците за личните доходи за 1982 и 1983 година, за кои е донесена пресудата во парничната постапка и работодавецот е задолжен да ги плати придонесите за осигурување и за овој период и за кои накнадно е поднесен образец М-8.

Второстепенниот орган во стаж на осигурување го пресметал и спорното време од 1.10.1982 до 22.09.1983 година, за кое напредно се платени придонесите, но не дал образложение дали го имал предвид и остварениот личен доход за тој период и дали со тој личен доход можел да оствари поповолна пензија од други 10 години, во кои би влегле личните доходи од 1982 и 1983 година.

Затоа, а појдувајќи од тоа дека тужителот го остварил правото по поранешните прописи и дека побарал само повисок износ на утврдената пензија, Судот наоѓа дека тужителот не укажал на нови факти, туку на правилна примена на материјалното право.

Во натамошната постапка, органот треба да провери дали врз основа на вкупните лични доходи што тужителот ги остварил во 1982 и 1983 година, а кои се евидентирани во матичната евиденција, со оглед на приложениот образец М-8, и за кои бил платен и придонесот, тужителот би остварил повисока пензија.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У бр.537/99 од 8.12.1999 година.

37. По влегувањето во сила на Законот за пензиското и инвалидското осигурување, а тоа е од 1.01.1994 година, нема основ за плаќање на придонесите по Законот за старосното осигурување на земјоделците и поради тоа во постапката за остварување на правото на пензија, без значење е тоа што органот надлежен за јавни приходи, го уважил барањето на тужителката да ѝ се определи висината на придонесите и обврската да ги плати.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

На тужителката не ѝ е признато право на старосна земјоделска пензија, затоа што во смисла на член 17 став 3 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на РМ" бр.80/93, 14/95, 71/96 и 32/97), нема најмалку 15 години стаж на осигурување. Во стаж на осигурување ѝ е засметано времето од 1.01.1989 до 31.12.1992 година по Законот

за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на СРМ" бр.4/89), времето после 1.01.1993 година по Законот за пензиското и инвалидското осигурување, по основ на вршење земјоделска дејност и стажот остварен во СРЗ во траење од 3 години.

Од списите на предметот се гледа дека тужителката била сопственик на земјоделско земјиште од 1985 година и ако се занимавала со земјоделска дејност била и дапочен обврзник од вршење земјоделска дејност, со што ги исполнувала условите да биде задолжително осигурана по Законот за старосното осигурување на земјоделците ("Службен весник на СРМ" бр.15/78 и 27/86), кој важел до 31.12.1988 година. Меѓутоа, исто така се гледа дека во време на важењето на тој закон, не ги плаќала придонесите за осигурување по тој закон. Придонесите ги платила по донесувањето на решението на Министерството за финансии-Управа за јавни приходи-Одделение во Б. од 22.09.1998 година, со кое, а по нејзино барање, е задолжена да ги плати придонесите по Законот за старосно осигурување на земјоделците од 1.01.1986 до 31.12.1988 година.

При таква фактичка состојба, Судот најде дека оспореното решение е законито.

Според член 203 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување, по денот на почетокот на примената на овој закон на индивидуалните земјоделци заради исполнување на условите за остварување право на старосна, инвалидска или семејна пензија, во стаж на осигурување им се смета и времето поминато во осигурување по Законот за старосното осигурување на земјоделците, ако придонесот за тоа осигурување е платен во време на важењето на тој закон.

Со оглед на неспорниот факт дека придонесот за стажот остварен по Законот за старосното осигурување на земјоделците не бил платен во време на важењето на тој закон, Судот најде дека правилно органите, согласно со оваа одредба, тоа време не ѝ го признале во стаж на осигурување, па бидејќи без тој стаж нема 15 години стаж на осигурување, не ги исполнува условите за остварување право на старосна земјоделска пензија.

При одлучувањето Судот ги ценеше наводите дека во катастарската евиденција имотот бил евидентиран на нејзино име

уште на 2.07.1985 година, а органот за премоер и катастар таа состојба не ја пријавил во Управата за јавни приходи сè до 1992 година и тоа по нејзино барање, од кога редовно ги плаќала даноците и придонесите, но ги оцени како без значење за донесување поинаква одлука од претходно наредените причини.

Исто така, ја ценеше околноста дека со решение на органот надлежен за јавни приходи, е задолжена да го плати придонесот за спорното време, но најде дека и тоа е без значење во смисла на членот 203 од цитиранот закон, затоа што јасно и изречно од овој член произлегува дека по влегувањето во сила на овој закон не може да се плаќа придонесот по Законот за старосното осигурување на земјоделците. Оттука, по влегувањето во сила на Законот за пензијското и инвалидското осигурување, а тоа е од 1.01.1994 година, нема основ за плаќање на придонесите по Законот за старосното осигурување на земјоделците и поради тоа во постапката за остварување на правото на пензија, без значење е тоа што органот надлежен за јавни приходи го уважил барањето на тужителката да ѝ се определи висината на придонесите и обврската да ги плати.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1201/99 од 22.09.1999 година.

38. Членот на земјоделското домаќинство кој бил осигуран по Законот за старосно осигурување на земјоделците, продолжува да биде доброволно осигуран по прописите за пензијското и инвалидското осигурување, како не поднел пријава за доброволно осигурување.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

На тужителката не ѝ е признато право на старосна земјоделска пензија, затоа што нема остварено најмалку 15 години стаж на осигурување. Во стаж на осигурување не ѝ е засметано времето од 1.01.1981 до 31.12.1993 година, како на осигуреник кој

се занимава со земјоделска дејност, затоа што барањето го поднела на 3.06.1994 година, по престајокот на важењето на член 9-а од Законот за измени и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на СРМ" бр.4/87), за доброволно осигурување и бидејќи нема својство на осигуреник, во стаж на осигурување, а согласно со член 203 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на РМ" бр.80/93, 14/95, 71/96 и 32/97), не може да ѝ се смета и времето од 1.01.1981 до 31.12.1988 година. Исто така, во стаж на осигурување не ѝ е пресметано времето поминато во членство на работа во СРЗ од 8.05.1953 до 19.09.1951 година, затоа што согласно со член 117 став 1 точка 2 од овој закон, не постоел законски основ тоа време да се утврдува во стаж по 1.01.1994 година.

Судот најде дека оспореното решение се заснова на погрешна примена на материјалното право.

Прашањето за сметањето на стажот во Законот за пензиското и инвалидското осигурување, е регулирано со членот 117. Според оваа одредба, во пензиски стаж во смисла на овој закон, врз основа на кој се здобиваат и остваруваат правата од пензиското и инвалидското осигурување, се смета: 1. времето поминато во осигурување, кое според одредбите од овој закон се смета во стаж на осигурување и 2. времето поминато во осигурување до денот на почетокот на примената на овој закон што според прописите што важеле до тој ден се смета во пензиски стаж.

Од списите се гледа дека тужителката живее во земјоделско домаќинство, кое располага со земјоделско земјиште. Нејзиниот сопруг бил во работен однос и остварил право на пензија по тој основ. Земјиштето до 31.12.1980 година се водело на името на нејзиниот свекор, а од 1.01.1981 до 31.12.1993 година, а тоа е последната година пред поднесувањето на барањето, се водело на нејзиниот сопруг. Придонесот за осигурување по Законот за старосното осигурување на земјоделците и по Законот за пензиското и инвалидското осигурување, бил платен и тоа за целиот овој период од 1.01.1981 до 31.12.1993 година, но на име на сопругот.

При таква состојба, а според прописите што важеле за ова време, произлегува следното:

Од 1.01.1981 до 31.12.1988 година, кога важел Законот за старосното осигурување на земјоделците ("Службен весник на СРМ" бр.15/78 и 27/86), постоел основ за осигурување на тужителката согласно со член 19 став 2, според кој како осигуреник, во смисла на став 1 од овој член, се смета и земјоделецот чиј брачен другар е вработен во здружениот труд со општествени средства, ако земјинието што му припаѓа на семејството го обработува лично и со помош на другите невработени членови на семејството. За ова време, нема пречка тоа да ѝ се признае во стаж на осигурување, во смисла на член 203 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување, кој е сега во сила, затоа што придонесот бил платен. Бидејќи сопругот бил осигуран по друг основ и не бил должен да плаќа придонеси по Законот за старосното осигурување на земјоделците, треба да се прифати дека тој придонес е платен за тужителката, која била задолжително осигурана по тој Закон.

Законот за старосното осигурување на земјоделците престана да важн со Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на СРМ" бр.4/89), со кој за индивидуалните земјоделци се воспостави задолжително осигурување. Со тој закон, а според член 6, задолжително беа осигурани индивидуалните земјоделци-обврзници на данок од личен доход од земјоделска дејност на кои земјоделската дејност им е единствено занимање-индивидуални земјоделци.

За осигурениците од членот 19 став 2 од Законот за старосното осигурување на земјоделците, се воспостави доброволно осигурување, кое беше регулирано со членот 9-а од овој закон.

Според овој член, правата од пензиското и инвалидското осигурување со доброволно осигурување ги обезбедуваат и остваруваат брачниот другар и другите членови на домаќинството на индивидуалниот земјоделец, брачниот другар и другите членови на домаќинството на сопственикот на земјоделското земјиште на кого земјоделската дејност не му е единствено занимање, како и

лицата кои се занимаваат со земјоделска дејност со земјините земено под закуп, со сточарство или со пчеларство, на кои вршењето на дејноста им е единствено занимање, под услови и на начини утврдени со самоуправен општ акт на заедницата.

Од фактите, кои се неспорни во постапката, произлегува дека тужителката ги исполнувала условите да биде доброволно осигурана, во смисла на член 9-а од Законот и член I од Одлуката за начинот, приемот во доброволно пензиско и инвалидско осигурување, определување основници за осигурување и пресметување и наплатување на придонесот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на СРМ" бр.23/89) и ги плаќала придонесите, како на име на пензишниот сопруг, само што во смисла на Одлуката, не поднела формално пријава за доброволно осигурување.

Тоа, по наоѓањето на Судот, не може да биде причина ова време да не ѝ се смета во стаж на осигурување, ако се има предвид дека и пред тоа ги исполнувала условите за осигурување по Законот за старосно осигурување на земјоделците, како задолжително осигурување, и било продолжено со плаќање на придонесите и потоа кога, фактички како континуитет на претходното осигурување, за овие лица е востановено доброволно осигурување. Бидејќи Фондот платените придонеси ги прифатил, не ги вратил и не ја известил странката дека нема основ за плаќање на придонесите, затоа што не поднела пријава за доброволно осигурување, треба да се смета дека тужителката продолжила да биде земјоделски осигуреник по основ на доброволно осигурување и дека целиот стаж по основ на вршење на земјоделска дејност и живеење во земјоделско домаќинство, треба да ѝ се смета во стаж на осигурување.

Во врска пак, со времето поминато на работа во членство на СРЗ, исто така, а поради погрешната примена на одредбата од член 117 став 1 точка 2 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување, погрешнија органите кога не утврдија дали се исполнети условите за утврдување на овој стаж. Стажот тужителката го докажува со уверение од Архивот на Македонија-Подрачна единица во Тетово, а во уверението се наведува дека тужителката била член на задругата, поради што погрешно

органот заклучува дека во уверението биле наведени само податоци за времетраењето на задругата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2018/98 од 12.05.1999 година.

39. Како писмено доказно средство за утврдување на стаж на осигурување не се смета само уверението кое е издадено согласно со член 171 од Законот за општата управна постапка.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Од списите на предметот се гледа дека тужителката на 26.11.1996 година поднела барање за утврдување во пензиски стаж времето од 1.09.1955 до 1.09.1960 година, по основ на работен однос во Земјоделската задруга од с. З. За доказ предложила потврда од оваа задруга од 1.10.1960 година, со која персоналниот референт потврдил дека во ова време тужителката била во работен однос во Задругата.

Првостепенниот орган, заради утврдување на фактичката состојба, прибавил докази по службена должност и тоа: потврда од Министерството за здравство, Фонд за здравствено осигурување - Подрачна единица во П., според која, во евиденцијата на тој орган не постои евиденција за стажот на тужителката и потврда од претпријатието кое е правен следбеник на Задругата, според која, не постоела евиденција дека тужителката работела во периодот од 1.09.1955 до 1.09.1960 година. Откако првостепенниот орган ги оценил овие докази, барањето го одбил како неосновано. Во жалбата тужителката ја оспори утврдената фактичка состојба, затоа што со потврдата издадена од Задругата се докажувало постоењето на нејзиниот работен однос и наведе дека претпријатието не бил прв следбеник на Задругата и затоа од неговата евиденција не можело да се пронајдат веродостојни податоци.

Второстепенниот орган жалбата ја одбил како неоснована од причини што потврдата не претставувала јавна исправа, а

постапката можела да се покрене само врз основа на потврда или уверение издадено врз основа на податоците од евиденциите што ги води работната организација утврдена со закон во смисла на член 171 од Законот за општата управна постапка.

Судот најде дека оспореното решение е незаконито.

Според член 204 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на РМ" бр.80/93, 14/95, 71/96 и 32/97), со депот на почетокот на примената на овој закон, стажот не може да се докажува врз основа на изјава на сведоци.

Бидејќи оваа одредба го исклучува докажувањето на стажот со сведоци, во управната постапка, а заради утврдување на фактите, можат да се употребат сите други доказни средства од член 159 став 2 од Законот за општата управна постапка, погодни за утврдување на состојбата на работата што одговара на конкретниот случај, вклучувајќи ги изјавите на сведоци, како дополнителни докази. Во смисла на оваа одредба, уверението издадено согласно член 171 од Законот, е само еден вид на доказно средство, поради што погрешил тужешниот орган кога само поради тоа што потврдата не била издадена во смисла на оваа одредба, заклучил дека не може да се прифати како доказ и не ја оценил оваа потврда, односно не ги проверил жалбените наводи дека фактичката состојба не била правилно и потполно утврдена.

Поради тоа се јавува потреба од повторно разгледување и одлучување.

Во натамошната постапка фактичката состојба органот треба да ја дополни со барање на дополнителни и поконкретни податоци од правните следбеници и со други доказни средства, од кои не можат да се исклучат и изјави на сведоци како дополнителни докази за вистинитоста на фактите наведени во потврдата издадена од Задругата, на потоа да одлучи дали ова време може на тужителката да и се признае во стаж на осигурување.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.79/98 од 10.02.1999 година.

40. Изготвувањето на мислење за оправданоста на барањето за паричен надомест за помош и нега од друго лице, и негово доставување до стручниот орган, односно установа, значи оценка на оправданоста во смисла на социјалната состојба на барателот, кое нешто ќе претставува основ за наодот, оценката и мислењето за потребата од помош и нега од друго лице на корисниците од член 30 од Законот за социјална заштита.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Од списите во предметот се гледа дека Меѓуопштинскиот центар за социјална работа на општините на град С. со решение на тужителот му признал право на паричен надоместок за помош и нега од друго лице сметано од 1.01.1997 година, а на основа на од оценка и мислење на Првостепената комисија за оценка на работната способност на Фондот на пензиското и инвалидското осигурување, која определила контролен преглед по една година.

Со решение на Меѓуопштинскиот центар за социјална работа на општините на град С. на тужителот му е прекратено правото на паричен надоместок за помош и нега од друго лице, бидејќи со од оценка и мислење на Првостепената лекарска комисија за оценка на работната способност од 3.11.1997 година било утврдено дека тужителот е способен сам да ги обавува основните животни потреби и нема потреба од помош и нега од друго лице.

Второстепенниот орган ја одбил жалбата како неоснована затоа што Второстепената лекарска комисија со од оценка и мислење број 1650 од 24.04.1998 година потврдил дека тужителот може сам да ги обавува основните животни потреби и дека нема потреба од помош и нега од друго лице.

Тужителот го оспорува решението како незаконито и отстапува дека е инвалид од прва категорија со 90% инвалидност, има ампутација на двете нозе и не може да се третира како подвижно лице кое може само без помош и нега од друго лице да ги обавува основните животни потреби.

Судот наоѓа дека оспореното решение е незаконито, не се правилно утврдени потребните факти за одлучување и

неправилно е применето материјалното право, а што е на штета на тужителот.

Органите прифатиле дека, тужителот е подвижно лице и покрај тоа што кај истиот постои ампутација на двете нозе и како такво лице со помош на протези е во можност да се движи и да ги обавува основните животни потреби. Меѓутоа, од медицинската документација и мислењето на матичниот лекар не произлегува состојба која што ја потврдува констатацијата на комисиите дека тужителот може сам да се движи и да ги обавува основните животни потреби. Од утврдената инвалидност и здравствена состојба на тужителот произлегува потреба од целосен преглед и утврдување на фактите по однос на подвижноста на тужителот. Судот не може како доволна да ја прифати констатацијата дадена во наодот и мислењето на комисиите дека тужителот може со помош на протези да се движи и да ги обавува основните животни потреби. Наодот оцената и мислењето на комисијата е недоволно образложено на кој начин и во каква состојба со таков инвалидитет тужителот може да се движи, и која е причината да тој се смета како лице кое е подвижно.

Според член 20 од Законот за социјална заштита ("Службен весник на РМ" бр. 50/97), правото на социјална помош покрај другите права го опфаќа и правото на паричен надоместок за помош и нега.

Според член 30 од овој закон, право на паричен надоместок за помош и нега од друго лице има лице кое не може да ги врши основните животни потреби (не е во можност да се движи во станот што со користење на соодветни помагала, да одржува основна лична хигиена, да се облекува, да зема храна, што да врши други дејства за задоволување на основните животни потреби), односно лицето е неподвижно, потполно слепо, заболено од дистрофија или сродни мускуларни или невромускуларни заболувања, церебрална или детска парализа, парафлегија како и лице со тешки и најтешки пречки во психичкиот развој над 26 годишна возраст.

Според член 31 став 1 и 3 од овој закон, наод оценка и мислење, за потребата од помош и нега од друго лице за корисниците од член 30 на овој закон, дава стручниот орган за

оцена на работната способност на Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Македонија. Центарот за социјална работа изготвува мислење за оправданоста на барањето за паричен надомест за помош и нега и го доставува на стручниот орган, односно установата од ставовите 1 и 2 на овој член.

Од списите на предметот се гледа дека со наод оцена и мислење на Првостепената и Второстепената комисија е утврдено дека тужителот нема потреба од помош и нега од друго лице. Од списите на предметот исто така се гледа дека Центарот за социјална работа нема изготвено мислење за оправданоста на барањето за паричен надомест за помош и нега, кое било потребно да го достави до Стручниот орган - Комисијата за оцена на работната способност.

При таква состојба, а имајќи ги предвид одредбите од член 30 и 31 став 1 и 3 од Законот за социјална заштита и утврдените факти дека тужителот може самостојно без помош и нега од друго лице да ги обавува основните животни потреби и дека не е неподвижно лице, Судот најде дека при донесувањето на оспореното решение не се почитувани правилата за утврдување на мислењето дали е оправдано барањето за паричен надоместок за помош и нега од друго лице нито е од влијание за законитоста на решението, а нито е на штета на тужителот.

Во постапката нито ја спровеле органите не се почитувани правилата за утврдување на оправданоста на барањето за паричен надоместок за помош и нега. Првостепениот орган - Центарот за социјална работа не изготвил и не доставил мислење за оправданоста на барањето во смисла на член 31 ставот 3 од Законот нито претставува основ за одлучување дали во случајов е оправдано да се определи паричен надоместок за помош и нега од друго лице во смисла на членот 30 од Законот. Изготвувањето на мислењето за оправданоста и негово доставување на стручниот орган, односно установа, која дава наод, оцена и мислење за потребата од помош и нега на друго лице е нужно да се стори пред да се даде наод, оценка и мислење. Функцијата на мислењето на Центарот за социјална работа, с оправданоста да се оцени во смисла на социјалната состојба на бараателот, кое нешто би претставувало основ за наодот оценка и мислењето за потребата

од помош и нега од друго лице на корисниците на член 30 од овој закон.

Поради горното како во случајов не се утврдени целосно релевантните факти по однос на здравствената состојба односно положбата на тужителот дали е во можност сам да ги обавува основните животни потреби-дали е подвижно или неподвижно лице во смисла на член 30 од законот и како Центарот за социјална работа-С., не постапил во смисла на правилата утврдени во членот 31 став 3 од Законот, Судот согласно член 39 став 2 од Законот за управните спорови одлучи како во изреката.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2618/98 од 9.06.1999 година.

41. I. Трошоците за специјалистичко-консултативна и болничка здравствена заштита паѓаат на товар на Фондот за здравствена заштита, како осигуреникот не обезбедил упат од избраниот лекар.

II. Сè додека не се донесе актот со кој ќе се утврдат стандардите и нормативите за потребниот број на здравствени работници според бројот на населението и други критериуми (член 59 точка 9 од Законот), средствата што осигуреникот ги платил на приватна здравствена организација или на здравствен работник кој врши здравствена дејност, паѓаат на товар на Фондот за здравствена заштита.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Тужбата е основана.

Тужителот користел здравствена заштита-операција за отстранување и реконструкција на тумор на левото око во приватна здравствена организација и побарал да му бидат надоместени трошоците за лекувањето.

Органите нашле дека барањето е неосновано, затоа што осигуреникот можел да користи специјалистичко консултативна и болничка здравствена заштита ако е упатен од избраниот лекар, па бидејќи лекувањето било извршено без било каков упат, осигуреникот лекувањето го плаќа со лични средства согласно со член 31 став 1 точка 1 и член 42 од Законот за здравствената заштита ("Службен весник на РМ" бр.38/91, 46/93 и 55/95). Освен тоа, тужителот користел здравствена заштита во приватна здравствена организација, која немала склучено договор со Фондот за здравствено осигурување, поради што Фондот, согласно со член 124 и 131 од Законот, немал обврска да ги споси трошоците за неговото лекување.

Судот најде дека оспореното решение се заснова на погрешна примена на материјалното право на штета на тужителот.

Одредбата од член 41 од Законот, се однесува на правото и должноста на осигуреникот да избере лекар од примарната здравствена заштита, кој според според член 6 од Правилникот за начинот на остварувањето на правата и обврските од здравственото осигурување ("Службен весник на РМ" бр.3/92, 11/92, 32/92, 6/95 и 65/95), при остварувањето на примарната здравствена заштита зависно од потребата врши преглед, потребна медицинска интервенција, дава потребен совет, препишува лек или осигуреникот го упатува на: лабораториско, радиолошко и друго испитување; специјалистичко-консултативен преглед кај лекар специјалист; болничко лекување во болничка здравствена организација со болнички упат; лекарска комисија за оцена на привремената спреченост за работа или за оцена на работната способност според процените за пензиското и инвалидското осигурување, а врши и контролни прегледи и го следи здравјето на осигуреникот.

Со одредбата од членот 42, е пропишано дека осигуреникот може да користи специјалистичко-консултативна и болничка здравствена заштита ако е упатен од избраниот лекар, односно лекарска комисија, а без упат кога е во прашање иттен медицински случај. Целта на оваа одредба, според Судот, е осигуреникот да знае каде да продолжи со остварувањето на здравствената

заштита, која не може да му ја даде избраниот лекар, кој обезбедува само примарна здравствена заштита, а и да се спречи самоволното и беспотребното користење на специјалистичко-консултативна и болничка здравствена заштита, а и заради плаќање на средствата што треба Фондот да ги надомести на здравствената организација која ја пружила здравствената услуга. Во таа смисла, треба да се сфати и одредбата од член 31 став 1 точка 1 од Законот, според која осигуреникот користи здравствена заштита со плаќање на услугите со лични средства во здравствената организација за услугите во специјалистичко-консултативната и болничка здравствена заштита кон ги користи без упат од избраниот лекар, освен кога е во прашање итен медицински случај.

Меѓутоа, во случаите кога сепак била извршена таква специјалистичко-консултативна и болничка здравствена заштита без упат од избраниот лекар, а поаѓајќи од целиот востановен систем на задолжително здравствено осигурување, не произлегува дека здравствената заштита крајно треба да падне на товар на осигуреникот, во случаите кога користел таква здравствена заштита без упат од избраниот лекар.

Во случајот од приложената медицинска документација, се гледа дека во приватната Клиника било извршено отстранување на тумор на кожата на левото око со кожна трансплантација, која не може да се лекува во примарната здравствена заштита, поради што органите требале да утврдат дали овој оперативен зафат е опфатен со правата на основната здравствена заштита, кон паѓаат на товар на Фондот.

При одлучувањето Судот имаше предвид дека приватната здравствена организација немала склучено договор со Фондот, па затоа согласно со член 124 и 131 од Законот, средствата за укажаната здравствена заштита не паѓале на товар на Фондот, но најде дека и покрај тоа, доколку се работи за остварување на правото на основна здравствена заштита, тужителот има право да му бидат надоместени трошоците на товар на Фондот.

Според член 124 од Законот, Фондот за здравствено осигурување склучува договор со здравствен работник кој врши здравствена дејност со личен труд во согласност со нормативите

и стандардите за потребниот број здравствени работници во однос на бројот на населението на одредено подрачје, утврдени согласно со член 59 точка 9 на овој закон. Надоместокот за укажаните услуги, материјалите и препишаните лекови од лекар кој самостојно со личен труд врши здравствена дејност, паѓаат на товар на Фондот за здравствено осигурување, под исти услови како и за здравствените организации, ако е склучен договор според став 1 на овој член.

Согласно со член 131 од Законот, односите меѓу јавната здравствена организација и Фондот за здравствено осигурување за укажување на здравствена заштита на осигурениците, како и за спроведување на посебни програми за здравствена заштита, се уредуваат со договор. Односите меѓу Фондот за здравствено осигурување и другите здравствени организации се уредуваат со договор склучен во согласност со одредбите на член 124 од овој закон.

Со член 59 точка 9 од Законот за здравствена заштита ("Службен весник на РМ" бр.38/91 и 46/93), беше предвидено дека Министерството за здравство склучува договори со здравствените организации за спроведување на работата од здравствената заштита на осигурениците, а со измената на оваа одредба, што се изврши со Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствената заштита ("Службен весник на РМ" бр.55/95), Министерството за здравство утврдува стандарди и нормативи за потребниот број на здравствени работници според бројот на населението и други критериуми, што значи дека договорите од член 124 и 131 од Законот, ќе се склучуваат само со оние приватни здравствени организации кои ги исполнуваат стандардите, нормативите и критериумите од омиот акт. Меѓутоа, како според член 169 од Законот, Министерството за здравство, омиот акт требал да го донесе во рок од 6 месеци од денот на влегувањето во сила на Законот, таков акт не е донесен.

Како, сè уште не е донесен актот од членот 59 точка 9 од Законот, кој претставува основ за склучување на договор меѓу Фондот и здравствената организација, здравствената заштита не може да падне на товар на осигуреникот, само затоа што користел здравствена заштита во приватна здравствената организација со која не е склучен договор.

Според Законот, осигурениците ја остваруваат здравствената заштита во здравствените организации и поради тоа треба во остварувањето на своите права да се потполно еднакви, кога здравствената заштита ја остваруваат во јавните здравствени организации и приватните здравствени организации. Здравствените организации согласно со член 90 од Законот, може да се основаат како јавни, задружни, мешовити и приватни во согласност со закон и меѓу себе се разликуваат само по субјектот кој ги основа, па затоа осигурениците не може да се ставаат во нееднаква положба, зависно од тоа дали здравствената заштита ја оствариле во јавна или приватна здравствена организација, со која нго не е склучен договор.

Затоа, кога осигуреникот ќе оствари здравствена заштита во приватна здравствена организација и лекувањето го платил со лични средства, има право да бара од Фондот, согласно со член 34 од Законот, да му бидат надоместени трошоците, кои по основ на задолжително обезбедување на основните права од Законот за здравствената заштита, паѓаат на товар на Фондот, а која обврска за Фондот произлегува и од член 59 став 1 од Законот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.982/98 од 12.05.1999 година.

42. Во извршувањето на својата обврска согласно член 74-а од Законот за здравствена заштита, Фондот за здравствено осигурување, ако констатира неплаќање на придонеси или плаќање во помал износ, не може сам да носи решенија со кои го задолжува обврзникот од член 72 став 1 туку ќе побара од надлежниот орган за платен промет да го стори тоа во смисла на член 74 став 2 од Законот.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Тужбата е основана.

Од списите на предметот се гледа дека Фондот за здравствено осигурување - Подрачна служба - Г., согласно со одредбите на членот 65 од Законот за здравствената заштита и

член 1 и 9 од Одлуката за стапките и основица за пресметување и плаќање на придонесот за здравствено осигурување на Македонија ("Службен весник на РМ" бр.59/91.32/92,38/93), го задолжил претпријатието со разлика на придонес за здравствено осигурување за периодот од 01.10.1995 година до 29.02.1997 година во износ од 8.660,00 денари по основа на промена на шифрата на дејност.

Од списите во предметот се гледа дека тужителот, бил регистриран за производство и трговија на големо и мало, со шифра на дејноста 070250 (трговија на големо). Од 19.09.1996 година со образец И-1 на Заводот за статистика извршена е промена на шифрата на дејноста на претпријатието од 070250 на 070114-(трговија на мало со разни животни продукти, алкохолни пијалоци и производи за домашни потреби). Пресметувањето и уплатата на придонесот за здравственото осигурување требало до датумот на промена 19.09.1996 година да се врши според шифра на дејност 070250, а од тој датум понатаму според променета шифра на дејност. Сите реализирани плати кои се однесуваат на периодот до 19.09.1996 година требало да се подигнуваат според првпатната шифра на дејност. Правното лице, бидејќи платите од 1 до 5 месец 1996 година ги подигнало после извршената промена на шифрата на дејност, сите плати ги реализирал под шифра на променатата дејност, а исто така и придонесот за здравствено осигурување до 19.09.1996 година го пресметал и уплатил според шифра на дејност 0701. Бидејќи платите од 10 до 12. 1995 година се реализирани со задоцнување на 06.03.1996 година, правното лице било обврзано да го промени коефициентот на сложеноста на трудот при 1,58 за еден работник по основица за плаќање на придонеси од февруари 1996 година и под шифра на дејност 0702.

Тоа, органот го утврдил кога, согласно со членот 74 став 1 од истиот закон, извршил контрола и на занесник ја констатирал состојбата на 18.06.1997 година и утврдил дека за овој период треба да доплати сума во износ од 8.860,00 денари, што се јавувала како разлика по основица и по коефициентот за период од 01.10.1995 година до 28.02.1997 година, како резултат на пријавената дејност по шифра 070250 до 19.09.1996 година, кога

пријавил број 070114. На основа тој записник првостепенит орган со решението го задолжи тужителот да ја плати разликата во придонесите за вработените.

Согласно со членот 72 став 1 од Законот за здравствената заштита, ("Службен весник на РМ" бр.38/91,43/93 и 55/95) придонесите за здравственото осигурување од член 64 на овој закон ги пресметуваат и уплатуваат организациите, односно работодавците за работниците вработени кај нив при секоја исплата на платата, односно организациите и органите за корисниците на пензии и други парични примања при секоја исплата на пензијата, односно паричното примање.

Согласно со став 2, пресметувањето и исплатувањето на придонесот од другите осигуреници кои сами се обврзници за плаќање на придонес од платата го врши Фондот за здравствено осигурување.

Согласно член 74 од истиот закон, Фондот за здравствено осигурување има право да остварува увид во евиденцијата за пресметување и уплатување на придонесот за здравствено осигурување. Ако при вршење на увидот од став 1 на овој член, Фондот за здравствено осигурување утврди дека не е правилно пресметан и уплатен придонесот за здравствено осигурување ќе поднесе барање до надлежната организација за работите на платниот промет да преземе мерки од пензиона надлежност заради исплата на придонесот. Фондот за здравствено осигурување има право на увид во евиденцијата кај граѓаните кои самостојно вршат дејност со личен труд и средства во сопственост на граѓаните односно другите лица кои сами плаќаат придонес за здравствено осигурување заради увид на правилноста на пресметувањето и уплата на овој придонес и заради контрола на остварувањето на правата на осигурениците.

Согласно членот 74-а Фондот за здравствено осигурување должен е да ги следи пресметувањата и редовните исплати на придонесот за здравствено осигурување од сите обврзници за плаќање на придонесот. За осигурениците за кои Фондот ќе утврди дека редовно не ги уплатил придонесите и уплатата задоцnilа повеќе од 60 дена, правото од здравствено осигурување на товар на средствата на Фондот за здравствено осигурување

им се ускратуваат освен правото на итна медицинска помош а скратените права повторно им се воспоставуваат на депот на намиривањето на сите пристигнати а не уплатени обврски.

Согласно членот 74-б ако обврзникот за плаќање на придонесот не ги уплатил пристигнатиот придонес или не го уплатил во целост, фондот за здравствено осигурување ќе покрене постапка за наплата на основниот долг заедно со законска камата според прописите на парничната односно извршната постапка.

Од ова произлегува дека органите не постапиле според наведените прописи. По извршената контрола и констатацијата дека треба да се доплати сумата која што ја утврдил, органот требал согласно со член 74 став 2 од Законот, да поднесе барање до надлежните органи заради наплата на придонесот. Бидејќи, Фондот за здравствено осигурување, Подрачна единица Г. не е надлежна да го задолжува тужителот со решение да ги плати придонесите, оспореното решение е незаконско.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.916/98 од 29.09.1999 година.

43. На лицата кои користеле додаток на деца до 31.12.1996 година, им се продолжува правото и за првите три месеци во 1997 година, како не постапиле согласно со член 29-а од Правилникот за измена и дополнување на Правилникот за утврдување на висината условите и начинот на остварувањето на додатоките на деца.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Тужбата е основана.

Од списите на предметот се гледа дека тужителот бил користник на додаток за три деца. Првостепенниот орган, не му признал право на додаток на деца од 1.01.1997 година, затоа што ненавремено доставил барање за остварување на правото на додаток на деца за 1997 година со докази за остварената плата. Имено, барањето го доставил на 28.05.1997 година, со што, според

образложението, не постанил согласно член 29-а од Правилникот за изменување и дополнување на Правилникот за утврдување на висината, условите и начинот на остварувањето на додатоците на деца ("Службен весник на РМ" бр.13/97).

Од сите нешто така, се гледа дека првостепенниот орган му признал право на додаток на деца сметано од 1.06.1997 година, а тоа е од наредниот месец по барањето што е поднесено на 28.05.1997 година.

Тужениот орган, со оспореното решение, жалбата ја одбил како неоснована и нашол дека тужителот го изгубил правото на додаток на деца од 1.01.1997 до 1.06.1997 година, затоа што согласно член 8 и 29-а од цитираниот правилник, доказите за остварената плата за X, XI и XII месец 1996 година и за месеците I, II и III месец 1997 година, ги доставил во V месец 1997 година.

Судот најде дека оспореното решение е незаконито.

Согласно со член 26 од Правилникот за утврдување на висината, условите и начинот на остварувањето на додатоците на деца ("Службен весник на РМ" бр.38/92, 46/92, 78/92, 11/93, 65/93, 20/94, 68/94, 9/95 и 65/95), додатокот на деца се остварува по барање на родителот или старателот на детето.

Според член 11 од овој правилник, додатокот на деца се остварува во зависност од просечните приходи по член на семејството, остварени во изминатите три месеци пред поднесувањето на барањето.

Според член 29 став 1 од овој правилник, подносителот на барањето е должен најдоцна во рок од 15 дена да го известат Министерството за труд и социјална политика за секоја промена на фактите или околностите кои биле основ за остварување на правото на додаток на деца.

Според член 32 од овој правилник, правото на додаток на деца и посебен додаток тече од првиот ден на наредниот месец по поднесувањето на барањето.

Со Правилникот за изменување и дополнување на Правилникот за утврдување на висината, условите и начинот на остварувањето на додатоците на деца е додадена нова одредба и тоа во членот 29-а, според која за продолжување на исплатата за секое наредно тримесечие во тековната година, корисникот е

должен за себе и за членовите на неговото семејство да достави доказ за материјалната состојба во претходното тримесечие, најдоцна до крајот на првиот месец во наредното тримесечие. Поднесените докази после овој рок, се сметаат како ново поднесено барање.

Со оваа одредба, за првпат е предвидена обврска корисникот да доставува докази за материјалната и семејната состојба во претходно тримесечие и е определен рокот во кој треба да ги достави доказите, за разлика од дотогашниот Правилник според кој, а согласно со член 29, корисникот на правото на детски додаток требаше да го известува Министерството за промените на фактите и околностите кои биле основ за остварување на правото. Исто така, со оваа одредба за првпат се предвидени последици ако доказите не бидат доставени најдоцна до крајот на првиот месец во наредното тримесечие, во кој случај се смета дека е поднесено ново барање. Ова, пак, поврзано со членот 32 од Правилникот повлекува и остварување на правото од првиот нареден месец по поднесувањето на тоа барање.

Овој правилник е објавен на 21.03.1997 година, пред истекот на првите три месеци од оваа година и согласно член 9 се применува од 1.01.1997 година. Но, за да се спречи повратното дејство кое е непозволно за граѓаните, во овој правилник е додадена и нова одредба со членот 8, според кој, исплатата на додаток на деца за корисниците кои имале такво својство на 31.12.1996 година ќе продолжи од 1.01.1997 година, без донесување на решение доколку по преутврдување на материјалната и семејната состојба во последното тримесечие на 1996 година се утврди дека ги исполнуваат условите за остварување на додаток на деца.

Оваа одредба е преодна и од неа јасно произлегува дека корисниците на додаток на деца кои правото го користеле до 31.12.1996 година ќе продолжат да го користат правото од 1.01.1997 година, односно во првото тримесечие од оваа година, без донесување на решение и без поднесување барање за првите три месеци. За овие три месеци органот е должен само да ги преутврди фактите врз основа на доказите. Бидејќи членот 8 се однесува исклучиво за првото тримесечие, не треба да се врзува со одредбата од член 29-а став 2 и да се издначува со правната

состојба од тој член, затоа што оваа преодна одредба ја исклучува примената на членот 29-а. Затоа, погрешиле органите кога нашле дека тужителот го изгубил правото на детски додаток за времето од 1.01.1997 до 31.03.1997 година. Друга е состојбата за правото на наредното тримесечие. Поради тоа што барањето и доказите ги поднел во месец мај 1997 година, правилно нашле дека правото му припаѓа од првиот ден на наредниот месец по поднесувањето на барањето, а тоа е од 1.06.1997 година и така одлучиле со решението бр.2001 од 16.07.1997 година.

Поради тоа, Судот најде дека оспореното решение е незаконско и согласно член 42 став 3 од Законот за управните спорови одлучи како во изреката на пресудата.

Според член 42 став 3 од Законот за управните спорови, кога судот ќе најде дека оспорениот управен акт треба да се поништи, може, ако природата на работата тоа го дозволува и ако податоците на постапката даваат сигурен основ за тоа, со пресуда ќе ја реши управната работа. Таквата пресуда во се го заменува поништените акт.

Во случајот, Судот најде дека спорот може да се реши согласно со оваа одредба.

Во постапката не било спорно дека тужителот и во првото тримесечие од 1997 година ги исполнувал условите за остварување на правото. Имено, тој доставил докази за платите за последните три месеци од 1996 година и според тие докази и доказите за платата во првото тримесечие од 1997 година, признато му е правото на додаток и тоа за второто тримесечие за истите деца, за кои и во 1996 година користел право.

Поради тоа, Судот најде дека правото, по основ произлегува од списите на предметот. Исто така, произлегува и од фактот што органите нашле дека го изгубил правото, но со погрешна примена на одредбите од Правилникот, а не затоа што не ги исполнувал условите.

Судот исто така, најде дека и висината на додатокот може да се утврди од списите на предметот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.3308/98 од 13.01.1999 година.

44. Невработеното лице кое придонесот за вработување го плаќал во СР Југославија, со која Република Македонија нема склучено спогодба за социјално осигурување, не може да остварува право на паричен надоместок за време на невработеност.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Од првостепеното решение се гледа дека тужителот на 22.05.1996 година поднел барање за остварување право на паричен надоместок, како невработено лице по член 23 од Законот за вработувањето ("Службен весник на СРМ" бр.32/87... и "Службен весник на РМ" бр.78/93).

Во постапката било утврдено дека тужителот бил вработен во претпријатие во Република Србија и работниот однос му престанал со решение на ова претпријатие на 12.04.1996 година, поради престанок на потребата од работа.

Првостепениот орган барањето го одбил како неосновано, затоа што придонесот за вработување бил уплатуван во Република Србија, а правата по престанок на работниот однос по основ на технолошки вишок можеле да ги остварат само лица вработени во Република Македонија и затоа што меѓу Република Македонија и Република Србија не била склучена меѓудржавна спогодба за социјално осигурување.

Второстепениот орган одлучувајќи по жалбата против ова решение се повикал на причините од кои се раководел и првостепениот орган.

Судот најде дека оспореното решение е законито.

Според член 2-а од Законот за вработувањето, работниците вработени во претпријатијата, организации од општествени дејности, банки и други финансиски и осигурителни организации, задруги и други форми на соработка со странско лице, работни заедници и други самоуправни организации и заедници (во натамошен текст организација), работниците кои самостојно вршат дејност со личен труд, односно со личен труд и средства во сопственост на граѓани кај граѓанско-правни и физички лица, во земјоделско стопанство, претставништва на странски фирми и дипломатско-конуларни претставништва (во натамошен текст

работодавачи), граѓански лица на служба во Југословенската народна армија, работниците на привремена работа во странство за кои СФРЈ нема склучено меѓудржавна спогодба за социјално осигурување и Републиката, обезбедуваат средства за остварување на правото на работа и правото за време на невработеност.

Според член 25 став 2 од овој закон, лицето на привремена работа во странство за кое време исплата на паричен надоместок не е утврдена со меѓународна спогодба од став 1 на овој член, може да уплатува придонес за вработување и да го остварува правото на паричен надоместок според овој закон.

Со оглед на ваквите одредби, а при неспорниот факт дека меѓу Република Македонија и Република Србија не е склучена меѓудржавна спогодба за социјално осигурување и дека тужителот не ги плаќал придонесите во Република Македонија, како лична обврска во случај на непостоење на таква спогодба, Судот наоѓа дека тужителот не ги исполнува условите за остварување право на паричен надоместок.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2060/97 од 3.02.1999 година.

45. Инспекторот на труд не може да забрани вршење на дејноста само затоа што претиријатното немало решение со кое е утврдено дека се исполнети условите во поглед на заштитата при работа, затоа што тој е органот што врши надзор во примената на тие прописи. Поради тоа е должен да утврди дали е обезбедена заштита при работа по Законот за заштита при работа и по прописите донесени во смисла на член 12 од овој закон, на потоа да одлучи дали ќе ја изрече мерката забрана на вршење на дејноста.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Од списите на предметот се гледа дека првостепенот орган со решение го задолжил тужителот да го достави на увид решението за употреба на работните простории на ул. П.П" бб

(решение дека се исполнети условите во поглед на заштитата при работа) во рок од 5 дена, врз основа на член 16 од Законот за инспекцијата на трудот ("Службен весник на СРМ" бр.31/85) и член 16 од Законот за заштита на работа ("Службен весник на СРМ" бр.17/87).

Првостепенниот орган со решение му забранил на тужителот вршење на дејноста- гравирање на кристал, затоа што не го доставил решението, а согласно со член 18 и 24 од Законот за инспекцијата на трудот.

Второстепенниот орган жалбата ја одбил како неоснована, а наводите дека такво решение било издадено во 1951 година на Фабриката-претходник на претпријатието, дека сега бил променет само сопственикот, ги оценил како неосновани, затоа што бил променет правниот субјект, посебно што органот немал сознанија дали во технолошкиот процес биле направени измени, од конструктивен аспект на стабилноста на просторните и исправноста на објектот, односно инсталациите.

Судот најде дека оспореното решение се заснова на погрешна примена на материјалното право, затоа што и првостепенното и второстепенното решение се донесени врз основа на Законот за инспекцијата на трудот, ("Службен весник на СРМ бр.31/85) кој престанал да важи со донесувањето на Законот за инспекцијата на трудот ("Службен весник на РМ" бр.35/97, објавен на 23 јули 1997 година).

Поради тоа се јавува потреба од повторно разгледување и одлучување.

Во нагатамошната постапка органот треба да постане по законот кој е во сила и во смисла на член 17 од тој закон да утврди повреда на прописите на чија примена врши надзор. Во таа смисла, органот не може да забрани вршење на дејноста само затоа што претпријатието немало решение со кое ќе се утврди дека се исполнети условите во поглед на заштитата при работа, затоа што тој е органот што врши надзор во примена на тие прописи. Поради тоа органот е должен да утврди дали е обезбедена заштитата при работа по Законот за заштитата при работа и со прописите

донесени во смисла на член 12 од овој закон, а потоа да одлучи дали ќе изрече мерка со забрана на вршење на дејноста.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1975/98 од 13.10.1999 година.

46. Фондот е должен да го признае правото на усогласување на пензиите по Законот за внатрешни работи, иако за тоа не добил средства од Буџетот на Република Македонија.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Тужителот е корисник на старосна пензија што ја остварил во 1980 година и тоа според Законот за внатрешните работи ("Службен весник на СРМ" бр.37/80 пречистен текст). На 15.04.1997 година побарал од првостепенниот орган да донесе решение од кое ќе се види колкава била неговата пензија за месец декември 1993 година, која треба да биде пресметана со процент на усогласување од 48,53% и наведе дека ова зголемување на пензијата му било исплатено за 1992 и 1993 година.

Првостепенниот орган го одбил барањето за усогласување на пензијата со 48,53% за 1992 и 1993 година, со образложение дека по Законот за пензиското и инвалидското осигурување не се предвидуваат поповолни права, вклучувајќи го и усогласувањето на пензиите на работниците на Органите за внатрешни работи, а предвидена била и институција на највисока пензија.

Второстепенниот орган жалбата ја одбил како неоснована со образложение дека согласно со член 137 од Законот за внатрешните работи пензијата на лицата кои оствариле право на пензија по тој закон, била редовно усогласувана со процентот на платите на вработените во органите за внатрешни работи. Усогласувањето за 1992 и 1993 година било исплатено само како разлика за овие две години, без зголемување на пензиската основа, затоа што за толку биле обезбедени средства од Буџетот

на Република Македонија, поради што најде дека правилно било одбиено барањето за зголемување на пензиската основа за процентот од 48,53%.

Од сисите на предметот и од оспореното решение произлегува дека тужителот остварил право на пензија по Законот за внатрешните работи и затоа сè до допесувањето на Законот за пензиското и инвалидското осигурување, кој се применува од 1.01.1994 година, усогласувањето требало да се врши по Законот за внатрешните работи. Од образложението на оспореното решение произлегува дека, по тој пропис пензијата за 1992 и 1993 година требало да се усогласи со процентот од 48,53% и дека како разлика била исплатена за овие две години, но без зголемување на пензиската основа.

Оттука, а со оглед на тоа што тужителот побара усогласувањето на пензијата за 1993 година да се изврши на пензиска основа во која ќе биде пресметано и усогласувањето на пензијата за 1992 година, Судот наоѓа дека вака поднесеното барање не може да биде одбиено од причините што ги наведе тужениот орган во образложението на оспореното решение.

Ова, затоа што и според сегашниот Закон за пензиското и инвалидското осигурување и според поранешниот Закон за основните права од пензиското и инвалидското осигурување, усогласувањето на пензиите се врши секоја година, во периоди определени со прописот и така усогласената пензија претставува основа за натамошно усогласување на пензијата и определување на висината на пензијата.

Тоа што сегашниот закон не разликува посебни категории на осигуреници со посебни права на усогласување на пензиите, според мислењето на Судот не е од значење за пресметувањето на пензијата на таков начин, затоа што тужителот не побарал и натаму усогласувањето да се врши по Законот за внатрешни работи, туку во смисла на член 193 од Законот кој е сега во сила, да продолжи да ги остварува правата што ги стекнал до 1.01.1994 година.

Во суштина, тужениот орган и не оспорува дека пензиската основа за 1993 година не била утврдена на начин како што предвидуваат прописите, но наоѓа дека барањето е неосновано

поради тоа што не биле обезбедени средства од Буџетот на Република Македонија и не била предвидена таква ставка во буџетот. Меѓутоа, судот тоа не го прифаќа како основ за правилна примена на материјалното право. Инаку, средствата за усогласување на пензиите на лицата кои оствариле право по Законот за внатрешни работи согласно со член 139 од Законот за внатрешни работи ги обезбедуваше Републиката, по тоа не е од значење за донесување поинаква одлука, затоа што на осигуреникот Фондот на пензиското и инвалидското осигурување е тој кој е должен да му ги признае и обезбеди правата кои му припаѓаат по законот, независно од тоа дали Републиката ги обезбедила средствата, а другото е прашање кое Фондот треба да го разрешува со Републиката како пејзна обврска да ги обезбеди овие средства.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1107/98 од 27.12.1999 година.

47. Ако претпријатијата што работат со странски капитал како претпријатија во мешовита сопственост, не се трансформираат во роковите утврдени со законот, постапката на трансформација ја презема Агенцијата.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното известие, тужителот е известен дека на седница на Владата на Република Македонија била разгледана и одбена жалбата на тужителот изјавена против Одлуката на Комисијата за трансформација на претпријатијата со сопствен капитал од 3.10.1997 година, за трансформација на претпријатието ТП извоз-увоз ДОО С., по моделот продажба на идеален дел од претпријатието. Притоа, тужениот орган укажал дека се неосновани наводите во жалбата на тужителот и дека нема повреда на член 15 и член 89 став 2 и 3 од Законот за

трансформацијата на претпријатијата со општествен капитал, од причина што претпријатијата кои работат со странски капитал, како претпријатија во меновита сопственост се трансформираат со спогодба со странското лице во рок од 1 година по влегувањето во сила на Законот.

Тужителот во тужбата наведува дека во конкретниот случај повредени се одредбите од член 15, 89 став 2 и 3 и 97 став 2 од Законот за трансформација на претпријатијата со општествен капитал, од причина што ТП извоз-увоз ДОО С., веќе има донесено Одлука за трансформација на претпријатието на 2.05.1997 година по моделот откуп на претпријатието од страна на вработените. Затоа одлуката сметал тужителот, донесена од Комисијата за трансформација на претпријатијата со општествен капитал за трансформација на претпријатието по моделот со продажба на идеален дел од претпријатието извршена по иницијатива на Агенцијата на Република Македонија за трансформација на претпријатијата со општествен капитал е без законски основ за менување на моделот на трансформација.

Како во случајот се работи за утврдување правно прашање, а имено дали трансформацијата на ТП извоз-увоз ДОО С., како претпријатие што работи со странски капитал, односно претпријатие во меновита сопственост е извршена во рокот предвиден согласно со член 97 од Законот за трансформација на претпријатијата со општествен капитал, Судот најде дека може да се оценува законноста на оспореното известување и без спешите по овој предмет.

Имено, Судот најде дека оспореното известување е законито и со него не е повреден законот на штета на тужителот поради следното:

Согласно со член 97 став 1, од Законот за трансформација на претпријатијата со општествен капитал ("Службен весник на РМ" бр.38/93), претпријатијата што работат со странски капитал како претпријатија во меновита сопственост се трансформираат со спогодба со странското лице, најдоцна во рок од 1 година по влегувањето на сила на овој закон, со тоа што според ставот 2 на истата одредба, ако не дојде до спогодба во рокот утврден во став 1 на овој член, изборот и спроведувањето на постапката за трансформацијата го врши Агенцијата.

Во ваков случај, според член 89 став 2 од наведениот закон, односно доколку претпријатието не постапува според роковите и начините утврдени со овој закон, Агенцијата го презема спроведувањето и непосредното водење на постапката за трансформација на претпријатието, со тоа што според став 3, Агенцијата ги презема сите дејствија за спроведување на постапката за трансформација, кои според овој закон имаат право и обврска да ги преземаат органите на управување на претпријатието.

Согласно со член 116 од Законот за трансформација на претпријатијата со општествен капитал, влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во Службен весник на Република Македонија.

Од содржината на цитираните законски одредби, произлегува дека претпријатијата што работат со странски капитал како претпријатија во мајновита сопственост имаат право и можност да се трансформираат со спогодба со странското лице најдоцна во рок од 1 година по влегувањето во сила на овој закон, а тоа значи најдоцна до 29.07.1994 година, имајќи предвид дека Законот е објавен во "Службен весник на Република Македонија" од 21.07.1993 година и станал во сила на 29.07.1993 година. Доколку овие претпријатија не постанат на предвидениот начин и во утврдениот законски рок, тогаш Агенцијата ги презема сите дејствија за спроведување на постапката за трансформација, кои што според овој закон имале право и обврска да ги преземат органите на управување на претпријатието.

Со оглед на тоа што во конкретниот случај ТП извоз-увоз ДОО С., како претпријатие што работи со странски капитал, односно како претпријатие во мајновита сопственост не се трансформирало со спогодба со странското лице во рокот предвиден во член 97 став 1 од наведениот закон, или најдоцна до 29.07.1994 година, Судот не наоѓа основ за уважување на тужбата и за поинакво одлучување.

Во оваа смисла, Судот ги ценеше наводите во тужбата на тужителот, дека во конкретниот случај сторена е повреда од член 15, 89 став 2 и 3 и 97 став 2 од Законот за трансформација на претпријатијата со општествен капитал, бидејќи ТП извоз-увоз

ДОО С., веќе донело одлука на седницата на собранieto одржана на 22.05.1997 година за трансформација по моделот откуп на претпријатието од страна на вработените, меѓутоа истите не можеле да ги уважи од напред наведените причини, цитирајќи законски одредби, како и фактот дека Одлуката за трансформација на претпријатието по моделот откуп на претпријатието од страна на вработените, нема влијание за поинакво одлучување по конкретниот спор, со оглед дека е донесена на 22.05.1997 година, значи по истекот на рокот предвиден во член 97 став 1 од наведениот закон.

Судот смета дека се неосновани и наводите од тужбата со кои тужителот укажува дека се сторени повреди на правилата на постапката кога тужениот орган одлучувајќи по жалбата не донел соодветен акт - одлука или решение, туку одлучил со известување. Ова од причина, што оспореното известие има карактер на второстепен управен акт на државен орган, кој се донесува според Законот за трансформација на претпријатијата

со општествен капитал и Законот за општата управна постапка, по кој пак, согласно член 7 од Законот за управните спорови, може да се поведе управен спор.

Со оглед на изложеното, согласно член 42 став 2 од Законот за управните спорови, Судот одлучил како во изреката на пресудава.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.964/98 од 7.07.1999 година.

48. Изградбата на оџак надвор од објект претставува доградба и може да се изведе само во согласност со урбанистичкиот план, а нема основа таквата доградба да се поведе под одредбите на Правилникот за начинот и постапката за применување на урбано санациони мерки.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Во управната постапка првостепенниот орган решавајќи во повторна постапка по барањето на инвеститорите Т.Д и Д.Т им

одобрил изградба на оцак на објект на КП.бр.12422, КО-О., покрај постоечката индивидуална станбена зграда со димензии 75 x 75 см, за централно греење во се според доставената документација изработена од ПП - О. и еколошкиот елаборат изработен од Институтот за урбанизам и архитектура "П"-О. Ваквото одобрение првостепенниот орган го издал врз основа на Правилникот за начинот и постапката за применување на урбани санациони мерки ("Службен весник" на РМ" бр.11/97), а заради зголемување на квалитетот и условите за живеење во објектот.

Со оспореното решение е одбиена жалбата на Т.К. со образложение дека документацијата која инвеститорот ја приложил со барањето, претставува основ за издавање на одобрение за градба на оцакот на северната страна на постоечкиот објект, а во смисла на член 1, 2 и 3 став 1, алинеја 2 од Правилникот за начинот и постапката за применување на урбано санациони мерки. Притоа, тужениот орган оценил дека првостепенниот орган правилно постапил и правилно го применил наведениот правилник и со тоа не го повредил законот на штета на тужителот кога на инвеститорите со обжаленото решение им одобрил изградба на оцак на станбениот објект.

Оценувајќи ја законитоста на оспореното решение, Судот најде дека тужениот орган погрешно го применил материјалното право.

Од сисите на предметот, како и од решенијата донесени во претходно водената управна постапка, кои биле предмет и на управни спорови завршени со пресудите У.бр.1136/93 од 28.10.1993 година и У.бр.1774/95 од 23.01.1997 година, се гледа дека изградбата на спорниот оцак претставува доградба на индивидуалната станбена зграда на инвеститорот. Доградба, пак, на објект може да се изведе само во согласност со урбанистички план за одредено подрачје, како што предвидува член 31 од Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на РМ" бр.4/96), а тоа го предвидување и член 47 од Законот за системот на просторното и урбанистичкото планирање кој важеше во време на претходно водената управна постапка.

При таква состојба на работите, Судот не гледа основ изградбата на оцакот во конкретниот случај да се подведе под одредбите на Правилникот за начин и постапка за применување

на урбани санациони мерки, донесен врз основа на член 27 од Законот за просторно и урбанистичко планирање, а со кој се пропишани начинот и постапката за применување на урбани санациони мерки во населбите за кои со генерален или детален урбанистички план е утврдена "потребата од обезбедување на елементарни услови за живот во објектите. Навистина, според член 2 и 3 од Правилникот, урбаните санациони мерки се однесуваат и на модернизација на постојните објекти со внесување на нови инсталации (водовод, канализација, електрична инсталација, греење), но, според мислењето на Судот, овие мерки ги имаат предвид постојните објекти во кои треба да се внесат такви инсталации.

Меѓутоа, ако за таква модернизација на постојниот објект е потребно да се изгради доградба на објектот, на таквата доградба мора да бидат применети и прописите кои се однесуваат на доградба на објектите.

Поради тоа, Судот го поништи оспореното решение и предметот го врати на повторно разгледување и одлучување, при што да се имаат предвид правното сфаќање и забелешките на Судот дадени во оваа пресуда.

Врз основа на изнесеното, Судот согласно со член 39 став 2 од Законот за управните спорови одлучи како во диспозитивот на пресудата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2068/98 од 11.03.1999 година.

49. Публичните услови за градба на објект не можат да имаат основ во основниот, односно во генералниот урбанистички план, туку истите се определуваат во деталниот урбанистички план.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Првостепеното решение е донесено во повторна постапка и со истото на инвеститорката ѝ се издадени услови за градба за поставување на настрешница над отворена тераса и реконструкција на постоеен кров на објектот, согласно со

Основниот урбанистички план донесен со одлука на Собранието на општина П. од 25.12.1985 година ("Службен гласник" бр.8/85) и член 7.1 од Одредбите за спроведување на планот.

Првостепенниот орган формирал тричлена стручна комисија, која извршила увид на лице место и на записник констатирала дека доградбата на која се бара покривање и изведба на оцак е изградена со одобрение за градба, истата е приземна, а на горниот дел постои рамна отворена тераса, од која, поради нестручна изведба на завршните покривни слоеви, може да дојде до влажнење на ѕидовите од доградбата, која во својот јужен ѕид има постоен оцак. Комисијата е на мислење дека може да се дозволи реконструкција на кровната конструкција, при што да бидат опфатени и површните на доградбата, а не треба да се дозволи поставување на оцак на западниот ѕид, затоа што со тоа би се нарушил урбанистичко-архитектонскиот изглед на објектот.

Тужениот орган со оспореното решение, ја одбил како неоснована жалбата на тужителот и прифатил дека првостепеното решение е правилно и во целост засновано на мислењето на стручната комисија која извршила увид на лице место, а со истото не е повреден законот на штета на тужителот.

Тужителот со тужбата ја оспорува фактичката состојба утврдена во управната постапка и истакнува дека од оспореното решение не може да се види врз основа на кој пропис и врз основа на кој урбанистички план е издадено првостепеното решение. Појаснува дека со реконструкцијата на постојниот кров, односно со подигањето на висината на кровот од куќата заради покривање на доградбата, ќе се попречи нормалното користење на објектот на тужителот и ќе се намали инсолацијата на неговниот објект. Ова, особено ако се има предвид дека растојанието помеѓу двата објекти е 25 см.

Судот наоѓа дека со оспореното решение е повреден законот на штета на тужителот.

Имено, според член 31 од Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на РМ" бр.4/96 и 28/97), за изградба, доградба, надградба и реконструкција на објекти, на инвеститорот му се издава решение за услови за градба, кое содржи општи и урбанистичко-архитектонски услови кои се

утврдени во плановите од член 7 на овој закон, односно актите од членовите 25 и 34 на овој закон и графички прилог кој претставува извод од плановите за објектот што ќе се гради и земјиштето потребно за неговата употреба.

Во конкретниот случај, првостепеното решение е издадено врз основа на одредбата од член 31 од означениот закон, а е засновано на Основниот урбанистички план на градот П. донесен на 25.12.1985 година, врз основа на Законот за системот на просторното и урбанистичкото планирање ("Службен весник на СРМ" бр.38/85, 18/89, 38/90 и "Службен весник на РМ" бр.62/93).

Според одредбата од член 51 од Законот за просторно и урбанистичко планирање, пак, основните урбанистички планови донесени пред влегувањето во сила на овој закон, се применуваат како генерални урбанистички планови до нивното усогласување со овој закон.

Со основниот, односно со генералниот урбанистички план, според член 10 став 2 од Законот за просторно и урбанистичко планирање, во поглед на објектите, се утврдуваат само основните услови за изградба на станбени, стопански, јавни и други објекти, а поблиските услови за изградба на објектите се определуваат во деталниот урбанистички план (член 11 став 2 од Законот). Оттука, Судот смета дека услови за градба на објект означен како "настрешница над отворена тераса", не би можеле да имаат основ во генералниот урбанистички план, а тоа подразбира дека не би можеле да имаат основ ни во одредбите за примена на основниот, односно генералниот урбанистички орган.

При ваква состојба на работите по предметот, Судот наоѓа дека за донесување на решение за услови за градба не е доволно само мислење на стручна комисија дадено по извршен увид на лице место, туку согласно со одредбата од член 31 од Законот за просторно и урбанистичко планирање, од суштествено значење за одлучувањето во конкретниот случај е фактот дали предметното поставување на настрешницата над терасата, што всушност претставува доградба на постојниот објект, е предвидено во планот.

Од овие причини, Судот наоѓа дека има потреба од повторно разгледување и одлучување по предметот, при што во повторната

постапка да се имаат предвид забелешките на Судот дадени во оваа пресуда.

Врз основа на изнесеното, Судот согласно со член 39 став 2 од Законот за управните спорови, одлучи како во изреката на пресудата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2256/98 од 15.09.1999 година.

50. За поставување и отстранување на времените објекти одлучува надлежниот орган во управна постапка, но не може да се бара во таа постапка да се решава за спорни прашања од имотно-правен карактер.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Од списите по предметот се гледа дека тужителите до Министерството за урбанизам, градежништво и заштита на животната средина - Подрачна единица - поднеле барање за допесување на решение за уривање на времен монтажен објект-лимена барака, која е лоцирана на улица "В" бб, а чиј сопственик е В.Д. од С.. Во барањето тужителите навеле дека предметната барака е поставена на градежно земјиште во привна сопственост.

Врз основа на доказите изведувани во текот на управната постапка, првостепенниот орган оценил дека барањето на тужителите за допесување на решение за уривање на времен монтажен објект е неосновано. Имено, временниот објект-монтажна лимена барака на предметната локација е поставен врз основа на решение за локација бр.1501 од 20.04.1964 година и одобрение за градење бр.07-9918 од 25.04.1964 година, издадени од надлежен орган. Од имотниот лист бр.5210, се гледа дека временниот монтажен објект е поставен на земјиште сопственост на Република Македонија.

Одлучувајќи по жалбата, тужениот орган оценил дека првостепеното решение е правилно и во потполност прифаќајќи

ти и повикувајќи се на причините наведени во истото, жалбата ја одбил како неоснована.

Оценувајќи ја законитоста на оспореното решение, Судот најде дека тужениот орган одлучил во согласност со законот кога ја одбил жалбата како неоснована.

Имено, времените објекти се поставуваат на неизградено градежно земјиште со кое управува Републиката, врз основа на одобрение издадено од органот надлежен за работите на урбанизмот. За поставувањето и отстранувањето на тие објекти одлучува надлежниот орган во управна постапка, во случај и под услови предвидени во прописите со кои е уредена оваа област (Закон за просторно и урбанистичко планирање, Закон за изградба на инвестициони објекти и подзаконските прописи донесени врз основа на овие закони). До отстранувањето на таквите објекти од страна на надлежниот орган во управна постапка доаѓа тогаш кога ќе истече времето определено во одобрението за поставување на временниот објект, односно кога ќе настанат настанот или околностите со кои е определено времетраењето на одобрението, доколку претходно сопственикот сам не го отстранил објектот.

Оттука, наводите на тужителите, според кои на градежното земјиште на кое е поставен спорниот времен објект, тие имаат право на сопственост, односно право на користење, укажуваат на постоење на имотно-правен спор чие решавање треба да се побара пред надлежниот основен суд.

Врз основа на изнесеното, Судот согласно со член 42 став 2 од Законот за управните спорови, одлучил како во изреката на пресудата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2999/98 од 30.06.1999 година.

51. Објектот прикажан во графичкиот прилог на решението за услови за градба, треба да претставува извод од урбанистичкиот план во кој е предвидена изградбата на таков објект.

Од образложението:

Оспореното решение е донесено во исполнување на пресудата на Врховниот суд на Република Македонија У.бр.3620/96 од 23.10.1997 година и со тоа решение повторно е одбена жалбата на Б. Б, од С., изјавена против решението на првостепенниот орган бр.34-09-1950 од 31.07.1996 година, со кое се издадени услови за градба на лицето М. Ј. за изградба на трговско-административен објект.

Во претходно водената управна постапка органите беа утврдиле дека во конкретниот случај се исполнети условите од член 31 од Законот за просторното и урбанистичкото планирање за издадените услови за градба, бидејќи во Урбанистичкиот план на С. за односното место била предвидена изградба на објект каков што бара инвеститорот.

Меѓутоа, во управниот спор окончан со пресудата на овој Суд У.бр.3620/96 од 23.10.1997 година, Судот утврди дека според Изводот од Урбанистичкиот план на град С. бр.96/95, на градежното земјиште на кое е признато предимственото право на користење на лицето М. Ј. и на кое се однесуваат условите за градба издадени со првостепенното решение, не е предвиден објектот прикажан на графичкиот прилог даден во првостепенното решение. Поради тоа, поаѓајќи од одредбата на член 31 став 2 од Законот за просторното и урбанистичко планирање, според која графичкиот прилог во решението за услови за градба треба да претставува извод од Урбанистичкиот план за објектот што ќе се гради и земјиштето потребно за неговата употреба, а графичкиот прилог даден во првостепенното решение не претставување таков извод, Судот го поништи претходно донесеното решение на тужениот орган од 7.11.1996 година и предметот го врати на повторно разгледување и одлучување.

Тужениот орган и при повторното разгледување и одлучување по предметот, со оспореното решение ја одби жалбата како неоснована и ипатаму оставајќи го во сила првостепенното решение со графички прилог, за кој, според мислењето на Судот, не може да се прифати дека претставува извод од урбанистичкиот план кој важи за тој простор.

Имено, и од доказите и од стручните мислења прибавени во повторната постапка, не може со сигурност да се утврди дека во урбанистичкиот план на спорната локација е предвиден објектот каков што е прикажан во графичкиот дел на првостепеното решение. Првостепенниот орган кој првостепеното решение го донел со таков графички прилог, во писмото број 34-98-3323/2 од 27.11.1997 година, наведува дека не е во можност да го даде барањето стручно мислење по однос на издадениот извод од Деталниот урбанистички план за урбанистичка единица бр.96/95 и решението за услови за градба бр.34-09-1950 од 31.07.1996 година. За Судот е неприфатливо таквото објаснување од страна на првостепенниот орган, со оглед на фактот што спорните услови за градба ги издал тој орган, па се поставува прашање како можел да донесе решение за услови за градба а да не утврди претходно дека токму таков објект е предвиден во планот.

Спорното прашање, според наоѓањето на Судот, не е разјаснето ни со толкувањето дадено од Градскиот комитет за урбанизам, комунално-стапбени работи, сообраќај и заштитата на човековата околина бр.18-2317/2 од 18.12.1997 година и изводот од урбанистичкиот план бр.40/97, даден во прилог на толкувањето, затоа што графичкиот прилог во првостепеното решение е сосем нешто друго од она што се гледа на изводот од планот бр.96/95 и изводот од планот бр.40/97.

Толкувањето на Главниот архитект на град С., дадено како прилог на писмото бр.18 а-2317/3 од 8.12.1997 година, упатено до тужениот орган, според кое во изводот бр.96/95 е прикажана петтата фасада на објектот, според мислењето на Судот, исто така не дава одговор на спорното прашање.

Имено, наоѓајќи од содржината што деталниот урбанистички план треба да ја има според Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на РМ" бр.4/96), како и според законите од оваа област кои важеа порано, од чии одредби не произлегува дека во графичкиот дел на планот објектите се прикажуваат преку петтата фасада, Судот не може да прифати дека на означените изводи од планот, предметниот објект е прикажан преку петтата фасада. Особено имајќи предвид дека и во двата изводи, низ просторот што во дополнително

прибавените акти е означен како дефиниран габарит на предметниот објект, односно негова петта фасада, е вртана улица. Така како што е прикажан спорниот простор на изводите од планот, според мислењето на Судот, повеќе личи на недефиниран простор, прикажан така како што е на самото место и за кој се уште нема урбанистичко решение утврдено во урбанистички план донесен од надлежен орган во постапка проишана со закон.

Со оглед на тоа што и од фактичката состојба утврдена во повторната постапка, не произлегува дека во Урбанистичкиот план кој важи за предметниот простор е предвидена изградба на објектот за кој се издадени условите за градба, Судот оцени дека со оспореното решение е повреден законот, конкретно, е повреден членот 31 став 2 од Законот за просторно и урбанистичко планирање.

Судот го смета за погрешно мислењето изнесено во одговорот на тужбата, според кое урбанистичките услови за градба, катноста на објектот, содржината на просторот се одредуваат во текстуалниот дел на решението. Навистина, решението ги содржи тие услови, но тие не се определуваат со решението, туку мора претходно да бидат утврдени во урбанистичкиот план, а во решението, кое го донесува овластеното службено лице во управна постапка, претходно утврдените во урбанистичките планови општи и урбанистичко-архитектонски услови, само се преземаат како содржина на решението.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.556/98 од 30.06.1999 година.

52. I. Од денот на објавувањето на одлука на Уставниот суд на Република Македонија со која се укинува (или поништува) општ акт од областа на урбанистичкото планирање, не може да се издаваат услови за градба на објекти засновани врз укинатиот (или поништен) општ акт.

II. Случајот предвиден во член 45 од Законот за просторно и урбанистичко планирање е посебен случај на поништување на правосилно решение предвиден со закон.

Од образложението:

Во управната постапка врз основа на прибавената документација е утврдено дека на предметниот простор во Деталниот урбанистички план е предвиден објект со неправилна форма на габарит со димензии 24,0 x 15,0 м., а во графичкиот прилог на решението за услови за градба е прикажан објект со неправилна форма, по со димензии на габаритот 40,3 x 26,8. Урбанистичкиот инспектор утврдил дека постои и разлика во катноста на објектот, кој според изводот од планот требало да е со катност П + М + 4, а во решението за услови за градба според графичкиот приказ даден во решението катноста на објектот е П + М + 5 + Пк, според архитектонско-урбанистичките услови дадени во текстуалниот дел на решението катноста изнесува П + М + 5, додека во заверениот проект со технички број 418, изработен од Д.С.Ц. "Д." дозволена е катност од П + М + 5 + Пк + Гал.

Со оглед на тоа што решението за услови за градба, согласно со член 31 став 2 од Законот за просторно и урбанистичко планирање, треба да ги содржи урбанистичко-архитектонските услови што се претходно утврдени во урбанистичките планови и графички прилог кој претставува извод од соодветниот план, а во означеното решение се дадени услови кои не произлегуваат, односно немаат основ во урбанистичкиот план ниту графичкиот приказ во решението е извод од планот, Судот оцени дека тужениот орган одлучил во согласност со законот кога, одлучувајќи по предлогот на урбанистичкиот инспектор поднесен врз основа на член 45 од Законот за просторно и урбанистичко планирање, го поништил решението број 34-09-243 од 05.08.1996 година.

При одлучувањето Судот ги ценеше наводите во тужбата според кои не можело да се смета дека решението за услови за

градба е донесено спротивно на урбанистичкиот план, затоа што основ за донесување на тоа решение била Одлуката за утврдување на поблиски услови за градба на објектите на подрачјето на град, дека утврдувањето на максималниот габарит, поместувањето и промената на обликот на објектот е извршено согласно со членот 5 на таа одлука и дека одлуката на Уставниот суд на Република Македонија со која е укината оваа одлука на Собранието нема ретроактивно дејство, но ги оцени како неосновани.

Имено, точно е дека одлука на Уставниот суд на Република Македонија со која се укинува општ акт нема ретроактивно дејство, односно нема дејство на завршените и извршени правни ситуации. Меѓутоа, во конкретниот случај воопшто не може да се зборува за такво дејство на одлуката на Уставниот суд. Ова, затоа што Одлуката на Уставниот суд У.бр.178/95 од 14.06.1995 година со која е укината Одлуката за утврдување на поблиски услови за градба на објектите на подрачјето на град е објавена на 6 октомври 1995 година ("Службен весник на РМ" број 47/95), а решението за услови за градба на предметниот објект е донесено на 5 август 1996 година - десет месеци по отстранувањето од правниот поредок на означената одлука. Оттука, не можело на 5 август 1996 година да се донесе решение засновано на одлука која веќе била укината.

Во врска со наводите во тужбата дека од гледиште на одредбите на Законот за општата управна постапка несогласностите со материјалниот закон можат да бидат предмет на укинувачка одлука, која од причини на правната сигурност може да се донесе само во рок од една година, Судот укажува дека во конкретниот случај поиништувањето на решението за услови за градба е засновано на член 45 од Законот за просторно и урбанистичко планирање како посебен случај на поиништување предвидено со закон, кое не е ограничено со рок. Имено, во согласност со принципот на правната сигурност, во член 12 од Законот за општата управна постапка е определено дека правосилно решение со кое странката стекнала определени права, односно со кое на странката ѝ се определени некои обврски, може да се поиништи, укине или измени само во случаите што се

предвидени со закон. Таков случај е случајот предвиден во член 45 од Законот за просторно и урбанистичко планирање.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.3142/98 од 9.09.1999 година.

53. Само сопствениците на станови во повеќе станбена зграда и тоа сите сопственици заедно, можат да располагаат со правото на заедничка сопственост на заедничките делови во зградата, на вселувањето на лице во заедничка просторија врз основа на таков акт на располагање (договор за закуп), не може да се смета за бесправно.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Со решение на првостепенниот орган бр.34-09-1594 од 19.02.1996 година е уважен предлогот на куќниот совет на станбената зграда на ул."ВВ" во С. и му е паложено на тужителот да се исели и да ја испразни од луѓе и ствари заедничката просторија во која се вселил на бесправен начин.

Тужениот орган со оспореното решение ја одбил како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението за иселување и во целост ги прифатил причините на првостепенниот орган дека во конкретниот случај тужителот се вселил во заедничката просторија бесправно односно без склучен договор со сопствениците на просторијата- станарите на станбената зграда на ул."ВВ" во С., а приложениот договор за трајна деловна соработка склучен со ТПЦ не произведува правно дејство од причини што ова претпријатие заедничката просторија ја користело под закуп врз основа на договор склучен со Јавното претпријатие за стопанисување со станбен и деловен простор на Република Македонија-Подрачна единица С., кое не е сопственик на предметната просторија.

Првостепенниот, илту тужениот орган во решенијата не се повикуваат на конкретна законска одредба, врз основа на која е

наложено иселувањето од заедничката просторија, меѓутоа од образложенијата на решенијата јасно произлегува дека решението за иселување е донесено врз основа на член 56 и член 58 став 1 од Законот за станбените односии ("Службен весник на СРМ" бр.48/88), кои се однесуваат на иселување на бесправно вселени лица.

Во управната постапка, е утврдено дека тужителот се вселил во заедничката просторија врз основа на договор за деловно-техничка соработка склучен на ден 25.10.1994 година, помеѓу ТПЦ Ц увоз-извоз АД С. и приватното претпријатие за надворешна и внатрешна трговија И.К. ЦО С. Според тужениот орган овој договор нема правно дејство од причини што ТПЦ нема валиден доказ со кој би се докажало правото на користење по основ на закуп на предметната просторија, затоа што договорот склучен со Јавното претпријатие за стопанисување со станбен и деловен простор не може да произведува правно дејство од причини што Јавното претпријатие не е сопственик на заедничките просторни на станбената зграда, што значи дека не може да се јави ниту како закуподавач.

За Судот е исто така неспорно дека, во конкретниот случај, Јавното претпријатие за стопанисување со станбен и деловен простор на Република Македонија не е сопственик на предметната заедничка просторија. Ова, затоа што според член 6 од Законот за сопственост на делови од згради ("Службен весник на СРМ" бр.20/74 кој важеше во време кога одлучувале органите) на заедничките делови на повеќе станбена зграда сопствениците на станови имаат трајно право на користење, односно таквите делови се заедничка сопственост на сите сопственици на станови во таа зграда. Таквиот третман на заедничките делови произлегува и од Законот за домување ("Службен весник на РМ" бр.21/98).

При такво законско уредување на ова прашање, неспорно е заклучокот дека само сопствениците на станови во повеќестанбена зграда и тоа сите сопственици заедно можат да располагаат со правото на заедничка сопственост на заедничките делови (просторни) во повеќестанбена зграда.

Таков акт на располагање со правото на користење на предметната заедничка просторија е приложен во списите, но

очигледно органите во постапката го немале предвид и не го оцениле.

Имено, во спешите е приложен договор за користење на заедничките просторни под закуп склучен на ден 17.03.1995 година, помеѓу ТПЦ и Куќниот совет на станбената зграда број 31 на ул."В.В. во С., уредно потпишан од Претседателот на куќниот совет и од директорот на ТПЦ, со кој, предметната заедничка просторија му се дава на користење на ТПЦ за време од 5 години почнувајќи од 1.03.1995 година. Ваквиот договор за закуп е склучен во согласност со станарите, истиот се уште е во сила односно се уште трае и произведува права и обврски за двете договорни страни. Оттука произлегува дека вселувањето на тужителот, кој што своето право го црпи од претходно склучениот договор за деловна соработка со ТПЦ, не би можело да се смета за неправно, во смисла на одредбата од член 58 од Законот за станбените односи. Во оваа насока Судот укажува дека издавањето на заедничката просторија во подзакуп без согласност на закуподавачот, може да предизвика други правни односи, кои се разрешуваат договорно помеѓу странките или пред надлежен суд.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.879/98 од 31.03.1999 година.

54. Дали определено земјиште може да се смета за градежно земјиште не е доволно да постои одлука на собрание на општина, со која се определени границите на градежното земјиште, туку мора да се утврди дали тоа земјиште било определено како градежно, во согласност со прописите кои беа во сила до 17 мај 1991 година.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Со првостепеното решение се одзема правото на користење на градежно неизградено земјиште означено со КПбр.2849 во површина од 2.401 м² КО поранешна сопственост на ф.Д од Г..

Земјинето се одзема во корист на Републиката, за планско уредување на просторот, а за проширување на граничниот премин (изградба на терминал со придружни објекти) во согласност со Деталниот урбанистички план за граничниот премин Б-Г..

Со оспореното решение е одблена жалбата како неоснована.

Од сисите на предметот, како и од првостепеното и од оспореното решение се гледа дека одземањето на земјинето е засновано на член 15 став 1 од Законот за градежното земјинге ("Службен весник на СРМ" бр.10/79, 18/89 и 21/91), според кој поранешниот сопственик на неизградено градежно земјинге има право да го користи тоа земјинге до денот кога врз основа на решението на републичкиот орган на управата надлежен за имотно-правните работи е должен да го предаде на корисникот.

Фактот дека земјинето што е предмет на одземање во оваа постапка е градежно земјинге, органите на управата го утврдиле врз основа на Одлуката на Собранието на општина Г. бр.08-68/5 од 24.02.1995 година.

Од приложената Одлука бр.08-68/5 од 24.02.1995 година ("Службен гласник на општината Г. бр.2/95), се гледа дека во прашање е одлука за утврдување границите на градежното земјинге на туристичкиот локалитет С.В, дека е изготвена врз основа на Деталниот урбанистички план за локалитетот С.В од 1994 година и дека законски основ за донесување на одлуката е член 9 од Законот за градежното земјинге.

Со член 5 од Законот за изменување и дополнување на Законот за градежното земјинге ("Службен весник на СРМ" бр.21/91) изменет е членот 9 од Законот за градежно земјинге, така што според став 1 на член 5, земјингето во градовите и населбите од градски карактер и другите подрачја предвидени за станбена и друга комплексна изградба за кои е донесен урбанистички план е на Републиката, а според ставот 2 на овој член, границите на опфатеното земјинге од став 1 со катастарски податоци за парцелите, ги утврдува собранието на општината.

Со оваа одредба од Законот, се утврди дека е на Републиката земјингето кое врз основа на поранешните прописи

(закони, одлуки на собранјата на општините) веќе беше определено како градежно земјиште. Оттука, ставот 2 на оваа одредба, значеше определување само на границите на веќе опфатеното земјиште, а не и основ за собранјата на општините да определуваат за градежно земјиште, земјиште кое до влегување во сила на измените на Законот за градежно земјиште од 1991 година, не било определено како такво. Освен тоа, оваа одредба од Законот за градежното земјиште е укината со Одлуката на Уставниот суд на Република Македонија У.бр.161/97 од 27 мај 1998 година ("Службен весник на РМ" бр.27/98).

Имајќи го предвид изнесеното, Судот смета дека само врз основа на Одлуката на Собранието на општината, со која се утврдени границите на градежното земјиште за означениот локалитет, предметното земјиште не може да се смета за градежно, туку е потребно да се провери и со сигурност утврди дали тоа земјиште било определено како градежно земјиште во согласност со прописите до 17 мај 1991 година, како ден кога влезе во сила означениот Закон за измени и дополнувања на Законот за градежно земјиште.

Од тие причини, Судот оцени дека има потреба од повторно разгледување и одлучување по предметот, поради што оспореното решение го поништи.

Врз основа на изнесеното, Судот согласно со член 39 став 2 од Законот за управните спорови одлучи како во изреката на пресудата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.2776/98 од 11.02.1999 година.

55. Со продажба на гаража, односно помошен објект изграден на земјиште кое претставува дворно место на станбена зграда, не се пренесува и правото на користење на земјиштето под станбената зграда, ниту земјиштето што служи за редовна употреба на станбената зграда (дворно место).

Според образложението на оспореното решение, првостепениот орган правилно нашол дека правото на користење на земјингето означено со КП.бр.5505 на лицето В.И. ѝ е пренесено со договорот Ов.бр.1412/71 од 22.03.1971 година, кое право произлегувало и од член 16 од Законот за градежно земјингето.

Ваквиот заклучок на тужениот орган, Судот го смета за погрешен, затоа што ниту означениот договор, ниту другите факти и околности на конкретниот случај не даваат основ да се заклучи дека лицето В.И. се стекнало со правото на користење на земјингето онака како што е запишано со првостепеното решение. Притоа, Судот го има предвид следното:

Според член 16 став 1 од Законот за градежно земјингето ("Службен весник на СРМ" бр.10/79, 18/89 и 21/91), сопственикот на зградата има право да го користи земјингето што е под зградата и земјингето што е потребно за нејзината редовна употреба од денот кога тоа земјингето станало општествена сопственост. Според ставот 2 на овој член, правото на користење на таквото земјингето трае се додека постои зградата на тоа земјингето и тоа право не може одделно да се пренесува. Ова прашање вака беше уредено и со прописите кои важеа во време кога е склучен договорот за купопродажба на гаражата.

Од договорот Ов.бр.1412/71 од 22.03.1971 година, се гледа дека лицето В.И. купила од А.Т. гаража, која се наоѓа во дворот на зградата на улица Д.Т., во која зграда продавачот е сопственик на стап, односно на дел од зградата. Гаражата, пак, како што стои во договорот, се наоѓа на улица "Л" бр.7.

Од означениот договор, а исто така и од другите списи на предметот, произлегува дека земјингето од КП.бр.5505 во површина од 104 м² е дворно место на зградата бр.1, односно тоа е земјингето потребно за редовна употреба на зградата бр.1. Од списите, исто така, неспорно произлегува дека лицето В.И. не е сопственик на дел од зградата бр.1, ниту со договорот ѝ е продаден дел од таа зграда, што како неспорен факт таа го истакнала и во поднесениот приговор, поради што нема правен основ ниту во договорот Ов.бр.1412/71 од 22.03.1971 година и што е најбитно, нема правен основ ни во член 16 од Законот за градежно земјингето,

лицето да биде заштитено како посетител на правото на користење на земјинието под зградата бр.1 и на земјинието што претставува дворно место на таа зграда.

Врз основа на означениот договор, лицето В.П. можело да стекне само право на сопственост на гаражата и по основ на правото на сопственост на гаражата, согласно со член 16 став 1 и 2 од Законот за градежно земјинието, се стекнало со правото на користење на земјинието што е под гаражата (18 м²).

Со тој договор, поради причините наведени погоре, не можело да биде пренесено и правото на користење на земјинието кое е дворно место на зградата бр.1. Впрочем, во договорот и не стои дека продавачот на гаражата на купувачот му го пренел и правото на користење на дворното место. Тоа што во член 3 од договорот стои дека продавачот е согласен купувачот "да користи и дворините", според мислењето на Судот, нема значење на пренесување на правото на користење на земјинието во смисла на член 16 од Законот за градежно земјинието.

што се однесува до правото на користење на земјинието за редовна употреба на објект, конкретно, дали на сопственикот на предметната гаража му припаѓа и друго земјинието за редовна употреба на гаражата, органите ќе треба да утврдат во натамошната постапка, при што треба да ја имаат предвид функцијата на гаражата, бидејќи што претставува редовна употреба на определен објект треба да се утврдува во согласност со функцијата и намената на тој објект.

Со оглед на сето изнесено, Судот најде дека има потреба од повторно разгледување и одлучување по предметот, поради што оспореното решение го поништи.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.646/98 од 28.04.1999 година.

56. I. Новата урбанистичка намена, поинаква од онаа за која било извршено одземањето на градежно неизградено земјинието, заедно со другите факти и околности на случајот, дава основ поранешниот сопственик да оствари предимствено право на градба на новоформираната градежна парцела.

II. Фактот што од поранешниот сопственик било одземено правото на користење на неизградено градежно земјинште за цел која не била реализирана и кое сега, поради измена на урбанистичкиот план учествува во формирање на градежна парцела на која е предвидена изградба на станбен објект, не треба да биде пречка правото на градење на таква градежна парцела поранешниот сопственик да го оствари преку институтот предимствено право на користење.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Со решението означено во изреката на пресудата е одблена како неоснована жалбата на Јавниот правобранител на Република Македонија, изјавена против решението на Министерството за финансии-Управа за имотно правни работи - Подрачна единица К. бр.17-1495/1 од 18.03.1998 година, со кое на Х.А. од К. му се признава предимствено право на користење на градежната парцела формирана од КП бр.827/2 во површина од 356 м2 за изградба на индивидуална станбена зграда, согласно со урбанистичкиот план на К.

Од сисите на предметот се гледа дека со решение на Одделението за општа управа на општина К. број 14-1361/13 од 18.04.1980 година, заради реализација на урбанистичкиот план на град К., односно за изградба на колективна станбена зграда во населба К.К., по предлог на Јавниот правобранител на општината, било одземено од владение градежно неизградено земјинште од КП бр.827 во површина од 1915 м2 КО К., поранешна сопственост на Д. и Х.А од К..

Исто така, од сисите произлегува дека на дел од одземеното земјинште е веќе изградена колективната станбена зграда, а на дел од тоа земјинште во ностојниот урбанистички план е оформена градежна парцела означена како КП бр.827/2 во површина од 356 м2 на која согласно со планот се предвидува изградба на индивидуална станбена зграда.

Со оглед на ваквата фактичка состојба, органите во постапката на Х.А од К. (како единствен законски наследник на поранешниот сопственик А.Д. врз основа на оставинско решение

О.бр.39/98 од 09.03.1998 година на Основниот суд во К.), му признале предимствено право на градба на КП.бр. 827/2 во површина од 356 м2 заведена во имотен лист број 3465 КО К. на име на Република Македонија, за изградба на индивидуална стапбена зграда согласно со урбанистичкиот план на К. , а врз основа на член 17 став 1 и член 19 став 1 од Законот за градежно земјиште ("Службен весник на СРМ" бр.10/79, 18/89, 21/91 и "Службен весник на РМ" бр.71/96).

Судот наоѓа дека во конкретниот случај тужениот орган не го повредил законот на штета на Републиката, кога жалбата на Јавниот правобранител ја одбил како неоснована ,

Имено, и според оцената на Судот, во конкретниот случај настанале услови кои овозможуваат реализирање на предимственото право на користење. Ова, од причини што суштествено за одлучувањето кога се работи за институтот предимствено право е околноста дека само поранешната сопственост го произведува ова право. Поранешната сопственост притоа е појдовна основа, а воедно и неопходен услов за остварување на предимственото право, а во конкретниот случај е неспорно дека предметното земјиште било поранешна сопственост на такото на Х. А .

Покрај, тоа не е спорно дека земјиштето од КП.бр.827/2 во површина од 356 м 2, има во моментот поинаква урбанистичка намена од онаа за која во поранешниот период било извршено одземањето и токму таа нова урбанистичка намена, заедно со другите факти и околности на случајот, дава основ поранешниот сопственик да го оствари предимственото право на користење. Остварувањето, пак, на тоа право не е на штета на Републиката, затоа што градежното земјиште ќе се користи за неговата урбанистичка намена, а прашањето за надоместокот ќе се реши спогодбено по правосилноста на решението за признавање на предимственото право на користење, како што впрочем определил и тужениот орган.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1809/98 од 15.09.1999 година.

57. За измена на корисникот во катастарскиот операт не е доволно да постои договор за промет со земјините составен во писмена форма, туку таквот договор мора да биде заверен во суд. Питоа, нема влијание фактот што според прописите кои важеле во време кога е склучен договорот доволна била само писмена форма.

Дали постои обврска за плаќање на данок на промет и дали е предвидено ослободување од таа обврска, надлежен е да утврди и во врска со тоа да издаде доказ, органот за јавни приходи, а не органот за геодетските работи.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Со првостепеното решение, во постапката на одржување на премерот и катастарот на земјините, првостепенниот орган барањето на тужителот за измена во катастарскиот операт на КПБр.953, КО - И, врз основа на договор за пренос, АРХ. бр.2571 /71 од 16.04.1971 година е одбиено како неосновано, од причини што не е доставен заверен договор и доказ за платен данок.

Тужителот во поднесената тужба истакнува дека органите во постапката од утврдената фактичка состојба извлекле погрешен заклучок, поради што погрешно го примениле материјалното право. При оценка на правната важност на договорот за купопродажба, не било дозволено да се изврши барањата измена од гледиште на денешните прописи, а при оценката на договорот требало да се постане според прописите кои важеле во времето кога истиот бил склучен - како во однос на судската заверка, така и во однос на поставеното барање за платен данок на промет. Се наведува дека во моментот на склучување на договорот бил во важност Законот за укинување на недвижностите во општествена сопственост ("Службен лист на СФРЈ" бр.12/65), и Сојузниот закон за промет со земјините и згради ("Службен лист на СФРЈ" бр.43/65), дека и во двата закона не постоела обврска за судска заверка туку само за заверка на договорот и да биде склучен во писмена форма.

Според член 49 став 3 од Законот за премер и катастар на земјините ("Службен весник на СРМ" бр.34/72 и 13/78), кој важн

во време на поднесување на барањето, (7.11.1996 година), измената на корисниците во катастарскиот операт се врши врз основа на правосилна одлука на судот или друг надлежен орган, како и врз основа на договор за промет на земјините заверен од судот.

Од оваа одредба јасно произлегува дека за измена на корисникот во катастарскиот операт не е доволно да постои договор за промет со земјините сопствен во писмена форма, туку таквиот договор мора да биде заверен во суд.

Со оглед на тоа што тужителот бара да биде запишан во катастарскиот операт како корисник на означеното земјините, а законот кој е во примена и со кој е уредена оваа област пропишал за промена на корисникот, договорот за промет на земјините да биде заверен во суд, тогаш тоа значи дека, ако се нема таков договор, не може да се бара од надлежниот орган да постане спротивно на законот и да изврши промена врз основа на договор кој не е заверен во суд.

Тоа што во време кога е склучен договорот, според важечките прописи била доволна само писмена форма, не е од влијание за одлучување во оваа управна работа, затоа што предмет на одлучување во оваа постапка не е правото на сопственост на тужителот, ниту правното дејство на предметниот договор воопшто, туку предмет на одлучување е барањето да се изврши промена на корисникот во катастарскиот операт, за која промена законот бара договор заверен во суд.

Впрочем, како во областа на прометот со земјините и згради, судската заверка на потписите на договорните страни за првпат е пропишана во 1975 година со Законот за промет со земјините и згради ("Службен весник на СРМ" бр.36/75), Законот за премер и катастар на земјините и зградите во 1972 година, пропишал за промена на корисникот во катастарскиот операт, договорот за промет на земјините да е заверен во суд.

Имајќи ја предвид ваквата правна и фактичка состојба на работите по предметот, Судот најде дека оспореното решение е донесено во согласност со законот.

При одлучувањето, Судот ги цепенеш и паводите во тужбата според кои од тужителот не требало да се бара да поднесе доказ

за платен данок на промет на недвижности и права бидејќи со предметниот договор бил извршен промет меѓу општествени правни лица, по ги оцени како неосновани. Имено, дали постои обврска за плаќање на данокот или не и дали е предвидено ослободување од таа обврска надлежен е да утврди и докаж во врска со тоа да издаде органот за јавни приходи, а не органот за геодетските работи.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.665/98 од 18.03.1999 година.

58. Тоа што друг орган доделил определено земјиште на користење на некое лице, не го ослободува органот надлежен за геодетските работи од законската обврска запишувањето на корисниците на земјиштето во катастарскиот операт да го врши само врз основа на предвидените правни основи, со последователност при запишувањето на новите корисници.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Првостепеното решение е донесено во повторна постапка, откако со пресуда на Врховниот суд на Република Македонија У.бр.1103/96 од 24.12.1997 година беше поништено решението на тужениот орган број 27-71/1 од 31.01.1996 година со кое беше одбиена жалбата против решението на првостепениот орган Уп.бр.11-05/285/1 од 09.12.1994 година, со кое, пак, беше одбиено барањето на тужителите за измена во катастарскиот операт на дел од КП.бр.2436 КО Т. и КП.бр.2435 КО Т..

Со означената пресуда на овој суд, предметот е вратен на повторно разгледување и одлучување затоа што во претходно водената управна постапка барањето на тужителите во однос на КП.бр.2435 беше одбиено со образложение дека земјиштето од таа катастарска парцела било запишано како општонароден имот, но правен основ за бришење на правните претходници на тужителите како корисници на таа парцела и нејзино запишување како општонароден имот, во списите на предметот не беше приложен.

Со првостепеното решение повторно е одбиено барањето, поточно приговорот на тужителите, не само во однос на КП.бр.2436, туку и во однос на КП.бр.2435 КО Т., а со оспореното решение е одбиена и жалбата со образложение дека промените во однос на овие катастарски парцели се извршени врз основа на валидни правни акти, со последователност, дека не може да се бара враќање на сопственоста на земјингето после повеќе од 30 години, бидејќи прашањето за сопственост, односно друго право на земјингето е во надлежност на судот и дека со исправка во катастарската евиденција, каква што бараат тужителите, би дошло до спроведување на измена на корисниците без правен основ што е спротивно на член 49 став 3 од Законот за премер и катастар на земјингето.

Судот наоѓа дека при повторното одлучување органите не постанале во согласност со укажувањата на Врховниот суд дадени во означената пресуда, кои се однесуваат на КП.бр.2435 КО Т., иако, согласно со член 62 од Законот за управните спорови беа должни така да постанат.

Имено, во пресудата на овој суд У.бр.1103/96 од 24.12.1997 година, јасно е кажано дека во поглед на КП.бр.2435 фактичката состојба е неправилно утврдена затоа што во поглед на таа катастарска парцела во списите нема приложено правен основ за бришење на претходно записаните корисници и нејзино записување како општонароден имот. И во повторната постапка тој факт останал неутврден, затоа што ниту првостепенит орган, ниту туженот орган не се повикуваат, ниту во списите има приложено конкретен правен основ врз основа на кој можело во катастарскиот операт да бидат избришани како корисници на наведената катастарска парцела правните претходници на тужителите.

Судот не ја прифаќа констатацијата во оспореното решение дека промените во однос на КП.бр.2435 КО Т. се спроведени врз основа на валидни акти, и со последователност, затоа што во списите на предметот за таква констатација нема основ. Напротив, и патому останува констатацијата наведена во приложеното во списите уверение број 12-04/582 од 23.09.1993 година, дека во 1965 година во списокот на промени за означените катастарски парцели

стои забелешка "по знаење лично на органот на овој уред, имотот е општонароден".

Оттука, наводите во оспореното решение дека измените во однос на КП.бр.2435 се извршени со валидни правни акти и дека постои последователност во измените, Судот ги смета за неосновани, затоа што не се поткрепени со факти и докази па чие утврдување Судот укажа во претходно донесената пресуда.

Недостасувањето на такви факти и докази, не може да се покрива со повикување на судска надлежност за решавање на прашањето за сопственост, како што стои во оспореното решение, затоа што од органите не се бара да решаваат спор за сопственост, бидејќи за тоа тие не се надлежни, а исто така не се надлежни и не треба да се впуштаат во прашањата на доделување на земјините и изградбата на објекти, бидејќи е тоа надлежност на други органи. Меѓутоа, прашањата од шивна надлежност, меѓу кои е и евидентирањето на користниците на земјините во катастарскиот операт, должни се да ги извршуваат во согласност со законот, така што без оглед дали определено земјините некој друг орган го доделил на користење на некое лице, евидентирањето во катастарскиот операт мора да се врши врз основа на правните основи од член 49 став 3 од Законот за премер и катастар на земјините, при што мора да постои и последователност.

Со оглед на тоа што и патаму како причини за одбивање на жалбата тужениот орган наведува дека измените и во однос на КП.бр.2435 КО Т., се вршени врз основа на валидни правни акти и со последователност, а во списите и патаму нема правен акт за одземање на земјините означено со КП бр.2435, Судот наоѓа дека тужениот орган нема основ за одбивање на жалбата, особено што укажувањата на Судот во претходно донесената пресуда се однесуваа токму на потребата за утврдување на тој факт.

Од тие причини Судот оцени дека има потреба од повторно разгледување и одлучување по предметот и тоа само во однос на КП.бр.2435 КО Т..

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2796/98 од 28.10.1999 година.

59. Органите надлежни за геодетските работи не се овластени да одлучуваат, односно да го утврдуваат правото на носителите на правата на недвижностите, туку во поглед на правата на недвижностите, нивна надлежност е само запишувањето на права кои претходно треба да се утврдени по некои од правните основи од член 58 од Законот за премер, катастар и запишување на правата на недвижностите.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Од списите на предметот се гледа дека Републичката геодетска управа - Одделение за премер и катастар - В. , во постапката на излагање на податоците од премерот на недвижностите за КО И. донела решение бр.1102-207 од 05.02.1997 година со кое е утврдена содржината на недвижностите во пописниот лист бр.660, КО И. која се состои од земјиште означено со КП.бр.343/3 "Село" пат во површина од 60 метри квадратни, градежно неизградено земјиште. На оваа недвижност е запишано право на користење на по 1/3 на носителите на правото и тоа на С.Д.К. К.бр.98, на С.М.Ц. К.бр.97 и на С.Г.Б. К.бр.261, врз основа на последно решение О. бр.75/96.

Против ова решение, жалба изјавил СМЦ. и кои жалбата приложил доказ - договор за купопродажба Ов.бр.193/57 во кој како купувач на недвижниот имот се јавува неговиот татко.

Постапувајќи по жалбата, првостепенниот орган во повторно спроведена постапка на излагање на јавен увид на податоците од премерот донел решение бр.1102-207 од 30.09.1997 година, со кое, на лицата С.Д.К, С.М.Ц и С.Г.Б. , сите од село И. , им утврдил право на користење на градежно неизградено земјиште до одземање, заведено на КП.бр.343/3 во место викано "Село" пат во површина од 60 метри квадратни на сите тројца по 1/3 идеален дел. Правото го утврдил врз основа на изведени докази (Пл.бр.660 од 12.12.1996 година и Пл.бр.660 од 23.09.1980 година, стручен наод од 09.07.1997 година, пресуда П.бр.235/85 и Гж.бр.470/96).

Жалбата изјавена против ова решение од С.Ц., тужениот орган ја отфрлил како недопуштена повикувајќи се на член 71 став 2 од Законот за премер, катастар и запишување на правата на недвижностите.

Судот најде дека со оспореното решение е повреден законот.

Имено, решението бр.1102-207 од 30.09.1997 година првостепенниот орган го донел врз основа на член 236 став 1 и 3 од Законот за општата управна постапка, според кој, ако органот што го донел решението најде по повод жалбата дека спроведената постапка била нецелосна, а дека тоа можело да биде од влијание врз решавањето на работата тој може постапката да ја надополни согласно со одредбите на овој закон, а според резултатот од надополнетата постапка, органот што го донел решението може во границите на барањето на странката да ја реши работата поинаку и со ново решение да го замени решението што се побива со жалбата. Тоа значи дека ова решение требало да претставува само замена на претходното решение бр.1102-207 од 05.02.1997 година, односно и новото решение можело да се однесува само на утврдување на содржина на недвижностите во пописниот лист и запишување на правата на тие недвижности врз основа на правните основи од член 58 од Законот за премер, катастар и запишување на правата на недвижностите ("Службен весник на СРМ" бр.27/86 и 17/91). Ова, затоа што во надлежност на Републичката геодетска управа не е да одлучува односно да го утврдува правото на посетителите на правата на недвижностите, туку во поглед на правата на недвижностите, согласно со одредбите на овој закон, нејзина надлежност е само запишување на права кои претходно мора да се утврдени во некои од правните основи од член 58 од Законот. ii

Оттука, првостепенниот орган погрешил кога се впуштил во одлучување за правата на недвижностите, а погрешил и тужениот орган кога таквото решение на првостепенниот орган го оставил во сила, неосновано повикувајќи се на член 71 став 2 од Законот за премер, катастар и запишување на правата на недвижностите.

Од тие причини, Судот најде дека има потреба од повторно разгледување и одлучување по предметот, поради што оспореното решение го поиншти.

Врз основа на изнесеното, Судот согласно со член 42 став 2 од Законот за управните спорови одлучи како во изреката на пресудата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.1044/98 од 24.06.1999 година.

60. Веќе запишаната површина на земјиште на едно лице не може да се избрише и запише на друго лице, како исправање на техничка грешка.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Од списите на предметот се гледа дека тужителот на 06.06.1997 година во постапка на одржување на премерот и катастарот на недвижностите за КО К. до првостепенит орган поднел барање за исправка на површината на КП.бр.13346, градежна изградена парцела на ул."Б. К." КО К, со тоа што површината под ѕидот од северната страна на парцелата што ја раздвојува со КП.бр.13345, да се запише на негово име.

Во управната постапка е утврдено дека површината на која се однесува барањето на тужителот е веќе запишана во имотниот лист на неговиот сосед И. Б. и дека запишаните состојби во имотниот лист бр.3908 (С. Б.) и во имотниот лист бр.3907 (И. Б.) произлегуваат од утврдените состојби во постапката на излагање на јавен увид на податоците од премерот на недвижностите со утврдување на правата на недвижностите, со решение донесени во таа постапка, согласно со член 70 од Законот за премер, катастар и запишување на правата на недвижностите ("Службен весник на СРМ" бр.27/86 и 17/91) и врз основа на правна документација која била приложена во таа постапка.

Имајќи ја предвид ваквата состојба на работите по предметот, Судот најде дека органите во постапката правилно заклучиле дека барањето на тужителот не може да се решава како исправање на грешка. Ова, затоа што, согласно со член 84 од означениот закон, во вршењето на работите на одржувањето

на премерот и катастарот на недвижностите, геодетската управа ги отстранува утврдените технички грешки и пропусти направени со снимирањето на недвижностите, а заштитните состојби во конкретниот случај, според мислењето на Судот, не можат да се подведат под поимот техничка грешка или пропуст, туку до нивна измена може да дојде само врз основа на нов правен основ, во смисла на член 58 од истиот закон.

Со оглед на изнесеното, Судот оцени дека тужениот орган одлучил во согласност со законот кога ја одбил жалбата како неоснована.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2650/98 од 28.10.1999 година.

61. Решение за одобрена поправка на објекти, без постоење на основната градежна документација за изградба на тие објекти (одобрение за градба и друга градежна документација), не може да се смета за правен основ за заштитување на правото на сопственост во катастарот на недвижностите.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Од сисите на предметот се гледа дека тужителите поднеле барање - пријава до првостепенот орган за заштитување во катастарот на недвижностите за КОЦ, право на сопственост на помошните просторни изградени во дворното место на станбената зграда на улица "Г.М." бр.4 во С.

Со првостепеното решение, кое е донесено во постапката на одржување на премерот и катастарот на недвижностите, е одбиено барањето за заштитување на правото на сопственост, а објектите на Кп бр.12218 закон се однесува барањето на тужителите, се евидентирани согласно со член 54 став 2 од Законот за премер, катастар и заштитување на правата на недвижностите во ново оформени евидентни листови на имателите на тие објекти, како што е наведено во ставот ИИ од

изреката на првостепеното решение. Првостепенниот орган така одлучил затоа што тужителите не поднеле правен основ за правото на сопственост на тие објекти.

Според член 58 став 1 од Законот за премер, катастар и запишување на правата на недвижностите ("Службен весник на СРМ" бр.27/86 и 17/91), запишувањето на правата на недвижностите во катастарот на недвижностите се врши врз основа на исправни составени во законски пропиша форма, правосилни судски одлуки и закон или одлука на државен орган.

Според член 54 од истиот закон, во катастарот на недвижностите се евидентираат и бесправно изградените објекти, но имателот на бесправно изградениот објект со евидентирањето не стекнува право на сопственост.

Со оглед на тоа што тужителите за правото на спорните објекти не поднеле правен основ во смисла на член 58 став 1 од означениот закон, Судот најде дека тужениот орган одлучил во согласност со законот кога ја одбил жалбата како неоснована.

При одлучувањето Судот ги ценеше наводите во тужбата дека објектите на кои се однесува барањето на тужителите се изградени како помошни објекти уште во 1964 година, дека на аерофотограметриската снимка не се погале бидејќи биле изградени после извршеното снимање, а дека во 1994 година од надлежниот орган за урбанизам и градежништво, со решение бр.34-09-2219 од 08.04.1994 година им е одобрена поправка на објектите, но најде дека не можат да доведат до поинаква одлука со оглед на фактот што тужителите за правото на сопственост не прилагаат правен основ во смисла на член 58 од законот. Решението за одобрената поправка на објектите без постоење на основната градежна документација (одобрение за градба), не може да се смета за правен основ од член 58 од Законот.

Врз основа на изнесеното, Судот согласно со член 42 став 2 од Законот за управните спорови одлучил како во изреката на пресудата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.747/98 од 31.03.1999 година.

62. Во постапката на запишување на правата на недвижностите во катастарот на недвижностите, не може да се воспоставуваат сопственички односи ако според правниот основ за правото, такви односи не постојат.

Од образложението:

Првостепените решенија Дп.бр.31/1, Дп.бр.31/2 и Дп.бр.31, сите од 29.09.1998 година, се донесени во постапката на излагање на јавен увид на податоците од премерот на недвижностите, со утврдување на правата на недвижностите за КО З. .

Правата на недвижностите во означените три решенија на првостепенот орган се заштитени врз основа на поседовен лист бр.80 КО З. и решение О.бр.211/93 од 24.04.1993 година на Оштинскиот суд во С.

Тужителите ги оспоруваат решенијата, од причини што фактичката состојба во поглед на површината на одделни катастарски парцели не била правилно утврдена и затоа што на земјиштето што е утврдено како содржина на пописните листови бр.268 и 269, без правен основ, како сопственик со тужителите е заштитена Република Македонија.

Тужениот орган ја одбил жалбата како неоснована, при што во поглед на заштитената површина на недвижностите што се утврдени како содржина на означените пописни листови, дал јасно и подробно образложение. Меѓутоа, во оспореното решение не е даден одговор на наводите во жалбата, кога и врз основа на кој правен основ Република Македонија е заштитена како сопственик со тужителите на земјиштето во пописните листови бр.268 и 269.

Со оглед на тоа што според член 245 став 2 од Законот за опшната управна постапка, во образложението на второстепеното решение мораат да се оценат и сите наводи од жалбата, а тужениот орган во оспореното решение не постапил така, Судот оцени дека со оспореното решение е повреден законот.

При одлучувањето, Судот го имаше предвид делот од образложението на оспореното решение, во кој тужениот орган во врска со оспорувањето на заштитените права се повикува на

член 71 став 2 од Законот за премер, катастар и запишување на правата на недвижностите ("Службен весник на СРМ" бр.27/86 и 17/91), по тоа образложение не можеше да го прифати како одговор на наводите во жалбата, затоа што тужителите го оспоруваат сосопственничкиот однос што првостепенниот орган го воспоставил меѓу нив и Република Македонија, без да постои правен основ за таква сосопственост.

Со оглед на тоа што во означените првостепенни решенија како правни основи за запишување на правата се наведени само поседовниот лист бр.80 КО З. и оставинското решение О.бр.211/93 од 24.04.1993 година, во кои Република Македонија не е наведена како сосопственик на ниту една катастарска парцела, а првостепенниот орган сепак ја запишал како носител на право на сосопственост на земјиште во неги пописни листови, заедно со тужителите, тужениот орган го оставил без одговор прашањето како дошло до воспоставување на таква состојба во катастарот на недвижностите за КО З..

Ваквата состојба, според мислењето на Судот бил должен да ја разјасни тужениот орган, со тоа што ќе даде одговор на сите наводи во жалбата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.3192/98 од 25.02.1999 година.

63. Приговорот на лицето кое било запишано како корисник во постојната катастарска евиденција, а не било повикано како странка во постапката на излагање, треба да биде прифатен и по него да се решава како по предлог за повторување на постапката, согласно со член 249 став 1 точка 9 од Законот за општата управна постапка.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Од списите на предметот се гледа дека со решение О.бр.301/67 од 06.07.1967 година на Општинскиот суд С. била расправена оставината на покојниот М.А од С. и за законски наследници на

имотот опфатен во поседовниот лист бр.8784 биле огласени неговата сопруга Е.М. и неговите деца Х.Т, В.М и М.М. сите на по 1/4 дел.

Исто така од списите на предметот се гледа дека до 1995 година катастарската парцела број 6359/3 КО С. била евидентирана во поседовниот лист број 8784 врз основа на означеното наследно решение, на четирите наследници на покојниот М.А. на по 1/4 идеален дел. На 04.10.1995 година, кога со решение број 10-2341 од 04.10.1995 година ("Службен весник на РМ" бр.46/95) стави во примена катастарот на недвижностите за дел од поранешната КО С., согласно со Законот за премер, катастар и зашитување на правата на недвижностите ("Службен весник на СРМ" бр.27/86 и 17/91), била извршена нова нумерација на катастарските парцели, на, меѓу другите и КП.бр.6359/3 КО С. престанала да постои, со споредување на податоците од службената евиденција било утврдено дека оваа катастарска парцела одговара во целост на КП.бр.5297 КО Ц.. Оваа катастарска парцела во постапката на излагање на јавен увид на податоците од премерот на недвижностите, била утврдена со вкупна површина од 336 м² од кои 242 м² двор и 94 м² земјините под зграда, заштитани во имотниот лист број 1033 на тројца наследници на дел од по 1/3. Тоа е сторено врз основа на оставинско решение О.бр.301/67 од 06.07.1967 година, приложено како доказ во постапката на излагање, со кое, како законски наследници на покојниот М.А. се огласени неговата сопруга Е. и неговите деца В и М. на по 1/3 идеален дел од предметната катастарска парцела. Овој факт органите го утврдиле со увид во предметот Дп.бр.12115/89 оформен во постапката на излагање.

На ден 27.11.1997 година тужителката Х.Т од С., поднела приговор на извршениот увид во катастарот на недвижностите за КО Ц.И на КП.бр.5297 и кои приговорот приложила оставинско решение со ист број и иста дата на донесување и на правосилност како и решението кое било приложено во постапката на излагање, со единствена разлика што во ова решение за законски наследници на покојниот М.А. биле огласени 4 лица на дел по 1/4.

Органите во постапката приговорот на Х.Т. го одбиле како неоснован, прифаќајќи дека во постапката на излагање на јавен

увид на податоците од премерот и утврдувањето на правата на недвижностите заштитеност е извршено во согласност со член 58 од Законот, а несовпаѓањето на двете последни решенија, односно утврдувањето на фактот дали е законски наследник на покојниот или не, тужителката треба да го докаже во постапка пред надлежниот суд, со што судската одлука би преставувала правен основ за промена во катастарот на недвижностите за КО Ц.

Оценувајќи ја законитоста на оспореното решение, Судот наоѓа дека истото е засновано на непотполно утврдена фактичка состојба и погрешна примена на материјалниот закон.

Имено, во конкретниот случај е неспорно дека до 1995 година предметната катастарска парцела била евидентирана во поседовниот лист бр. 8784 КО С. врз основа на последно решение на четворница наследници на покојниот М.А. и, меѓу другите, 1/4 дел од посед од оваа катастарска парцела била евидентирана на тужителката. Тоа значи дека промената е настаната во постапката на излагање на јавен увид на податоците од премерот кога правата на предметната недвижност биле утврдени врз основа на наследното решение со кое за законски наследници биле огласени три лица.

Од приложените доставници, понесени листови како и од заштитеност за текот на излагањето, се гледа дека тужителката воопшто не била повикана во постапката на излагањето на јавен увид на податоците за недвижностите, пако, согласно со член 64 од Законот за премер, катастар и заштитеност на правата на недвижностите, органот бил должен да го стори тоа.

Од одредбата, пак, на член 65 од овој закон, јасно произлегува дека органот е должен да ги повика како странки лицата кои се заштитени како корисници во постојната катастарска евиденција, при што, ако и на вториот писмен повик не дојдат на излагањето, правото на недвижноста која е предмет на излагањето се заштитеност врз основа на податоците од постојната катастарска евиденција.

Со оглед на тоа што во постојната катастарска евиденција како корисник на КП.бр.6359/3 КО С. на 1/4 идеален дел била заштитена и тужителката, органот бил должен и неа да ја повика

како странка во постапката на излагање, за да ги заштити своите права и интереси. А бидејќи тоа не е сторено, органот требало пејзиниот приговор да го прифати и решава како предлог за повторување на постапката, согласно со член 249 точка 9 од Законот за опшната управна постапка, според кој постапката ќе се повтори ако на лицето кое требало да учествува во својство на странка, не му била дадена можност да учествува во постапката. Ова, затоа што одредбите на Законот за опшната управна постапка, се применуваат и во постапката на премерот, катастарот и запишувањето на правата на недвижностите, како што е предвидено во член 13 од Законот за премер, катастар и запишување на правата на недвижностите.

Врз основа на наведеното, Судот согласно со член 39 став 2 од Законот за управните спорови одлучи како во изреката на пресудата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1550/98 од 24.06.1999 година.

64. Само во постапката на излагање на јавен увид на податоците од премерот за недвижностите, правото на жалба е ограничено на податоците од премерот и катастарското класирање на земјиштето, а такво ограничување не е предвидено во постапката на одржување на премерот и катастарот на недвижностите.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Од списите на предметот се гледа дека првостепеното решение е донесено во постапка на одржување на премерот и катастарот на недвижностите за КО Ц. , по спроведена постапка по барањата поднесени од Трговското претпријатие "О." К. Д.О.О С. и странското правно лице Трговското претпријатие "О" од Б. за измена во катастарот на недвижностите по однос на КПБр.9463 КО Ц. и деловниот објект на таа парцела.

Во точка 3 од диспозитивот на решението е утврдена содржината на недвижностите во имотен лист број 15090 КО Ц, и таа содржина е објектот кој се наоѓа на КПбр.9463, а како носител на правото на сопственост на објектот е запишано Т.П "О." К. Д.О.О. С..

Според точката 4 од диспозитивот на тоа решение, на дел од објектот кој се наоѓа на КПбр.9463 (изграден без градежна документација), не се запишува правото на сопственост, туку се евидентираат во нов евидентен лист, на "О." К. ДОО С.

Според точка 5 од решението, на недвижностите на кои е запишано правото на сопственост, нема ограничувања сврзани со располагањето на недвижностите.

Против решението на првостепенниот орган жалба поднел Јавниот правобранител на Република Македонија, во која, меѓу другото, наведува дека во првостепената постапка не се почитувани важечките прописи во поглед на дозволеноста на прометот - пренос на сопственичките права, односно првостепенниот орган не го утврдил третманот на недвижниот имот што е предмет на запишување на правата во катастарот на недвижностите - дали имотот што е вложен од странското правно лице има третман на регистриран имот на странско правно лице на територијата на Република Македонија, со оглед на членот 15 од Актот за основање на Трговското претпријатие "О." К ДЦО според кој основачот (ТП "О" - Б.) го задржува правото на сопственост на средствата кои се вложени во основање на претпријатието.

Тужениот орган со оспореното решение ја отфрлил жалбата како недопуштена, повикувајќи се на член 71 став 2 од Законот за премер, катастар и запишување на правата на недвижностите ("Службен весник на СРМ" бр.27/86 и 17/91).

Судот наоѓа дека оспореното решение е засновано на погрешна примена на законот.

Имено, запишувањето на правата на недвижностите во конкретниот случај е извршено во постапката на одржување на премерот и катастарот на недвижностите и во таа постапка, што е разбирливо, законот не го ограничува правото на жалба само на податоците од премерот и од катастарското класирање на

земјингето, како што е сторено во член 71 став 2, односно во делот од законот кој се однесува на установувањето на катастарот на недвижностите. Тоа, што во конкретниот случај не биле заштитени правата на недвижностите на спорните објекти поради што постапката морала да се води во согласност со член 105 од Правилникот за начинот на одржување на премерот и катастарот на недвижностите ("Службен весник на РМ" бр.62/95) кој, пак, за тие случаи упатува на примена на Правилникот за начинот и постапката на излагање на јавен увид на податоците за недвижностите ("Службен весник на СРМ" бр.5/88), според мислењето на Судот, не може да биде основ за примена на член 71 став 2 од Законот, односно не може да биде основ за исклучување на правото на жалба против решенија што се донесуваат во постапка на одржување на премерот и катастарот на недвижностите, посебно што тужениот орган за своето стојалниште поаѓа од одредбите на означените правилници.

Оттука, Судот смета дека тужениот орган го повредил законот кога ја отфрлил жалбата како недопуштена.

Од друга страна, пако жалбата ја отфрлил како недопуштена, тужениот орган во образложението на оспореното решение се впуштил во оценка на правната документација приложена од странките и нашол дека првостепенниот орган правилно ги оценил доказите и дека решението е засновано на правилно и целосно утврдена фактичка состојба и правилна примена на законот. Таквата противречност меѓу диспозитивот и образложението на оспореното решение значи повреда на правилата на постапката, затоа што, ако ја сметал за недопуштена жалбата, тужениот орган не смеел да се впушти и во оценка на правилноста на обжаленото решение.

Со оглед на сето изложено, Судот најде дека има потреба од повторно одлучување по предметот при што тужениот орган да ги има предвид укажувањата и правното сфаќање на Судот дадени во оваа пресуда, а тоа значи дека жалбата треба да ја смета за допуштена и да се впушти во оценка на сите наводи во жалбата и откако грижливо ќе ги провери и оцени, да донесе правилна и законита одлука.

Врз основа на изнесното, Судот согласно со член 39 став 2 од Законот за управните спорови, одлучи како во изреката на пресудата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.1427/98 од 14.01.1999 година.

65. До поништување на правосилно решение за експропријација може да доведе само таква измена на урбанистичкиот план, која довела до пренамена на целта на експропријацијата.

Од о б р а з л о ж е н и е т о :

Од списите на предметот се гледа дека со правосилно решение донесено од Секретаријатот за финансии-Одделение за имотно- правни работи на општината К. е експроприрана потполно со надоместок куќа во површина од 68,50м², и дворно место во површина од 68,50м², во К., сопственост на м.ф.Р а за изградба на улицата "Ф.Р", предвидена според Урбанистичкиот план на град К.

Со првостепеното решение е уважено барањето на општина К.-Одделение за комунални работи, урбанизам и сообраќај, за поништување на правосилното решение за експропријација подробно наведено погоре, и тоа решение е поништено врз основа на член 22 од Законот за експропријација, со констатација дека настанала промена на урбанистичкиот план, која околност претставува пренамена на целта за која недвижноста била експроприрана.

Со оспореното решение, жалбата на тужителот изјавена против првостепеното решение е одбиена како неоснована, при што тужениот орган во целост ги прифатил причините дадени од страна на првостепенниот орган, како основани. Тужениот орган смета дека од приложениот извод од урбанистичкиот план за ул:"Ф. Р. " поткрепен со ситуација за измена на урбанистичкиот план, детален лист број 16, се гледа дека е извршена промена на

урбанистичкиот план (извршено е намалување на ширината на улицата од 8 метри на 5 метри) и дека со изградбата на улицата не се зафаќа недвижниот имот што е експроприран со правосилното решение. Тужениот орган смета дека правилно е применето материјалното право од страна на првостепенниот орган, кога врз основа на член 22 став 5 од Законот за експропријација ("Службен весник на РМ" бр.33/95 и 20/98), е понигтено решението за експропријација бидејќи со измената на урбанистичкиот план дошло до пренамена на целта на експропријацијата.

Оценувајќи ја законитоста на оспореното решение, Судот утврди дека со решението е повреден законот на штета на тужителот.

Според член 22 став 5 од Законот за експропријација ("Службен весник на РМ" бр.33/95), кој важел во времето кога било решавано по барањето на корисникот на експропријацијата од страна на првостепенниот орган, во случај на пренамена на целта за која била извршена експропријација на недвижност, решението за експропријација се понигтува по службена должност ако со тоа се согласен поранешниот сопственик на експроприраната недвижност. Од оваа одредба се гледа дека до понигтување на правосилно решение за експропријација доаѓа кога ќе биде пренаменета целта за која била извршена експропријацијата но, ако целта на експропријацијата била предвидена во урбанистички план, тоа не значи дека со секоја измена на урбанистичкиот план ќе се смета дека дошло до пренамена на целта. Ова, затоа што наведената законска одредба понигтувањето на правосилното решение за експропријација не го условува со било која измена на урбанистичкиот план, туку со таква измена на планот која довела до пренамена на целта на експропријацијата.

Во конкретниот случај тужениот орган погрешно заклучил дека дошло до пренамена на целта за која била извршена експропријацијата, затоа што и со изменетиот урбанистички план намената на просторот останала иста- улица.

Според мислењето на Судот, тужениот орган погрешно заклучува дека во време кога одлучувал првостепенниот орган, корисникот на експропријацијата можел врз основа на член 22

став 5 од Законот за експропријација да поднесе барање за поништување на правосилно решение за експропријација. Таква можност предвиде Законот за измени и дополнувања на Законот за експропријација ("Службен весник на РМ" бр.20/98), по тој закон во време кога е поднесено барањето и кога одлучувал првостепенниот орган, не беше донесен.

Освен тоа, во конкретниот случај и не може да се прифати дека барањето го поднел корисникот на експропријацијата. Ова, затоа што корисник на експропријацијата била општината К., а барањето за поништување на правосилното решение за експропријација го поднел управен орган на општината како единица на локалната самоуправа, кој не може да ја претставува ниту застапува општината.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2323/98 од 11.02.1999 година.

66. Кога е во прашање градежно земјините, актите што се донесуваат во постапката на трансформација на определено претпријатие со општествен капитал, не можат да бидат правен основ за измена на корисникот во катастарскиот операт.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Од списите на предметот се гледа дека ДОО на 19.07.1996 година поднел барање до првостепенниот орган за измена на корисникот во катастарската евиденција во однос на КП бр.107/ I КО М., која била евидентирана на корисникот "J" Скопје. Како правни основи за барањата измена со барањето е приложена градежната документација за објектите изградени на таа парцела и актите донесени во постапката за трансформација на ОП "J" Скопје.

Од списите, исто така се гледа дека КП бр.107/I КО М. е градежно земјините и дека во моментот на поднесување на барањето од ДОО, оваа парцела во катастарската евиденција е

заштита во поседовен лист бр.921, како неплодно, со површина од 29.277 м² на Република Македонија - РО "Ј".

Со оспореното решение, уважена е жалбата на ДОО, понижено е првостепеното решение, и едновременно е уважено барањето за измена во катастарскиот план и катастарскиот операт, поднесено од ДОО на КП бр.107/1 КО М. и се врши измена во катастарскиот план и катастарскиот операт на КП бр.107/1 КО М. и истата се евидентира со вкупна површина од 29.277 м² од кои 28.808 м² неплодно и 469 м² под зграда на Република Македонија, корисник ДОО, во поседовен лист бр.921 КО М.

Тужителот, во поднесената тужба истакнува дека со оспореното решение погрешно е применето материјалното право, затоа што со измената што ја врши тужениот орган во катастарскиот операт во поглед на КП бр.107/1 КО М, заштитувајќи го како корисник на таа парцела ДОО директно го повредува членот 6 од Законот за трансформација на претпријатијата со општествен капитал.

Судот најде дека органите во постапката во конкретниот случај погрешно го примениле материјалното право.

Според член 6 став 1 од Законот за трансформација на претпријатијата со општествен капитал ("Службен весник на РМ" бр.38/93), пред утврдувањето на вредноста на претпријатието, се изземаат градежното и земјоделското земјиште кои со денот на влегување во сила на овој закон се во сопственост на Република Македонија. Во ставот 2 на истиот член, стои дека претпријатието од став 1 од овој член продолжува со користење и управување со градежното, односно земјоделското земјиште, ако го користи или за него се грижи како добар стопан, до донесување на правосилно решение за денационализација, односно до доделување на право на користење во согласност со закон.

Од наведената законска одредба произлегува дека, кога е во прашање градежно земјиште, актите што се донесуваат во постапката на трансформација на определено претпријатие со општествен капитал, не можат да бидат правен основ за измена на корисникот во катастарскиот операт, во смисла на член 49 став 3. од Законот за премер и катастар на земјиштето ("Службен весник на СРМ" бр.34/72 и 13/78), затоа што градежното земјиште е изземено од таа постапка. Одредбата на членот 6 од Законот за

трансформација на претпријатијата со општествен капитал во конкретната правна ситуација претставува лек специјален и при одлучувањето по барањето за измена на корисникот на КП бр.107/1 КО М, органите биле должни да се раководат исклучиво од таа одредба, а не од член 16 од Законот за градежното земјиште. Тоа значи дека измена на корисникот не можело да биде извршена и тоа не само на неизграденото градежно земјиште, туку ни на земјиштето од таа парцела нгто се наоѓа под изградените објекти.

Според мислењето на Судот, при постоење на членот 6 од означениот закон, правото на сопственост на објектите стекнато во постапката на трансформацијата на ОП "Ј" ДОО, правно не можело да доведе и до право на користење на градежното земјиште на кое се изградени тие објекти, па органите немале правен основ за запишување на ДОО како корисник на предметното земјиште. Ова дотолку повеќе што во прашање е катастар на земјиштето востановен според Законот за премер и катастар на земјиштето од 1972 година во кој не се запишува правото на сопственост на објектите, туку само корисникот на земјиштето. Впрочем и во известувањето на Агенцијата за трансформација на претпријатијата со општествен капитал бр.01-3204 од 19.08.1996 година упатено до Геодетската управа во С, стои дека во постапката за трансформација на Општественото претпријатие "Ј", ДОО, предмет на трансформација бил недвижен имот на улица "III" бб, населба М. (настранишца, продавница, канцеларии и чуварница), со вкупно изградена површина од 473 м². Оттука, наводите во одговорот на тужбата, според кои ДОО, правото на користење на градежното земјиште го стекнал како следбеник на претходникот ("Ј"), Судот ги гледа само во рамките на ставот 2 на член 6 од Законот за трансформација на претпријатијата со општествен капитал, но, врз основа на таа одредба не може да дојде до промена на корисникот во катастарскиот операт.

Поради сето погоре изнесеното, Судот согласно со член 39 став 2 од Законот за управните спорови, одлучи како во изреката на пресудата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1002/99 од 16.12.1999 година.

67. Надомест за експроприрана недвижност се определува според одредбите на Законот за експропријација само кога има правосилно решение за експропријација, но надоместот не го определува органот што ја води постапката за експропријација, туку го определува судот во вошпроцесна постапка, доколку претходно не се постигне спогодба меѓу корисникот на експропријацијата и поранешниот сопственик .

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Од списите на предметот се гледа дека тужителите на 17.11.1997 година до првостепенниот орган поднеле барање за определување и исплатување надомест за експроприрани недвижности. Во барањето е наведено дека со акт за полна експропријација бр.844 издаден на 11.01.1952 година од ГНО Општина Б. - Извршен одбор, се експроприрани недвижностите на КП.бр.2044, поранешна сопственост на покојниот Ѓ.С. и дека за експроприраните недвижности не е даден никаков надомест. Барањето го засновале врз Законот за експропријација.

Првостепенниот орган не се впуштил во одлучување по барањето, туку, со означеното известување само ги известил тужителите дека со записник на градската експропријациона комисија од 10.04.1952 година одреден е надоместок од 12.432,00 динари за катастарската парцела број 2044.

Тужениот орган ја одбил жалбата како неоснована.

Оценувајќи ја законитоста на оспореното решение, Судот најде дека не е повреден законот на штета на тужителите. При тоа, Судот го имаше предвид следното:

Во барањето тужителите јасно и прецизно навеле дека бараат да се определат и исплатат надомест за експроприрани недвижности и дека барањето го засноваат врз Законот за експропријација.

Според член 51 од Законот за експропријација ("Службен весник на РМ" бр.33/95) кој е во сила и на депот на поднесувањето на барањето, во постапката за определување на надоместот по предметите по кои не се постигнати спогодби, односно не се донесени правосилни одлуки, надоместот ќе се определи според

одредбите на овој закон. Според одредбите , пак, на овој закон, надоместот за експроприрани недвижности не го определува орган на управата, со решение донесено во управна постапка, туку, корисникот на експропријацијата и поранешниот сопственик за надоместот можат сами да постигнат спогодба или склучуваат спогодба пред органот на управата, а ако до спогодба меѓу нив не дојде, надоместот го определува надлежниот суд во вошпроцесна постапка. Значи, според Законот за експропријација кој е сега во сила, органот на управата што ја води постапката за експропријација, не е надлежен и за определување на надоместот, поради што и решението за експропријација не содржи дел за надоместот.

Во врска со надоместот, за органот што ја води постапката за експропријација во член 38 од Законот за експропријација е предвидена само должност да закаже расправа заради спогодување за надоместот и таа обврска за органот настанува по правосилноста на решението за експропријација, затоа што до правосилноста на решението за експропријација законот остава корисникот на експропријацијата и поранешниот сопственик сами да постигнат спогодба за надоместот.

Ако и на одржаната расправа не се постигне спогодба, органот за експропријација е должен во рок од осум дена по одржаната расправа, предметот со сите спени да го достави до надлежниот суд.

Но, ако органот не постане така, поранешниот сопственик, може, согласно со член 239 став 4 од Законот за вошпроцесната постапка, непосредно до судот да поднесе барање за определување на надоместот.

Од изнесеното се гледа дека според одредбите на Законот за експропријација кој е во сила, се определува надомест за експроприрани недвижности кога има правосилно решение за експропријација, а надоместот го определува надлежниот суд во вошпроцесна постапка, доколку меѓу корисникот на експропријацијата и поранешниот сопственик не се постигне спогодба.

Со оглед на тоа што Законот за експропријација кој е во сила, предвидел дека надоместот за експроприрани недвижности

и по предметите по кои не се постигнати спогодби за надоместот, односно не се донесени правосилни одлуки за надоместот; ќе се определува според одредбите на овој закон, а одредбите на овој закон не предвидуваат надлежност на органот на управата да го определува надоместот, Судот наоѓа дека тужителите погрешиле кога такво барање поднеле до првостепенниот орган, кој барањето требало да го отфрли поради ненадлежност.

Но, со тоа што првостепенниот орган наместо да го отфрли така поставеното барање, до тужителите доставил акт на известување (кој не содржи во себе никаква одлука), како и со тоа што жалбата против таквото известување тужениот орган ја одбил наместо да ја отфрли, според оценката на Судот, не се повредени правата и интересите на тужителите.

Со оглед на сето изнесено, Судот согласно со член 42 став 2 од Законот за управните спорови одлучи како во изреката на пресудата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2550/98 од 07.10.1999 година.

68. Во постапката поведена по барање на странка за промена во катастарот на недвижностите, странки се и сите лица кои се веќе запишани како носители на правото на недвижноста на која се однесува барањето за промена.

Лицето кое е веќе запишано како носител на право на определена недвижност и кое со самиот тој факт е странка во постапката на запишување на промените на таа недвижност, не може веднаш да се упатува на спор во смисла на член 55 од Законот за премер, катастар и запишување на правата на недвижностите, туку мора претходно во управната постапка да му се овозможи да ги штити своите права и интереси.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Од сцените на предметот се гледа дека во постапката за излагање на јавен увид на податоците за недвижностите и утврдувањето на правата на недвижностите за КО Ц., водена по

снимањето од 1978 година, од КП.бр.6739/3 и КП.бр.6739/4 КО С. , била оформена КП.бр.10072 КО Ц. , со вкупна корисна површина од 501 м² од кои под зграда 297 м², и двор 204 м² . Недвижностите на оваа катастарска парцела со решение на првостепенниот орган Дп.бр.1-03 од 13.05.1993 година, се утврдени како содржина на попшениот лист бр.6570 КО Ц. , при што, на индивидуална семејна стапбена зграда означена како зграда I се запишува правото на сопственост на посетителите на правото: Т.Ф. од С. на 2/6 идеален дел и Т.М. Љ. и М. сите од С., како и А.Д. од Б. на по 1/6 идеален дел. Од сите се гледа дека правото на сопственост е запишано според постојната катастарска евиденција - поседовен лист бр.8833 КО С. и врз основа на оставинско решение О.бр.213/81 од 3.04.1981 година на Општинскиот суд С. , со кое е расправена оставината на покојниот Д.Т..

По устројувањето на катастарот на недвижностите за КО Ц. и започнување на неговата примена од 4.10.1995 година, првостепенниот орган, по барање поднесено на 12.03.1997 година од лицата Т.Ф. и А.Д., врши промена во катастарот на недвижностите врз основа на договор за физичка делба Ов.бр.957/76 од 23.02.1976 година, така да секој од поранешните сопственици на недвижностите на КП.бр.10072 е запишан во нов имотен лист, со право на објектите во реални делови, во согласност со договорот за физичка делба.

Во истата 1997 година, по барање од 25.07.1997 година, поднесено само од лицето Т.Ф. , извршена е измена на посетителот на правото на недвижности во имотниот лист бр.41081 КО Ц. и недвижниот имот во тој имотен лист е запишан само на, врз основа на решение О.бр.463/90 од 16.04.1990 година и О.бр.958/90 од 9.10.1990 година на Општинскиот суд С..

Од сите не се гледа дека во таа постапка за измени во катастарот на недвижностите биле вклучени другите лица кои веќе беа запишани како посетители на правото на сопственост на недвижностите на КП.бр.10072- имотен лист бр.6570 КО Ц. .

Тужителот ја оспорил измената извршена врз основа на договорот за физичка дела, со поднесок од 5.06.1997 година, што го означил како приговор, во кој, меѓу другото наведува дека не бил повикан и вклучен во постапката, поради што не можел да

укаже на промените што настајале во фактичката состојба по склучувањето на договорот за физичка делба.

Приговорот на тужителот со првостепеното решение е одбиен како неоснован, а со опсипеното решение е одбиена и жалбата, со образложение дека наводите на жалителот, за неучество во постапката на вршење на наведените измени се неосновани, затоа што тој учествувал во постапката во која е донесено решението. Дц.бр.1-03 од 13.05.1993 година, го приимил тоа решение и на истото не вложил жалба. Што се однесува до извршените промени во катастарот на недвижностите, тужешниот орган нашол дека се извршени врз основа на правен основ во смисла на член 58 од Законот за премер, катастар и заштитвање на правата на недвижностите, а дека жалителот треба своето право да го докажува во спор пред суд, во смисла на член 55 од истиот закон.

Судот најде дека органите ги повредиле правилата на управната постапка, што се од значење за правилно одлучување, а погрешно го примениле и законот.

Според член 13 од Законот за премерот, катастар и заштитвање на правата на недвижностите ("Службен весник на СРМ" бр.27/86 и 17/91), премерот, катастарот и заштитвање на правата на недвижностите се вршат според одредбите на Законот за општата управна постапка; доколку со овој закон не е определено поинаку.

Според член 49 од Законот за општата управна постапка, странка во управната постапка е лицето по чие барање е поведена постапката или против кое се води постапката, или кое поради заштита на своите права или интереси има право да учествува во постапката.

Имајќи ги предвид овие законски одредби, Судот смета дека во постапката поведена по барање на странка за промена во катастарот на недвижностите, странки се и сите лица кои се веќе запишани како посителни на правото на недвижноста на која се однесува барањето за промена. Фактот што е поднесен правен основ во смисла на член 58 од Законот за премер, катастар и заштитвање на правата на недвижностите, не го ослободува органот од должноста да ги вклучи и тие лица во постапката и

тоа во сите фази на постапката, за да можат да ги заштитат своите права и интереси.

Тоа што тужителот во конкретниот случај учествувал во постапката на излагање на податоците од премерот за недвижностите во која е донесено решението Дп.бр.1-03 од 13.05.1993 година и што не поднел жалба на тоа решение, не значи дека во натамошните промени не треба да биде вклучен. Впрочем, тој приговара токму поради тоа што се врши промена на правата заштитани по палогот за упис содржан во тоа решение.

Судот го смета за погрешно и упатувањето на тужителот на судски спор,, согласно со член 55 од Законот за премер, катастар и запишување на правата на недвижностите дадено во оспореното решение. Ова, затоа што лице кое е веќе заштитано како носител на право на определена недвижност и кое со самиот тој факт, како што е наведено и погоре, е странка во постапката на запишување на промените на таа недвижност, не може веднаш да се упатува на спор во смисла на оваа одредба, туку мора, пред се, во управната постапка да му се овозможи да ги штити своите права и интереси.

Имајќи го предвид сето изнесено, Судот оцени дека има потреба од повторно разгледување и одлучување по предметот.

Во понатамошната постапка, освен што треба да бидат вклучени како странки сите лица кои се заштитани како носители на правата на недвижностите во пописниот лист бр.6570 односно имотниот лист бр.6570 КО Ц., треба повторно да бидат оценети доказите што странките ги приложиле во постапката, односно правните основи за запишување на правата. Притоа, да се има предвид дека со решенијата О.бр.463/90 од 16.04.1990 година и О.бр.958/90 од 9.10.1990 година е расправен како оставина на покојниот Д.Т., истиот недвижен имот што е предмет на оставинското решение О. бр.213/81 од 3.04.1981 година, врз основа на кое се заштитани носителите на правата во имотниот лист бр.6570.

И на крајот, при запишувањето на правата, односно промените на правата на недвижностите во конкретниот случај, органите мора да го земаат предвид фактот дека договорот за физичка делба Ов.бр.957/76 е склучен и заверен во 1976 година,

поради што не би можело тој договор да биде основ за промена на правата на недвижностите кои се заштитени во катастарот на недвижностите врз основа на последното решение О.бр.213/81 од 3.04.1981 година (донесено 5 години по склучувањето на договорот за физичка делба).

Врз основа на сето погоре изнесено, Судот одлучи како во изреката на пресудата согласно со член 39 став 2 од Законот за управните спорови.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.780/98 од 31.03.1999 година.

69. Ако поднесокот содржи некаков формален недостаток органите треба на тужителот да му определат рок за отстранување на недостатокот и тоа да го потпираат во списите на предметот .

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одблена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против заклучокот на Министерството за внатрешни работи број 20-31573/2-96 од 17.06.1997 година, со кој се смета дека барањето на тужителот за прием во државјанство на Република Македонија не е поднесено. Притоа, тужениот орган оценил дека првостепенниот орган донел законит заклучок согласно со член 68 став 2 од Законот за општата управна постапка со оглед да тужителот во определен рок не ги доставил доказите што биле барани од него со писмо број 20-51573/96 од 05.03.1997 година, а истовремено е утврдено и дека тужителот не живее на адресата означена на барањето и неговите роднини не сакале да ги примат покажите адресирани до тужителот.

Судот смета дека оспореното решение не е законито поради сторени повреди на правилата на постапката, поради што

погрешно и нецелосно е утврдена фактичка состојба врз основа на која погрешно е применето и материјалното право.

Согласно член 68 став 1 од Законот за општата управна постапка, ако поднесокот содржи некој формален недостаток што го спречува постапувањето по поднесокот или поднесокот е неразбирлив или нецелосен, не може само поради тоа да биде отфрлен. Органот што примил таков поднесок ќе направи се што треба недостатоците да се отстранат и на подносителот ќе му определи рок во кој е должен да го стори тоа. Ова може да му се соопшти на подносителот по телефон, а и усно ако подносителот се затече кај органот кој ова го соопштува. За стореното соопштение органот ќе стави забелешка на списот.

Според став 2 од истиот член и закон, ако подносителот ги отстрани недостатоците во определен рок, ќе се смета дека поднесокот бил од почеток уреден. Ако подносителот не ги отстрани недостатоците во определен рок, на поради тоа не може да се постапува по поднесокот, ќе се смета дека поднесокот не е поднесен. За тоа органот ќе донесе заклучок против кој може да се изјави жалба. На оваа последица подносителот особено ќе се предупреди во поканата за исправка на поднесокот.

При утврдена околност дека тужителот не живее на адресата означена на барањето, Судот наоѓа дека не е јасно како органите му го доставиле писмото за уредување на барањето. Ова, уште повеќе што во списите на предметот нема доказ дека ова писмено му е доставено на тужителот, а во прилог на тоа оди и констатацијата на органите дека роднините на тужителот не сакаат да ги примат поканите адресирани до него.

Судот смета дека органите во ваков случај биле должни на тужителот да му остават рок за уредување на барањето но најпрво по однос на адресата на живеење зошто тоа е предуслов за понатамошна комуникација со него и истото да го поттираат во списите на предметот, за да може да се цени дали органите постапиле според погоре цитираната одредба.

Со оглед да од списите на предметот произлегува дека така не е постапено, Судот смета дека е сторена повреда на правилата на постапката предвидени во член 68 од Законот за општата управна постапка.

При ваква состојба на работите Судот го поништи оспореното решение и предметот го врати на тужениот орган на повторно разгледување и одлучување.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.3028/97 од 06.10.1999 година.

70. Постапувањето на странката по барањето на органот да достави докази во прилог на поднесеното барање, не претставува формален недостаток поради кој не може да се постапува и да се смета дека барањето не е поднесено. Во ваков случај органот е должен да ја продолжи постапката и без тие докази и да ја реши управната работа според Законот.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбена е жалбата на тужителката поднесена против заклучокот на Министерството за внатрешни работи број 20-3615/2-94 од 21.02.1997 година, со кој е констатирано дека барањето на тужителката за прием во државјанство на Република Македонија се смета како да не е поднесено. Притоа, тужениот орган оценил дека првостепенниот орган донел законит заклучок согласно член 68 став 2 од Законот за општата управна постапка, со оглед да тужителката не ги доставила доказите што органот и ги побарал, па не било можно да се постапува по барањето.

Судот смета дека оспореното решение е незаконито и со него е повреден законот на штета на тужителот, а поради сторени повреди на правилата на постапката, поради што погрешно и нецелосно е утврдена фактичката состојба и погрешно е применето материјалното право.

Имено, согласно со член 67 став 1 од Законот за општата управна постапка, поднесокот мора да биде разбирлив и да содржи се што е потребно за да може да се постапува по него. Тој особено треба да содржи: означување на органот до кој се упатува, предмет

на кој се однесува барањето односно предлогот, кој е застапник или полномошник ако го има, како и име и презиме и престојувалните (адреса) на подносителот, односно на застапникот или на полномошникот.

Според член 68 став 1 од истиот закон, ако поднесокот содржи некој формален недостаток што го спречува постапувањето по поднесокот или поднесокот е неразбирлив или нецелосен, не може само поради тоа да биде отфрлен. Органот што прими такв поднесок ќе направи сè што треба недостатоците да се отстранат и на подносителот ќе му определи рок во кој е должен да го стори тоа. Ова може да му се соопшти на подносителот по телефон, а и усно, ако подносителот се затече кај органот кој ова го соопштува. За стореното соопштение органот ќе стави забелешка на списот.

Според став 2 од членот 68 од Законот за општата управна постапка, ако подносителот ги отстрани недостатоците во определен рок, ќе се смета дека поднесокот бил од почеток уреден. Ако подносителот не ги отстрани недостатоците во определен рок, на поради тоа не може да се постапува по поднесокот, ќе се смета дека поднесокот не е поднесен. За тоа органот ќе донесе заклучок против кој може да се изјави жалба. На оваа последица подносителот особено ќе се предупреди во поканата за исправка на поднесокот.

Согласно со член 137 став 3 од Законот за општата управна постапка ако странката во дополнително определен рок не поднела докази, органот не може поради тоа да го отфрли барањето како да не е поднесено (член 68 став 2), туку е должен да ја продолжи постапката и во согласност со правилата на постапката и според материјалниот процес, да ја реши управната работа.

Во конкретниот случај од списите на предметот произлегува дека органите се обратиле до тужителката со писмо бр.20-3615/2-94 од 25.10.1995 година и бр.20-3615/2-94 од 6.05.1996 година во определен рок да достави докази во прилог на барањето. Судот смета дека недоставувањето на докази со барањето, не претставува формален недостаток според погоре цитираниот член 68 став 1 од Законот за општата управна постапка, па оттаму и

не требало органите да констатираат дека барањето не е ништу поднесено согласно став 2 од истиот член и закон. Ова, затоа што од цитираниот член 137 став 3 од Законот за опшната управна постапка, јасно произлегува дека органите се должни и без тие докази да ја продолжат постапката и според законот да ја решат управната работа. На сето ова основано укажува и тужителката во тужбата.

При ваква состојба на работите, Судот го поништи оспореното решение и предметот го врати на повторно разгледување и одлучување на тужениот орган.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.2589/97 од 20.10.1999 година.

71. Само врз основа на пресуда со која е утврдено право на сопственост на станбен објект по основ на градба на градежно земјиште, а без градежно-техничка документација издадена од надлежниот орган на управата, не може да се изврши запишување на правото на сопственост во катастарот на недвижностите.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Со заклучокот на првостепенниот орган е прекината постапката поведена по барање на тужителот за запишување на право на сопственост на недвижност - семејна станбена зграда изградена во С. на дел од КП.бр.1924/11, врз основа на правосилна пресуда на Основниот суд во С. П.бр.976/96 од 24.01.1997 година и едновремено тужителот е задолжен да поведе постапка пред Министерството за урбанизам, градежништво и заштита на животната средина - Подрачна единица во С. , за да прибави градежно-техничка документација за објектот изграден на дел од КП.бр.1924/11 КО.

Со означената пресуда е утврдено дека тужителот станал сопственик по основ на градба на семејна станбена зграда - објект кој лежи на дел од КП.бр.1924/11 кој се води на Република Македонија, во површина од 60м², оформен како приземје,

усогласен и како таков предвиден со урбанистичкиот план за УЕ-1 и тоа како II + 1, па е наложено на тужената Република Македонија да го признае тоа право на сопственост на тужителот.

Со оспореното решение жалбата на тужителот против заклучокот е одбиена како неоснована.

Судот оцени дека оспореното решение е донесено во согласност со законот.

Според член 144 став 1 од Законот за општата управна постапка, ако органот што ја води постапката пааде на прашање без чие решение не може да се реши самата работа, а тоа прашање претставува самостојна правна целна за чие решавање е надлежен суд или некој друг орган (претходно прашање), тој може под условите од овој закон сам да го расправи тоа прашање, или да ја прекине постапката додека надлежниот орган не го реши тоа прашање. За прекилот на постапката се донесува заклучок против кој е допуштена посебна жалба, освен ако заклучокот го донел второстепен орган.

Изградбата на објекти на градежно земјините, односно условите под кои може да се започне, да се изгради и да се даде во употреба определен објект, отсекогаш биле предмет на уредување со посебни прописи, а одлучувањето за тие прашања е во надлежност на органите на управата. За да се смета дека определен објект е изграден во согласност со прописите кои ја уредуваат таа област, на инвеститорот (тоа е лицето на кое му е признаено предимствено право на користење или лицето на кое му е доделено градежното земјините), надлежниот орган на управата од областа на урбанизмот и градежништвото треба да му издаде решение за услови за градба кои се издаваат во согласност со урбанистичкиот план за соодветното подрачје. Според условите за градба определени во тоа решение, мора да биде изработен технички проект за објектот, кој надлежниот орган го проверува и одобрува, а потоа согласно со член 19 од Законот за изградба на инвестициони објекти, откако ќе бидат доставени и другите докази наведени во тој член, на инвеститорот му се издава одобрение за градба.

Овие прашања не се решени со означената пресуда ишту можеле да бидат предмет на спорот завршен со таа пресуда, затоа

што одлучувањето за тие прашања не снаѓа во надлежност на судовите. Оттука, Судот наоѓа дека органите во постапката правилно заклучиле дека конкретната управна работа не може да се реши без решавање на претходното прашање - прибавување на градежно-техничка документација од органот на управата надлежен за работите на урбанизмот и градежништвото.

Наводите на тужителот истакнати во тужбата дека органите во постапката биле должни да постапат по означената правосилна пресуда и да ја спроведат во катастарската евиденција на начин што во таа евиденција ќе ја запишат куќата со дворот, Судот ги оцени како неосновани, поради веќе наведените причини. Освен тоа, самиот факт што барањето на тужителот не е одбиено, туку само е прекината постапката, покажува дека првостепенниот орган, врз основа на барањето и пресудата приложена со барањето, ја започнал постапката, по паншол на прашање без чие решение не може да се реши самата работа (претходно прашање), поради што правилно одлучил што ја прекинал постапката до решавање на претходното прашање.

Врз основа на изнесеното, Судот согласно со член 42 став 2 од Законот за управните спорови одлучи како во изреката на пресудата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.773/98 од 31.03.1999 година.

72. Матичните книги на родените се јавни исправи кои се водат според посебни правила и фактите запишани во нив се сметаат за точни, па не можат да не ги признаваат само со навод дека тие факти биле внесени по пат на автоматизам.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Министерството за внатрешни работи со кое на тужителот му е одбиено барањето

за прием во државјанство на Република Македонија. Притоа тужениот орган утврдил дека тужителот не ги исполнува условите предвидени во член 7 став 1 од Законот за државјанство, бидејќи нема пријавено живеењето во односно нема непрекинат законски престој на територијата на Република Македонија најмалку 15 години, до поднесување на барањето на 7.10.1994 година, а со оглед на тоа нема законски престој од најмалку 1 година непрекинато на територијата на Република Македонија и не е во брак со државјанин на Република Македонија, поради што не ги исполнува и условите од член 9 од наведениот закон. Воедно, тужениот орган го имал предвид фактот дека на тужителот му било издадено уверение од 16.08.1991 година, во кое е содржан податокот за државјанство СРМ-СФРЈ, по оценувајќи дека тоа е сторено по пат на автоматизам, а не согласно со податоците од регистарот на државјаните на Република Македонија, истото не го прифатил како доказ за државјанство на Република Македонија.

Судот смета дека оспореното решение не е законито и со истото е повреден законот. Ова затоа што и фактичката состојба во конкретниот случај не е правилно и потполно утврдена.

Според член 26 од Законот за државјанство на Република Македонија, ("Службен весник на РМ" бр.67/92), како државјанин на Република Македонија, во смисла на овој закон се смета лицето кое според досегашните прописи имало државјанство на Република Македонија. Барањето за евиденција на државјаните на Република Македонија според досегашните прописи не било уредено на единствен начин. Според важечките закони во периодот од 1946 до 1977 година евиденцијата се водела од страна на органот за внатрешни работи. Според важечките прописи и после 1977 година, (Закон за државјанство на СРМ "Службен весник" број 19/77, како и Правилникот за водење евиденција за државјаните на СРМ и државјаните на другите социјалистички републики родени на територијата на СРМ, за издавање на уверение за државјанство, "Службен весник на СРМ" бр.26/77), евиденцијата за државјаните на СРМ и државјаните на другите социјалистички републики кои се родени на територијата на СРМ се води во матичната книга на родените според правилата за

водење на матичните книги. Притоа при запишување на раѓањето (основно запишување) податоците за државјанство се запишуваат во рубриката државјанство, а дополнителните промени во државјанството се запишуваат во рубриката "дополнителни запишувања и прибелешки". Исто така, книгите на државјаните водени според дотогашните прописи се заклучуваат со депот на станување во сила на споменатиот правилник, со тоа што заклучените книги за државјани се чуваат во матичниот центар и од нив можат да се издаваат уверенија за државјанство за лицата за кои во матичната книга на родените не е одбележан податокот за државјанство.

Од напред изложеното произлегува дека по 1977 година заклучените книги за државјани можат да се употребат за издавање уверение за државјанство само ако во матичните книги на родените не е одбележан податокот за државјанство. Во конкретниот случај во уверението број 1395/1 од 16.08.1991 година на Секретаријатот за внатрешни работи-одделение за управни и општи работи - издадено врз основа на податоците од матичната книга на родените што се водат за место, под тековен број 1395 за 1970 година, е содржан податокот за државјанство СРМ-СФРЈ на тужителот. Ова значи дека не постои автоматизам во уверението издадено врз основа на податоците од матичната книга на родените и во времето на важењето на прописите по 1977 година, туку врз основа на точно пропишани правила за водење на матичните книги. Тој решавачки факт органите морале да го утврдат, односно како и врз основа на што во матичната книга на родените што се води за, под тековен број 1395 за 1970 година, за тужителот е запишано државјанство СРМ - СФРЈ, ако во заклучените книги на државјани истиот не е евидентиран.

Матичните книги на родените се јавни исправни кои се водат според посебни правила и фактите запишани во нив се сметаат за точни. Не можат органите само начелно да наведат во решението дека уписот на државјаните во матичната книга е сторен по пат на автоматизам или пак да бараат тужителот да го докажува тоа што е запишано во јавната книга, односно, да докажува дека издавањето на уверението за државјанство, врз основа на податоци од матичната книга на родените, не е сторено по пат на автоматизам.

При таква состојба на работите Судот го поништи оспорениот управен акт и предметот го врати на тужениот орган на повторно разгледување и одлучување, согласно член 42 став 2 во врска со член 10 став 1 точка 1 и 3 од Законот за управните спорови.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1963/97 од 27.01.1999 година.

73. Предметот на постапката го определува странката во поднесеното барање, па решението што ќе го донесе органот мора да биде во рамките на поставеното барање, а ако истото е нејасно и непрецизно, органот е должен да ја повика странката и да бара од неа да го прецизира барањето.

Од образложението:

Од списите на предметот се гледа дека тужителот поднел барање до првостепенниот орган во кое наведува дека земјинието од КП.бр.13427/2, кое, со решение на Собранието на општина К.В. број 1019 од 18.10.1961 година им било доделено на Б.Б. и Ц.С за изградба на индивидуални стапбени згради, било одземено од владение од сопствениците В.Б. и Б.Т. без да биде допесено решение за одземање, односно без определување на надоместок за одземеното земјинието. Од овие причини, тужителот бара од органот доколку постои решение за одземање на предметното земјинието, на поранешните сопственици да им биде исплатен и паричен надоместок.

Постапувајќи по барањето, првостепенниот орган утврдил дека со решение број 22245/47 од 1.09.1947 година на експропријационата комисија при Градскиот народен одбор во С., земјинието од КП.бр.13427 КО С. во површина од 3615 м2 сопственост на В. и Б. од С. било експроприрано и со истото решение бил определен надоместок за земјинието и насадите. Од овие причини, а како првостепенниот орган утврдил дека па решението за доделување на градежно земјинието број 1019 од

18.10.1961 година, му претходело решение за експропријација, па и тоа дека според важечките прописи нема услови за поведување на конкретната управна постапка, поради што согласно со член 120 став 2 од Законот за општата управна постапка, барањето на тужителот за донесување на решение за одземање од владение градежно земјиште од КП.бр.13427/2 КО С. од законските наследници на корисниците на доделеното земјиште, го отфрлил.

Имајќи го предвид неспорно утврдениот факт во управната постапка дека доделеното земјиште од КП.бр.13427/2 КО С. е веќе изградено, односно на лице место постои изградена индивидуална станбена зграда - двокуќа на лицата Б.Б. и Ц.С. тужениот орган барањето на тужителот го сватил како барање за поништување на решението за доделување на градежно земјиште број 1019 од 18. 10.1961 година. Според овој орган, таквото барање би можело да произлезе само од лицата што биле странки во постапката за доделување, во конкретниот случај од корисниците на доделеното земјиште и јавниот правобранител, а не и од тужителот, кој не бил странка во таа постапка.

Тужителот со жалбата, а и со тужбата, ја оспорува фактичката состојба утврдена во управната постапка и истакнува дека постапката за експропријација на КП.бр.13427 КО С. поведена во 1947 година, не е правосилно окончана и дека на поранешните сопственици не им бил исплатен надомест на експроприраниот имот.

Разгледувајќи ги списите на предметот и оценувајќи ја законитоста на оспореното решение, Судот наоѓа дека органите на постапката во конкретниот случај не одлучувале за работата која била предмет на барањето, односно, не одлучиле по барањето на тужителот онака како што е поставено.

Според член 202 став 1 од Законот за општата управна постапка, органот што е надлежен за решавање, донесува решение за работата што е предмет на постапката.

Кога управната постапка се поведува по повод барање од странка, предметот на постапката го определува странката во поднесеното барање. Оттука, решението што ќе го донесе органот по барањето на странката, мора да биде во рамки на поставеното барање, а ако истото е нејасно и неprecizно, органот е должен да

ја повика странката и да бара од неа да го прецизира барањето. Исто така и второстепенниот орган кога решава по жалбата е врзан за барањето поставено во првостепената постапка (член 244 став 1 од Законот за општата управна постапка).

Во конкретниот случај барањето на тужителот не се однесува ниту пак може да биде сфатено како барање за поопштување на решението за доделување на градежно земјиниште, а уште помалку како барање за одземање од владение на градежното земјиниште од КП.бр.13427/2 КО С. од законските последици на корисниците на доделеното земјиниште. Ова, уште повеќе поради неспорно утврдениот факт, кој не го спори ниту тужителот, дека доделеното земјиниште е веќе изградено и на лице место постои индивидуална станбена зграда - двокуќа.

Напротив, наводите во барањето на тужителот, како и во жалбата, повеќе упатуваат на заклучок дека во конкретниот случај станува збор за барање за определување и исплаќање на правичен надомест на поранешните сопственици на експроприраниот имот.

При ваква состојба на работите по предметот, кога од сите произлегува дека органите во постапката не одлучиле по барањето на тужителот онака како е поставено, односно не решиле за предметот на постапката поведена по барање од тужителот, Судот наоѓа дека со одбивањето на жалбата е повреден законот на штета на тужителот.

Од овие причини, Судот наоѓа дека има потреба од повторно разгледување и одлучување по предметот, при што во повторната постапка органите треба да постанат во согласност со забелешките на судот дадени во оваа пресуда, односно да одлучат по писменото барање на тужителот онака како што е поставено, а доколку наоѓаат дека барањето е нејасно и непрецизно, органите се должни да го повикаат тужителот и да му дадат можност да го појасни и да се изјасни за фактите и околностите што се од важност за донесување на законито и правилно решение.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр. 1999/98 од 24.06.1999 година.

74. Зградата, земјинето под зградата и земјинето за редовна употреба на зградата, во катастарот на недвижностите се запишуваат на една катастарска парцела, поради што, пак, раздвојувањето на парцелите во тие случаи, не може да се прикаже како исправање на техничка грешка во смисла на член 219 став 1 од Законот за општата управна постапка.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Од списите на предметот се гледа дека со решение на првостепенниот орган Дп.бр.3907 од 25.06.1996 година, е утврдена содржината на недвижностите во пописниот лист бр.16034 КО К.В. кои се наоѓаат на КП.бр.60, на посетелот на правата на недвижностите И.П од С.

Со заклучокот Дп.бр.3907/1 од 15.07.1997 година, првостепенниот орган врз основа на член 219 став 2 од Законот за општата управна постапка врши исправка во решението Дп.бр.3907 од 25.06.1996 година и во алинејата 2 од изреката на тоа решение, како техничка грешка ја исправа грешката што настанала во однос на ознаката на катастарската парцела на која се наоѓаат недвижностите утврдени како содржина во пописниот лист бр.16034, така што наместо КП.бр.60 се запишува КП.бр.60/1.

Со оспореното решение, е одбигена жалбата како неоснована, при што и тужениот орган прифатил дека е во прашање само техничка грешка која е направена при изготвувањето на решението. Притоа, тужениот орган во образложението на решението ја појаснува направената грешка со фактот што предмет на запишување со решението Дп.бр.3907 не е земјинето, туку само стан односно зграда, а таквото запишување, пак, за основа го имало договорот за купопродажба Зав.бр.5020/93 во кој предмет на купопродажба е само станот, а не и земјинето.

Тужителот го оспорува решението и, во жалбата, а исто така и во тужбата наведува дека не е во прашање грешка, туку, без постоење на правни основи и без вклучување на тужителот во постапката, од КП.бр.60 е оформена друга КП.бр.60/1.

Судот наоѓа дека со оспореното решение е повреден законот на штета на тужителот.

Според член 219 став 1 од Законот за општата управна постапка, органот што го донел решението односно службеното лице што го потпишало или издало решението, може во секое време да ги исправи грешките во имињата или броевите, пишувањето или сметањето, како и други очигледни неточности, во решението или неговите заверени преписи. Според ставот 2 на овој член, за исправката се допесува посебен заклучок, а според ставот 3, против заклучокот со кој се врши исправка е допуштена посебна жалба.

Имајќи ги предвид наведените законски одредби како и фактите на кои во конкретниот случај се заснова исправката на грешка, Судот наоѓа дека фактите не упатуваат на заклучок за очигледна грешка која може да се исправи согласно со член 219 став 1 од Законот за општата управна постапка. Ова, особено со оглед на образложението дадено во оспореното решение дека грешката произлегува од тоа што предмет на купопродажбата со договорот Зав.бр.5020/93 бил само станот (зграда), а не и земјиштето.

Од ваквото појаснување на направената грешка, а исто така и од списице, произлегува дека КП.бр.60, запишана во решението Дп.бр.3907 од 25.06.1996 година, ја опишала зградата, земјиштето под зградата и земјиштето потребно за редовна употреба на зградата, што е сосем правилно и во согласност со законот.

Имено, кога е во прашање градежно земјиште, каков што е и конкретниот случај, треба да се има предвид член 16 од Законот за градежното земјиште ("Службен весник на СРМ" бр.10/79, 18/89 и 21/91), според кој, сопственикот на зградата има право да го користи земјиштето што е под зградата и земјиштето потребно за нејзината редовна употреба од денот кога тоа станало општествено земјиште и тоа право трае се додека постои зградата на тоа земјиште и не може одделно да се пренесува.

Исто законско решение е содржано и во членот 12 од Законот за основните сопствено-правни односи ("Службен лист на СФРЈ" бр.6/80), кој се применува како републички закон. Впрочем, дека земјиштето (градежно-општествено), на кое е

изградена зградата и земјиштето што служи за редовна употреба на зградата, треба да биде заштитено на носителот на правото на сопственост на зградата, е пропишано и во член 23 од Правилникот за начинот и постапката на излагањето на јавен увид на податоците за недвижностите и начинот на заштитувањето на правата на недвижностите ("Службен весник на СРМ" бр.5/88), донесен врз основа на член 56 и 73 од Законот за премер, катастар и заштитување на правата на недвижностите ("Службен весник на СРМ" бр.27/86 и 17/91), според кој првостепенниот орган бил должен да постапи.

Оттука, Судот наоѓа дека нема никаков основ зградата и земјиштето на кое е изградена зградата како и земјиштето за нејзина редовна употреба да се заштитат во катастарот на недвижностите на одделни катастарски парцели, поради што, пак, неосновано е таквото погрешно раздвојување на катастарски парцели да се прикаже како исправање на техничка грешка во смисла на член 219 став 1 од Законот за општата управна постапка.

Со оглед на изнесеното, Судот оцени дека оспореното решение е незаконито, поради што, согласно со член 39 став 2 од Законот за управните спорови одлучи како во изреката на пресудата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.570/98 од 31.05.1999 година.

75. Предлог за обнова на постапката не може да поднесе странката која учествувала во постапката, но не примила првостепенно решение. Таквото решение не е конечно.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Тужбата е основана.

Од сисите на предметот се гледа дека лицата П.Д. и Љ.П. од С. поднеле посебни барања да бидат поставени за старател на живиот брат П.Д. на кој му е одземена деловната способност.

Во постапката пред првостепенниот орган и двајцата биле сослушани и секој побарал тој да биде поставен за старател. По изведувањето и на другите докази, првостепенниот орган со решение за старател го поставил братот.

Ова решение не било доставено на Ј.П. туку и било доставено известување, со кое, во врска со нејзиното барање, првостепенниот орган ја известил дека за старател го поставил братот и ги навел причините поради кои така одлучил. Ова известување Ј.П. го примила на 19.06.1997 година и на 20.06.1997 година поднела приговор против известувањето до првостепенниот орган. Во приговорот наведе дека органите не ја процениле правилно состојбата и дека подобро било таа да биде поставена за старател, ги навеле причините за тоа и изјави надеж дека постапката ќе биде повторена.

Првостепенниот орган со заклучок го отфрлил приговорот и барањето за обнова на постапката, бидејќи приговорот не бил поднесен за работата на старателот, а барањето за повторување на постапката било неосновано.

Тужениот орган со оспореното решение жалбата против овој заклучок ја одбил како неоснована, затоа што со писмото на првостепенниот орган од 13.06.1997 година тужителката била известена за тоа дека нејзиниот брат бил поставен за старател и требала да вложи жалба против одлуката за поставување на старател. Исто така, нашол дека барањето за повторување на постапката било неосновано, затоа што решението се засновало на фактичка состојба утврдена во постапката, а повторување може да се бара ако се дознаат нови факти кои на првостепенниот орган не му биле познати или доколку старателот совесно не ја извршува старателската функција, а не од причини поради кои било поднесено барањето за повторување на постапката.

Судот најде дека со оспореното решение се повредени правилата на постапката.

Според член 249 став 1 од Законот за општата управна постапка, постапката окончана со решение против кое нема редовно правно средство во управната постапка (конечно во управната постапка) ќе се повтори од причините наведени во точките I до II на овој став.

Првостепенниот и второстепенниот орган, приговорот поднесен од странката, го прифатиле како предлог за повторување на постапката и се впуштиле во неговата основаност. Меѓутоа, од сисите на предметот, а и од образложенијата на заклучокот и решението на второстепенниот орган, не произлегува дека решението, со кое за старател бил поставен станало конечно.

Имено, Љ.П. поднела барање да биде поставена за старател на истото лице. Бидејќи по тој основ таа била странка во постапката за поставување на старател, а била странка и во постапката покрепата по барањето на П.Д. како заинтересирано лице во смисла на член 49 од Законот за општата управна постапка, органот бил должен решението со кое е поставен старателот, да го достави на тужителката.

Во сисите на предметот нема доказ дека решението ѝ било доставено, а тоа произлегува и од наводите во тужбата, поради што решението не можело да стане конечно.

Ако странката не го примила решението, а против тоа решение како странка има право на жалба, тогаш не може да се смета дека постапката е окончана со решение против кое нема редовно правно средство. Поради што, погрешиле органите кога нашле дека барањето за повторување на постапката е недозволено од други причини, а не поради тоа што решението не станало конечно.

Поради тоа се јавува потреба од повторно разгледување и одлучување.

Бидејќи органите не воделе сметка за правилата на постапката, во натамошната постапка треба да постапат на начин со кој нема да се одлучи на штета на странката. Имено, со оглед дека првостепенниот орган не одлучи по барањето на тужителката за поставување на старател, туку само ја известил, а против тоа писмо вложила благовремен приговор, органот треба да ја повика тужителката да се изјасни дали е согласна приговорот да се смета како жалба против решението со кое за старател е поставен нејзиниот брат, со што ќе биде прифатено дека во суштина е одлучено и по нејзиното барање во единствена постапка, а потоа второстепенниот орган ќе треба да одлучи по жалбата.

Доколку со тоа тужителката не е согласна и бара да ѝ биде доставено решение, тогаш органот е должен да ѝ го достави решението, со што таа ќе се стекне со право на жалба од денот на приемот на решението и на таков начин постапката ќе добие редовен тек.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.3059/97 од 13.01.1999 година.

76. Лицето по чие барање е покрената управната постапка е странка во постапката, па не може барањето за обнова на постапката да го заснова на точка 9 од член 249 од Законот за општата управна постапка.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Од списите на предметот се гледа дека со решение на првостепенниот орган бр.09-992/2-95 од 8.08.1996 година, е одбиено барањето на тужителот за оградување на дворно место на улица "И.И" во К..

Тужениот орган со решение бр.31-1503/96 од 28.01.1997 година ја одбил како неоснована жалбата на С.Т. изјавена против решението на првостепенниот орган, со кое му е одбиено барањето за оградување на дворно место и во целост се повикал на причините наведени во првостепенното решение.

На ден 6.11.1997 година тужителот поднел предлог за обнова на постапката, окончана со решението на тужениот орган бр.31-1503/96 од 28.01.1997 година, врз основа на член 249 став 1 точка 9 од Законот за општата управна постапка. Како причини за обнова на постапката, меѓу другото, наведува дека илту тој, илту неговниот полномошник не примиле покана за увид на лице место и не присуствувале при изготвувањето на записникот, а не им било доставено илту решението Уп.бр.31-1503/96 од 28.01.1997 година, туку за постоењето на вакво решение тужителот случајно дознал на 1.11.1997 година преку извршен увид во предметот со дозвола од службеното лице.

Со оспореното решение барањето на тужителот за обнова на постапката е одбиено како неосновано, согласно со член 256 став 3 од Законот за општата управна постапка, од причини што во конкретниот случај околностите кои тужителот ги изнесува како причини за обнова се такви што не можат да доведат до поинакво решение.

Судот наоѓа дека оспореното решение е правилно и законито.

Судот ги оцени како неосновани наводите на тужителот во барањето за обнова на постапката врз основа на точка 9 од став 1 на член 249 од Законот за општата управна постапка, истакнати и во тужбата дека конечното второстепено решение од 28.01.1997 година не му било доставено ниту на тужителот, ниту на неговниот полномошник, а не им била доставена ниту покана за присуство на увидот на лице место на 19.07.1996 година.

Имено, точката 9 од означениот член, се однесува на лице кое требало да учествува во постапката во својство на странка, а таква можност не му била дадена. Во конкретниот случај, тужителот по чие барање е покрената постапката за оградување на дворно место, е странка за чии права е решавано и одлучено во управната постапка, што значи дека во случајов не може да стане збор за ускратување и оневозможување на ова право. Оттука, наводите на тужителот за недоставување на покана за увид на лице место не можат да бидат причина за обнова на постапката, туку негите можеле да бидат изнесени и оценети во жалбената постапка, а нема пречка по доставувањето и приемот на конечното решение од 28.01.1997 година тужителот своите права да ги оствари во управен спор, заведен против тоа решение.

Од овие причини, Судот наоѓа дека не е повреден законот на штета на тужителот кога предлогот му е одбиен согласно со член 256 став 3 од Законот за општата управна постапка, затоа што тој како странка во постапката не може барањето за обнова на постапката да го заснова на точка 9 од член 249 од Законот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.616/98 од 25.03.1999 година.

77. Во случаите кога се јавуваат странки со спротивни интереси и кога една од странките се стекнала со определени права врз основа на решение за кое се бара повторување на постапката, надлежниот орган претходно треба да донесе заклучок со кој ќе го дозволи повторувањето, против кој странките имаат право на посебна жалба.

Од образложението:

Од списите на предметот се гледа дека со решение на првостепенниот орган бр.19-1973/95 од 22.09.1995 година, кое е конечно и правосилно, е даден на употреба инвестициониот објект - деловен простор-дисконт за нијалоци, чиј инвеститор е тужителот.

Постапувајќи по поднесокот од заинтересираните лица од 26.05.1997 година, првостепенниот орган со решението бр.19/1973/95-1 од 14.08.1997 година, дозволил обнова на постапката окончана со решението бр.19-1973/95 од 22.09.1995 година, тоа решение го поинтгил, а барањето за издавање на решение за употреба на временниот објект, е одбиено како неосновано.

Како причини за обновување на постапката, првостепенниот орган се повикал на причините од член 249 став 1 точка 1 од Законот за општата управната постапка (нови факти и докази), при што како нов факт утврдил дека објектот не бил поставен само на КП.бр.12278 КО О. туку зафаќал делови и од други катастарски парцели, меѓу кои и дел од КП.бр.12279/3, на која право на користење имале заинтересираните лица.

Тужениот орган ја одбил жалбата како неоснована, повикувајќи се на причините во првостепенното решение.

Судот оцени дека органите ги повредиле правилата на постапката кои се од суштествено значење при одлучувањето во оваа работа.

Според член 257 став 1 од Законот за општата управна постапка, кога е поднесен предлог за обнова на постапката, а и кога по службена должност се обновува постапката, надлежниот орган претходно донесува заклучок со кој ја дозволува обновата на постапката и во кој определува во кој обем ќе се обнови

постапката. Против заклучокот, странките имаат право на жалба (член 259 од Законот за општата управна постапка).

Посебен заклучок со кој се обновува постапката, надлежниот орган не мора да донесе само кога според околностите на случајот тоа е можно, а е во интерес на забрзувањето на постапката - став 2 на член 257 од Законот за општата управна постапка.

Во конкретниот случај, првостепенниот орган не донел посебен заклучок за обнова на постапката, ниту обновил некои дејствија на постапката во кои да го вклучи тужителот како странка, туку директно, донел решение со кое дозволил обнова, го поништил претходно донесеното решение и го одбил барањето на АД.

Според мислењето на Судот, околностите на конкретниот случај не се такви да може да се изостави донесувањето на посебен заклучок за обнова на постапката. Ова, затоа што во случајот се јавуваат странки со спротивни интереси, а една од странките (тужителот), врз основа на решението по однос на кое се обновува постапката, се стекнала со определени права, поради што првостепенниот орган не можел, без да го вклучи тужителот во постапката, да донесе решение какво што е првостепенното решение, туку, ако оценил дека има услови за обнова морал да донесе посебен заклучок со кој ќе ја дозволи обновата.

Освен тоа, од првостепенното решение не може со сигурност да се заклучи дали постапката се обновува по предлог на заинтересираните лица или првостепенниот орган ја обновил по службена должност. Ова е важно да се утврди, затоа што, ако постапката се обновува по предлог на странка, мора да се има предвид дека обнова на постапката поради нови докази и факти (член 249 точка 1 од Законот за општата управна постапка), може да бара само лице кое учествувало како странка во постапката во која е донесено решението чија обнова се бара.

Со оглед на изнесеното, Судот оцени дека оспореното решение е незаконско, поради што согласно со член 39 став 2 од Законот за управните спорови го поништи.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1451/98 од 31.05.1999 година. ..

78. I. Кога по повод поведен управен спор, второстепенниот орган ќе го поништи, укине или измени своето (оспореното) решение, должен е да внимава со тоа да не бидат повредени правата на странките или на трети лица.

II. Поединечните акти донесени пред објавувањето на Одлуката на Уставниот суд, со која е укинат општиот акт врз основа на кој се донесени, ќе останат во правниот поредок само ако извршувањето е завршено, а за другите поединечни акти, надлежните органи се должни да го спречат настанувањето на последици.

Од образложението:

Тужителот доставил барање до првостепенниот орган за обнова на постапката окончана со решението на тужениот орган У.бр.37-173/95 од 5.07.1995 година, кое, со решение на тужениот орган У.бр.37-154/97 од 11.07.1997 година е уважено и првостепенното решение за признавање предметно право на користење е поништено и предметот е вратен на повторно разгледување и одлучување.

По повод тужбата поднесена против решението на тужениот орган У.бр.37-154/97 од 11.07.1997 година, второстепенниот орган утврдил дека наводите во тужбата се основани и согласно со член 261 од Законот за општата управна постапка го поништил решението У.бр.37-154/97 од 11.07.1997 година, а барањето на тужителот за обнова на управната постапка окончана со решението на второстепенниот орган У.бр.37-173/95 од 5.07.1995 година, го одбил како неосновано. Ова, од причини што барањето за обнова на постапката е засновано на член 249 став 1 точка 1 од Законот за општата управна постапка, при што како нов доказ во смисла на означената законска одредба е предложена Одлуката на Уставниот суд на Република Македонија У.бр.145/96 од 26.02.1997 година ("Службен весник на РМ" бр.14/97), со која е укината Одлуката за усвојување на измената и дополнувањето на дел од урбанистичкиот план - зона на индустрија и колективно становање донесена од Собранието на општината.

Тужениот орган, донесувањето на оспореното решение го образложува со правното сфаќање дека во време кога решението за признавање на предимствено право на користење е донесено, Одлуката за усвојување на измена и дополнување на дел од Урбанистичкиот план не била укината со Одлуката на Уставниот суд, а бидејќи Одлуката на Уставниот суд е укинувачка, таа има правно дејство само за во иднина, поради што не може да доведе до обнова на постапката.

Судот, паоѓа дека тужениот орган ги повредил правилата на постапката и погрешно го применил материјалното право. Притоа, Судот го има предвид следното:

Според член 261 од Законот за општата управна постапка, органот против чие решение навремено е поведен управен спор, може до окончувањето на спорот, ако ги уважува сите барања на тужителот да го поништи или измени своето решение, од општепричински од кои Судот би можел да го поништи таквото решение, ако со тоа не се навредува правото на странката во управната постапка или на трето лице.

Решението У.бр.37-154/97 од 11.07.1997 година, кое тужениот орган со ова оспорено решение го поништува повлекувајќи се на наведениот член 261, е донесено по барање на тужителот. Значи, тој е странка во постапката во која е донесено тоа решение, а бил странка и во постапката која е окончана со решението У.бр.37-173/95 од 5.07.1995 година, кое тужениот орган го поништил со своето решение У.бр.37-154/97 од 11.07.1997 година. Оттука, тужениот орган не можел врз основа на член 261 од Законот за општата управна постапка да го измени своето решение У.бр.37-154/97 од 11.07.1997 година на штета на тужителот, а со оспореното решение токму тоа е направено.

Причините, пак, за поништување на решението У.бр.37-154/97 од 11.07.1997 година изложени во оспореното решение се засновани на погрешно сфаќање на правното дејство на одлуките на Уставниот суд на Република Македонија.

Имено, точно е дека укинувачките одлуки на Уставниот суд имаат правно дејство само во иднина, но нивното правно дејство не се исцрпува само во неможноста да се донесуваат нови поединични акти врз основа на укинатниот општ акт, туку нивното

правно дејство опфаќа во себе и обврска за сите надлежни органи да го спречат натамошното создавање на последниці од укинатиот општ акт. Ова, затоа што според член 112 став 3 од Уставот на Република Македонија, одлуките на Уставниот суд се конечни и извршни, а тоа значи дека по објавувањето на одлуката во Службен весник, надлежниот орган не смее да дозволи, ниту да спроведе извршување на правосилните поединечни акти донесени врз основа на укинатиот општ акт, а ако извршувањето е започнато, должни се да го задрат. Притоа, таа должност на надлежните органи настанува со денот на објавувањето на Одлуката на Уставниот суд во "Службен весник на РМ" и нејзиното исполнување не е условено со поднесување на барање од странка, туку по сила на Уставот, односно нивна службена должност е да постапат во изложената смисла.

Одлука на Уставниот суд, без оглед дали е укинувачка или поништувачка, не е пов доказ во постапката и воопшто не може да се смета како доказ, затоа што се однесува на општиот акт врз основа на кој се донесуваат поединечните акти, поради што, пак, не може да биде основ за повторување на постапката окончана со конкретен управен акт. Но, тоа не значи дека сите поединечни акти донесени пред објавувањето на Одлуката на Уставниот суд со која е укинат општиот акт, врз основа на кој се донесени, ќе останат во правниот поредок, само затоа што се донесени пред објавувањето на укинувачката Одлука на Уставниот суд. ќе останат неизменети само оние поединечни акти чие извршување е завршено, а за другите поединечни акти надлежните органи мора да го спречат настанувањето на натамошните последниці, односно мора да постапат во согласност со погоре изложеното, а тоа е, не смеат да го дозволат, ниту да го спроведат нивното извршување, а ако извршувањето е започнато, должни се да го задрат.

Оттука, тужениот орган пред да одлучи по барањето на тужителот, требало да ги провери и утврди фактите и околностите во врска со извршувањето на решението У.бр.37-173/95 од 5.07.1995 година. Ова, особено со оглед на фактот што Уставниот суд уште со решението У.бр.145/96 од 20.11.1996 година со кое е

поведена постапката, ги задрел од извршување поединечните акти и дејствија донесени, односно преземени врз основа на Одлуката за усвојување на измена и дополнување на дел од Деталниот урбанистички план. Значи, во конкретниот случај, поединечните акти и дејствија се задрени од извршување, веднаш по донесувањето на решението за поведување на постапка, при што со објавувањето на Одлуката на Уставниот суд У.бр.145/96 од 26 февруари 1997 година, решението за времената мерка престанува да важи, но едновремено настанува правното дејство на Одлуката на Уставниот суд, а таа го обврзува органот да го задре започнатото извршување на означеното решение. Од ова, пак, јасно произлегува дека почнувајќи од 20 ноември 1996 година, постои континуитет во запирањето од извршување на поединечните акти донесени врз основа на означената укината Одлука, а таков поединечен акт е и решението У.бр.37-173/95 од 5.07.1995 година.

Со оглед на правното дејство на одлуките на Уставниот суд, извршувањето на таквите поединечни акти, како спротивно на правниот поредок, воопшто не е можно, а поединечни управни акти (решенија) чие извршување воопшто не е можно, се огласуваат за ништовни, согласно со член 267 став 1 точка 3 од Законот за општата управна постапка.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.3105/97 од 9.09.1999 година.

79.I. Вопредното правно средство-укинување и менување на правосилно решение со согласност или по барање на странката, може да се примени само тогаш кога со правосилното решение материјалното право е погрешно применето и ако органот што го донел решението оцени дека има потреба решението да го укине или измени заради неговото усогласување со законот, при што согласност од странката секогаш е потребна.

II. Органот што го донел решението, како и второстепенниот орган, можат да огласат решение за ништовно и по службена должност, по тогаш кога тие ќе утврдат дека постојат причини за тоа.

Од о б р а з л о ж е н и е т о:

Тужителот поднел барање до првостепенниот орган за поништување на решение, без означување на бројот и датата на решението, чие поништување го бара и без да се повика на определено правно средство предвидено со закон. Во барањето навел дека со решение Уп.бр.25-3343 од 7.10.1996 година, по негово барање е изменето правосилното решение Уп.бр.3718 од 3.11.1995 година и одобрено му е вршење на занаетска дејност-ковачка. Меѓутоа, како оттогаш не поднел барање, дознал дека првостепенниот орган неколку пати го изменил тоа решение, без негово знаење и согласност.

Со првостепенното решение, кое е донесено врз основа на член 265 од Законот за општата управна постапка, ваквото барање на тужителот е одбиено како неосновано, со образложение дека фактите наведени во барањето не се доволни за укинување и менување на решението.

Со оспореното решение, тужениот орган ја одбил жалбата како неоснована, со образложение дека за менување или укинување на правосилно решение е потребна и согласност на странката, која врз основа на решението се стекнала со определени права, а таква согласност странката не дала.

Оценувајќи ја законитоста на оспореното решение, Судот најде дека тужениот орган правилно заклучил дека во конкретниот случај не се стекнати услови за укинување и менување на правосилно решение, врз основа на член 265 од Законот за општата управна постапка, но од следните причини:

Според член 265 став 1 од Законот за општата управна постапка, укинување и менување на правосилно решение, со кое странката стекнала некое право е можно ако органот што го донел решението смета дека во тоа решение е неправилно применет материјалниот закон, па таквото решение органот може да го

укине или измени заради негово усогласување со законот, само ако странката која врз основа на тоа решение стекнала право се согласн со тоа и ако со тоа не се повредува правото на трето лице.

Според ставот 2 на член 265, може, под истите услови како во ставот 1, а по барање на странката да се укине или измени правосилно решение, кое е неповолно за странката, при што ако органот што го донел тоа решение, најде дека нема потреба да се укине или измени решението, должен е за тоа да ја извести странката.

Од одредбите на ставот 1 и 2 на член 265 од Законот за општата управна постапка, јасно произлегува дека до примена на ова вопредно правно средство доаѓа само тогаш кога со решението е погрешно применето материјалното право и ако органот оцени дека има потреба решението да го укине или измени заради неговото усогласување со законот. Притоа, согласност од странката е секогаш потребна. Бидејќи, право е на органот што го донел решението да оцени дали има потреба од неговото менување или укинување, во случаите кога такво барање ќе поднесе странката, а органот ќе најде дека нема потреба решението да се укине или измени, должен е само да ја извести странката, а не треба да носи решение за одбивање на барањето.

Имајќи го предвид изнесеното, Судот наоѓа дека во конкретниот случај било доволно тужителот согласно со член 265 став 2 Законот за општата управна постапка, да биде известен дека органот нашол дека нема потреба од менување или укинување на решението. Но, со тоа што органот донел решение во врска со барањето на тужителот, не е повреден законот на негова штета.

При одлучувањето, Судот ги ценеше наводите во тужбата дека органот можел да го огласи решението за ништовно согласно со член 268 став 1 и 3 од Законот за општата управна постапка, но најде дека се неосновани. Ова, затоа што тужителот во барањето не навел дека бара решението да биде огласено за ништовно и изречно не навел ниту една од причините предвидени во член 267 од Законот за општата управна постапка, поради кои решението се огласува за ништовно, ниту пак навел друго вопредно правно средство за поништување или укинување на

решение, поради што не може да се смета дека органот не одлучувал според барањето. Од друга страна, согласно со член 268 став 1 од Законот за општата управна постапка, на кој се повикал тужителот во тужбата, органот може да го огласи решението за ништовно и по службена должност, но ако тој утврди дека постојат причини за тоа. Во конкретниот случај, очигледно органот не нашол причини за огласување на решението за ништовно.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1670/98 од 31.05.1999 година.

80. Погрешните податоци во поглед на катастарската парцела наведени во решението за доделување на градежно неизградено земјиште, не можат да го направат решението воопшто неизвршливо, затоа што тие недостатоци можат да се отстранат во управна постапка.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Од списите на предметот, се гледа дека првостепенниот орган со свое решение Уп.бр.12/1-470/3-92 од 24.03.1998 година, решението број 09-1367 од 27.12.1990 година, со кое на тужителот му е дадено градежно неизградено земјиште од КП број 2940/3 во површина од 13315 м² и КП бр.3894/1 во површина од 7.380 м² - КО Г. сопственост на Република Македонија, а за изградба на спортско рекреативен центар, го огласил за ништовно врз основа на член 267 став 3 од Законот за општата управна постапка.

Првостепенниот орган постапувајќи по укажувањата дадени во решението на второстепенниот орган У.бр.36-279/95 од 19.01.1998 година, кое било донесено во исполнење на пресудата на Врховниот суд на Република Македонија У.бр.3720/95 од 23.04.1997 година, сировел постапка според дадените укажувања и како резултат на тоа, од увидот во изводот од Деталниот урбанистички план на град Г. број 12-378 од 22.01.1991 година утврдил дека во оспореното решение не се означени прецизно

пумеричките податоци во однос на градежното земјиште КП бр.3894/1 во површина од 7.380 м² чиј дел се опфаќа со предметната локација. Во решението се наведува и тоа дека поради објективни причини решението за доделување на градежното земјиште не може да се изврши затоа што градежните парцели од кои се состои предметната локација не се една до друга, туку се одвоени со градскиот стадион, а предвидените објекти на спортско рекреативниот центар претставувале една целина.

Со оспореното решение, тужениот орган, жалбата на тужителот ја одбил како неоснована, прифаќајќи ги во целост причините на првостепенниот орган.

Тужителот, во поднесената тужба истакнува дека со оспореното решение, погрешно е применет законот, како последица на погрешно утврдена фактичка состојба, дека во конкретната управна работа не се исполнети условите за огласување за ништовно решение со кое на тужителот му е доделено градежно земјиште. Попатаму истакнува дека недостатоците на решението се такви што можат да се отклонат во управната постапка и не може поради тоа истото да се огласи за ништовно. Се наведува дека укажувањата дадени во пресудата на Врховниот суд на Република Македонија У.бр.3720/95 од 23.04.1997 година, се однесуваат на тоа дека органите во управната постапка треба да ги отстранат недостатоците и грешките во решението со кое се доделува градежното земјиште а не поради такви недостатоци, истото да се огласи за ништовно.

Оценувајќи ја законитоста на оспореното решение, судот најде дека е засновано врз погрешна примена на законот.

Според член 267 став 1 точка 3 од Законот за општата управна постапка, за ништовно се огласува решението чие извршување воопшто не е можно.

Од оваа одредба јасно произлегува дека решението не може да се огласува за ништовно поради било кои проблеми и тешкотии што ќе се јават во неговото извршување, туку само тогаш кога неговото извршување воопшто не е можно. Имајќи го тоа предвид, Судот смета дека погрешните податоци во поглед на катастарските парцели наведени во решението, не можат да го направат решението воопшто неизвршливо, затоа што тие недостатоци можат да се отстранат во управна постапка.

Исто така, според мислењето на Судот, утврдените факти во управната постапка во врска со одвоеноста на парцелите што ја сочинуваат локацијата за спортско-рекреативниот центар, не даваат доволна основа решението да се смета за воопшто неизвршливо, затоа што и тоа се недостатоци во врска со прецизирањето во решението на парцелите што ја сочинуваат локацијата, а таквите недостатоци се отстранливи и поради што не може да се огласува решението за ништовно и со тоа да се оневозможи тужителот да го оствари правото на користење на градежното земјиште за изградба на објект предвиден во Деталниот урбанистички план на Г.

Со оглед на сето изнесено, Судот согласно со член 39 став 2 од Законот за управните спорови, го поништи оспореното решение.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2327/98 од 20.05.1999 година.

81. Не може да се огласува за ништовно решение поради определена неправилност, ако таквата неправилност не е предвидена како причина за ништовност според некоја изречна законска одредба.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против известното на Управата за јавни приходи - Дирекција - П бр.16-31/85 од 16.05.1997 година, со кое е одбиено како неосновано барањето на тужителот за огласување за ништовно на решението за компезација бр.24/273 од 20.11.1964 година, по однос на куќата и дворното место на КП.бр.698 и КП.бр.786 во место викано "С", КО Д., поради застареност според член 285 и 286 од Законот за даноците на граѓаните. При тоа, тужешниот орган оценил дека првостепеното решение е правилно и законито, од причина што во случајот не се исполнети условите прописани во член 267 од Законот за општата управна постапка,

поврзано со член 60 од Уредбата за присилна наплата на данокот и другите буџетски приходи, за огласување на решението за ништовно.

Судот смета дека оспореното решение е законито и со истото не е повреден законот поради следното:

Во одредбата од член 267 од Законот за општата управна постапка, таксативно се наброени причините заради кој решението може да се огласи за ништовно, меѓу кои во точка 5, за ништовно се огласува решението што содржи неправилност која според некоја изречна законска одредба е предвидена како причина за ништовност, со тоа што според член 268 став 1 од истиот закон, решението може во секое време да се огласи за ништовно по службена должност или по предлог од странката или од Јавниот обвинител.

Од содржината на цитираните законски одредби произлегува дека една од причините за огласување на решение за ништовно е неправилноста која според некоја изречна законска одредба е предвидена како причина за ништовност, односно кога во самиот материјален или формален закон одредена неправилност во решението се предвидува како основ за ништовност. Притоа, во поглед на огласувањето на решението за ништовно не постои временско ограничување, односно за примена на ова вопредно правно средство не е пропишан никаков рок, од што произлегува дека тоа може да се огласи за ништовно во секое време.

Согласно член 285 став 1 од Законот за даноците на граѓаните ("Службен весник на СРМ" бр.39/72, 3/73 24/73, 46/73 и 48/74), правото на облог со данок, како и правото на поведување на административно-казнена постапка поради повреда на одредбите на овој закон, застарува за 5 години по истекот на годишната во која требало да се изврши облогот односно во која е извршена повредата на одредбите на овој закон, со тоа што според член 286 став 5 во секој случај, застареност настанува по истекот на 10 години од денот кога за првпат започнала да тече.

Според член 60-а од Уредбата за дополнување на Уредбата за присилна наплата на данокот и другите буџетски приходи ("Службен лист на ФНРЈ" бр.42/62), органот на управата на

Општинскиот народен одбор надлежен за работите на финансии може од граѓаните и граѓанско правните лица да прими земјиште кое овие лица писмено му го понудиле во општествена сопственост, заради отплаќање на данокот доспеан за плаќање, под услов вредноста на земјиштето да е утврдена по Законот за експропријација ("Службен лист на ФНРЈ" бр.12/57), и тој да не го преминува вкупниот износ на доспеаниот данок.

Во конкретниот случај, органите на управата утврдиле дека не се исполнети условите предвидени во погоре цитираниот член 267 од Законот за огласување на решението за компезација бр.24/273 од 20.11.1964 година за пиштовно во делот кој се однесува на куќата и дворното место на КПбр.698 и КПбр.796 во место викано "С.", КО Д., од причина што во случајов се работи за решение донесено од надлежен орган, по барање на странките Б. и М. Б. од П., кој го понудиле својот недвижен имот поединечно наведен во решението, заради наплата на доспеаните даночни задолжености согласно член 60-а од погоре цитираната Уредба. Воедно, тужениот орган смета дека решението е донесено врз основа на евиденција од надлежната катастарска служба според која, понудувачите биле сопственици на овој недвижен имот.

Тужителот смета дека решението, чие пиштување бара е неправилно и незаконито во делот кој се однесува на КПбр.698, 699 и 786, од причина што понудувачите М. и Б. Б. понудиле недвижност - наведените катастарски парцели, кој што воопшто не се нивна сопственост, ниту биле предмет на оставинското решение, со кое тие се огласени за наследници на имотот на покојниот М. Б. од П., и воедно понудиле недвижност - куќа со дворно место, на катастарската парцела бр.698 која според погоре наведената Уредба, воопшто не може да биде предмет на понуда за наплата на досеан данок, од причина што предмет на ваква наплата може да биде само недвижност - земјиште.

Од увидот во списите кои предметот, особено решението на Околскиот суд во град П. О.бр.171/60 од 28.10.1960 година и копчето од катастарскиот план за КПбр.698 и 699 на КО Д., Судот наоѓа дека во конкретниот случај понудувачите М. и Б. Б. понудиле катастарски парцели кои што не се предмет на посоченото оставинско решение, воедно со истите понудиле и

недвижност куќа на КП.бр.698, од што произлегува дека во случајов постојат неправилности при извршената присилна наплата на данокот на понудувачите Б. и М. Б. од П. по пат на понуда на земјиште заради плаќање на доспеаниот данок. Меѓутоа, имајќи предвид дека одредбите на материјалниот закон, во случајов погоре означената Уредба за присилна наплата на данокот и другите буџетски приходи, не содржи изречна одредба која како причина за ништовност ја предвидува ваквата неправилност, односно понудата на недвижност - куќа за наплата на доспеаниот данок или пак грешка настаната во поглед на сопственоста на понуденото земјиште, Судот наоѓа дека во случајов не се исполнети условите од погоре цитиранот член 267 од Законот за општата управна постапка за огласување на решението за ништовно. Имено, Судот наоѓа дека ваквата неправилност, односно пранањето на сопственост на имотот, кој тужителот го посочува како погрешно понуден имот од понудувачите М. и Б. Б. треба да се решава во управниот спор.

Со оглед на изложеното, следуваат Судот согласно член 42 став 2 од Законот за управните спорови да одлучи како во изреката на пресудата.

При одлучувањето, Судот ги ценеше наводите во тужбата на тужителот со кои укажува дека за правниот институт ништовност не постои застареност, како што е одлучено во известнето на првостепенниот орган туку доколку постојат законски услови потребно е неправилностите да се отстранат, како што е во неговиот случај, поради што смета дека се исполнети условите од член 267 став 1 точка 5 од Законот за општата управна постапка за огласување на решението за компезација за ништовно во делот во кој тој предлага такво поништување. Меѓутоа, ваквите наводи Судот не можеше да ги уважи од напред наведените причини цитираните законски одредби, како и фактот дека во конкретниот случај не се исполнети условите за огласување на решението за ништовно, имајќи предвид дека материјалниот закон во случајов означената уредба, не содржи изречна законска одредба која што неправилноста на која тужителот укажува ја предвидува како причина за ништовност. Во таа смисла, раководејќи се од погоре цитираните одредби на Законот за

дапоците на граѓаните, Судот смета дека првостепенниот орган во известието правилно укажал на релативна и апсолутна застареност на правото на облог со данок извршено по приспел пат врз основа на решението чија нишгтавност бара тужителот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.3009/97 од 15.12.1999 година.

82. Во постапката на запишување на корисникот во катастарскиот операт, органот надлежен за геодетските работи не е овластен да оценува дали со судската одлука е правилно и во согласност со законот одлучено, ниту може да огласува за ништовна измена во катастарскиот операт извршена врз основа на правосилна судска одлука.

Од образложението:

Од списите на предметот се гледа дека со решение на првостепенниот орган Уп.бр.08-4/135 од 17.04.1990 година, кое станало правосилно на 14.05.1990 година, по барање на била извршена измена во катастарскиот операт во однос на земјингтето означено со КП.бр.283, евидентирано во поседовен лист бр.449 КО Б. на корисникот "С.П" С..

Правен основ за извршената измена е правосилната пресуда на Општинскиот суд С. П.бр.1282/88 од 07.11.1988 година, со која е утврдено дека тужителот Љ.Ј. од С. по основ на замена со тужениот стекнал право на трајно користење на КП.бр.283 во место викано "Винце село" КО Б., со површина од 640м².

Со првостепенното решение Уп.бр.1105/817/2 од 14.07.1997 година, по приговор поднесен од е поништено правосилното решение Уп.бр.08-4/135/1 од 17.04.1990 година и катастарските парцели КП.бр.283/1 КО Б. и КП.бр.283/2 КО Б. се спојуваат и од истите повторно се оформува КП.бр.283 КО Б. со вкупна површина од 3767м², која се евидентира на "С.П" С..

Како причина за поништување на означеното правосилно решение, првостепенниот орган се повикува на причините од членот 267 точка 5 од Законот за опшгтата управна постапка.

Тужениот орган ја одбил жалбата како неоснована, прифаќајќи ги во целост причините на првостепенниот орган.

Судот оцени дека оспореното решение е незаконито.

Според член 267 точка 5 од Законот за општата управна постапка, за ништовно се огласува решението што содржи неправилност која според некоја изречна законска одредба е предвидена како причина за ништовност.

Основ за примена на оваа законска одредба на конкретниот случај, органите во постапката нашле во тоа што утврдиле дека измената во катастарскиот операт извршена во 1990 година, погрешно е извршена врз основа на пресудата Пбр.1282/88 од 07.11.1988 година, која не произведувала дејство, затоа што со таа пресуда се вршел промет на национализирано градежно земјиште, кое не е во слободен промет. А бидејќи согласно со член 56 од Законот за премер и катастар на земјиштето, измените што не настанале во согласност со важечките прописи не можат да се спроведуваат во работните оригинали и во катастарскиот операт, органите наоѓаат дека и пресудата Пбр.1282/88, иако формално правно претставува основ за измена во катастарскиот операт, во смисла на член 49 став 3 од истиот закон, истата е спротивна на член 56 од Законот и како таква не може да се спроведува во катастарскиот операт.

Судот наоѓа дека органите во постапката ги повредиле правилата на постапката и од утврдените факти извлекле погрешен заклучок.

Имено, во член 267 од Законот за општата управна постапка се наведени причините поради кои решение може да се огласи за ништовно, а во член 268 став 1 од истиот закон се определени субјектите кои можат да предложат огласување за ништовно на решение. Таков предлог може да даде во секое време странката или Јавниот обвинител и, се разбира, по службена должност, во секое време, решението може да го огласи за ништовно органот што го донел или второстепенниот орган. Значи, решение не може да се огласи за ништовно по предлог (или приговор) на лице кое не било странка во постапката во која е допесено решението, а од снисите се гледа дека лицето Г.А. не бил странка во постапката во која е извршена измената во катастарскиот операт во 1990

година, поради што решението не можело да биде поништено по предлог, односно приговор поднесен од тоа лице.

Освен тоа, за да се огласи за ништовно решение врз основа на член 267 точка 5 од Законот за општата управна постапка, мора тоа решение да содржи таква неправилност која во некоја изречна законска одредба е предвидена како причина за ништовност. Во конкретниот случај, Судот не гледа таква неправилност во решението Уп.бр.08-4/135/1 од 17.04.1990 година. Со тоа решение е извршена измена на корисникот во катастарскиот операт врз основа на правосилна судска пресуда, а според член 49 став 3 од Законот за премер и катастар на земјинето, правосилната судска пресуда е основ за измена на корисникот во катастарскиот операт, па првостепенниот орган правилно постапил во 1990 година кога извршил измена врз основа на таа пресуда. Меѓутоа, погрешил кога таквата измена со првостепеното решение ја поништил, затоа што нема законска одредба, ниту органите се повикуваат на таква одредба, која предвидува веќе извршена измена во катастарскиот операт врз основа на правосилна пресуда, да биде огласена за ништовна.

Членот 56 од Законот за премер и катастар на земјинето, на кој се повикуваат органите во постапката, не е одредба во која е предвидена причина за ништовност на правосилно решение. Таа одредба е само основ за органот да одбие да спроведе во катастарската евиденција промена што не настанала во согласност со важечките прописи, но сама по себе не може да биде основ за поништување на веќе извршена измена.

Од друга страна, а што е од суштествено значење, органите не се овластени да оценуваат дали со пресудата е правилно и во согласност со законот одлучено. Ова, затоа што во согласност со основните начела утврдени во Законот за судовите, судска одлука со која се утврдува правото има неприкосновено дејство и таквата одлука може да ја менува или укинува само надлежен суд во постапка пропишана со закон, а должност е на секој да ја почитува правосилната и извршена судска одлука.

Само во случаите кога определена судска одлука не ги содржи податоците за земјинето, односно за недвижностите според катастарскиот операт, таквата одлука според мислењето

на Судот, објективно не може да доведе до промена во катастарскиот операт, но со тоа не се доведува во прашање правото утврдено во пресудата.

Со оглед на сето изнесено, Судот согласно со член 39 став 2 од Законот за управните спорови одлучи како во изреката на пресудата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.967/98 од 28.04.1999 година.

83. Решението на Владата на Република Македонија со кое како надлежен орган одлучува во спроведување на делбениот биланс на имотот меѓу Република Македонија и формираните општини, не е управен акт против кој може да се води управен спор.

Од о б р а з л о ж е н и е т о:

Тужителот поднесе тужба во управен спор против Владата на Република Македонија за поништување на решението број 23-1430/28 од 23.03.1999 година, затоа што како трето лице имал правен интерес да се утврди дека имотот кој е пренесен со наведеното решение е негова сопственост, а не на Република Македонија, повикувајќи се на докази.

Тужбата е недозволена.

Според член 6 од Законот за управните спорови, управен спор може да се води само против управен акт.

Управен акт, во смисла на овој закон, е акт со кој државен орган, организација или заедница во вршење на јавни овластувања решава за извесно право или обврска на определен поединец или организација во некоја управна работа.

Во конкретниов случај, не е донесен управен акт во смисла на означената законска одредба, односно актот што е оспорен со тужбата ги нема елементите на управен акт.

Според наоѓањето на Судот, со оспореното решение, Владата на Република Македонија, како надлежен орган

одлучувала во спроведувањето на делбениот биланс на имотот, меѓу Република Македонија и формираните општини, согласно со член 2 став 1 од Законот за уредување на односите меѓу повите единици на локалната самоуправа и единиците на локалната самоуправа од кои произлегуваат ("Службен весник на РМ" бр.59/96), а не решавала во врска со определени права и обврски на тужителот во некоја управна работа.

Со оглед на тоа, што со тужбата на тужителот не се оспорува управен акт, Судот врз основа на член 30 став 1 точка 2 од Законот за управните спорови, одлучи како во изреката на решението.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.872/99 од 31.05.1999 година.

84. Пријавата М-4 се однесува на податоците за стажот и платите и не претставува управен акт.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Според член 6 од Законот за управните спорови, управен спор може да се води само против управен акт. Управен акт во смисла на овој закон, е актот со кој државен орган, организација на здружен труд или друга самоуправна организација или заедница во вршење на јавни овластувања, решава за определено право или обврска на поединец или организација во управна работа.

Според член 26 став 1 од овој закон, ако второстепенниот орган во рок од 60 дена или со посебен пропис определен пократок рок не донесе решение по жалбата на странката против првостепено решение, а не го донесе ниту во натамошните 7 дена по повтореното барање, странката може да поведе управен спор како да е жалбата одбиена.

Од наводите во барањето, жалбата и тужбата, се гледа дека тужителот побарал од Министерството за одбрана да му издаде пријава-М-4, за остварените плати од 1.01.1970 до 31.03.1992 година, за кое време бил осигуран како воено лице во ЈНА.

Министерството за одбрана со писмо од 10.03.1997 година го известило дека не може да му издаде таква пријава, од причини што нема податоци и доколку истите бидат доставени од СР Југославија, ќе бидат доставени до Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Македонија.

Тужителот заведе управен спор за молчење на администрацијата против Владата на Република Македонија-Комисија за кадровски и персонални работи, која не одговорила на неговата жалба од 17.03.1997 година против известувањето на првостепенот орган.

Во смисла на цитираната одредба од член 6 од Законот за управните спорови, Судот најде дека издавањето пријава за остварените плати-М-4 не претставува право, за кое се решава со акт и поради тоа што не е во прашање недонесување на управен акт, не е дозволена и тужбата за молчење на администрацијата.

Пријавата за матичната евиденција ја поднесуваат работодавците и другите лица според Законот за матичната евиденција за осигурениците и уживателите на правата од пензиското и инвалидското осигурување ("Службен лист на СФРЈ" бр.34/79, 68/88-преземен како републички пропис и "Службен весник на РМ" бр.12/93) и претставува само податок за стажот и платите, а не управен акт. Исто така, пријавата не претставува ниту уверение во смисла на член 171 од Законот за општата управна постапка, затоа што уверение во смисла на оваа одредба, издаваат државните органи и организации во вршење на јавни овластувања, за кои водат службена евиденција, па оттука и одбивањето да се издаде пријава со податоците од работниот однос, не може да се прифати како одбивање да се издаде уверение, за кое се одлучува со донесување на решение.

Поради тоа, а согласно со член 30 став 1 точка 2 од Законот за управните спорови, Судот одлучи како во изреката на ова решение.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2608/97 од 6.10.1999 година.

85. Одлука на Владата на Република Македонија за распределување на средства по основ на субвенции за 1998 година не претставува управен акт против кој може да се води управен спор, туку ошит акт заради извршување на буџетот на Република Македонија односно за распределување на средства по основ на субвенции за 1998 година.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е недозволена.

Според член 30 став 1 точка 2 од Законот за управните спорови, Судот со решение ќе ја отфрли тужбата ако утврди дека актот кој се оспорува со тужбата не е управен акт во смисла на член 6 од овој закон.

Имајќи ја предвид цитираната одредба од Законот и конкретната состојба на работите во овој случај, Судот најде дека оспорената одлука во изреката на ова решение не претставува управен акт против кој може да се води управен спор. Имено, управен акт според член 6 од Законот за управните спорови е оној акт со кој државен орган, организација на здружен труд или друга самоуправни организација или заедница во вршење на јавни овластувања, решава за извесно право или обврска на определен поединец или организација во некаква управна работа.

Тоа значи дека државниот орган како доносител на актот решава за некое право или обврска на поединци или организации во некоја управна работа, што не е случај во оваа правна работа.

Имено, во конкретниот случај Владата на Република Македонија ја донела оспорената одлука согласно член 46 став 3 од Законот за Владата на Република Македонија и член 18 од Законот за извршување на буџетот на Република Македонија за 1998 година како ошит акт заради извршување на Законот за извршување на буџетот на Република Македонија, односно за распределување на средствата по основ на субвенции за 1998 година.

Со оглед на изложеното, Судот одлучи како во изреката на ова решение согласно член 30 став 1 точка 2 во врска со член 6 од Законот за управните спорови.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1711/98 од 7.07.1999 година.

86. I. Надлежниот орган кој место поништенит управен акт треба да донесе друг акт, при донесувањето на повнот акт врзан е со правното сфаќање на судот, како и со забелешките на судот во поглед на постапката.

II. Вклучување на заинтересирано лице како странка во управната постапка може да се изврши и на начин што ќе му се достави решението кое уште не станало конечно.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Оспореното решение Уп.бр.31-1933/97 од 21.01.1998 година е донесено во повторна постапка, во исполнување на пресудата на Врховниот суд на Република Македонија У.бр. 2099/96, со која, тужбата на тужителите е уважена, а решението на тужениот орган Уп.бр.31-18/96 од 15.05.1996 година е поништено и предметот е вратен на повторно разгледување и одлучување, со укажувања дека фактот што тужителите се непосредни соседи е доволна причина да бидат вклучени во постапката како странки заради заштитата на нивните права и интереси. При тоа, фактот што објектот што ќе се гради е предвиден во урбанистичкиот план не може да биде причина соседите да не бидат вклучени во постапката при издавањето на решението за локација за изградба на индивидуална станбена зграда.

Со оспореното решение, жалбата на Ѓ. Х. од О. и М. Т. од С, изјавена против решението бр.19-3497/95 од 25.12.1995 година со кое е одбиено нивното барање за вклучување во постапката повторно е одбиена како неоснована, со образложение дека согласно со член 139 од Законот за опшната управна постапка, службеното лице кое ја води постапката ќе испита дали се засега во правата и интересите на лицето што сака да биде вклучено во постапката и со заклучок ќе одлучи дали тоа лице има или нема право да учествува во постапката како странка. Како во конкретниот случај, според наоѓањето на второстепенит орган, барањето на тужителите за вклучување во постапката било поднесено откако било донесено решението за локација и другата градежно - техничка документација, што значи првостепената

постапка била окончана, тужителите своите права можат да ги остварат во жалбена постапка против првостепените решенија или да бараат обнова на постапката во смисла на член 249 став 1 точка 9 од Законот за општата управна постапка.

Тужителите со тужбата ја оспоруваат фактичката состојба утврдена во управната постапка и истакнуваат дека целата постапка околу издавање на градежно техничката документација била водена тајно, без да се дозволи можност на тужителите како непосредни соседи да се вклучат во постапката и да дадат евентуални забелешки околу утврдувањето на условите за градба на предметниот објект. Појаснуваат дека немале можност своите права да ги остварат ниту во постапка по жалба, од причини што не им бил дозволен увид во документацијата на поединечните акти и истите не им биле доставени.

Судот оцени дека со оспореното решение е повреден законот на штета на тужителите.

Имено, според член 62 од Законот за управните спорови, кога судот ќе поништи акт против кој бил поведен управен спор, предметот се враќа во состојбата во која се наоѓал пред да е донесен понижителниот акт. Ако според природата на работата што била предмет на спорот, место понижителниот управен акт треба да се донесе друг, надлежниот орган е должен да го донесе без одлагање, а најдоцна во рок од 30 дена од денот на доставувањето на пресудата. Надлежниот орган притоа е врзан со правното сваќање на судот, како и со забелешките на судот во поглед на постапката.

Од означената одредба јасно произлегува обврската на органот, при донесувањето на повниот акт кој е донесен во исполнување на пресудата на Врховниот суд на Република Македонија У.бр.2099/96 од 11.09.1997 година, да постане во согласност со правното сваќање и забелешките на Судот изразени во пресудата.

За Судот се неприфатливи причините за повторното одбивање на жалбата на тужителите наведени во образложението на оспореното решение, дека првостепената постапка околу издавање на градежно - техничката документација веќе била окончана, а тужителите можеле да изјават жалба или да бараат

обнова на постапката. Иако во списите на предметот не е приложено решението за локација број 19-3170/95 за изградба на станбена зграда на КП.бр.16336/1, од образложението на оспореното решение произлегува дека ова решение било донесено на 14.11.1995 година. Тужителите во тужбата укажуваат и приложуваат докази, дека до првостепенниот орган доставиле две барања за вклучување во постапката и тоа на 24.11.1995 година и на 30.11.1995 година, од кои јасно произлегува нивната заинтересираност како непосредни соседи за вклучување во постапката околу издавањето на градежно-техничката документација, помеѓу другите, и на инвеститорот Н. А. Ова значи дека во моментот на поднесувањето на барањето за вклучување во постапката (поднесено 10 дена по донесувањето на решението за локација, а пред издавањето на одобрението за градба-донесено на 28.12.1995 година), решението за локација не било конечно, па органот имал можност и начин, со доставување на ова решение и овозможување да го остварат правото на жалба, да ги вклучат тужителите во постапката.

Од наведеното произлегува дека законската обврска на тужениот орган да постапи по правното сваќање и забелешките дадени во означената пресуда на Врховниот суд за вклучување на тужителите како странки во постапката, само по себе наложува и обврска за органите во повторната постапка да го вратат предметот во состојба во која се наоѓал пред да биде донесен поиницијативниот акт. Тоа значи, дека на тужителите мора да им биде признато својство на странки во постапката по управниот предмет на Н. А, па начин што ќе им биде доставено предметното решение за локација и другата градежно техничка документација, а евентуално поднесените жалби против тие решения, ќе се сметаат како навремени.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.498/98 од 31.03.1999 година.

87. Лицето кое поднело иницијатива за преземање мерки на инспекциски надзор не е странка во постапката, поради што не може да поднесе жалба поради молчење на првостепенниот орган.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Со пресуда на Врховниот суд на Република Македонија У.бр.1007/95 од 23.10.1997 година беше одбиено барањето на В.О. поднесено врз основа на член 64 став 1 од Законот за управните спорови, со кое бара Судот да донесе решение во извршување на пресудата У.бр.1007/95 од 30.05.1996 година, со која е уважена неговата тужба поднесена поради молчење на администрацијата и Комисијата на Владата на Република Македонија за решавање на управни работи во втор степен од областа на урбанизмот и градежништвото е задолжена веднаш по приемот на пресудата да донесе решение по жалбата на В.О. поднесена на 6.02.1995 година.

По барање за заштита на законитоста на Јавниот обвинител на Република Македонија, Врховниот суд на Република Македонија, со пресуда Узз.бр.4/98 донесена на Општата седница одржана на 28.12.1998 година, ја укина пресудата У.бр.1007/95 од 23.10.1997 година и предметот го врати на советот за управни спорови на повторно разгледување и одлучување.

Општата седница утврди дека со пресудата У.бр.1007/95 од 23.10.1997 година е повреден членот 64 од Законот за управните спорови затоа што советот за управни спорови по барањето поднесено врз основа на член 64 став 1 од овој закон бил должен да донесе решение во извршување на пресудата У.бр.1007/97 од 30.05.1996 година, односно бил должен по барањето да донесе акт каков што надлежниот орган на управата бил должен да донесе со пресудата У.бр.1007/95 од 30.05.1996 година.

Постапувајќи по пресудата донесена на Општата седница, советот за управни спорови повторно го разгледа предметот и утврди дека со пресудата У.бр.1007/95 од 30.05.1996 година тужениот орган - Комисијата на Владата на Република Македонија за решавање на управни работи во втор степен од

областа на урбанизмот и градежништвото, е задолжен да донесе решение по жалбата на В.О. од С. од 6.02.1995 година и дека тој орган не одлучил по жалбата во роковите предвидени во член 64 од Законот за управните спорови.

Според член 64 став 1 од Законот за управните спорови, ако надлежниот орган по поинштувањето на управниот акт не донесе веднаш а најдоцна во рок од 30 дена, пов управен акт или акт во извршување на пресудата донесена врз основа на член 42 став 5 од овој закон, странката може со посебен поднесок да бара донесување на таков акт. Ако надлежниот орган не донесе акт ни за седум дена од ова барање, странката може да бара донесување на таков акт од судот што ја донел пресудата во прв степен. Според ставот 2 на овој член, по таквото барање судот ќе побара од надлежниот орган известување за причините поради кои не го донел управниот акт, па ако надлежниот орган најдоцна во рок од седум дена не достави известување, или ако даденото известување, според мислењето на судот не го оправдува неизвршувањето на судската пресуда, судот ќе донесе решение што во сè го заменува актот на надлежниот орган.

Со оглед на тоа што надлежниот орган не одлучил по жалбата на В.О. во определените законски рокови, што го оправда неизвршувањето на означената пресуда, Судот постапил во смисла на член 64 став 2 од Законот за управните спорови и ја зеде во разгледување и одлучување жалбата од 6.02.1995 година. Притоа, Судот утврдил дека жалбата е поднесена поради молчење на администрација затоа што првостепенниот орган - Подрачната единица на Министерството за урбанизам, градежништво, сообраќај и екологија за општина Ч. С. во определен рок не донел решение по барањето на В.О. поднесено на 5.01.1995 година под број 12-13, за извршување на решение Уп.бр.12-3069 од 16.11.1979 година, донесено од Градежно- комуналната инспекција на општината Ч.

Разгледувајќи го барањето, како и сите на предметот, Судот утврдил дека барањето на В.О. поднесено до првостепенниот орган се однесува на донесување акт за извршување на решение донесено во постапка на инспекциски надзор и дека со тоа решение не е одлучувано за права или обврски на В.О. туку со решението се преземени мерки спрема друго лице. Судот исто така утврдил

88. Судските постапки кои се во тек не претставуваат основ за обезбедување судска заштита по член 66 од Законот за управните спорови.

Од о б р а з л о ж е н и е т о:

Пред Врховниот суд на Република Македонија А. Ѓ. Од С. поднесе барање за заштита на слободите и правата загарантирани со Уставот, поради кршење на неговите човекови права и темелни граѓански слободи во поведените и сеуште незавршени постапки пред Апелациониот суд во по кривична тужба, пред Уставниот суд на Република Македонија и пред Врховниот суд на Република Македонија по предметите У.бр.2674/98 и У.бр.2673/98.

Овој суд најде дека поднесеното барање за заштита на слободите и правата загарантирани со Уставот е недопустено.

Согласно член 66 од Законот за управните спорови, за барањето за заштита на слободите и правата загарантирани со Уставот, ако таква слобода или право е повредено со конечен поединечен акт, а не е обезбедена друга судска заштита, одлучува судот надлежен за управните спорови, со согласна примена на одредбите на овој закон.

Од цитираната законска одредба произлегува дека се обезбедува судска заштита на со Устав загарантирани права и слободи, кога се тие повредени со конечен поединечен акт, односно се обезбедува судска заштита пред судот надлежен за управни спорови, со согласна примена на одредбите на овој закон, доколку не е обезбедена друга судска заштита. При тоа под конечен поединечен акт се подразбира акт против кој нема право на жалба, односно акт со кој се решава за некое право или обврска.

Во конкретниов случај, со поднесеното барање подносителот бара заштита на слободите и правата загарантирани со Уставот, но не наведува ниту побива одреден поединечен акт, со кој се повредени неговите уставни права и слободи. Имено, со поднесеното барање тужителот укажува на кршење на неговите права и слободи загарантирани со Уставот во врска со поведените, а сеуште незавршени постапки пред Уставниот суд на Република

дека во конкретната постапка, В.О. не може да има статус на странка ни како лице кое за заштитата на своите права или интереси треба да учествува во постапката. Ова, затоа што постапката, на инспекциски надзор, согласно со член 107 од Законот за органите на управата ("Службен весник на СРМ" бр.40/90 и "Службен весник на РМ" бр.63/94), инспекторот ја поведува и ја води по службена должност, според правилата на управната постапка. И според член 124 став 1 од Законот за општата управна постапка, надлежниот орган ќе поведе постапка по службена должност кога тоа го определува законот или пропис засновап врз закон и кога ќе утврди или узнае дека, со оглед на постојната фактичка состојба, треба заради заштитата на јавниот интерес, да се поведе управна постапка.

Граѓанинот, според член 106 од Законот за органите на управата, како и според член 124 став 2 од Законот за општата управна постапка, има право да дава иницијативи (претставки) за вршење на инспекциски надзор и за превземање на соодветни мерки од надлежните органи за инспекцискиот надзор, но со поднесување на иницијатива граѓанинот не се здобива со својство на странка во управната постапка, затоа што постапката и мерките на инспекциски надзор не се превземаат за заштитата на личен интерес на поединец, туку заради заштитата на јавниот интерес.

Исто така извршувањата на решенијата донесени по службена должност надлежниот орган ги спроведува по службена должност, а не по барање на странка.

Според член 223 став 1 од Законот за општата управна постапка, странката има право на жалба против решение донесено во прв степен, а следствено на тоа и жалба поради молчење на првостепенниот орган може да поднесе странката.

Имајќи го предвид сето изложено, Судот најде дека жалбата на В. О. поднесена на 6.02.1995 година поради молчење на администрација е жалба поднесена од неовластено лице, поради што согласно со член 239 став 1 од Законот за општата управна постапка се одлучи како во изреката на решението.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1007/95 од 11.02.1999 година.

Македонија, Врховниот суд на Република Македонија и Апелациониот суд.

Според мислењето на овој суд, овие наводи во отсуство на поединечен акт, не претставуваат основ за обезбедување судска заштита по член 66 од Законот за управни спорови, за што инаку е надлежен да одлучува Врховниот суд на Република Македонија. Од друга страна, постапките по управните спорови У.бр.2674/98 и У.бр.2673/98 пред Врховниот суд, се во тек, односно не се завршени со одлука- пресуда или решение на Судот.

Со оглед на тоа, имајќи предвид дека предмет на поднесеното барање не претставува побивање на поединечен акт, и со тоа не се исполнети условите од член 66 од Законот за управни спорови, Судот смета дека барањето е недопуштено.

Доколку тужителот смета дека неговите слободи и права загарантирани со Уставот се повредени со некое незаконито дејствие, има право и можност, согласно член 32 став 1 -б од Законот за судовите ("Службен весник на РМ" бр.36/95) заштитата поради незаконски дејствија да ја оствари пред надлежниот основен суд.

Со оглед на изложеното, согласно со член 66 од Законот за управните спорови со соодветна примена на одредбите на член 30 од овој Закон, следуваше да се одлучи како во изреката на решението.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Успн.бр.1/98 од ден 17.03.1999 година.

89. Претиријатијата на кои се врши финансиско реструктуирање определени со посебна одлука, ослободени се од наплатата на долговите према државата и другите доверители под одредени услови.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Царипарницата, со

кое тужителот бил дополнително задолжен на име царина и други увозни давачки за стоката увозно оцаринета според увозната царинска пријава на Царинската испостава.

Тужешниот орган смета дека жалбата е неоснована, затоа што првостепенниот орган по истекот на роковите за одобренниот царински надзор на предметната стока, со записник бр.860 од 22.11.1996 година утврдил дека увезената стока е изземена од по царински надзор пред да биде спроведена постапката за наплата на царината и другите увозни давачки.

Судот најде дека со оспореното решение е повреден законот на штета на тужителот, поради следното:

Согласно член 193 став 1 од Законот за царините ("Службен весник на РМ" бр.20/93), царинарницата може да одобри привремено сместување на царински стоки и во други просторни и простори, со тоа што според став 4, за стоките привремено сместени во други просторни и простори, како и за царината и другите увозни давачки одговара подносителот на барањето за сместување на стоки-според состојбата на стоките во моментот на сместувањето.

Според член 214 став 2 од истиот закон, ако царинските стоки се ставени во слободен промет пред спроведената царинска постапка и пред наплата на царината и на другите увозни давачки, надлежните царински органи можат да поведат постапка за царинење по службена должност.

Според член 19 точка 10 од наведениот закон, за стоките ставени во слободен промет пред спроведувањето на царинската постапка и пред наплатата на царината и другите увозни давачки, обврската за плаќање царина настанува со депот на ставањето на стоките во слободен промет, со тоа што според член 22 став 11 од истиот закон, износот на царината за таквите стоки се утврдува според прописите што важат на депот на поведувањето на постапката за царинење на истите по службена должност.

Законот за реструктурирање на дел од претпријатијата кои во своето работење искажуваат загуби ("Службен весник на РМ" бр.2/95), кој според член 32 влезе во сила со депот на објавувањето-17.01.1995 година и се применување до 31 декември 1995 година, во член 3 став 2 предвидува дека државата, јавните претпријатија

и другите доверители нема да вршат наплата на настанатите побарувања до влегувањето во сила на овој закон, освен побарувањата по основ на пензско-инвалидско осигурување, со тоа што побарувањата на државата, јавните претпријатија и банките, освен побарувањата по основ на пензско-инвалидско осигурување и на другите доверители, се претвораат во влог на претпријатието (член 7 став 1 и 2), додека за влогот на доверителите од член 7 на овој закон, претпријатието издава акции за реструктуирање (член 10 став 1).

Со Одлуката за определување на претпријатијата на кои ќе се врши организационо и финансиско реструктуирање ("Службен весник на РМ" бр.4/95) во точка 1-11, тужителот е определен како претпријатие кое во своето работење искажува загуби. Во точка 2 на оваа одлука, се повикуваат доверителите на претпријатијата од точка 1 на Одлуката, да ги пријават своите побарувања до Заводот за платен промет, најдоцна до 28.02.1995 година.

При ваква состојба на работите, Судот согласно член 42 став 2 во врска со член 10 став 1 точка 1 и 3 од Законот за управните спорови, одлучи како во изреката на пресудата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.1502/97 од 25.05.1999 година.

90. Законите и другите прописи се објавуваат пред да влезат во сила и тие не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случај кога тоа е поповолно за граѓаните.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против заклучокот на Заводот за заштитата на индустриска сопственост број 16-275/2 од 23.12.1996 година, со кој е отфрлено барањето, односно пријавата за признавање на правото на патент на тужителот, од причина што

истото не е во согласност со член 57 од Законот за индустриската сопственост ("Службен весник на РМ" бр.42/93) и со членот 28 од Правилникот за постапката за признавање на правото на модел, односно на мостра ("Службен весник на РМ" бр.15/94). Притоа, тужениот орган оценил дека првостепенниот орган правилно одлучил кога ја отфрлил пријавата од причината што тужителот како подносител на пријавата не ги отстранил недостатоците на истата во определен рок. Имено, тужениот орган смета дека постапката по пријавата на тужителот, поднесена според стариот закон, како не пред Сојузниот завод, треба да продолжи според одредбите на Законот за индустриска сопственост објавен во Службен весник на РМ број 42/93 од 07.07.1993 година, како и според одредбите на Правилникот за постапката за признавање на правото на модел, односно на мостра, објавен во Службен весник на РМ број 15/94 од 28.03.1994 година и според Одлуката за височината на посебните трошоци за постапката и на трошоците за давање информативни услуги на Заводот за заштита на индустриската сопственост, објавена во Службен весник на РМ број 11/94 од 08.03.1994 година. Ова, затоа што Законот за индустриската сопственост во делот на претходни и завршни одредби (член 124) предвидува дека одредбите од овој закон ќе се применуваат и врз пријавите што се поднесени во Сојузниот завод за патенти, а по кои не е завршена управната постапка.

Тужениот орган не ги прифатил жалбените наводи дека врз пријавата на тужителот поднесена на 22.03.1993 година не може да се применат прописи кои не биле во сила во моментот на поднесувањето на истата, односно Законот за индустриската сопственост кој станал во сила на 15.07.1993 година, Правилникот за постапката за признавање на правото на модел, односно на мостра кој станал во сила на 29.03.1994 година и Одлуката за височината на посебните трошоци за постапката и на трошоците за давање информативни услуги на Заводот за заштита на индустриската сопственост, кој станал во сила на 09.03.1994 година, а според кој тужителот бил повикан за усогласување на пријавата и доплата на трошоците за уредување на пријавата, од причината што означениот Закон за индустриска сопственост и прописите донесени врз основа на овој закон, се применуваат на

сите постапки кои се во тек, односно кои не се завршени по стариот закон.

Судот најде дека со оспореното решение е повреден законот на штета на тужителот поради следното:

Во член 52 став 4 од Уставот на Република Македонија е утврдено дека законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случај кога тоа е поповолно за граѓаните.

Според член 5 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија, постојните сојузни прописи се преземаат како републички со надлежностите на органите утврдени со Уставот на Република Македонија.

Стекнувањето и заштитата на правата од индустриска сопственост, меѓу кои и правото на патент се уредени со Законот за индустриската сопственост, објавен во Службен весник на РМ број 42/93 од 07.07.1993 година, кој стапил во сила на 15.07.1993 година. Во делот на преодните и завршни одредби на овој закон, во одредбата од член 124 е предвидено дека овој закон ќе се применува и врз пријавите за признавање на правата од индустриска сопственост, што се поднесени во Сојузниот завод за патенти на поранешна СФРЈ до 26.04.1992 година, а по кои не е завршена управната постапка, додека пак со член 126 е утврдено дека со денот на влегувањето во сила на овој закон, престанува да се применува на територијата на Република Македонија Законот за заштита на пронајдоци, технички упредувања и знаци за разликување ("Службен лист на СФРЈ" бр.34/81, 3/90, 20/90).

Имајќи ги предвид цитираните уставни и законски одредби и фактот дека пријавата на тужителот е поднесена на 22.03.1993 година, значи по критичната дата - 26.04.1992 година, а пред донесување на новиот закон - 15.07.1993 година, Судот смета дека со оспореното решение е повреден Законот на штета на тужителот. Ова, затоа што, применувајќи го погорецитираниот член 124 од Законот за индустриска сопственост, кој предвидува примена на неговите одредби само на пријавите поднесени пред Сојузниот завод за патенти на поранешната СФРЈ до 26.04.1992 година, (а не и на пријавите поднесени по тој рок, каква што е и

на тужителот), органите на управата го превиделе, а со тоа и не го примениле член 5 на Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија, кој предвидува примена на постојните сојузни прописи како републички, до донесување на нови републички прописи.

Ова дотолку повеќе што и прописите донесени врз основа на Законот за индустриска сопственост (Одлуката за височината на посебните трошоци за постапката и на трошоците за давање на информативни услуги на Заводот за заштита на индустриска сопственост, објавена во Службен весник на РМ брј 11/94 од 08.03.1994 година и Правилникот за постапката за признавање на правото на модел, односно мостра, објавен во Службен весник на РМ бр.15/94 од 28.03.1994 година), стапиле во сила дури во март 1994 година, а во меѓувреме биле во примена прописите донесени врз основа на поранешниот сојузен закон .

Во конкретниот случај, применет е Законот за индустриска сопственост и прописите донесени врз основа на него, а не Законот за заштита на пронајдоци, технички унапредувања и знаци за разликување и прописите донесени врз основа на овој закон, па не е можно и правилно утврдување на фактичката состојба во поглед на тоа дали има недостатоци во пријавата на тужителот според прописите кои важеле кога таа е поднесена и дали се тие од таква природа што го оневозможуваат постапувањето по нејата.

При ваква правна и фактичка состојба следување Судот согласно член 42 став 2 во врска со член 10 став 1 точка 1 и 3 од Законот за управните спорови да одлучи како во изреката на пресудата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.960/97 од 03.03.1999 година.

РЕГИСТРИ

РЕГИСТАР на казнино право

(Бројот покрај текстот го означува бројот на одлуката
од Одделот за казнино право на оваа Збирка)

В

Воена обврска

- одбегнување воена служба - 2

Д

Достава

- преку огласна табла - 4

К

Клевета

- месна надлежност - 3

Р

Разбојништво

- во обид - 5

У

Убиство

- од небрежност - 1

Условна осуда

- воопредно пренеситување - 6

РЕГИСТАР на граѓанско право

(Бројот покрај текстот го означува бројот на одлуката
од Одделот за граѓанските дела на оваа Збирка)

А

Армија

- граѓанско лице од ЈНА - 44

Д

Договори

- данок за национализирано земјиште - 8
- договор за правна помош-трошоци - 46

Е

Експропријација

- надомест на трошоци - 45

И

Издршка - 2

Н

Наследно право

- нужен наследник-заедница на живеење - 17
- наследничка изјава - 18

О

Облигационо право

- застарелост - 11
- закуп - 12
- акцентен налог - 14,15
- давањена вересија - 22

П

Претпријатија

- одговорност на содружник - 35

Парнична постапка

- битна повреда-достава-39
- жалба-40
- повторување на постапка - 41,42

Р

Работни спорови

- придонес за здравствено осигурување - 13
- распоредување на работно место - 19
- плата-20
- придонеси за пензиско осигурување - 21
- здравствено осигурување по договор за продажба на весници - 23
- дисциплинска одговорност - 24,25
- престанок на работен однос-дисциплина - 27, 28
- престанок на работен однос-отказ - 29, 30, 33, 36
- престанок на работен однос-рок за одлучување - 34 испратница - 31
- придонеси од плата - 32
- право на трошоци - 38

С

Сопственост

- одршка - 3
- несовесен држател - 10
- стекнување без основ - 9

Службеност

- повластено добро - 4
- послушно добро - 5

Стечајна постапка

- предлог за отварање - 47
- аванс за покривање трошоци - 48
- побивање на правни дејствија - 49

Т

Татковство

- оспорување - 1

У

Управна постапка

- надомест за боледување - 43

Ш

Штета

- од далековод - 6
- од опасен предмет - 7
- автоодговорност за патничко возило - 16
- кражба на електрична енергија - 26
- надомест во врска со кривична пресуда - 37

РЕГИСТАР на управно право

(Бројот покрај текстот го означува бројот на одлуката
од Одделот за управни спорови на оваа Збирка)

Б

Банки и штедилници - 27, 28 ,29

В

Воен рок - 1,10,11

Возачка дозвола - 12

Д

Државјанство - 2, 3, 4, 5, 6, 7

Даноци - 23, 24, 25

Додаток на деца - 43

Е

Експропријација - 65 ,69

З

Здравствено осигурување - 41, 42, 44

И

Инспекција - 45

К

Катастар - 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 66

М

Матична евиденција - 9

О

Оружје - 8

Отстранување од училиште - 22

П

Пензиско осигурување - 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 46

Постапка-управи - 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79,
80, 81, 82

Помощ и нега од друго лице - 40

Повратно дејство на законите - 90

Т

Трансформација - 47, 89

Такси - 26

У

Урбанизам

- доградба - 48

- детален урбанистички план - 49

- временни објекти - 50

- услови за градба - 51, 52, 53

Управен спор - 83, 84, 85, 86, 87, 88

Ц

Царини - 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21

СОДРЖИНА

	Страници
Предговор	3
I МИСЛЕЊА НА ВРХОВНИОТ СУД НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	7
II ЗАКЛУЧОЦИ И МИСЛЕЊА ВО ВРСКА СО РАБОТАТА НА СУДОВИТЕ	17
III КАЗНЕНО ПРАВО	45
IV ГРАЃАНСКО ПРАВО	61
V УПРАВНО ПРАВО	159
РЕГИСТРИ	
Регистар на казнино право	387
Регистар на граѓанско право	389
Регистар на управно право	393